Ediție de TRAIAN RADU

TUDOR MUŞATESCU

SCRIERI

. ...
. ...

PAGINI DE JURNAL (II)

ADDENDA

EDITURA MINERVA

Bucureşti — 1984

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Prezentul volum — al optulea din seria de *Scrieri* — cuprinde ultima parte a Paginilor de *Jurnal* (perioada 1951—1957).

Şi de această dată, constatăm mari întreruperi în succesiunea cronologică a însemnărilor. Există ani în care găsim doar cîteva notații. Parcurgînd volumul, cititorii vor avea surpriza să descopere în Tudor Muşatescu un optimist incorigibil, un om care are mereu putere de a face haz de necaz. Ironia Iui, sarcasmul, calamburul, împăcarea conştientă şi detaşată cu o anumită realitate sau stare de lucruri, toate sînt brodate pe un delicat fond liric. Pentru că, în alcătuirea sa intimă, Tudor Muşatescu a fost un liric şi un mare sensibil.

Constatăm, în acelaşi timp, că însemnările din *Pagini de Jurnal* devin din ce în ce mai concentrate, mai lapidare, esențializate pmă la maximă, cugetare sau sentință. Nici nu se putea da un nume mai potrivit acestor notații decît *Artificii pentru pomul meu de Crăciun.*

Scăpărătoare jocuri de idei şi de cuvinte care te obligă să le priveşti de la distanță, fără să Ie atingi, aşa cum nu atingi cu mîna nici izbucnirea scinteilor din zgura solidificată, nu neapărat să nu te frigi cu ele, cît poate mai mult fîstîcit şi intimidat de spectacolul de-o clipă pe care îl provoacă.

„Artificiile" se sting brusc, în anul 1957. Poate grijile cotidiene, ori boala care se implicase atît de nefericit în viața sa l-au determinat să le abandoneze, probabil cu intenția de a realiza fresca de romane pe care o plănuise şi pe care se simțea „dator" să o realizeze : „Toată această serie de romane, suscep-

tîbilă de modificări în parcurs [...] are intenţia de a constitui istoria unei vieţi, aşa cum s-ar scrie istoria unei ţări sau unui popor. Deşi construite pe date autobiografice (şi s-ar putea să menţin eroui Ia persoana întîi), această serie de romane, această frescă a unei vieţi, basoreliefată pe capitolele ei principale, din cincizeci de ani, aşa cum a avut în realitate, trebuie să aibă şi în transpunerea ei în literatură mari şi indiscutabile legături cu viaţa colectivă a lumii.

Eroul — chiar dacă voi fi eu — trebuie tratat pe marile lui linii omeneşti. Nu trebuie să fie un caz singular, *de clinică literară,* ori psihologică [...]

;Cînd o să mă apuc, însă, serios de lucru ? Mi se pare că' „veacul" mă sabotează, şi prin mijloacele lui cotidiene încearcă să mă pună în imposibilitatea să-i scriu prima jumătate a vieţii".

Din nefericire, acest proiect ambiţios nu s-a realizat, Tudor Muşatescu scriind doar începutul unor capitole, pe care, avînd în vedere valoarea lor literară şi documentară, le-am inclus la sfîrşitul volumului, în *Addenda.*

La transcrierea textului au fost respectate normele ortografice în vigoare.

Şi de această dată, adresăm mulţumiri doamnei Kitty Muşatescu şi lui Bogdan Muşatescu, pentru că ne-au pus la dispoziţie paginile inedite ale *Jurnalului* şi ne-au înlesnit consultarea întregii arhive a scriitorului.

TRAIAN RADU

Pagini de JURNAL

1951

23 ianuarie

Pro domo

Astăzi mi-am adus „registrul" (acest registru *nou,* precum se vede) la redacție *(Urzica),* cu intenția de a-1 utiliza în timpul liber, pentru „însemnările" mele.

Sper ca, în acest chip, să treacă mai uşor unele ceasuri care, parcă, durează cît mai multe la un loc.

Din punct de vedere „sănătate", m-am restabilit complet, în vederea unei viitoare gripe. De „urticare" nu mă tem, în viitor, fiindcă se menține cea veche, ca; şi întreaga ei camarilă : regim, mîncărimi şi noi papule.

Fapte diverse

Ieri-dimineață (lunea dimineață n-am „servici", mutat fiind, de mine, după-amiază) am fost *în vizită* la mama, pe care •— din cauza bolii mele — n-am văzut-o de două săptămîni. Arată bine, e vioaie sub greutate şi joacă „tot prost" pichet. Drept care, i-am luat doi poli şi i-am dat o zi bună.

însemnări

Singura bijuterie a săracului este munca, fiindcă e brățară de aur.

Ieri după-amiază a început să ningă. Fulgii însă păreau neconvinşi de ceea ce fac. De aceea zăpada nu s-a prins.

Ceasul meu „nu mai vorbeşte" cu timpul. A stat.

Fumul, pe coşul fabricilor : se-nalţă cărbunii la cer. (Cărbunii s-au îmbrăcat în mare ţinută şi se înalţă la cer, cu egrete de fum la chipiuri.)

Timpul a ruginit între rotiţele unei pendule stricate.

Aş vrea să fie zăpadă numai la Şosea, unde mă plimb eu. Şi, în restul lumii, să fie numai noroi pe jos.

Pe lac a nins numai lebede.

Cîntecul lebedei a fost inventat de oameni pentru ei, nu pentru ele.

Azi m-aş plimba ca acum douăzeci de ani, cu o grădină publică la braţ.

I-am promis lui Bobită, acum cîteva zile, că voi da o „comandă de zăpadă" pentru a doua zi. într-adevăr, a doua zi, a-nceput să fulguiască sub ferestrele redacţiei. Am luat telefonul şi l-am chemat, acasă, unde era bolnav.

— E, domnule ? S-a executat sau nu s-a executat „comanda" mea de zăpadă ? Cred că ai observat cum ninge.

Şi vocea lui mică şi dezgustată la telefon :

— Dar, ce asta e ninsoare ?

De cele mai multe ori, în cariera mea gazetărească, am fost plătit foarte scump, ca să scriu absolut de pomană.

23 ianuarie, seara, acasă

Fapte diverse

După cină am ieşit în oraş, la „Capsa" (actualmente „13 Decembrie"), răspunzînd la invitaţia (neplătită însă) a lui Baraschi, însoţit de Olga Porumbaru, sculptoriţă şi soţia lui. Baraschi îmi e foarte drag. Nu pentru că mi-a fost coleg de şcoală primară la Cîmpulung, nici pentru ^prietenia" noastră de-atunci, nici pentru că „dumnezeiasca" lui mamă (şi el s-a dovedit, totdeauna, un fiu la fel) a fost cusătoreasă la noi, dragă, iubită şi mai ales *respectată* (femeia aceasta — simplă şi rară — cosea' cu aţă de suflet pe ac) şi nici pentru că la începuturile lui — cînd era „calfă" de ceasornicar, în Cîmpulung, la Borcănescu, sub Bărăţie — l-am ajutat moralmente (iar mama şi materialmente) să-şi ia zborul, dintre roţile ceasornicelor de pensionari, spre adevăratele lui ceruri, pentru care se născuse. (In paranteză, Baraschi şi-a achitat, între timp, toate obligaţiile materiale faţă de părinţii mei şi, îmi amintesc exact, le-a plătit acestora — în bani- şi „statui" — ipoteca pe care maică-sa o avea pe casă, la părinţii mei.)

îl iubesc, în afară de talentul lui (incontestabil, chiar în „contestaţiile" care i se fac), pentru el, personal. Pentru firea lui ciudată, incomodă şi singulară. Pentru imensul lui orgoliu (care, în speţă, este onorant), pentru „abiţia" lui fără margini (care face parte din „deosebita" lui personalitate) şi pentru admirabila lui sinceritate, care, în simplitatea ei, nu este, totuşi, decît rezultatul unor vechi, subtile, umane şi îndelung dospite complicaţii.

Baraschi, pentru mine, e ca oricare dintre operele lui sculpturale.

Mai mare decît dimensiunile ei aparente şi extrem de plină de detalii — adinei, gînclite şi „de mare artă" — în simplitatea închegării lor în linii publice. Opera lui îl domină şi îi diminuează ca om, în circulaţia lui cotidiană. E mai mare, mai „elevată" şi mai completă ca el. Şi totuşi, *perfecţiile* ei, totale sau aproximative, se datoresc în mare parte admirabilelor lui imperfecţii. Baraschi a răzbunat defectele creatorului, în calităţile operelor sale. Este un viguros prozator al părnîntului pe care îl modelează şi pe care, totuşi, pînă la urmă, îl toarnă, ca să zic aşa, în tiparele lui definitive, în marele metru antic al poeziei eterne. în fiecare operă a lui Baraschi, în adîncurile ei anonime — de bronz, de piatră, de marmoră, ori de gips şi dincolo de „destinaţia" sau „justificarea" lor în timp — se află, sînt sigur, tencuite discret, cîteva pene — smulse şi poate plînse — din marele cortegiu de aripi care îl vor menţine, chiar jumulite, sus, la înălţimea reglementară, peste timp.

•

Astă-seară, cînd am intrat la „Capsa", portarul — aceiaşi de ani de zile, de cînd n-am mai fost pe-acolo — m-a întîmpinat cu o mare şi tragică bucurie :

— Bună-seara, *maestre!* De cînd nu v-am văzut, credeam că, Doamne fereşte ! aţi fi murit, ca toţi ceilalţi „ai noştri". *(Adică* clienţii obişnuiţi ai localului, cu ani în. urmă şi care sînt, totuşi, perfect sănătoşi.)

— N-am. murit, Petre dragă, precum vezi...

— Artiştii *ie* nemuritori...

— Unii însă, generaţia mea, foarte osteniţi, Petre ! Şi bolnavi, ca stridiile, de propriile lor perle î (Zisei eu, de colo, mai mult pentru mine decît pentru el, clîndu-i blana să mi-o agate în cuier.)

Şi Petre, de dincoace, mirat şi serios cum ^e ei sub mustaţa căruntă şi capul gogoneţ ca o lubeniţă ele sărrtînţă :

— Păi, la scriitori, n-aveti dispensar să vi le scoată ?

— Ce?

— Perlili ! Cumnatu-rrieu a avut unsprăzece bucăţi de perle de astea, la băşica udului şi i le-a scos pe toate;, gratis, la „Colţea", unde 1-a băgat dispensarul...

Povestită de Baraschi, astă-seară :

— înainte de venirea ta (el era la masă cu nevastă-sa), mă pomenesc cu Stan Palanka *ars.* Mă rog !... înțeîegînd cum „stă chestia", l-am *atins* cu ceva (Baraschi nu spune niciodată suma cu care „ajută" — căci ajută mult şi pe mulți — pe cineva, de teamă să nu li se pară ascultătorilor ori prea mică şi să apară meschin, ori prea mare şi să pară „fraier") şi l-am rugat să mă lase în pace, că aştept nişte „sculptori străini", la masă.

Omul, mai ales după ce şi-a primit „darul", a înțeles şi a plecat. înainte, însă, de a ieşi pe uşă, s-a oprit în fața ei şi, plimbînd o privire beată, „dureroasă" şi „contemplativă" peste tot localul, mi s-a adresat:

— Baraschi! Tu esti cu doamna ta, în acest moment, ia „Capsa" ?

— Da ! i-am răspuns <eu cu gura pe jumătate, ca să nu leg o nouă discuție cu el. Palanka şi-a plimbat din nou privirea de la un capăt la altul al localului şi apoi — dar cu un ton „impresionant" şi ^nebeat", dragă Tudorele — a spus : „«Capsa»? Asta e «Capsa»? Mă c... pe ea... ! Bineînțeles, persoanele de față sînt excluse !"

Stan Palanka (fiindcă veni vorba de el) : Un talent care a tras la fit din literatură.

Mă amuză să-mi scriu „notițele" pe „registre". Am impresia că sînt contabilul propriilor mele venituri de gînd.

Mă gîndesc (mereu) ce-o să zică fiu-meu, cîncl va citi (dacă va citi) jocurile astea de artificii, pe care le produc prealabil, în cinstea viitoarelor lui serbări venețiene, pe apele imobile — potolite, mai bine zis — ale lagunelor amintirii mele. Şi din toate răspunsurile care îmi vin la îndemînă, prefer unul (pînă în prezent) : „Bietul tata î S-a

jucat cu stelele, de dorul marilor răsărituri, de lună, de qare ştia că n-o să mai aibă parte !"

Cînd n-ai „inspirație", să nu scrii nici cărți de vizită pentru răspuns la felicitări. Şi cînd ai, scrie şi „răvaşe" de plăcintă pentru unul din viitoarele revelioane.

Ca să nu mă găsească acasă „cineva" (unul pisălog care „mă iubeşte"), care se anunțase „la vizită" — fără ştirea mea — astăzi la ora 6, am plecat de-acasă, fără destinație, să mă plimb pe străzi şi prin viață. (Printr-una din după-amiezele ei actuale.) Pînă la urmă, am intrat într-un cinematograf, aproape de casa mea. (Sînt şapte ani, de cînd nu m-am mai dus la cinematograf „singur". In compania lui Kitty, sau a lui fiu-rrieu, am „vizionat" totuşi două-trei filme, în acest interval.)

A rulat filmul O *zi cotidiană,* cu bietul Gustav Proeiich (nu ştiu dacă i-am scris numele bine) şi cu alți desueți şi desuete, mai mult ori mai puțin proşti şi proaste decît el...

Un film cu amor nemțesc, cu pupături vieneze, cu dulcegării la pensie (de o banalitate exasperantă), cu regizor prost, cu decoruri meschine şi cu muzică „de scenă" crispantă. Cu alte cuvinte : „Vai, ce admirabil film prost am văzut!"

Astăzi, la cinematograf (de cartier : un pol intrarea cu programul *y compris,* adică cincisprezece plus cinci lei) am avut, ca să zic aşa, o aventură.

Una (iarăşi ca să zic aşa) din „primele" mele aventuri cineaste. t

Intrînd în sală la jumătatea filmului, am rămas după „Fine", ca să văd şi începutul. Deci, pe lumină.

Lîngă mine (eram „cap de bancă") erau două locuri, dintre puținele existente în sală. A venit o doamnă cu o fetiță de şapte-opt ani. Fină, drăguță şi „mîrlă" Ia *echipament* (fetița). Doamna, trupeşă, cum se spunea In ter-

meni „sămănătorişti". Drăguțică şi fardată grijuliu la mutră, cu o pălărioară de fetru, fost bun şi „prefăcută" (desigur, de ea însăşi) îritr-un „model", categoric original, cu şoşoni înalți de lac pînă la jumătatea pulpelor, destul de prezentabile ca siluetă şi cu o haină de astrahan, purtată serios, peste trupul domniei-sale, foarte proporționat, totuşi, deşi vizibil în drum spre îngrăşare rapidă şi inevitabilă, chiar cu regim.

In viața mea nu m-am „alegat" de nici o femeie. Nici la cinema (unde „agățarea" ajunsese, pe vremuri, aproape obligatorie), nici pe stradă, şi nici „nicăieri" şi sub nici o formă. Am fost şi sînt incapabil de o asemenea îndrăzneală. N-am avut niciodată nici „cuvinte" (aş leşina de rîs, înainte de a le rosti), nici „curaj" pentru asemenea tentativă. Rezerva aceasta — care, în ceea ce mă priveşte, ține, cred, mai mult de timiditate decît de bună-creşter'e — nu m-a privat niciodată însă, în diverse împrejurări, de surprizele străzii, ale întîmplării şi ale filmului. (Mai ales ale filmului.)

întotdeauna însă, *declar „pe conştiință",* eu am fost ori „agățat", ori „provocat" pînă într-atît, încît o mai departe abținere ar fi rimat cu o situațiune în care nu mă găseam, şi cu diverse posibilități de interpretare care nu mi se cuveneau.

Dar, după această precizare necesară pentru „savoarea" expunerii care urmează, să revenim în pauza luminată a filmului.

• Doamna a aşezat fetița lîngă mine, şi fizicul domniei sale, grăscean şi sinuos sub astrahan, a luat loc, alături de ea...

în cele cîteva minute cît a mai durat pauza, după ce cele două „femei" au luat loc lîngă mine, după toate „fîțîielile", recomandările şi atențiile (materne, cum credeam eu la început), doamna a mai avut totuşi timp să arunce „o scurtă privire" asupra sălii în ansamblu şi una, ceva mai lungă, asupra mea, în particular. Amîndouă felurile de priviri manevrate cu grație şi distincție exagerată, printr-un *face ă mains* cu ramă de bagă subțire.

Mi-am dat imediat seama de ce privirile „lungi" ale doamnei îmi făcuseră onoarea să se „atardeze" mai muit şi mai amănunțit asupra mea. Aveam blană, ca şi clînsa.

(Şi, cred, eram singurii spectatori din sală, prevăzuți cu asemenea „reminiscențe" vestimentare „din trecut".)

La rîndul meu — fiindcă n-aveam ochelarii la mine să citesc programul şi cu toată discreția mea, celebră în materie — am făcut, de la distanță, inventarul complet şi competent, atît al doamnei cît şi al vecinei mele imediate, fetița.

— Sînteți bun să-mi „treceți" *o clipă* programul ? mi s-a adresat bruna în astrahan, tocmai cînd mă pregăteam să încep să fac o bărcuță de hîrtie din el ?

— Cu plăcere, doamnă !

Şi i l-am dat, tocmai în clipa cînd a început să ruleze filmul...

Ea 1-a păstrat, şi-am remarcat...

De la primele titluri ale „jurnalului" cu care începea spectacolul, fetița — neştiutoare de carte — a-nceput să întrebe: „Ce zice? Ce scrie? Cine e ăla? Cine sînt pionierii ăia ? Rîul ăla e de apă ?" Şi-aşa mai departe.

Astrahanul — cu programul meu în mină — îi explica, puțin jenată de întrebările prostănace ale fetiței, căutînd să-şi dea „la expresii" o formă şi un conținut distinso-inteleetual...

Dar fetița punea întrebări atlt de dese, încît doamna, enervată, şi-a alterat tonul mieros de pînă acum şi i-a spus autoritar şi oarecum servitoreşte :

— Taci din gură şi uite-te .acolo, că pe urmă nu te mai ia „tanti" niciodată la cinematograf.

Am înțeles, imediat, că „tanti" era pentru mine, nu pentru fetiță. Ca să aflu indirect (dar direct, totuşi) că fetița nu era copilul ei, ci numai o nepoțică, în cel mai bun caz, pe care o „luase" la cinema.

Fetița, ca toate fetițele de pe lume, la vîrsta ei, a tăcut cîteva clipe, impresionată de amenințarea lui tanti, apoi şi-a rezimat căpşorul de mine, mi-a luat mîinele în mînuşițele ei, letargice de emoția ecranului şi — ca şi cum m-ar fi cunoscut de cînd lumea — a-nceput să mă întrebe pe mine :

— Şi oamenii ăia sînt oameni de-adevărat ?... Dar cum „poate" ei să vorbească pe pînză ?... Uuuu ! Uite ce cal frumos ! E viu ?...

Eu II răspundeam la toate întrebările, calm, binevoitor, în necazul lui „tanti", *pe* care o simţeam cum plesneşte sub astrahan !

— Liana, lasă pe domnul în pace ! Nu-1 plictisi, că pe urmă te duc imediat acasă.

— Nu mă plictiseşte'deloc, doamnă. Am şi eu un băieţaş cam de aceiaşi vîrstă, şi sînt obişnuit.

— Să vă trăiască. Eu n-am copii. Şi vorba *aceea* (în loc de „aia") : Cine are, să-i trăiască, cine nu, să nu-i dorească...

— Domnişoara vă c, probabil, nepoţică...

— Da de unde ! (Şi ca să nu priceapă copilul.) *Cest le „jeune fiîle" de la proprietaire. Et, je la „prends" o cmemă, pourvous comprenez...*

Liana nu înregistra, însă, conversaţia mea şi a lui tanti. Ea era toată pe ecran şi jumătate pe umărul meu.

— Liana ! Stai frumos că deranjezi pe domnul... Dacă ţi-e somn, haidem acasă !

— Nu mi-e somn, tanti Mara.

— Atunci de ce îl deranjezi pe „nenea". (Deja nu mal eram „domnul.")

— îmi face plăcere, coniţă ! (Deja nu i-am mai zis „doamnă".)

Va să zică, o cheamă Mara ! Un nume, mă gîndeam, care se potriveşte perfect cu silueta ei planturoasă şi brună, şi mai ales cu mustăcioara de ungurean ieşit prima dată la horă, care îi umbrea buza de sus, fardată puternic, atent şi cu o „tentă" spre violet bine calculat, în avantaj.

A urmat o pauză rnică, între noi. Mai bine zis, un fel de armistiţiu, în care toţi beligeranţii rămîn pe poziţii, şi mai atenţi decît în timpul ostilităţilor. .

Tanti Mara — fără să-şi ia ochii de la filmul propriu-zis, care începuse '• — căută, cu mîinile oarbe, ceva în manşon (de sconcs). Scoase, apoi, o punguliţă de ţiplă, foşnitoare.

Bagă, din ea, o bomboană (ori poate mal multe) în gură şi i-o întinse fetiţei.

— Ia o.bomboană, Liana, şi oferă-i una şi liii „nenea", (Şi către mine, peste fetiţă.) Serviţi ?

— Mulţumesc !

Sugeam bomboana, vorba aia („aceea", cum zicea tanti Mara) ca să n-o refuz. Liana, între timp, se mutase, aproape în întregime, în brațele mele Mă luase cu brațele de umăr și cu șoșonii de cuta pantalonilor... Pe ecran, filmul de dragoste se adîncea în acțiune.

— Liana, lasă pe domnul în pace, pentru Dumnezeu ! Tu nu vezi că te-ai urcat toată în brațele „lui" ?

— Lăsați, doamnă, nu mă deranjează *absolut* deloc. (Am adăugat pe „absolut", ca să am variație în replici și în creșterea lor psihologică...)

I — Nu, nu ! Nu se poate. Dumneavoastră sînt'eți prea amabil... Treci aici, în locul meu, Liana, *fiindcă nu ești cuminte* și lasă-1 pe domnul în pace... Haiti! Imediat! (Și, la ultimele cuvinte, glasul lui tariti Mara era vagmistrian.)

Schimbarea de locuri s-a efectuat rapid, în protestele spectatorilor din spate... Liana a trecut în locul lui tanti, cu pungulița de bomboane, ca recompensă, în mină și tanti Marga lîngă mine...

— Vă rog să mă iertați, domnule, că v-am „provocat" atîta bătaie de cap. Dar, altă dată, n-o mai iau... E un copil imposibil.

— A fost foarte drăguță, mititica. Ii simt lipsa acuma. Mă obișnuisem să-i simt căpșorul cald pe umăr...

— Se cunoaște că aveți copii.

— Și dumneavoastră că nu aveți.

— Amîndoi av'em dreptate.

— De acord. Fiecare, însă, din punctul lui de vedere... Care va să zică, tanti Mara sta lîngă mine și tăcea, absorbită din nou de naivitățile tandre și evocatoare de pe ecran.

O simțeam, sub astrahan, ușor rezimată de umărul meu. Fără nici o intenție, eram sigur. Dar atingerea asta, incidentală și feminină, mă obseda. Nici nu vream să mă mișc. (Să nu creadă, cumva, că ori resping, ori vreau să accentuez „contactul".) Nici nu mai puteam sta nemișcat (să nu-și închipuie, cumva, că m-a „terasat" atingerea ei.) Tanti Mara sta picior peste picior. Din gulerul de lac al șoșonului dinspre mine se vedea pulpa puternică și bine arcuită a piciorului „Nylon"... O priveam în cantonadă și

mă gîndeam, fără să vreau : „Trebuie să aibă pe picioare pielea brună, ca şi ea, şi păr scurt, aspru, crescut pe picioare de astă-vară, de cînd umbla cu picioarele goale şi şi-l rădea cu maşina de ras. Planturoasă femeie î... Asteia i-ar sta bine goală, toamna — cînd plouă afară — într-o odaie de provincie, cu «Biedermayer», într-un pat de bronz înfăţat proaspăt, cu lumina stinsă şi cu focul aprins în soba cu gura deschisă. S-o dogoare focul pe ţîţe şi pe burtă..."

Fără să fiu „porc" (n-am fost niciodată aşa ceva, în această privinţă), mi-o imaginam, dincolo de voinţa mea, aşa cum gîndeam... Filmul nu-l mai vedeam. Vedeam, numai, înaintea ochilor, un joc de flăcări — ample şi provinciale — jucîndu-şi limbile de umbră caldă pe trupul ei, gol şi brun, destins sub reveria pasională a ochilor de cărbune, cu praf de diamant în apele grele, în zăpezile premature, scrobite şi călcate, ale aşternuturilor cu miros de văduvie şi de sulfină veche...

Ca şi cum mi-ar fi ghicit gîndurile şi nu s-ar fi simţit jignită de intimitatea lor plastică, tanti Mara — mereu a filmului, cu ochii — şi-a lipit uşor pulpa ademenitoare de mine. Uşor şi clar ! li simţeam, lipit de mine, numai începutul rotund şi abandonat. Restul îl presimţeam ca un fior gras şi erotic, prelungit în sus, peste misterul corpolent al tainelor lungi şi brune, prăbuşite lasciv în propriile lor linii, sub haina de astrahan.

Nu ştiam ce să fac. Să pun mîna, ori să n-o pun ? Să mă fac că nu bag de seamă nimic, ori că am „ginit" tot ? Să „ciripesc" ceva, pe deasupra mîngîierii de sub scaun, sau să tac chitic ?

Cît priveşte filmul, nici nu mai ştiam cine sînt ăia de pe ecran şi ce hram ţin acolo. Tanti Mara — cu ochii mereu la film — părea străină la tot ce se petrece in afară de el şi asta mă demoraliza. Piciorul ei se lipise acuma, bine de tot, de al meu. Ba, chiar aşa, în nebăgare de seamă, îşi freca spinarea pulpei de al meu, să şi-o scarpine, într-o dulce şi tulburătoare şi minoră insistenţă.

„E ! Cum te apieri" (asta este o vorbă *a noastră,* din studenţia mea), domnule Muşatescu ? Porc, nu ; crai, ioc ; experienţă cinematografică, tufă de Veneţia ? *Ce poate să creadă* piciorul ăsta — hotărît şi copios — despre dum-

neata, dacă stai, aşa, ca un bleg ? Dar dacă iei o „inițiativă" şi o zahariseşti — fiindcă, totuşi, s-o fi lipit fără să vrea de dumneata — ce-ar putea să creadă restul lui ?

Rău şi-aşa, rău şi-altminteri. Să pun mîna ? Să n-o pun ? Dacă o pun, fiindcă nu ştie cine sînt şi în ce probleme mă zbat, poate să creadă că sînt „cinematografist" de profesie ? Că am mai făcut „figuri" de-astea ? Şi, pe deasupra, că mai sînt şi „ordinar".

Dacă n-o pun, poate să-şi închipuie că sînt prost, provincial, suferind şi cîte altele din aceeaşi familie (ca să nu zic „făină").

Invîrteam bomboana în gură, pe toate părțile, ca pe nodul însuşi al problemei care mă agita.

Şi-atunci, una din mîinile Marei, eliberată discret din mănuşă, mi-a căutat un pic mîna şi s-a zgribulit apoi — grăsuță şi rece — în culcuşul palmei mele. Umărul i s-a făcut mai greu pe umărul meu şi pulpa din şoşon, cu tot ce „pristosea" din tanti Mara — dincolo de scaun — s-a lipit, pe cît s-a putut, de mine... Am încremenit, sub bucuria stăpînită a primei mele „aventuri" de „soiul" ăsta, la cinematograf.

— De ce eşti atît de „rezervat" ? (Mi-a spus ea, dîndu-mi parcă cu un sifon plin în cap.)

Cuvintele îmi veneau greu. Am izbutit, totuşi, să adun cîteva, la întîmplare.

— Rezervat ? Sînt „uluit", doamnă ! E prima dată, cînd mi se întîmplă aşa ceva. (M-a luat gura pe dinainte.)

— Aşa spuneți toți...

— Se poate. Eu, însă, vorbesc numai în numele „acelor toți" pe care îi ,am în mine.

(Sub mustăcioara ca o urmă de baton de vanilie cu care s-a jucat, sub nas, buzele cărnoase, studiate la pusul fardului, se deschiseră într-un surîs alb, sănătos şi cu dinții compleți.)

— Dar ce, dumneata eşti mai mulți ?

— Aproape un popor de „eu", doamnă...

Iar rîsul ei a avut o clipă intenția să se facă mai mare. Rîs întreg. După o clipă, însă, parcă s-a răzgîndit la colțurile gurii, ca în fața unor tăblițe care indicau un alt drum şi s-a strîns *a.* loc şi reflexiv, sub mustăcioară.

— Ori eu sînt proastă, ceea ce n-aş crede, ori dumneata eşti prea „de profundis" pentru mine...

Pulpa i s-a dezlipit, vexată, de lîngă ,a mea (şi nu-mi dădeam seama de ce); coapsa — cîtă era — m-a părăsit, şi umărul de astrahan, la fel.

Deja ne certasem.

— Iartă-mă că nu mai schimb încă o dată locul, dar bagă de seamă „lumea" (a mai zis ea, cu vocea la zero grade şi cu ultimii stropi ai surîsului de-adineauri îngheţaţi deasupra). Am avut impresia că eşti un om de „lume".

Şi-a tăcut, reluînd din nou — retrasă complet în blană -— filmul, cine ştie unde întrerupt.

Nu mai înţelegeam nimic. Nici nu-mi dau seama ce-am spus, sau pe ce ton am spus ceea ce spusesem şi, mai ales, de ce am izbutit să stric tot, cu o vorbă care nu avea nimic vexator şi nelalocul ei.

Mara spumega brun şi-i venea bine. A luat, violent, o bomboană din punguţa Lianei, fără să-mi ofere şi mie una.

Şi, pînă la sfîrşitul filmului, situaţia a rămas „aşa". Eu ajunsesem demult la momentul unde venisem la film şi trecusem demult peste el, fără să ştiu '— rxi}oi pe) departe/— despre ce fusese vorba pe ecran. Nu mă hotărâm însă şă plec, pînă nu lămuresc „chestiunea" cu tanti Mara, faţa de care mă găseam vinovat, şi sancţionat fără să ştiu de.ce.

în sfîrşit, s-a făcut lumină în sală... Liliana mai vrea să mai vadă filmul o dată şi făcea apel (desperat) la mine, să intervin pe lîngă tanti. Tanti, însă, nici nu vreaj să audă de aşa ceva... Cu gesturi repezi, nervoase, ostile, a aranjat căciulită şi guleraşul fetiţei, i-a înnodat fularul la gît, s-a aranjat şi pe ea urgent, în oglinjoara genţii şi apoi — marţiala şi foarte bine făcută (acuma îmi dau mai bine seama de asta) — mi-a spus :

— Sînteţi bun să ne permiteţi să trecem ?

— Vă rog (Şi le-am făcut loc, luîndu-mă — fără „bună seara" din partea lor — după ele.)

în stradă, se opriseră, căutînd, parcă, din ochi un taxi, sau un cunoscut.

— îmi permiteţi, doamnă, să vă spun „bună seara" şi să vă mulţumesc încă o dată pentru bomboana oferită.

— Bună seara, domnule ! (Şi, fără să-mi întindă mîna, adăugă.) Pe vremuri, domnii aveau şi obiceiul să se prezinte, după ce vorbeau cu o femeie...

Am fost la un pas — mic de tot — să mă prezint cum mă cheamă. Mi-am zis, totuşi, în fulgerul amuzat al unei clipe, să duc „farsa" pînă la sfîrşit, măcar pe jumătate...

— Inginer Muşatescu !...

Tanti Mara a tresărit (Ori mi s-a părut mie.)

— Muşatescu ?

— Da !

— Rudă cu doctorul colonel Valerică Muşatescu ?

— Văr de-al doilea, doamnă !

— Atunci eşti rudă cu scriitorul Muşatescu. Cu Tudor Muşatescu.

— Frate i

— Daaa ? (Şi surîsul şi-a plesnit din nou păstaia plină de fildeş, între buzele groase ca două felii de gutui.)

— îmi pare foarte bine... Doamna... Cutărescu... Cunosc foarte bine pe verii dumitale. Şi pe Valerică şi pe Vasile Muşatescu, celălalt doctor şi colonel... Şi mi-au promis că, o dată, o să mă invite la unul din "pi. cînd o veni şi Tuclor Muşatescu, fratele dumitale. Nici nu ştii — nu că îţi e frate — cît de mult şi de cînd vreau să-1 cunosc... Răposatul bărbatu-meu, care a murit pe front, în 41, îl adora pur şi simplu.!,.. Dar e o poveste prea lungă şi nu vreau să *va* mai reţin.

— Dacă îmi permiteţi să vă acompaniez pînă acasă...

— Stau la doi paşi... Pe Ecaterina Teodoroiu...

— Atunci, avem aproape acelaşi drum.

— Dumneata unde stai ?

— Pe Cazzavillan, 33.

— Da ! Acolo stă Tudor Muşatescu. îi ştiu casa... Cu o terasă mare, vara plină ele muşcate şi cu o umbrelă roşie.

— Locuim împreună.

— Dumneata nu eşti însurat ?

— Nu ! Am fost.

— El mi se pare că are un copil. Un băiat „celebru"... Ştiam şi cum îl cheamă.

— Bobită.

— Aşa este... Bobită. Toată lumea vorbeşte de el, ca de un fenomen... Cred şi eu ! Dacă o semăna cu tată-său î

— Da, nepoţelul meu e un copil destul de vioi...

— Nu semănaţi, însă, să ştiţi. Dealtminteri, şi pe el îl cunosc foarte puţin şi numai din vedere. Prima dată mi 1-a arătat bărbatu-meu, la „Continental". Pe urmă, l-am mai văzut o dată la curse şi, într-o vară, cîteva zile, mai bine, la Mangalia. Tocmai venise el, cînd placam noi.

Mă rog ! Ce să mai lungim vorba, că restul — pînă am ajuns la domiciliul Marei — se înţelege de la sine.

Important însă (peritru istoria noastră de familie) este un lucru. Toată viaţa lui — în desfăşurarea ei publică — frate-meu, Mihai, a „suferit" din cauza rudeniei cu mine. în orice împrejurare, în orice autoritate, în orice familie s-a găsit cineva să-1 întrebe, cînd îi făcea cunoştinţa : „Rudă cu autorul ?" Exasperat (şi pe drept cuvînt, frate-meu fiind cineva prin el însuşi), în cîteva împrejurări, ca să fie (precum a şi fost) mai bine servit şi mai „prompt", bietul Mihai a lăsat să se creadă că el sînt eu, înştiinţîndu-mă imediat după consumarea faptului). Astăzi, în sfîrşit, Mihai e răzbunat. Şi încă cum ! (După cum se va vedea în corpul sentinţei.)

Odată ajunşi în poarta imobilului unde locuieşte, tanti Mara (care parcă uitase complet „chestia" din cinematograf) m-a invitat, deşi nu era încă ora aperitivului, la o ţuică de Vălenii de Munte, de unde este originară. Cum kra să n^o accept, cînd ştiam c-o beau în contul lui frate-meu, care, dealtfel, nu e deloc amator de băuturi ?

Mara a „predat" fetiţa părinţilor şi, luîndu-mi braţul (nu era lumină pe scări, pînă la etajul al doilea, unde locuieşte) m-a condus — caldă la subţioara pe sub care mă ţinea — şi lăsîndu-şi în voie trupul, ciocnit şi înfrăţit cu al meu, ori de cîte ori era (şi nu era) ocazia.

Apartamentul ei — ciuntit de rechiziţii — se mai compune în prezent dintr-o sufragerie şi un dormitor, cu baia lui. Avînd „gaze naturale" în imobil, era foarte cald, cînd am intrat, de-a dreptul în dormitor.

— Stăm mai bine aici, fiindcă uşile sufrageriei dau spre odăile chiriaşilor şi nu-mi place să asculte pe la uşi ce vorbesc.

M-am aşezat pe un fotoliu şi, cîteva minute, pînă să pregătească aperitivul, şi ţuica (care devenise „fiartă" pe parcurs), am rămas singur, surîzînd întîrnplârii care mă adusese aici şi gîndului precis cu care o oprisem la ieşirea din cinematograf şi care, în acel moment, îmi dispăruse complet, din preocupări. Patul, „studioul" Marei, era alături. Ea, de asemenea... Nu mi-o mai puteam, totuşi, imagina nici goală, nici toamna, nici în provincie, într-un pat înfăţat proaspăt, în care să-şi dogoare sinii bruni, şi ampli, la căldura şi lumina focului. Acum, Mara devenise „o doamnă", despre ale cărei pulpe şi coapse lipijte de mine la cincrrjatograf îmi era peste putinţă să-mi amintesc. Mi se părea chiar că „treaba asta" se petrecuse numai în imaginaţia mea.

Dar a venit ţuica fiartă şi Mara, într-o rochie de casă, albastru închis, ca anemonele din grădina lui m<adam. Paul de la Cîmpulung.

O avea de-a dreptul pe' piele (şi mi-am dat seama de asta, de cum a intrat.) Era, într-adevăr, tentantă, cu formele eî rriâri, bogate, puternice şi perfect proporţionate. Parcă eră Junona din cârteai de latin£ ai lui PopaLisseanu, în pijama...

Ca să mă inducă în eroare asupra trupului viran de sub rochia de casă, îşi păstrase (şi bine făcuse) ciorapii „nylon" prin care, acuma, părul brtin şi aspru, bănuit la cinematograf, se vedea - clar ş'i viril, 'culcat' pe pulpele lungi, îri poziţie lascivă de repaus.

Confesiunea „prealabilă" a fost scdrtă şi de o admirabilă precizie...' *

— Ce ţi-oi fi închipuit -dumneata despre mine, la cinematograf ? Că sîfit o femeie nebună, nu ? Depravată, cel puţin? Ai fi avut tot dreptul, din -punctul *dumitale* de vedere, domnule 'Muşatescp. Din =al .meu, însă, eu am dreptate; De cînd mi-a murit bărbatul pe front, n-am mai putut şi nici n-aş mai fi „admis" să-mi, refac viaţa cu altul. A fost prea frumoasă; cea pe care qm trăit-o cu el, şi o parodie a acesteia mi-ar fi fost imposibilă... Şi-atunci, fiindcă, totuşi, viaţa. îşi *cere* drepturile .ei de existenţă, cum ar zice fratele dumitale în *Scrisorile* pe care le publică în „Jurnalul de dimineaţă", n-aveam nici un motiv să i le refuz, atunci cînd deveneau imperioase. Şi

aşa, dumneavoastră, bărbaţii, aveţi dreptul să vă placă c femeie şi să i-o spuneţi, franc, în faţă, şi mie de cîtie ori mi-a plăcut, un bărbat şi i-am simţit nevoia, ca să zic aşa, i-am spus-p. Eu cea dintîi. Poate nu tot atît de „la obraz" cum spuneţi dumneavoastră,; dar, totuşi, destul de clar.. Aşa cum ţi-âm spus-o şi dumitale, astă-seară, ia cinematograf... ;Fiindcă. mi-ai plăcut. Mi-ai plăcut, fiindcă ai ochii verzi, şi slăbiciunea mea au fost bărbaţii cu ochii verzi. Mi se pare că şi fratele dumitale are tot ochi verzi.

— Dă... Cam la fel cu ai mei...

— Vezi dumneata, pe „omul" ăsta pot să zic că l-am adorat, şi eu şi bărbatu-rneu, care era unul din cei mai mari admiratori ai lui. Aş da riu ştiu ce, să pot să-P cu-nosc şi să-1 aud vorbind, c-am auzit că şi în conversaţie e tot aşa „genial" ca şi în scris. Cu el, însă, nu m-aş putea culca niciodată, deşi are ochii tot verzi. Mi-ar fi imposibil să mi-1 închipui „ca om", cînd el, pentru mine, este ceva, aşa, aerian... ca un talent care piluteşte, ca o fiinţă fără trup. Nu Ştiu dacă „mă** sesizezi... dacă înţe-legi bine ce vreau să-ţi spun.

— Dar e foarte clar, doamnă... Şi vă asigur că fra-te-meu, dacă ar afla ceea ce mi-aţi spus, ar fi foarte flatat... Cred că ar fi pentru el cea măi mare declaraţie de dragoste pe care ar fi visat s-o audă vreodată.

— Nu!... Te rog! Dă-ţi cuvîntuî dumitale de onoare că n-ai să-i vorbeşti niciodată despre mine şi despre ceea ce ţi-am spus eu „lă o ţuică fiartă". Să nu uităm că „su-praomul" ăsta e şi el om, şi deşi ştiu că a avut „milioane" de succese la femei — şi ce femei! Nu ca mine ! Femei grozave ! Cred că l-ar costa, totuşi, să afle că s-a/găsit o nebună de patruzeci de ani, care^nu mai e nici măcar frumoasă şi care nu s-ar culca cu el nici pentru toate averile pămîntului, deşi a făcut-o cu^ alţii, care nu sînt nici la degetul lui mic.

— Să nu exagerăm, coniţă Mara !... Cred că dacă, to-tuşi, frate-meu, pe care îl preţuieşti atîta, ar cere, ştiu eu, din capriciu, ori din fantezie, să fiţi a lui sau, poate, pur şi simplu, dacă ar avea norocul — căzut din cer — de a fi lîngă dumneavoastră, cum sînt acuma eu, fiindcă am ochii verzi ca el, sau ca alţii; dacă v-ar simţi prezenţa

aceasta — nu ştiu cum să zic, ca să nu interpretaţi greşit .ceea ce vreau să spun — turburătoare ; dacă v-ar simţi foşnetul trupului gol — ca un cîntec alb şi vertical — de patimă cambrată sub rochia asta de mătase moale şi grea ; •dacă, într-un cuvînt, într-o situaţie similară ca cea' Jn) care mă aflu, v-ar dori aprig, leal, aşa cum e firesc să dorească un om, o femeie ca dumneata ; dacă v-ar vrea — omeneşte, banal, frenetic — credeţi că l-aţi mai putea -considera şi într-o asemenea clipă tot ca un supraom ?

*—; Nu ! Aş fi a lui, fără discuţie. Pentru prima şi ultima dată, însă. Şi l-aş pierde pentru totdeauna, fiindcă l-aş amesteca cu ceilalţi... Să nu crezi că „ceilalţi" sînt mulţi, după cum ţi-ai putea închipui, faţă de destăinuirile pe care ţi le-am şi făcut. (Şi cu un surîs de tristă, subţire şi dotată feminitate.) Mă duc foarte rar la cinematograf şi numai la cele de cartier, ca să evit riscurile. Şi, totdeauna, iau şi pe fetiţa proprietarului cu mine, în acelaşi scop.

A urmat a doua cană cu ţuică fiartă. Mara, goală sub faldurile largi şi lungi ale capotului, se mişca frumos, datorită mătăsii. Altminteri, trupul ei statuar se simţea că se mişcă „din topor", sub liniile lui inspirate (ori greşite în bine) de ulcea frumoasă de pămînt. Chemarea acestui trup — oblu şi perfect — se împrăştia în mers, ca un fum, tare şi rural, de răşină plimbată pe cărbuni, cu lopăţica, ca să anuleze mirosul sarmalelor -mînoate la dejun, în sufrageria „florentină". Chemarea lui, dogoritoare, avea ceva din grandoarea şi primitivitatea unui foc de buturugi, incapabil să se integreze în dimensiunile civilizate şi arderea subţire a unei sobe de teracotă...

Mara era, ca să zic aşa, o zeiţă de la ţară, dacă se poate spune... Cu toate tainele trupului ei — onest şi prost crescut în revendicări — gata să se deschidă, să se zbîrlească, să se frămînte şi să se zvîrcolească, totul şi agramat, la primul apel al dorinţei ei... Trupul Marei era •neştiutor ele carte. Şi, fără nici o intenţie de echivoc, îşi semna sentinţele, prin punere de deget.

Cînd a văzut că mă uit la ceasul de pe mescipara de-alături de fotoliul ei (era 7 şi 27) a avut o tresărire — toată — sub capot (pe care, după cum se vede, am înre-

gistrat-o). S-a aşezat pe capul divanului, în fața mea şi, fără nici o ezitare, nici o solemnitate şi nici o explicație, s-a aplecat spre mine •— spre mîinile mele, m|aij bine zis — atît, pînă cînd, sub reverurile răzbuzate şi făcute pungă ale capotului, sînii ei mi-au venit sub ochi, goi, mari, pergamuți şi cu boturile tari şi boante, crispate de macii țineți ai propriilor lor insomnii, încrețite împrejur.

— Săruta-mi-i !... Dar tare î... Mult... Şi să mi-i frămînți „rău" şi să mi-i bați cu palmele, cu buzele cu ce vrei tu... cu ce vrei tu...

Mîinile îi erau, acum, subțiate, reci şi vinete, ca de moartă. Abia au mai avut putere să deznoade funda moale a cordonului şi să desfacă, să dezghioace capotul de *pe* miezul trupului alb, ca de nucă curățată...

— Cu ce vrei tu... (Atît a mai spus şi, pe urmă —> mare şi multă, şi goală cum era — a-nceput, parcă, să se topească într-un fum tare şi otrăvit, ca de laur aprins...)

Pînă m-a condus la uşa de ieşire, nu mai mi-a spus nici un cuvînt. Şi-acolo mi-a spus doar atît:

— Să nu-i spui lui Tudor Muşatescu, niciodată, că m-ai cunoscut şi mai ales „aşa". Aş muri de ruşine... Şi, într-o zi, dacă o să ne mai vedem... promite-mi că o să mi-1 prezinți şi mie ? Eşti în cartea de telefon ?

— Nu ! Mă cauți la el şi întrebi de mine !

•

Mîna se întinde şi palmele se dau.

•

Nu cere mîna unei femei, pînă nu te asiguri că nu-ți dâ un picior.

•

Ori de cîte ori moare o „domnişoară" bătrînă, îi fată pisica.

•

Totdeauna există unul mai prost decît tine, şi altul şi mai prost decît amîndoi.

•

La funeraliile unui sărac, cea mai tristă rudă esjte coliva.

Lacrimile adevărate — pentru celibatarii morți -— le plîngQ bucătăreasa şi şi le şterge, pe şorț, fata din casă, ca să se ție măreață printre rude, în salon.

La moartea lui, era să se armne înmormîntarea, din lipsă de rude... Fusese filantrop în viață.

Prietenia „ca frații", între un bărbat şi o femeie, nu poate să existe decît cu condiția ca, cel puțin, unul din „frați" să fie incestuos şi celălalt discret,

.

Trăsnetul cade pe biserici, numai cînd vrea să se spovedească.

Paratrăsnetul: Unul care, ori de cîte ori trăsnetul vrea să-i spună b anecdotă cu *pointă* tare, îl "taie de la început, spunîndu-i „o ştiu".

31 ianuarie

Cînd ajungi celebru, toate femeile vor să te ia, de bărbat, şi nevastă-ta nu mai vrea să divorțeze, (Şi, înainte de asta, nu vrea nici una să „te ia" şi nevastă-ta te-amenința cu divorțul în fiecare zi.)

.

Celebritatea e ca jobenul. Trebuie să-ți vie bine, cînd îl porți, în împrejurările solemne şi la ceremoniile vieții. Acasă, poți să stai şi cu basc.

Pălărierii garahteazâ numai pălăria. Capul 'priveşte, personal, pe client.

Pălărierii vînd pălării numai „pe materialul clientului".

Ginerii au compromis majoritaiea fracurilor. Şi restul de fracuri a compromis majoritatea ginerilor.

.

Fracurile : stridiile moliilor.

.

Orice frac preferă să-l pice picolii cu maioneză, în lume, decît să-l mănînce moliile acasă, în garderob.

.

Fracul, deşi are cozile lungi, nu acoperă toţi „curii" complet.

.

Numai popii îşi permit să-ţi toarne vinul pe frac, fără să-i plesneşti. Şi asta pentru că ei sînt chelnerii .serviciului divin.

Cînd mai aveam frac, nu scriam niciodată despre el. îl purtam.

*

Cînd mortul e îmbrăcat în frac, rudele leşină' m|ai greu în timpul „serviciului divin".

.

Mortul pute la fel şi în frac şi în surtuc, după terminarea discursurilor.

.

Morţii în frac se descompun. Ceilalţi se-mput î

De ce să. nu fii îngropat în c... gol, tot aşa cum te-aî născut ?

Ştofa fracului îngropat putrezeşte mai repede decît „coupa" lui...

Toate fracurile vin bine pe morţi, dar nu tuturor morţilor le vine bine în frac.

între fracul clientului şi al chelnerului există totdeauna o diferenţă de rîntaş.

Fracul: pijamaua somnului de veci. (La unii „adormiţi", fireşte.)

Nici un ginere nu ştie să-şi facă cravata la frac, înainte de căsătoria religioasă şi nici să-şi scoată butonul de *la* guler, după consumarea ei.

Ca să-ţi vie fracul „turnat", trebuie să ai manechinul în familie de cîteva generaţii, cel puţin.

.

Ca să porţi bine fracul, trebuie să te naşti cu dungă la pantaloni.

.

Nu toţi copiii care se joacă cu jobenul părinţilor ajung să-1 poarte şi pe-al lor.

.

Cel mai greu examen al capului unui diplomat este primul joben.

Smochingul: picolul fracului.

.

Inventatorul smochingului a fost ursul : cle-aia smochingul n-are coadă.

Cînd vulpea ajunge cocotă la oraş, îi zice „renarcl argente", între neamurilfe din pădure.

.

Vulpile nu citesc romane, numai fabule.

*.

Cele mai frumoase basme din copilărie sînt cele de care nu îţi mai aduci aminte, deşi ştii că „le ştii".

.

— Dă-mi cinci lei de tramvai, că am depus un milion ia bancă şi nu mi-am oprit schimbat la mine, ca să nu-1 „descompletez" !

— Cu cea mai mare plăcere, dar n-am decît patru lei şi de azi dimineaţă umblu să mi-i „completez" cinci, pentru tramvai !

.

La Veneţia, gospodinele îşi spală rufele în gondole, în loc de copai.

.

Pe „străzile" Veneţiei beţivii merg pe două gondole, nu pe două cărări.

.

în fiecare gondolă veneţiană s-a dus — în fiecare seară — la hotel, cel puţin un roman de dragoste.

Tragediile dragostei evită Veneția. Preferă să se rezolve în orice oraş cu caldârîm.

•

Cînd e gondolierul răguşit noaptea, ai impKesia^ că gondola te duce acasă pe pavaj.

• iToţLcaii idini Italia-nechează cu voce;.,-

Italianul fără voce n-are actele de cetățenie în regulă.

Porumbeii din Veneția sînt convinşi să se hrănesc numai cu flori ele lămîiță, în loc de mei.

x^Vclevărații „porumbei" ai Veneției se giugiulesc numai în camere de hotel cu, paşaport străin.

2 februarie

• **Pro** domo

Bolnav. Mereu. Fără personalitate. Am.;: ajuns: un, fel de funcționar al propriei mele lipse de sănătate. Cine m-o fi numit ?

Tragedia vieții mele (în două neveste şi un copil) deşi se joacă mereu — fără nici un spectator — se menține, totuşi, pe afiş... Numai aşa, de gustul autorului şi pentru prestigiul teatrului.; -rv **r Y • •**

însemnări

în casa noastră, iarna de-afară e caldă.(Avem păcură).

De cînd a început să ningă, mă viscolesc amintirile.

•

Zăpada se murdărește, chiar dacă o calci în. picioare cu șoșoni albi.

•

Gînd îți îngheață aripile, degeră de calci sub ele, dar nu le trăda.

Poeții mor cu aripile împreunate pe piept. Ceilalți, cu mîinile...

•

Toată viața am fost vecin de păreri cu ale mede,

Dacă aș scrie tot ce n-am spus în viață, aș ;fape. un roman. Dacă aș scrie tot ce era să spun, aș face o.necuviință și dacă aș scrie tot ceea ce trebuia să spun, mi-aș face testamentul.

•

— Și ce te face să te crezi atît ele deștept ?
— De ăștia, ca dumneata, care mă întreabă...

•

Cu proștii să stai de vorbă numai duminica. E o adevărată sărbătoare.

•

Iarba miroase a vaci. Și vacile, a excursioniști care s-au tăvălit în ea...

•

Cînd e lună plină, vaca nu poate să doarmă, fiindcă îi dă lumina în ochi.

C-da i5670 coala 3

Adevăratul alb al zăpezii nu-1 văd poeţii. Numai lupii.

Cînd mă deştept dimineaţa, parcă mă descoperă cineva îngheţat sub troienele aşternutului. De aceea — înainte să reiau contactul cu realităţile — singurul lucru pe care l-aş vrea ar fi un coniac tare, şi vechi, şi mult... Şi ***de*** aceea surîd totdeauna — neînţeles — ceştii complice a ceaiului matinal şi căcăniu, care transformă nămeţii patului în cearceafuri şi pe mine — exploratorul anonim, căzut extatic la marginea troienelor de vis — în redactor prim al revistei „Urzica", revistă bilunară de satiră şi umor. (Satiră a umorului şi hazul satirei.) [...]

Vai de porcul căruia nu-i mai place cocina, că nu are .antreu".

Apropo de porci : a fost tînărul Maltezeanu (Radu) pe la mine ca să-1 ia pe Frumuşanu şi pe Fetechide-(Sandu) în oraş. Simţind că sîntem la o gustare cu mezeluri de porc, n-a vrut să intre şi-a rămas în maşină... Probabil că omul n-a vrut să dea ochii cu „rudele bogate"...

î Orice om are dreptul să creadă şi să spere că ar putea ajunge rege, într-o zi. Rigă de treflă, însă, niciodată.

.

Pînă la urmă, toţi regii lumii vor ajunge „popi" în cărţile de joc.

.

Am căzut în c... pe gheaţă şi m-a durut inima. Şi de cîte ori am căzut în inimă, nu m-a durut niciodată în c...

.

Cînd bat cîmpii, sînt ca pe moşiile mele.

— N-aveţi dreptate, doamnă ! în oraşul nostru nu sîntem toţi proşti. Numai vizitatorii...

Ce tragedie haină. Să trăieşti toată viaţa bou, şi cînd mori s-ajungi carne de vacă.

După ce mănînc o supă de vacă, stomacul meu se simte resemnat ca un bou.

Boul n-are familie. Numai încurcături familiale.

Cînd vitele nu mai au ce mînca, se taie. Şi oamenii se spînzură.

Mă admir, ori de cîte ori nu mă uit în oglindă.

Nu sînt frumos ! Sînt mai mult decît atît. Nu sînt urît.

Vreau să deschid un magazin de paradoxe. Le-aş vinde prea scump, însă, pe de o parte şi, pe de alta, mi-e teamă că n-o să am clienţi, fiind prea ieftini.

Cred în mine, pînă mă culc.

De cîte ori sînt foarte plictisit, scriu despre plictiseală şi îmi trece imediat.

Oceanul e gras.

Cu peştii mărilor „trăiesc" alte babe...

Cînd a luat prima baie de mare, Georgică, peştele lui madam Ionescu-Tarapana, toţi guvizii de la Eforie i-au întors spatele şi-au început să vorbească franţuzeşte între ei, ca să nu priceapă.

Peştii de uscat înoată, cel mult, ele două ori pe săptămînă.

.

Marea face naufragiile, fără să vrea. Ca madam Popescu, gafele !

Obişnuit, marea stă întinsă sub mîngîiereai virilă şi egoistă a vapoarelor. Numai cînd are o criză de „pasiune erotică", se-ntoarce şi ea deasupra lor.

Ori de cîte ori se scufundă o barcă cu pescari/, se bucură văduvele peştilor.

— Dragă, de-o viaţă întreagă aud o expresie pe care n-q înţeleg. „Chit, sau balenă". Mă rog! Balena, desigur, ştiu ce e ! Dar „chitul" ce fel de peşte o fi ? Nu se găseşte nici în *Larousse,* nici la restaurant pe listele de mîncare... nici în vreo limbă străină ?

— Desigur că e un peşte care nu şi-a scos încă buletinul de populaţie.

— Uite, domnule ! Numai la explicaţia asta nu m-am gîndit. Mersi!

.

Ninge ! Dar nu destul pentru ca să-mi justifice iernile de care i-am povestit eu lui Bobită.

Despre iarnă nu se învață „nimic" în „cartea de citire", zice Bobită. „Totul", la derdeluş.

.

Tot de la Bobită:

—- Tată ! Acuma cînd mă uit cum ninge afară, să ştii „din partea mea" că ninge „mult mai frumos", cînd „ningi tu", atunci cînd îmi spui poveşti despre iarnă.

.

Iarna, gîndurile fără şoşoni să stea acasă, că degeră.

.

După ce m-am „dat" şi eu o dată pe derdeluş cu sania lui Bobită, în loc să mă duc la redacție, m-am trtezit sunînd la poarta celei *dinții* şcoli primare întâlnită" în drum... Am fugit, însă, înainte să-mi deschidă cineva, fiindcă mi-am dat seama că-mi uitasem abecedarul acasă...

.

Abia acum, alături de băiatul meu, învăț adevăratele mele patru clase primare.

Judecind după ce ştiu din cărțile lui Bobită, îmi dau seama că — la ştiințele naturale, de exemplu — trebuia să rămîn repetent încă de-acum patruzeci şi doi de ani.

Totdeauna am fost slab la matematici. Dar față de problemele de clasa a III-a elementară, ale lui Bobită, îmi dau seama că am fost nul...

.

Niciodată n-aş mai fi în stare să-mi iau, fără protecție, atestatul de patru clase primare...

Sînt mai incult decît cartea de clasa a III-a primară a lui fiu-meu. Şi, totuşi, mult mai cult decît biblioteca mea. Cum o mai fi şi asta, fiindcă, de fapt, aşa este.

•

In fiecare „gheţuşcă" pe care o întîlnesc în drum, am impresia că recunosc urmele ghetelor lui fiu-meu...

M-am „bulgărit" cu Bobită o jumătate de ceas şi toată ziua, după asta, nu mi-am putut zvînta lacrimile... de ger.

•

Ce moarte superbă, să fi căzut de veci, din primul bulgăre de zăpadă pe care mînuţa lui fiu-meu mi 1-a plesnit de inimă !

•

Cînd intră Bobită în sufragerie „de la săniuş", toate mîncările de pe masă încep să se dea pe gheaţă.

•x

Şi, totuşi, în fiecare iarnă o să-i fac „oameni de zăpadă" băiatului ăsta din care vreau să fac un, om de granit.

•

Numai gîndul că, într-o zi, băiatul meu ar putea să rămînă „orfan de mine", îmi prelungeşte viaţa.

•

Aş vrea să mor prin surprindere, oricînd, numai să nu mă pot gîndi, cu o clipă înainte, că n-o să-mi mai văd niciodată băiatul.

Nici în iarna asta, nici în toate celelalte cît o să mai fiu lîngă tine, să ştii, puiul tatii, că n-o să te dai mai

bine pe altă gheață, decît lacrimile mele înghețate făcute plrtie sub piciorușele tale.

Aș vrea să mă bat odată în duel cu mine și adversarii să nu se împace pe teren.

·

Cartea mea de vizită, completă (cu titlurile „oficiale") :

Tudor Mușatescu
Licențiat în litere și în filosofic,
Fost Inspector General al Teatrelor,
Fost Consilier Ministerial și
Fost Moș Crăciun al băiatului meu.

·

De cîte ori se întoarce băiatul meu de la școală, intru în recreație.

·

Era să am prieteni !

·

Nici n-am eu idee, ce simpatic îmi sînt.

·

Nu vorbesc niciodată despre femei, în public. Mă răzbun, comentîndu-le în particular.

·

Am impresia, doamnă, că ochii dumneavoastră au studiat în Japonia.

·

in ultimul timp, m-am schimbat în rău. In loc de bun, m-am făcut foarte bun.

·

De la oala de pămînt, la porcelan, nu e decît un vas și vreo zece cuptoare.

Nu da, c-o să te doară locul unde m-ai lovit.

Mamele nu au sini, ci sîn.

Toate femeile cu care m-aş fi însurat, în viaţă, au fost *tu!*

La toate ferestrele casei mele am cîte un termometru. Dar adevărata temperatură a imobilului se ia la subţioara copilului nostru, j

Sînt atît de trist, încît îmi pare rău de mine.

Analiza sîngelui se face în istorie, nu în laborator.

Ah ! Cîţi oameni am strînge de gît, cu mîinile altora !

Linguşiţi-mă toţi ! Gloria altora trage să moară şi a. făcut testament în favoarea mea...

Mi-e lene să nu iert.

După ce i-a ţinut cald o iarnă întreagă, zăpada îngheaţă de surprindere, cînd o pătrunde primul ghiocel.

Candoarea zăpezii e pură, complexă şi rece.

Zăpezile bătrîne se topesc după ghioceii tineri. (Mai mare ruşinea.)

.

Crivăţul îşi scrie amintirile în troiene.

Crivăţul răsuflă comod numai în stepe.

.

Crivăţul e celibatar şi zefirul logodit.

Pe gura ta, îmi sărut buzele mele care au dorit-o.

Ce proaste sînteţi voi, femeile, cînd vă credeţi deştepte.

Femeia inteligentă rămîne becher. Numai proastele rămîn domnişoare bătrîne.

Totdeauna de Sf. Tudor (cum e azi) sînt conlvins că mă cheamă Gheorghe.

Nu-mi plac aniversările mele. Cu fiecare, parcă, îmi cad dinţii.

Şi-acum, Moarte, între noi doi î Ce merit ai că m-ai învins ? Eu tot am unul! Că te sfidez.

18 februarie

Glumele muzicale ale vieţii:

îl chema Faust. (Tată-său fusese vioară a II-a, în orchestra Filarmonicii.) S-a însurat (muzicant fiind şi el)

cu pianista orchestrei, în care el era vioara primă. O chema Boema şi era, precis, brună şi oarecum ţigancă. Au avut doi copii gemeni : Tristan şi Isolda şi un al treilea, o fetiţă, Tosca.

Iar amantul nevesti-si şi cel mai bun prieten ,al lui se numea... Fidelio !

Cînd sînt singur la masa mea de lucru, am sindrofie de gînduri. Şi, în loc de prăjituri, le tratez cu replici.

.

— Ce mai faci, nene Smarandache ?
— Orice, drăguţă, afară de copii.
— Cîţi copii ai ?
— Nici unul. Dar am încercat să fac... numeroşi.
— Şi te-ai lăsat „definitiv" ?
— Eu, da ! Acuma să mai facă şi nevastă-mea, singură, dacă poate... Că toată viaţa m-a calomniat că sînt „sterp" !

în fiecare duminică, începe să miroasă a luni, din amurg.

.

Fiecare covrig cald e o ramă rotundă în care se încadrează una din găurile cu susan ale copilăriei.

.

Numai la răspîntii nu greşesc drumul.

.

O barieră arată că pe acolo trebuie să treci, chiar cînd e vorba de frontiere...

.

Cînd aştepţi, în automobil, trecerea unui tren, la bariera lăsată, ori te simţi jignit, ori ai vrea să fii la fereastra vagonului restaurant al trenului care trece.

— Mizerabilul ăsta de şofer, domnule comisar, era să mă omoare. Să-mi ia viața. Viața mea !

— Dar unde te duceai dumneata, cînd ai trecut strada şi te-a lovit ?

— Acasă, să mă sinucid. De-aia nici nu l-am observat, cînd a virat după colț.

.

Mai vreau o viață, ca să am timp să mi-o pot scrie pe cea dintîi !

.

Cînd mă gîndesc că fiecare rînd pe care-1 scriu poate să fie ultimul, îmi vine să mă apuc de desen.

.

„Marele" meu talent, ca om, este că am crezut, totdeauna, în ăla mic, pe care îl am, ca scriitor.

Dacă oamenii ar putea fi editați, ca şj cărțile, cred că eu aş ieşi de sub tipar „Almanah". Fiindcă ştiu din toate cîte puțin şi în josul fiecărei pagini din viață am rubrica de umor, în concluzie, ca într-un chenar al' eL

Mi-a plăcut să mă joc pe maidanele literaturii cu toți derbedeii vorbelor. In plin soare, însă !

Primul meu zmeu s-a înălțat pînă la sîririele telefonului, şi-acolo s-a spînzurat cu coada de gît. A fost primul doliu mare al copilăriei mele.

.

Pentru eventualii morți ai războaielor, aş pune flori în gura fiecărei țevi de tun, înainte să tragă.

Asasinii istoriei sînt condamnaţi la viaţă veşnică în analele ei.

•

Crima colectivă •— războiul •— te duce la soclu de marmură. Şi cea individuală, „ceasul rău", la blioc de sare. Şi, totuşi, există cursuri de logică în Universităţile lumii. Ptiu !

•

Niciodată nu se vorbeşte mai mult despre pace în casa lumii, decît atunci cînd îi bate războiul la uşă.

•

Prefer pacea cu orice preţ, războiului în orice chip.

•

Murim şi singuri. Nu ne mai mobilizaţi degeaba...

Aş vrea să trăiesc pînă la ultima filă de caiet.

Cerneala este sîngele albastru al nostru, al scriitorilor.

•

Marele cusur al vieţii, pentru unii, este că trebuie s-o trăiască. Şi, pentru alţii, că sînt obligaţi s-o terrojine.

•

Viaţa este a fiecăruia şi moartea a tuturor.

Toţi morţii sînt fraţi siamezi, în eternitate.

•

• Nimic mai trist decît un strat cu flori de stil plouate.

Apun cu fiecare răsărit...

Pentru mine, anul are trei sute şaizeci şi cinci de nopți.

Cele patru anotimpuri ale anului sînt: liliacul înflorit, băile de mare, frunzele veştede şi iahnia de cartofi.

Mă mențin în timp, rătăcit printre anotimpuri.

Nu vreau să boxez cu viața, că trişează pe ring.

Cînd joc jocuri de noroc, admit să „ție" oricine pe mîna mea, dar să nu mă apese nimeni pe umeri.

Laptele este alb ca nevinovăția vacii, care nu ,ştie de ce îl produce.

Mor lent, dar sigur.

Cîteodată, mi-e foarte dor de mine... Mai ales cînd îmi rad cei cincizeci de ani în oglindă.

Cînd eram elev al gimnaziului „Dinicu Golescu" din Cîmpulung, aveam — brodat cu fir de aur — numărul 123, pe gulerul înalt şi țanțoş al vestonului de uniformă. (Ştofa: camgar; croitorul: Mihalache Gojnea). Aveam, deci, o calitate precisă (elev) şi o identitate însemnată, matematic, pe guler (123), pe care le regret astăzi, cînd

— eliberat de ele — nu mă mai strigă decît trecutul ia catalog.

•

, Dacă n-ai prieteni, trebuie să-i inventezi. *(„Si Dieu n'eocistait pas il fallait Vinventer",* cum zicea „colegul" meu Arouet, alias Voltaire.)

•

Cînd mă gîndesc la „coliva mea", îmi vine să ies cu „pălărie tare" în oraş.

•

Cînd o să fiu mort, n-aş vrea să se spună „parcă doarme", ci să se zică : „parcă rîde".

Nu vreau să fiu incinerat... Fiindcă, după ce „m-a ars" viața tot timpul, vreau s-o ard şi eu, măcar o dată, şi să mă îngrop.

•

Din cenuşa mea nu poate să iasă decît săpun pentru spălat „rufele curate" ale literaturii.

•

Cînd mor rozele, fluturii lor s-au sinucis demurt, din dragoste pentru ele.

•

Parfumul văduvelor e cu doliu la miros.

•

Toate văduvele au pielea mai albă, cînd sînt în doliu.

•

—; I4că, dormi ?

— Nu ! Aştept să mă trezeşti tu din somn, cp să pot să mă culc.

Primăvara, toți fluturii sînt fugiți de-acasă fără bani de buzunar.

N-am iubit nici o femeie. Am adorat, numai, cîteva !

22 februarie

Am împlinit patruzeci şi nouă de ani (patruzeci şi opt, după „socoteala" lui frate-meu, „calendarul" familiei, în contradicție, însă, cu scriptele mele oficiale). Mulți înapoi să-mi dea Dumnezeu !

23 februarie

Din gura femeilor, adevărul iese fardat.

Nu mă provoca la duel. Sabia mea e prost crescută.

Onoarea nu se calcă pe coadă. Pe frunte.

La menajerie, în fața unei cuşti cu cerbi — exemplare rare — întotdeauna sînt femei. Bărbații preferă să privească elefanții.

25 februarie

Aseară a avut loc „banchetul" *Urzicii* pentru sărbătorirea a doi ani de la apariție. In calitatea mea de redactor-prim al acestei publicațiuni, n-am putut să lipsesc, deşi nici fizicul, nici moralul nu mi-au dat nici un fel de îndemn (alias ghes). Prezența mea (ca să-mi fac un compliment) a fost ca a parfumului : imaterială, dar exis-

tentă. Poate din cauza asta humorul, cu tot doliul lui de la mînă, a mirosit totuşi, oarecum, a haz (fiindcă modestia nu strică niciodată).

In timpul discursului (foarte de *ăpropos)* al ministrului nostru — Mezincescu — am avut o întrerupere fericită şi am „recoltat" (sîntem, doar, în campania de însămînțări) un hohot de aplauze şi un stol de rîsete.

•

Limbă : organul vorbirii la ceas.

•

Gînd îmi face vizită .„inspirația" în camera de lucru, îi dau papucii mei. Ca să se simtă ca la ea acasă.

•

Cînd mi-oi strînge în brațe — o dată numai în viață — inspirația, cum ştiu eu că aş putea *(le cas echeant)* s-o fac, pîrîie oasele literaturii.

•*k*

Neavînd nici un costum de haine în „gardirop", la banchetul de aseară al *Urzicii* (mare gală, mare — doi miniştri, doi) m-am dus îmbrăcat cu un costum luat împrumut de la frâte-meu. Deci: *L'habit ne faitpas le moine. II fait, le redacteur en chef.*

•

Eu nu mi-am părăsit niciodată amantele. Le-am lăsat pe ele să dezerteze.

•

Fumez ca un Mare Vizir şi tuşesc ca un şi mai mare măgar.

•

— Nimic, nene Gogule, nu poate să fie mai bun pe lume decît o femeie goală pe care o ai în brațe.

— Ce vorbeşti ? Dar despre o pereche de „crerivişti" ce-ai zice ? Cu hrean ?

După fiecare război, Capitala furnizează „eroii", şi provincia văduvele de război,

·

Dacă ar fi cunoscut bine limba franceză, Napoleon n-ar fi făcut atîtea greşeli, cînd a vrut să redacteze o nouă istorie a Franței.

·

De cînd nu mai cîntă *Marseilleza,* vocea Franței nu se mai aude clar în Istorie.

·

Cînd toți soldații Franței au învățat *Marseilleza* pe dinafară, Istoria ei a mers ca pe note.

·

La Waterloo, Napoleon n-a fost înfrînt. A fost destituit din istorie.

·

Capul lui Ludovic al XVI-lea, regele Franței, nu s-a tăiat. S-a amputat din istoria ei.

Dacă ,aş fi fost împărat, abdicam, clin prima zi, în favoarea mea, ca om.

·

Capetele încoronate guvernează numai în sinea lor, cînd adorm, şi adorm numai în sinea altora, cînd guvernează.

26 februarie

In pieptul anului acesta care începe, primăvara e timpurie şi suspectă, ca o tuse seacă de soare în pieptul unui adolescent.

Aştept marile noroaie de senin ale dezghețului, pe cerul lui de primăvară.

.

Prostia lirică mă înduioşează; cea epică mă amuză, iar cea fără nici un fel de gen literar mă depăşeşte.

.

în primele zile de primăvară, la toate colțurile de străzi te întîlneşti cu cîte un mănunchi de ghiocei care tîrăşte cîte o țigancă după el, să ți-o vîndă, cu orice... preț.

.

Cei dîntîi ghiocei ai primăverii înfloresc în ochii văduvelor din ultimul sezon.

.

Ghioceii n-au parfum propriu, pentru că în potirul lor se presimte parfumul tuturor florilor viitoare:

.

Ghioceii au ieşit în recreație pe străzile Capitalei.

Cea mai tristă zi de iarnă este prima ei zi de primăvară.

.

Glocotul anonim al sevelor, în păduri, cînd simt, pe creştetele chele, primele mîngîieri ale soarelui de primăvară...

.

De la o vîrstă încolo, autorii de tragedii, în viață, încetează de a le mai scrie. încep să le trăiască. Şi cei de comedie, să le joace.

Sărăcia a iubit întotdeauna pe poeți şi pe artişti. Ba, uneori, i-a iubit atît de mult, încît i-a omorît cu dragostea.

•

Dacă aş fi fost dresor (cum am văzut, în Place Blanche* la Paris, un celebru dresor de purici), visul meu „de artă" în materie ar fi fost să fac un cor bărbătesc pe patru voci, din greieri dresați.

Greierii nu cîntă după ureche. Sînt „notiştii" propriilor lor partituri.

De ce să nu dau mărgăritare şi la porci, dacă „este". Poate, cu timpul, ar începe să le prefere borhotului nativ.

•

Toamna, pe ploaie, aproape de amurg, întoreîndu-mă cu un amio de la înmormîntarea unui prieten comun, am întîlnit o femeie tînără, frurhoasă şi solitară — în doliu mare — pe una din alei. Amicul meu a salutat-o.

— Cine e ? l-am întrebat eu.

— Văduva unui cunoscut al meu, inginerul X. A murit acum şase luni şi în fiecare zi văduva vine Ia cimitir.

— Mult trebuie să-1 fi iubit, am zis eu.

— Nu, că nu se duce la mormîntul lui bărbatu-său. Se duce la mormîntul fostului ei amant, care a murit acum trei ani.

•

Ce-mi pasă că o să „mă continui" în fiul meu, dacă n-o sa trăiesc să mă văd perpetuat în el.

•

Viața are numai oap (cînd începe) şi coadă (cînd se sfîrşeşte). Restul ei clatină din cap spre coadă şi ea dă din coadă spre cap.

Cum să nu fii pesimist, dacă mori, pînă la urmă ?

Ah ! Ce optimist aş fi în viaţă, dacă aş şti că e eternă !...

Toţi morţii regretă viaţa. Dovadă că se învineţesc de necaz, de îndată ce n-o mai au.

Viaţa : circulaţia sîngelui între două crize de eternitate.

Mortul îmbălsămat umblă cu paşaport fals la vămile văzduhului.

La vămile văzduhului, nimeni n-are nimic de declarat,

Cu fiecare primăvară nouă, toate celelalte defuncte înfloresc, prealabil, în cinstea ei. Ca nişte rude care vin s-o întîmpine la gară, cu două ore înainte de sosirea trenului în staţie.

Ciorapii anotimpurilor:

Primăvara umblă în şosete ; vara, cu picioarele goale ; toamna, cu ciorapi, şi iarna în şosete peste ciorapi.

Ciocîrliile cîntă numai ca să-şi dea o contenenţă, în înălţimile aurorei. Pe pămînt, umblă după viermi...

Canarii născuţi în cuşcă cîntă după ureche, nu după natură.

•

Colivia e cea mai elocventă dovadă de dragoste a omului pentru păsările cîntătoare.

Privighetorile fao solfegii de lună în gîtlej. Şi curcanii, din acelaşi material, în guşă.

Animalele sînt ca şi cărţile. Vorbesc, fără să aibă grai personal. Totul e să ştii, întîi, să citeşti în general şi, pe urmă, să înveţi să citeşti pe fiecare în parte.

Cînd am citit *Cartea de ta San Michele,* cei doi cîini ai mei de pe vremuri (Sandra şi Nero, care nu se despărţeau de fotoliul meu de lectură) i-au lins copertele. Pe cuvintul meu de onoare, dacă nu spun „purul adevăr". (Şi nici măcar n-o citisem cu glas tare, ca să cred, eventuali, că au auzit-o.) Se vede, însă, ori că au „simţit-o", ori că — printr-o splendidă coincidenţă — i-au adus supremul omagiu al necuvîntătoarelor din text.

Cînd mă gîndesc la „cîinii mei", latră amintirile din mine la luna plină şi duioasă a trecutului, care se plimbă, clorotică, peste nesfîrşitele cîmpii de oase reci, de toate dimensiunile raselor canine.

•

Toţi cîinii mei au lătrat oamenii, numai în numele meu...

•

Viitorul se verifică retrospectiv. Există, deci, prin trecut.

•

Marile dureri nu se măsoară cu metrul. Numai cu caratul, ca şi briliantele.

Am preferat o perlă de femeie, tuturor femeilor cu perle.

•

Femeia aceasta are atltea perle, încît pare o perlă cu un colier de femeie la gît.

•

Cînd eşti însurat cu o perlă de femeie, iubite bijutier, păzeşte-te de clienţii ei, nu de ai tăi.

Numai un mare poet ca Villon putea să scrie un „Mic testament" de proporţiile celui pe care 1-a scris.

•

Reciteso pe Voltaire, pentru a nu ştiu cita oară. Doar pe mine m-am mai recitit atît. Şi mai mare „compliment" nu pot să-i fac.

•

Unii oameni au diaree la vorbă. Alţii, vervă !

•

Mi-e dor de o plimbare cu sania cu clopoţei, într-o dimineaţă cu soare şi cu ger mai tare ca el, pe un drum cu zăpezile aspre şi lucioase, sub tălpici. Şi, la capătul drumului, să mă întîmpine o circiumă, cu căciulă albă de oaie peste şindrilă şi cu un tuci cu ţuică fiarta, în odăiţa de-alături, cu mese albe, frecate cu moloz, si cu plocade — spălate vara, la dîrstă — pe cele două paturi „din părţi".

Şi un cîrciumar îndesat jumătate în obielele calde din cizme şi jumătate în cojocul braşovenesc, cu floricele de arniciuri colorate, la buzunare... Şi cu treizeci de ani mai puţin la număr, decît ăştia pe care îi am acum, cînd înscriu această dorinţă.

în primele ei zile, primăvara e perfidă ca orice femeie care începe cu făgăduieli mari de la început.

.

Nu-mi place primăvara cînd începe. Parcă e cu doliu alb de mort, în fiecare poartă unde sînt fete bolnave...

.

Trăiesc provizoriu, numai între clipele cîhd nu mă gîndesc la moarte.

.

Toți trăim provizoriu, ca să murim definitiv.

.

Primăvara, moartea e mai mult decît odioasă. E tristă.

1 martie

Iarna a început azi o violentă contraofensivă împotriva primăverii mult înaintată în liniile ei. Peste cîteva zile, se aşteaptă comunicatul oficial al soarelui. Credem a şti, din sorginte autorizată, că victoria finală de mîine va fi de partea învinşilor de azi.

De 1 martie, iarna ninge peste mărțişoarele negustorilor ambulanți, puzderia ei de mărțişoare albe şi gratuite.

.

Marii oratori, cînd se urcă la tribună, înainte de a începe să vorbească, au ceva din solemnitatea calmă şi tragică a gurilor de tun înainte de a trage.

.

Nu toți porumbeii din lume sînt născuți în piața San-Marco de la Veneția.

*

Pe vremea ghilotinei era imprudent să oferi marțisoare, fiindcă atrăgeau atenția asupra gîtului care urma să le poarte. De-atunci, mărțişoarele au început să se poarte la mînă.

Dintre toate pedepsele cu moartea, cea mai grea este comutarea ei în muncă silnică pe viață.

2; martie

Viscol, ger, zăpadă î După o primăvară precoce, o iarnă tardivă. Noroo că n-am crezut nici în prima, după cum n-am nici un fel de încredere nici în ultima.

Iarna de-acuma parcă are perucă de zăpadă.

Peste cîteva zile (în legătură cu ce-am scris mai sus), primăvara va ieşi cu capul gol ***pe*** stradă.

Dincolo de ferestrele mele dinspre stradă, urlă crivățul, vînturînd ninsorile în subordine.

.

Acum, cînd ninge şi aud „viscolul" de-afară răbufnind în ferestre, mă dau cu sania gîndului „pe derdeluşurile" amintirilor.

.

Cînd ninge afară, mă troienesc amintirile în casă.

.

Ningea, ca în marile ierni ale Cîmpulungului. în sania lui Tonghiosu (birjarul tinereților mele), „în fund" sta mama (scoasă cu sila din casă, fiindcă nu ieşea nici-

odată dincolo de poarta ei) şi cu tata (fericit, ca la fiecare ninsoare, sub căciulită lui de biber).

Pe *tălpica* din spatele săniei — în picioare — stam eu şi cu Sică Alexandrescu (venise să „lucrăm" la Cîmpulung). Ne-am fotografiat, la întoarcerea din excursie (care se terminase la „podul de la fabrica de hîrtie") şi fotografia aceasta o păstrez. Niciodată n-a nins aşa, peste cineva, într-o sanie, fie ea chiar Cîmpulungeană. Parcă sîntem cinci Moş Crăciuni (cu Tonghiosu, birjarul, *y compris),* îmbrăcaţi civil şi ninşi de parcă am fi fost în uniformă !

La capătul gerului, dă-mi o ţuică fiartă. Şi, la începutul ei, (cînd o beau acasă) dă-mi şi un început de ger... Altminteri, chiar dacă frige, o să mi se pară rece.

*

De cînd e borţoasă, pisica mea nu mai toarce. Tricotează pentru puii viitori.

*

Ultimul meu cîine — actualmente — este un căţel. Şi cînd te gîndeşti că „primul meu căţel" au fost doi dogi t

*

Dezlegarea „semnelor" :

— Tu, ce-nseamnă cînd mă mănîncă mîna stingă ?

—• Iei bani.

—- Şi dreapta ?

— Dai!

— Dar cînd mă mănîncă amîndouă mîinile ?

— Ai rîie !

Cînd ţi se bate ochiul drept, spală-1 cu acid boric ;• *cînd* începe să ţi se bată şi stîngul, pune „colir" ; iar cînd încep să ţi se bată amîndoi, du-te imediat la oculist.

•

Dacă îți țiuie o ureche, auzi ceva de bine. Dacă-ți țiuie amîndouă, nu mai auzi nimic, nici măcar de rău.

Dacă te întîlneşti cu un spîn, pune-i cioc, înainte ca să-ți pună el barbă.

Cînd umblă porcul cu paiul în gură, înseamnă că trebuie să-i cumperi porumb,, că-i e foame.

•

Cînd îşi face barza cuibul pe coşul casei tale, ai grijă de grădina nevestii, ca să nu te trezeşti cu un copil din flori în ea.

3 martie

Iarna se menține şi azi. Se vede, însă, după neseriozitatea zăpezii că e numai o chestie de ambiție albă.

•

Plictiseala, ca şi cancerul, se ameliorează. Nu se vindecă însă niciodată.

•

Cu toată fantezia mea, cînd n-am bani, îmi e imposibil să-mi închipui că aş avea.

•

Fantezia săracului e plină de bani.

•

Fantezia merge pînă la bani. De acolo înainte, devine aritmetică.

•

Săracii au inventat „țifrele" şi bogații registrele.

Fiecare zi viitoare mi-e dragă, numai fiindcă ştiu că, într-o zi, o să fie trecută.

Orice trecut a fost, cîndva, viitor.

Viața sigură este numai cea pe care ai trăit-o î Cea care îi urmează este, totdeauna, probabilă.

Cinci te gîndeşti noaptea la ochii iubitei, luna are genele răsfrînte.

Aş vrea să mai iubesc o ultimă oară, numai ca să văd dacă țin minte exact cum era prima dată.

Prima iubire, dacă nu e „o dragoste nenorocită", înseamnă că a fost a doua.

Ultima mea dragoste va fi amintirea celei dintîi.

Ara văzut o pisică călcată de un automobil. Un cîine arată incomparabil mai bine, în aceiaşi situație.

— Tu ştiai că şi boii se sinucid ?

— Nu.'

— E ! Află, atunci, că Mişu Georgescu s-a împuşcat, fiindcă 1-a înşelat nevastă-sa.

Un cal scăpătat. A cîştigat *derby*~ul în 1942, la curse, şi-acum trage la un camion cu sifoane...

Calul nu mănîncă salam.

Calul de munte învață întîi să coboare și pe urmă își ia inima în dinți să urce.

4 martie

Duminicile sînt domnișoarele bătrîne ale săptămînii.

Pro domo

Astăzi de dimineață ,am asistat la „ceremonia" investirii lui Bobită cu cravata de pionier. Tot timpul (privindu-1 în rînd, fin, atent și disciplinat) m-am gîndit la cravata mea de cercetaș de-acum patruzeci de ani. La cravata cea dintîi a copilăriei mele ! Și, toată ziua, am fredonat „Marșul Cercetașilor". (Text: Cincinat Pavelescu ; muzica : Alfons Castaldi; emoția : Tudor Mușatescu.)

Fapte diverse

Aflu că, de curînd, a murit compozitorul și doctorul Borgovan. Un vechi și „subțire" cunoscut, autorul unui „celebru" *Cîntec de leagăn,* pe versurile lui St. O. Iosif. Dumnezeu să i-1 cînte pentru somnul lui de veci.

·

Vulcanii : certificate „de mahala" pentru actele de stare civilă ale originii pămîntului.

·

Admirabilă senzație de ușurare trebuie să ai, cînd ești epicentrul unui cutremur care se produce pe „unde" ai oarecare interes.

Buletinul de populație al pămîntului: vîrsta : patru ere ; părinți : n-are ; profesiunea : planetă ; semne particulare : Capul Bunei Speranțe spart ; starea materială : doi poli.

•

Pămîntul va trăi toată viața clin doi poli... Numai că îi are în permanență necheltuiți.

•

De cîte ori trec prin Cişmigiul înflorit, parcă sînt student la litere... Şi ori de cîte ori trec prin el nins, parcă sînt în filosofie.

•

Toate examenele universitare mi le-am pregătit în Cişmigiu. Aşa că ar fi fost drept ca pe diploma de licență să mi se fi scris : „Licențiat în litere, filozofie şi Cişmigiu!"

Examenele, la facultate, se pregătesc în Cişmigiu şi corigentele lor se prepară acasă, în provincie, sub zarzărul ori vişinul din curte.

•

în multe clin piesele mele ele teatru am pus muzica militară să cînte, nu atît pentru personagiile ei, cît pentru mine, personal.

•

în. Cîmpulungul copilăriei mele, vara nu începea după calendar. începea în prima zi cînd muzica militară a Regimentului 30 Inf. „cla" primul marş în Grădina Publică... Şi vacanța mare se termina cu ultimul ei marş, cînd începeau să cadă castanele dezghiocate peste clarinetele muzicanților.

Muzica militară : alămurile prin care trecutul îşi cîntă potpuriul grădinilor publice şi defuncte, în soarele trist al amintirilor din marile ei vacanțe provinciale.

•

Poeții se nasc în provincie... în capitală se nasc numai literații..

în primele mele nopți bucureştene, dormeam cu provincia sub pernă şi mi-o închideam, înainte să mă culc, deasupra, pe puiac.

•

Cele dintîi versuri îți înnoadă prima lavalieră Ia gît.

•

Sînt ceasuri în care încă mai gîndesc în metru antic.

Cred că eu, în definitiv, nu sînt decît o cronică rimată a propriilor mele elegii.

•

Marea artă a scriitorului de teatru este să reducă „tragediile" la proporțiile unui *skatch* şi să ridice *skatch-uvile* la rangul de tragedii. Şi să vadă comicul în drame şi dramaticul în comedie. Iar din „deşeurile" acestor operațiuni de fabricație intimă să facă farse : nu publicului, ci *pentru** public.

Autorul dramatic poate să aibă numai talent, la prima piesă, chiar dacă n-are „meserie", dar este obligat să aibă meserie, la toate celelalte, chiar dacă nu mai are talent.

•

Nici o „meserie" literară nu este mai grea şi mai migăloasă decît aceea de autor dramatic. Se aseamănă cu a ceasornicarului, care — chiar lucrînd la ceasuri de aur

— dacă nu ştie să le potrivească toate rotiţele şi angrenajele intime, de metal mai puţin preţios, ceasul nu va merge, nu va avea viaţă, cu toate caratele materialului din care a fost făcut.

înainte de a pune „probleme" autorului, teatrul îi pune condiţii.

.

Legile teatrului sînt înseşi legile lui vitale. A i le aboli, înseamnă a-1 amputa. A-l face, deci, infirm, din oficiu.

.

Toate formulele, curentele, şcolile dramatice etc. nu au izbutit să schimbe legile implacabile ale teatrului. Nu au reuşit nici măcar să facă un „teatru nou". Fiindcă, cel vechi, e întotdeauna contemporan cu viaţa şi, prin urmare, mereu nou, la o riguroasă ordine a zilei, deopotrivă, de pe vremuri, ca şi de-acum.

Viaţa de totdeauna şi cu reprezentanţii ei, în timpul respectiv, a fost primul autor dramatic al pieselor în care s-a înscris, s-a comentat şi s-a înregistrat, şi pe liniile ei generale, şi pe cele de „cazuri" izolate. Teatrul dirijat pe un singur aspect al vieţii sau pe o anume problemă a ţei, dintr-un anume moment (neglijînd pe celelalte, ignorîndu-le sau omiţîndu-le intenţionat), nu poate fi viabil. Ca un om care ar pretinde să se nască numai picior, ori plămîn şi să trăiască, totuşi, la fel ca ceilalţi oameni întregi.

.

Nu îmi „adun" niciodată gîndurile, că ne facem prea mulţi.

.

Nu gîndesc la oră fixă, fiindcă — viaţa mea — n-a avut niciodată ceas la brîu.

.

N-am trăit în timp. Numai între timp.

De cîte ori mă joc cu unele cuvinte (în jocurile mele cu vorbele), sînt unele pe care îmi vine să le strîng de gît. Cum ar fi, de exemplu, Moartea. (Ca să mă refer numai la generalități.)

.

Cînd scriu, scaunul meu e tron şi domnesc peste un popor ele pagini albe.

.

Scriitorii nu mor, abdică.

.

Iarna, peste albele zăpezi ale paginilor nescrise, gîndurile circulă în şubă şi cu bumbac în urechi.

.

Dîrdîi de cald. (Fireşte, cînd am febră mare.)

.

Aş vrea ca în primul somn ele pionier al băiatului meu, în noaptea asta să defileze toate cohortele de cercetaşi despre care i-am povestit azi.

.

Fiul meu nu mă visează niciodată. Şi ce mă enervează, este că mi-o spune mereu...

Aş vrea ca în toate visurile băiatului meu să figurez şi eu. Orice... Numai să fiu şi eu acolo, ca să ştie că — şi în vis — sînt prezent ca să am grijă de el.

.

Zilele trecute, Bobită mi-a povestit că „a visat un'vis" în care se făcea că umbla fără mîini pe o motocicletă şi, la un moment dat, „m-am răsturnat la o cotitură".

— Şi te-ai lovit ? l-am întrebat.

*

Dacă aş fi avut astăzi bani în buzunar, era cît pe-aci să-mi cumpăr nişte flori, ca să le am pe masa de lucru.

De cînd m-am restrîns la buzunar, am început să am vederi mult mai largi asupra mizeriei.

.

Pe duşmani îi simt; pe prieteni îi presimt.

.

Nu mi-am cunoscut duşmanii, fiindcă niciodată nu mi-au ieşit în faţă. Totdeauna mi-au ieşit numai în spate. Şi, cu spatele, nu văd.

.

Singurătăţile mele „hieratice" sînt mult mai populate decît staţiunile climaterice vara. Şi „se petrece" mult mai bine.

.

Astăzi, în Cişmigiu, zăpada asta tardivă mirosea a liliac alb ţinut în frigider.

.

Foştii ofiţeri de cavalerie scoşi la pensie, cînd merg prin Cişmigiu, parcă ar călări ponei liliputani între gambe.

.

Un adevărat fost ofiţer de cavalerie trebuie să-şi necheze amintirile dacă vrea să şi le scrie.

10 martie

Pro domo

Nu sînt sănătos, fără să fiu bolnav. E cea mai gravă maladie.

Astă-seară, prietenul lui Annie — Romnovaky — şi-a sărbătorit, acasă, la noi (cu prietenii şi invitaţii lui), patruzeci de ani.

Cred că 1-a costat mai mult „sărbătorirea" decît vîrsta pe care a împlinit-o.

16 martie

Primăvara se simte peste tot şi nu se vede nicăieri. E ca un prunc care a început să zvîcnească în pîntecul mamei, existent, dar încă nereal.

.

Lacul : vopsea cu mănuşi „glacee".

.

Ori de cîte ori sînt „serios", am o poftă nebună, după aceea, să mă distrez pe contul meu.

.

Paradoxul este, în felul lui, o foarte înaintată şi subţire filosofic

N-am mai scris „literatură" de două săptămîni, din respect pentru lipsa mea de inspiraţie.

.

Astă-seară pe la şase şi jumătate, *entre chien et loxiv* (după o „neieşire gripală" de cinci zile, din casă) am pornit-o spre Şosea, ca să-mi plimb singurătatea, cu fularul răsucit la gît şi cu mîinile adîncite, gînditor, în buzunarele „demiului". De la „Capul Podului" unde capitulează, sub cizmele de iuft ale agenţilor de circulaţie, asfalturile citadine ale metropolei, primăvara a început să-şi semnaleze prezenţa pe alei, ca o ceaţă insinuantă şi amabilă, ameţită de propriile-i culturi de violete, cu parfum literar şi petale nedumerite de velur subţire.

Crengile teilor îşi strîngeau — crepuscular — vastele singurătăţi la piept şi, în marea linişte a îmbrăţişării dintre ramuri, se auzeau, parcă, mugurii de mîine, pocnind anonim şi stilat sub năvala albă a florilor lăuntrice.

Mi-am interzis să mă gîndesc la ceva anume, pînă la prima bancă, pe care,. ajungînd-o, m-am făcut totuşi că n-o observ. Aşa cum am făcut şi cu a doua şi cu a treia şi cu toate celelalte, care-şi odihneau melancoliile tatuate şi poleite de luna plină care răsărea — rece şi somptuoasă — dinspre „Lacuri". A fost o plimbare „truverâ" şi aproape nocturnă de-a lungul căreia am circulat, înfăşurat în mine însumi, ca într-o pelerină romantică.

Luna s-a urcat cu mine în autobuz, la aceeaşi staţie.

Păzeşte-ţi capul de curent şi mintea de curente.

.

— Ce-ai mîncat aseară, barde ?

— La cantină, cartofi şi, pe urmă, în drum spre casă, stele.

.

Singura infracţiune pe care am comis-o faţă de legile zilei este că nu mi-am declarat aurul din mine şi l-am dosit.

.

Aş fi curios să ştiu dacă peştii, cînd mănîncă un om, au tacîmuri speciale „de om", cum avem noi tac'îmuri speciale pentru peşte.

.

în general, icrele negre mai mult se comentează, decît se mănîncă.

.

Icrele negre : moruni şi nisetri mici, în doliu mare după ei.

De cînd a început să împrimăvăreze, mi-e dor de iarna viitoare.

*

îmi behăie stomacul după un miel de primăvară.

Au început să iasă mieii. Numai din mă-sa, însă, La măcelării se vînd fulgi de ovăz.

Istoria nu se scrie. Se dictează.

Ştiu eu că istoria se repetă. Dar cu alții care pot să constate că s-a repetat.

Nu mi-e teamă de moarte. Dar nici nu pot să spun că mi-e absolut indiferentă.

.

Mă încăpățînez să trăiesc, numai din curiozitatea de ,a vedea ce ar fi putut să se întîmple după ce aş fi murit.

în aceeaşi oglindă — cînd mă privesc — îmi văd, alternativ, ori duşmanul meu de moarte, ori marele meu prieten de viață.

M-am distrus cu propriile mele tîrnăcoape, ca să mă reclădesc cum vreau eu (după planurile mele personale) din fostele mele cărămizi. Şi, asta, ca să pot locui comod şi să mă simt bine în mine însumi.

.

Nu mai vreau să lupt cu viața, că nu e lealǎ pe ring. Pune piedică, ca pe maidan.

Viața visează adevărat numai pe maidanele lumii.

Bancherii mor, în majoritatea cazurilor, de cord, fiindcă nu iau în considerație decît pulsul pieții şi tensiunea Bursei, negiijîndu-le pe-ale lor.

Pe vremuri — în studenția mea — unul, Embiricos, *mare* armator şi „ecşportator" din Brăila sau Galați, primind o telegramă prin care i se anunța reuşita unei afaceri fabuloase, a murit de bucurie, cu telegrama în mînă, drept care, la înmormîntarea lui, toată lumea s-a prăpădit de rîs.

Parfumul: „memoriile" florilor galante şi „jurnalul" florilor oneste.

Parfumul: rapsodul florilor necîntate.

Nu vizitați niciodată teascurile unei „fabrici" de parfum. Acolo e abatorul florilor.

Parfumul nu miroase niciodată a o singură floare. Chiar cînd este extras din aceleaşi flori, miroase a mai multe altele, nedumerite asupra originii lor etnice.

— De ce te „parfumezi", Mache, pă corp ?
— Ca să îmi put şi a altcevaşilea decît a mine !

Apa de „Colonia" : parfum crescut la orfelinat. Miroase a părinți absenți.

•

Apa de „Colonia" a făcut parfumul să încrunte din sprîncene şi să se concentreze asupra propriei lui probleme.

E destul să-ţi pui o picătură de parfum sub nas, pentru ca să ţi se pară că toată lumea miroase bine.

•

Am „adorat" parfumurile, fiindcă le-am descifrat înţelesul, nu compoziţia.

•

Parfumul se naşte, trăieşte şi moare, ca omul. Dar ce frumos miroase flaconul gol la înmormîntarea ultimului strop din el.

•

Primul meu parfum „provincial" (aveam şaisprezece ani, cînd mi-am cumpărat întîiul flacon) se numea *Bois sacre,* fabricantul Gueldy. Şi cînd m-am parfumat pentru întîia oară (pe cravată, după urechi, pe reverurile vestonului şi la ceafă) cu el, în vederea *rendes-vous-ului* pe care îl aveam pe Gruiul nins^ sub copleşitoarea iarnă cîmpulungeană, Zoica, de cum i-am strecurat braţul sub „brăţuc", ca să ne ningă „la braţ", mi-a spus aşa :

— Tu ai ceva foarte schimbat .azi ! (Şi m-a adulmecat cu nările.) Nu mai miroşi a tine. Miroşi a drogherie î

— M-am parfumat, am răspuns eu vexat. Şi e un parfum foarte bun ! ...Gueldy ! *Bois Sacre / ...*

— O fi, a replicat ea, dar cînd te mai întîlneşti cu mine, să nu te mai „dai" cu el. Parcă merg cu un tub de pastă de dinţi la braţ.

Ofensa m-a îngheţat integral. Am tăcut, cu mîna jignită pe braţul ei, mergînd năuci prin ninsoare.

— Phiu ! Dar infect e! a mai adăugat ea, după ce ne-am oprit o clipă să ne sărutăm, întregi, drepţi, ninşi şi lipiţi de la şoşoni pînă la căciulite.

Şi totuşi, în aceeaşi seară, în patul meu de îndrăgostit, urmele parfumului rămase pe mine, mie mi-au mi-

roşit a ea, a Zoica Mirea. A sărutarea noastră, lungă cit noi, lipiţi şi încleştaţi în visul cald şi umed al buzelor, sub vîrtejul dumnezeiesc şi oblu al zăpezilor năuce.

•

Al doilea şi ultimul parfum al meu se numeşte *Cuir de Russie.* L-am adoptat adult şi l-am păstrat pînă azi, bătrîn. Şi n-o să-l schimb, pînă — cine ştie cînd. — defunct.

Ultimul flacon l-am „epuizat" astă-vară şi, actualmente, nu se mai poate găsi altul pe piaţă. Şi totuşi, **e** destul să mă gîndesc la el, ca să-mi miroasă bine. Fiindcă, dacă ultimii stropi mi s-au evaporat de pe haine, de pe batiste, de pe pijamale şi de pe piele, mi-ai rămas, totuşi, îmbibat, *ă jamais,* în cutele amintirii. Şi „aia" îşi păstrează parfumul etern, cum îşi păstrează o rochie de bunica opoponaxul veşnic, în corsajul sinilor de altădată.

•

Niciodată nu mi-e teamă de „ziua de mîine". Am atîţia „ieri" la cămară !!!

•

— Vaai, cum v-aţi schimbat, maestre ! Era nici să nu vă recunosc.

— Am îmbătrînit chiar atît de mult, de cînd nu ne-am mai văzut ?

— Da de unde! Arătaţi foarte bine.. V-aţi schimbat însă numai puţin în rău.

•

De cîtva timp recitesc **pe** Voltaire „complet" şi mă indignez, în sinea mea, de norocul pe care l-au avut unii „confraţi" să trăiască **pe** vremea cînd au trăit.

Phiuu ! **Ce** mai Voltaire aş fi ajuns eu, dacă trăiam **pe** vremea lui, dar cu condiţia să fi putut scrie cum ştiu eu, *azi.*

•

Voltaire a avut toate defectele omului de rînd şi o singură calitate a omului excepţional : geniul.

.

Se spune (şi dacă nu se spune, spun eu) că una din amantele lui Ludovic al XlV-lea, observîndu-1 fără perucă, „la aşternut", ,ar fi exclamat:

— Vai, Sire ! Şi eu care credeam că peruca Majestăţii Voastre e naturală !

Acum treizeci de. ani (pardon de expresie!) am început să scriu cu Camil Petrescu o piesă : *Secretul paradoxelor.* (Al cărei manuscris l-am pierdut eu, în rapidul „Constanţa — Bucureşti".) Îmi propun să reiau acest titlu, căruia să-i anexez un alt subiect, din cel vechi nemaiamintindu-mi aproape nimic. Bineînţeles, piesa asta o voi scrie fără Camil, ca şi cea pierdută, pe care o scrisesem (două acte) în „strînsă" colaborare.

17 martie

Pro domo

Azi a fost sîmbăta Sf. Teodor, onomastica mea. Am sărbătorit-o seara — cu Dinu, Pompa şi Irina"— într-o caldă şi somptuoasă mizerie viticolă şi alimentară. In schimb, s-a făcut o adevărată risipă (orgie chiar, i-aş zice) literară, care a culminat prin mărturisirile poetice ,ale celor mai vechi amici ai mei.

însemnări

Ploaia : apă desculţă, lipăincl pe trotuarele oraşului.

Cînd îţi bănuiam sînii sub bluză, puteam să jur; că sînt numai doi. După ce i-am mîngîiat, m-am convins că fusesem nedrept cu ei. Erau mult mai numeroşi.

.

In zilele acestea pregătitoare de primăvară se simte ofensiva viitoare a florilor şi se afirmă hotărîrea mea de a mă preda — sub iureşul lor — fără luptă.

.

Trăiesc complet în afară de „marile" evenimente politice ale momentului, în care istoria lumii îşi pregăteşte o ediţie complet nouă, sau una veche revăzută şi chiar adăugită.

O voi citi după apariţie — şi într-un caz şi în altul — bineînţeles, dacă atunci mă voi mai putea număra printre cititorii ei.

.

Adevărata tinereţe a bărbatului începe imediat după ce a trecut, şi a femeii se sfîrşeşte mult mai tîrziu, după ce s-a isprăvit.

.

Transcriere după un Caiet de însemnări, găsit la arhivă :

Bucureşti, 31 ianuarie 1949

Nu mai ţin minte de cînd nu mi-am mai scris „jurnalul", ca să-i zic aşa, deşi numai zilnic, jurnalier, n-a fost. Am impresia că ultimele pagini le-am scris astătoamnă, la vie. Mă tenta, poate, ca să „îndeplinesc" aceste notiţe, totdeauna nocturne, şi „agenda" de birou, mare, cu datele tipărite şi filele de hîrtie bună, agendă care se află, totdeauna, la îndemînă, pe biroul meu. Era un fel de invitaţie tacită a imprimatului care mă determina, de cele mai multe ori, să-1 deschid la pagina cu ziua menţionată deasupra şi să scriu — numai pentru plăcerea de a răspunde acestei invitaţii — tot 'ce-am scris pînă acuma, fără coadă şi, mai ales, fără cap (al meu, nu al manuscrisului). Nu-mi propun niciodată să însemn în aceste pagini, pe care le reiau (pînă cînd ?), ceva anu-

me. Nu vreau să fac în ele nici cronica veacului şi, mai ales, nici literatură, ca unul care — nu e aşa — sînt de meserie. Nu ştiu nici eu exact de ce scriu, cînd scriu **şi** de ce nu mai scriu, cînd nu mai scriu. Mă gîndesc, poate, că dincolo de scrisul meu profesional (pe care l-am părăsit totalmente de cîtva timp) simt — ca un boboc ele nufăr care dă buzna, la capătul lujerului, crispat în cătuşele lui lichide — nevoia .să sparg apele convenţionale ale meseriei mele şi să notez ceva, pentru mine personal, pentru hronicul vieţii mele de „simplu muritor", care, în marea **şi** totala lui singurătate, simte nevoia (totuşi o simte) să vorbească cu cineva. Măcar... în scris.

Dracul ştie care o fi adevărul, care o fi resortul intim, şurubul secret care — strîngîndu-se ori desucindu-se — mă face, cîteodată, să iau tocul în mînă şi să notez — în pagini ca astea — tot ce scapă din vîrful peniţei.

Presimt (şi e logic să fie aşa) că n-o să trăiesc pînă cînd băiatul meu o să ajungă vîrsta ochilor care văd singuri, a minţii care judecă fără *Fräulein* **şi** a paşilor care susţin — ei înşişi — propriul lor mers în viaţă. Şi-atunci îmi zic că scriu, poate, pentru ochii de mai tîrziu ai băiatului meu. Pentru ochii pe care n-o să-**i** mai văd şi care, cîteodată, poate, vor rămîne •— mari **şi** sticloşi — în fumul amintirii mele.

Băiatul meu vreau să mă cunoască, să mă descifreze, măcar din rîndurile astea, în litera cărora — în fiecare literă a vorbelor care le înfiripă — a bătut inima mea. Vreau să mă desluşească şi să mă închege — clacă asta o să-1 intereseze — din orice şi din toate, aşa cum am fost eu „de-adevărat". Şi însemnările mele din aceste pagini răzleţe îl pot ajuta mult. Mai mult chiar decît amintirile cu care va rămîne după mine.

în el, în puiul acesta, mi-am pus tot ce-am avut mai de preţ din marea, modesta şi anonima mea comoară. Este sa/e-ul pe care îl las lumii şi vieţii, cu tot ce am putut să agonisesc mai bun, mai ales şi mai curat din mine. E darul cel mai important pe care îl fac vieţii pe care am cinstit-o şi oamenilor ei pe care i-am iubit, pe toţi laolaltă şi deopotrivă.

Băiatul meu e cîntecul meu moral de lebădă, într-o transcriere muzicală de Debussy.

Şi dacă nu mă opresc şi continui să scriu despre băiatul meu şi însemnătatea lui în viaţa unui înamorat de toate stelele, sînt sigur că mă apucă dimineaţa, fără să fi început să spun ceva...

Şi acuma, trebuie să-mi menajez somnul. Nopţile, adică. *Trebuie,* şi nu ştie nimeni din jurul meu, să încep să mi le dorm. Să dau ghidului năuc şi trupului istovit odihna de care, neapărat, are nevoie ca să „dureze" cît mai mult tăticul. Tăticul care e foarte bolnav, foarte ostenit şi mai singur decît un lac — noaptea şi iarna — într-un vîrf de iezer.

Sînt hotărît să mă îngrijesc cu doctori şi medicamente, ca să lămuresc şi să combat răul pe care îl simt în mine, întreg. Cu „moralul" lupt eu singur. Cu restul, treaba doctorilor. Eu le pun „hoitul" la dispoziţie, decis să mă conform, ba chiar să mă şi supun...

1 februarie 1949

De cîtva timp (mi-a făcut stiloul „figura" şi nu pot să sufăr „murdăria" sub nici o formă, deci scriu rîndurile mai rare, ca să întorc pagina mai repede) mi-am propus să-mi reiau activitatea la masa de lucru (activitate întreruptă o bună bucată de vreme) la diverse date, pe care mi le fixam singur şi pe care, mărturisesc, nu le-am respectat. (Lucru care mi se întîmplă pentru prima dată în lunga mea „carieră" profesională.) Motivele care au determinat aceste amînări sînt diverse şi, în mare pante, cunoscute de către subsemnatul. Ele, *dînsele,* le-aş zice, pot face oricînd obiectul unei „cărţi" de sine stătătoare. O carte a zădărniciei, a renunţării, a plictiselii şi a atîtor altele care se înscriu obligatoriu în contemporan şi pe care brutalitatea fermă şi dezarmantă a acestuia le determină.

în „marile" şi intimele mele ceasuri de singurătate şi „autointervievare", trecute — inert şi condamnabile — în berjera mea de lîngă fereastră, cu ochii la masa de lucru fără stăpîn şi la caietele mele, de pe aceasta, uitate sub

chitanțele de apă, de fisc, de lumină şi de alte multe asemenea *ejusdem farinae,* mi-am făcut aspre reproşuri şi mi-am adresat, răspicat, amare şi vexatorii acuzații. Ca să mă conving să reiau tocul, mi-am ținut lungi şi (cred) foarte interesante prelegeri. Am pus — ca un strateg — pe o hartă de birou, față în față, batalioanele respective de argumente contrarii. Am dat şi lupte. Am avut morți şi răniți, am avut ofensive şi retrageri, dar niciodată n-am avut o victorie *liniştită,* care să-mi permită să încep însorita reconstrucție din fostele umbre şi ruine.

Strategul din berjeră, strategul la pensie, sau — mai exact spus — strategul „deblocat", scos din odăjdiile uniformei în care slujea şi smuls de guler din fața hărților de creație deasupra cărora îşi roade, în fiecare seară şi ziuă, coatele sufletului, se trezea dimineața, înțepenit în fumul aceloraşi țigări şi aceloraşi nedumeriri.

Tocul rămînea mai departe util pentru socotelile coşniței şi pentru semnatul „chitanțelor" trimise prealabil acolo unde sunau banii mei munciți, chitanțe care, de cele mai multe ori, se întorceau acasă, cu un cuvînt de scuză, ori de făgăduială pentru un „mai tîrziu", totdeauna nefixat în timp.

Şi, totuşi, după multe şi multe şi foarte multe nopți „la berjeră", punînd față în față viața şi moartea (să nu te sperie cuvintele, Bobită, dacă le citeşti vreodată, căci aşa era), ocolindu-mi gîndurile şi păzindu-mă să dau ochii cu inima, am decis să reiau tocul. Să încerc să mă reobişnuiesc cu el, asemenea unui picior bolnav care a stat multă vreme în gips şi în cîrji şi care începe •— vrea să înceapă — să atingă din nou pămîntul.

Drept care — căci amănuntele determină, după părerea mea, marile „înfăptuiri" — luni 31 ianuarie, adică ieri, mi-am pus deşteptătorul să sune la ora 8 dimineața, deşi mă culcasem (am avut şedință de noapte „la berjeră") numai cu două ceasuri înainte.

Şi deşteptătorul şi-a făcut datoria. A sunat la opt. Din pîclele somnului trudnic şi din fantasmele visurilor care nu mă cruță în nici o noapte, m-am desprins, recunosc, greu de tot. Veneam de foarte departe, tîrît ca un orb, ori un năuc, de mîna deşteptătorului.

S-a deşteptat, odată cu mine sau poate înaintea mea, şi Kitty.

— Te duci undeva ? m-a întrebat, îngînată şi ea, între somn şi deşteptător.

— Da, am răspuns, sărind eroic direct în papucii de casă de lîngă pat. Mă duc în turnul meu de fildeş ! Şi fiindcă Kitty, cum era şi firesc pentru somnul ei totdeauna agitat (pentru veghile mele nocturne) şi puţin (pentru osteneala ei diurnă) nu înţelegea bine, închizînd toată problema în parantezele unui admirabil şi devotat surîs, m-am simţit dator să precizez (mai mult pentru mine decît pentru ea): începîncl de *astăzi,* luni 31 ianuarie 1949 mă reapuc de scris. *Je remonte dans ma tour d'ivoire,*

Mi-am făcut un program ele lucru pe care, *„coute que cotite",* am să-1 respect. (N.B. Mi se întîmplă foarte des să mă exprim în franţuzeşte, odată cu limba mea maternă. Aceasta, din două motive : întîi, fiindcă cele două limbi sînt surori şi al doilea, fiindcă le *mînuiesc* pe amîndouă *la perfecţie.* Şi mai am ceva de precizat, tot în această paranteză, şi anume : deşi ştiu că [...] poeţii „au coborît demult din turnul lor de ivoriu" şi că asemenea „turnuri" nu mai au dreptul să existe [...], mi-am permis, totuşi, să întrebuinţez această formulă damnată şi perimată, cu impresia personală — rostind-o — că mînecile cămăşii pe care o îmbrăcam se transformau în aripi albe (pardon de expresie, cămaşa era de mătase albă, o ultimă cămaşă de mătase albă) şi că — în porumbarul pieptului meu — se auzea zvîcnet de aripi gata să-şi fluture batistele de atîta timp prizoniere, în cinstea întoarcerii mele din neprecise şi sumbre străinătăţi la masa mea de lucru, cu filele odihnite, şi dimineaţa jucîndu-şi sînii gjoi *şi* odihniţi în ferestre.

Kitty nu mi-a răspuns. Ochii ei mari, buni, conjugali şi frumoşi şi-au ascuns stînjeneii de velur negru sub pleoapele îngenate, ca să-i agite mai departe vîntul, neliniştea şi basmul bogat al visului...

M-am îmbrăcat încet (cu „eternul" meu *chandaiî)* şi-am coborît în odaia mea de lucru, cu file albe, cu linişte lungă (căci aşa este odaia) şi cu soare, rece şi limpede, rotunjit pe bibelouri, încrustat în aurul cărţilor legate şi

înrămat în cadrele tablourilor, exact acolo unde ar fi trebuit să-i fie locul.

M-am aşezat la „birou"... Mi-am pregătit ţigările, mi-am ascuţit creioanele (deşi nu scriu cu ele niciodată, le ascut numai), mi-am băut cafeaua turcească, fierbinte cum îmi place mie, mi-am pus cerneală în călimară şi în clipa cînd, adunat dintre tîmple, am vrut să scriu prima vorbă pe hîrtie, a sunat telefonul în oficiu. Şi, în acelaşi timp, a sunat şi de la poartă.

Eu nu răspund mai niciodată la telefon. Şi, cu atît mai puţin, mă duc să deschid poarta. (La noi e totdeauna încuiată.) Am aşteptat, însă, şi eu, şi tocul, să ne spună Johanna (bucătăreasa) cine cheamă şi cine a venit. Dar, ce s-o mai lungesc ? (Şi, crede-mă, Bobită, că nu fac „spirite", ca să nu te întristezi tu cînd o să citeşti, dacă o să citeşti.) La prima repriză, la poartă a fost „apa" si la telefon „fiscul" (un funcţionar amabil care îmi atrăgea atenţia că azi e *ultima zi* pentru plata nu ştiu cărui impozit. Impozit pe oare dacă nu-1 plăteşti, eşti *pasibil* de ocnă. Apa costa 1 30-0 lei şi impozitul 8 100. Şi eu aveam în buzunar 160 lei. Şi-atunci, Bobită dragă, spune şi tu, cum era să fac ? Nici chiar Butuc, cel mai prost elev la aritmetică din clasa I „elementară", n-ar fi putut să greşească o adunare în asa fel, încît 1 300 *şi cu* 8 100 să facă i60 de lei.

Ala cu apa mi-a lăsat o ameninţare : că dacă mîîne, cînd vine din nou, n-o plătesc, ne-o închide. Cum ştii şi tu, ne-a mai închis-o de-atîtea ori [...] Celălalt, funcţionarul binecrescut, mi-a spus aşa (prin Johanna, că eu nu m-am clintit de la „masa de lucru") : „Să-i spui mata, maestrului, că trebuie să plătească pînă *azi,* la ora 1,30". Şi a închis telefonul.

Eu am luat act de amîndouă „invitaţiile" şi am aprins o ţigară. Nu te mint, Bobită !

Iarăşi a sunat în faţă şi (parcă ar fi fost vorbite soneriile) în acelaşi timp, telefonul.

Cred că am surîs, în primul moment. Dar dacă tu, cu minutele tale ele crin, mi-ai fi pipăit surîsul ele pe buze, cred că te-ai fi speriat.

Tata avea surîsul rece, ca de mort.

Şi iarăşi Johanna s-a dus la poartă, şi apoi a răspuns la telefon. Acuma, însă, se schimbaseră lucrurile : la poartă era lumina (2 820 lei) şi la telefon proprietarul (10.000 de lei pe luna asta, încheiată la 20 ianuarie, afară de restanțele celelalte).

Buuuunnn !...

Dacă nu plătesc lumina mîine, cînd mai trece iarăşi încasatorul, mi-o taie. Proprietarul nu m-a amenințat cu nimic. (Nu poate, dealtminteri, după lege.) I-a spus, numai, Johannei că mă roagă să-i trimit oricît (că e bătrîn şi nici cartofi prăjiți nu mai are pentru dejun). Că să-mi fie milă, fiindcă niciodată nu m-a plictisit şi totdeauna a înțeles „situația". (Aşa este.)

M-am gîndit imediat să-i trimit lui 160 de lei ai mei. Pentru cartofi prăjiți şi pîine şi un pachet de țigări ar ajunge... Dar a sunat imediat lăptăreasa... Şi pe urmă găzarul... Şi pe urmă băiatul cu sifoanele. Aşa cum este în fiecare luni rostul într-o gospodărie de oameni care îşi muncesc greu pîinea şi pot să răspundă oricînd de unde o au, cînd este, şi de ce nu o ,au, cînd lipseşte.

Şi nu mai ştiu cine a sunat, dragă Bobită. Nici ce-a mai vrut fiecare. Dar ştiu că a sunat, şi a sunat tot timpul. Am rugat-o pe Johanna să spună ea ce vrea, ce poate. Să nu supere oamenii care îşi cereau dreptul lor şi pe care — ține minte, băiatule — *nu din vina mea* nu puteam să li—1 dau.

Şi — într-acestea — soarele primei mele dimineți de întoarcere la masa de lucru s-a sleit în ferestre, a înghețat în bibelouri şi lumina i-a rămas moartă în rame. Paginile mele, filele mele albe, atît de dorite, de visate şi de luptate „cu mine însumi" au rămas nişte hîrtii albe, străine, sub fruntea mea aplecată peste ele. Şi tocul, ca un semn de întrebare negru, mi-a îngenuncheat învins intre degete...

Cînd „mi-a venit rău", tu, puiul meu, care m-ai luat primul în brațe, erai la masă. Venise prînzul şi vestea că mi se furaseră banii •— drepturile mele de autor, pîinea noastră pentru o săptămînă — de la teatrul „Măria Filotti", unde se joacă acuma piesa şi existența mea. Am ieşit, după ce mi-a dat Muty cardiazol şi am crezut că mă simt în putere, ca o năvală pe uşă. Dacă ajungeam la tea-

tru (şi mai bine că n-am ajuns), cred că primul gît al oricăruia din tagma aia de hoţi şi de porci, primul gît care mi s-ar fi desluşit înaintea mîinilor, l-aş fi strîns pînă l-aş fi subţiat ca pe o gumă cu care te joci. Dar paşii nu m-au dus decît pînă în grădiniţa de lîngă noi. Acolo am căzut pe bancă şi am stat pînă cînd — luptîndu-mă cu răul din mine, zguduindu-mă de umeri cu voinţa mea de a trăi, valid, pentru tine, mi-am revenit. Şi dacă m-am putut întoarce acasă, asta a fost numai opera ta. Şi dacă, de-acum încolo, după semnalul *„la* ***sonette*** *d'allarme"* al crizei de azi, o să-mi îngrijesc foarte atent inima bolnavă şi nervii rupţi, e iarăşi opera ta, fiindcă tu eşti platnic bun, băieţaşul tatii. Ţi-am dat viaţă, ca să mă ajuţi să trăiesc...

Şi-acuma mă despart de tine „personal", ca să încerc să mă apropii de ceea ce am avut de gînd să notez, astăseară, aici. (Despre ziua de ieri n-aş fi vrut să vorbesc niciodată cu nimeni. Nici chiar cu tine. Dar m-a luat gura pe dinainte.)

Prin urmare (pentru mine, prin urmare), să trec la ziua de astăzi (şi, totuşi, dacă îmi aduc aminte cînd voi fi mai bine dispus, nu strică să notez toată *ziua* şi *noaptea* ele luni 31 spre marţi 1 februarie — ce clate, domnule, parcă ar fi vorba de domnia lui Ştefan cel Mare, 1456—1504 — nu ştiu dacă urcarea pe tron e exactă) astăzi, adică marţi 1 februarie, mi-am permis să dorm, la ora opt dimineaţa, pentru motivul binecuvîntat că m-am culcat la şase. (Am scris pînă la această oră, ***în*** *dMşmănie,* dar tot am scris, şi aceasta, după ziua ele luni, constituie o mare, o imensă biruinţă a scriitorului asupra omului, uzat, dărîmat.)

Kitty, la această oră (8 dimineaţa) se sculase să plece „la lapte". (Asta înseamnă la Teatrul Naţional, unde, în loc să joace, distribuie lapte, la centrul respectiv, copiilor salariaţilor din teatru.)

M-am trezit (trebuie să-mi repar stiloul că îmi face mereu pete şi mă scoate din răbdări, mai ales că sugativa, în loc să le sugă, le întinde) bătut pe umerii pijamalei, cu toate menajamentele, de Johanna.

— Ce este ?

— Proprietarul. E jos în birou şi vrea să vă vorbească numaidecît.

Grav,..

„Telegrama" Johannei m-a făcut să sar din tristul şi efemerul meu aşternut. Cea de-a doua zi a „turnului de fildeş" începea. Bref (dar *cîte* sînt pînă la acest „bref"), proprietarul avea nevoie de cinci mii de lei. Mare, urgentă şi neamînabilă. Plîngea.

— De la cine să cer ? Numai dumneata mă poţi scăpa !

Cum să nu scapi un om căruia ai să-i dai ?

— Johanno ! Ia ***Universul*** şi cheamă unul din ăia cu „Azi, cumpăr" şi scoate costumul meu bleumarin din dulap. Sub cinci mii de lei nu-1 clai... E ştofă englezească, e neîntors, nepurtat aproape şi făcut de Gică Hristescu. Numai furniturile fac banii ăştia.

Şi cînd, peste un ceas ,Johanna negocia cu negustorul de haine vechi, în bucătărie, în timp ce proprietarul aştepta prăbuşit în mucul ţigării, în birou, a sunat iarăşi cineva la poartă.

— O scrisoare din partea Societăţii Scriitorilor Români. Urgentă. Cu răspuns...

Servitoarea mi-a adus-o sus, unde mă refugiasem, pînă se termina tîrgul cu hainele. Scrisoarea aceasta o transcriu aici ca document, nu ca indiscreţie. Iat-o :

„Misivă ad-hoc
Maestrului Tudor Muşatescu

I

Făcîndu-ţi cunoscut, maestre,
Nefericirile-mi terestre,
Sînt sigur că vei fi divin
Şi că mă liei scăpa de chin.

II

In primul rînd, neapărat
Nevoie am să-mi „iau" un pat,

In seara asta, undeva,
Adică, a-Z... ***închiria.***

III

Şi-apoi, în al doilea rînd,
Cum sînt, de zile-ntregi, flămînd,
Nevoie am să mă hrănesc,
Cu cît ar fi un prînz... popesc.

IV

Am scris pe şleau, călcîndu-mi jena,
Fii generos, ca un Mecena,
Cu mine, bardul decadent,
Te rog, fii prompt şi fii urgent.
Dem. Bassarabeanu".

Deci: telalul cu costumul meu bleumarin în bucătărie, proprietarul în birou şi bătrînul bard „decadent", cu foamea în ochi, la poartă.

Ce te faci, Ghincule ?

Vinzi cu cinci mii de lei bunătate de costum, nepurtat, dai patru mii şi cinci sute proprietarului şi cinci sute de lei truverului agăţat cu inima şi cu foamea de zăbrelele porţii.

Dar pe dumneata, domnule Muşatescu, te-a întrebat cineva dacă ai rămas în pungă cu treizeci şi şase de lei, să-ţi cumperi un pachet de ţigări „Mărăşeşti" ? Sau ai cumpărat — cum n-ai făcut niciodată în viaţă — numai cinci? De nouă lei. Nouă din cei zece pe care ţi i-a dat ***rest,*** de la piaţă, bucătăreasa ?

Mai mare ruşinea, ***maestre*** Muşatescu, să te urci tocmai acuma ***dans votre tour d'ivoirie,*** cînd n-ai nici măcar o ţigară, să faci din ea norişori ca de Grigorescu, pe cerul inspiraţiei tale.

Şi, fiindcă veni vorba de Grigorescu, fac aici un iegămînt. Deşi nu sînt pictor ca el, am să zugrăvesc şi eu boi... Şi ce boi ! Şi cîţi boi !

Dar, ca să-i cuprind pe toţi, mi-ar trebui o cireada de cărţi. Aşa că nu este exclus ca din turnul de fildeş să cobor *et plus vite que ga* în oborul inspiraţiei.

2 februarie 1949

Mă simt din ce în ce mai bolnav. Mai mult moralmente decît altfel, sau altfel, mai mult decît moralmente. Nu ştiu exact. Mă doare, deopotrivă, şi carnea, şi sufletul. Şi „mintea". (Sper ca *aceasta* să nu fie cea ele pe urmă a românului, nici mintea celui mai de pe urmă român.)

Consecvent cu cele ce mi-am propus, am început să mă „caut". Rezultatele definitive le voi menţiona aici, la momentul oportun. Deocamdată „tatonăm". Şi eu, şi medicii. (Sper că pînă în cele din urmă să aljungem la. o înţelegere.)

în orice caz, *angoişşa* (aşa numesc eu o anumită stare, totdeauna cu rezultate amare, care mă *supune* şi moralmente, şi fiziceşte, de cîte ori se produce) a pus stăpînire pe mine.

întotdeauna, starea aceasta, de alarmă interioară şi de apatie fizică, s-a produs, pînă acum, înaintea unor întîmplări şi evenimente tragice. înaintea bolilor, a morţilor şi a „loviturilor" care clatină mai mult decît dor...

Nu pot s-o înving cu nici un chip. *Vine,* îşi face datoria şi dispare. Medicamentele nu au nici un fel de influenţă asupra ei. Şi nici oamenii. Şi nici propriile-mi eforturi de a o înlătura. Aşa că... aştept.

în seara asta (noaptea asta, adică) nici nu lucrez, nici nu mă culc, nici nu citesc. Fumez numai şi, ca un ceasornic care nu mai merge, mă afund în berjeră şi îmi încrucişez minutarele pe piept. M-am predat, cu tot mecanismul meu savant şi complicat, în faţa celui mai mare şi incult ceasornicar: Timpul. Şi a ibovnicii lui de totdeauna : noaptea.

Pentru însemnările din seara aceasta o să cobor din damnatul meu turn de fildeş, ca să mă ocup de lucruri foarte, foarte, pămînteşti.

1. După două zile de cercetări radiologice (sau „scopice", sau „grafice", nu ştiu precis cum le zice) am ajuns la confirmarea unei bănuieli laice a mele : Bobiță are apendicită şi trebuie operat. Sigur, lucrul acesta nu prezintă nici o importanță, nici pentru medicii lui, nici pentru *alți* părinți (nu ai lui, bineînțeles), nici pentru rude, nici pentru nimenea... Operație uşoară, necesară, mai bine să i-o faci de-acuma etc, etc, *et pataîi et pătata!* Sînt de acord cu toți şi cu toate. Dar nu pot să nu fiu de acord, măcar din deferentă, şi cu mine, care nu sînt decît un umil, şi modest, şi prost, şi disperat tată. Un tată care, dincolo de toate argumentele şi rațiunile, ştie că un cuțit trebuie să spintece, în curînd, carnea fiului său. Că în ceasurile premergătoare acestei operații şi în minutele cit va dura (sper să fie cît mai puține), acest tată nu este sigur că se va putea menține cu capul întreg şi cu inima vie.

Nădăjduiesc, însă, că aşa cum s-a întîmplat şi la prima operație a băiatului meu, cînd i s-au extirpat amigclalele, Kitty — marea forță a slăbiciunii mele — va şti să mă puie în fața unui fapt împlinit. Bine împlinit. Altminteri...

Dar băiatul meu — tot după ultimele foi de analiză — nu are numai apendicită. Are şi tenie. O tenie „mai mică", se pare. Ceva între limbrici şi ea. Nu ştiu cum îi zice. Şi-atunci, nu-i putem administra medicamentele respective, înainte de operație, dacă totul este aşa cum l-am relatat eu. Dar unii medici susțin că „apendicita" băiatului este o consecință a viermilor intestinali, şi că nu trebuie operat, ci vindecat în primul rînd de aceştia.

Mîine fac un consult, fiindcă bietul meu cap a ajuns — întru acestea — să mă incomodeze ca ceva de prisos.

2. Kitty, de azi-noapte, e victima unei intoxicații destul de grave. Alte dureri, alți doctori, alte nelinişti.

Se pare că acum, noaptea, s-a liniştit şi nu mai suferă. Adineauri, cînd m-am urcat s-o văd, ațipise. -jE^a superbă în somn. Ca un crin mare, adormit în aşternuturi.

Am deschis şi uşa de-alături, de la băiat. Dormea şi el. Un crin mic, adormit în propriul lui parfum.

De cu vreme, ştiind că, eventual, va fi operat, m-a consolat :

— Tăticule... tu nici nu trebuie să ştii cînd mă „taie"'.. Te trezeşti cu mine gata operat. Că operaţia asta este uni moft. Şi, pe urmă, *vreau şi eu să văd cum este cînd eşti adormit.*

Acuma, crinii mei bolnavi dorm. Sper că soarele, care le bate în ferestre dimineaţa (sînt spre răsărit, mari şi' ultimele zile sînt de plină primăvară), îi va găsi înviorați: şi cu parfumurile proaspete. Sănătatea lor este răsplata imensei mele osteneli de a-i grădinari ca pe nişte flori fără de pereche. Şi parfumul lor este semnul victoriei mele de grădinar, maniac şi sclav al florilor lui.

3. Am fost la înmormîntarea lui Nicu Cocea. (Mai exact „nenea Nicu", fiindcă — deşi vechi şi buni prieteni — riu l-am tutuit niciodată.)

Nu se poate să mă mărginesc numai la această simplă „informaţie" a notiţelor mele. Nu mi-aş ierta acest lucru niciodată, cu toată osteneala care abia mă mai menţine deasupra acestor pagini.

Aşadar, a murit nenea Nicu... Această sănătate care — pîriă acum două luni — părea inatacabilă, a sucombat sub pumnii intimi şi rebifaţi, în sfîrşit, ai celor doi rinichi. S-a stins — odată cu coma uremică — una dintre cele mai autentice „verve" ale secolului şi ale neamului. A înţepenit un condei de mare gazetar, sau un m<are condei de gazetar. N-a dispărut, odată cu el, nici un mare romancier, nici un deosebit autor dramatic ; şi în roman, şi în teatru, Cocea n-a fost nici la înălţimea lui, nici a „genului": A debutat, şi unul, şi altul, prea matur ca să mai aibă timp să înveţe secretele intime şi concludente ale meseriei de autor dramatic şi de romancier. A năvălit, în ambele genuri, numai cu talentul, cu inteligenţa, cu spiritul de observaţie şi cu dorinţa — fatală — de a începe ceva odată cu el însuşi. Primul lui roman *Poet şi poetă,* „damnat" atunci cînd a fost publicat (avea 18 ani şi a fost prefaţat de Galaction, care, pe atunci, nefiind popit, seamna Pişculescu) a fost mult superior celor

de maturitate. Avea scuza tinereții și a debutului, de mînă cu vîrsta și cu traista visurilor, ca un rucsac în spinare. în orice caz, Cocea a început, *a dus* și a sfîrșit ceva cum trebuie : o viață, un om și o carieră. Toate trei deosebite flagrant și total de ale celorlalți vieți, figuri și cariere ! Banale, logice și — așa privite — neinteresante.

Cu Nicu Cocea a murit un ultim gascon, un mare trubadur și o mare rudă a lui Francois Villon.

Şi un foarte drag și prețuit contemporan al meu, căruia îi spun aici, fiindcă la cimitir m-am jenat: — Noapte bună, nene Nicule, și pe curînd la eterna șuetă!

14 II 1949

Notez o „veste" pe care mi-a adus-o astăzi, după-amiază, nepotul meu, Gaby Paparizu.

A auzit la radio anunțîndu-se *„Les spectacles de Paris",* chestie care nu-1 interesa și căreia nu i-a acordat nici o atenție specială.

„...comedie de Tudor Mușatescu (desigur, scris .acolo Toudor Mouchatesco).

N-a auzit titlul piesei, nici teatrul în care se joacă în acest moment.

Deși am multe piese „promise" la Paris spre a fi — de mult — reprezentate *(Madona, Le huiftieme peche, Le professeur de frangais, Le songe d'une nuit d'hiver* etc.) cred că e vorba de *Sărută-mă imediat,* o prelucrare după un scenariu de nu știu cine, pe care a jucat-o Doina Missir în București și pe care mi-a cerut-o pentru Paris, unde se află actualmente „refugiată". I-am trimis textul prin mama sa — franceză de origine — care a venit să mi-1 solicite „insistent", acum două luni circa, înainte de a, părăsi și ea țara.

Cum știu că actorii români au, actualmente, o stagiune a lor la Paris, bănuiesc că acesta este secretul comunicăriii auzite de Paparizu, la radio. Eu, unul, nu știu nimic în această privință.

A murit (am văzut azi în ziare) Ștefan Pop, fostul meu director din clasa a VUI-a a liceului „Sfîntul Sava". Bun

prieten cu tatăl meu şi latinist, ca şi el, mi-a fost şi mie — în puţinul timp cît i-am fost şcolar — un foarte calci şi înţelegător superior.

Şi rîndurile de faţă constituie floarea pe care nu i-o voi duce la mormînt şi pe care — în luminoasa lui amintire — o presez în aceste pagini.

22 II 1949

Astăzi a fost ziua mea de naştere şi, deci, „La vîrsta asta", trebuie să fiu „serios" şi să mă abţin de la orice comentariu, avînd în vedere că pe aceste pagini mi-am propus să nu las să cadă nici o lacrimă.

1 martie 1949

Noaptea asta mi-am terminat lucrul („taşa", cum spune Bobită) mai devreme ca de obicei. (Asta însemnează, pur şi simplu, că n-am mai avut „chef" de scris, deşi ştiu precis că am în permanenţă enorme cantităţi din această substanţă, în mine.) Am depus, deci, armele şi, ca omiil fără ocupaţie, mi-am adus aminte de caieţelul ăsta. Drept care, nu ştiu ce-o să urmeze. Dacă m-aş apuca „acuma" de confidenţe *serioase,* în legătură cu ultima săptămînă (cu zilele rupte din calendar şi înghesuite cu duşmănie în scrumiera cu apă de pe biroul meu), neapărat ar însemna că trebuie să încep să scriu un roman. Or, am spus că n-am chef de lucru şi nu vreau să mă contrazic Ia interval de cîteva rînduri. De aceea, notez în amintirea acestei memorabile săptămîni, cîteva fapte :

1. Mama s-a mutat, pentru cîteva zile la mine, cu tot cortegiul ei de lumini şi umbre, ele îndoieli şi nedumeriri. A venit „îmbibată" şi amărîtă de „drama" care se desfăşoară (şi nu se rezolvă) în casa fratqlui meu, unde a stat atît de mult, tocmai în nădejdea că prezenţa ei ar putea fi determinantă, în această privinţă.

2. Turneul meu cu *A murit Bubi* a fost „respins" de Direcţia Teatrelor. De ce? Cum? Alte întrebări nu au

importanță. Am rămas din nou (şi pentru a cita oară ?) pe drumuri, cum se zice obişnuit, turneul acesta fiind, pînă la noi dispozițiuni (care or fi puțind fi acelea, rămîne de văzut) unica mea posibilitate de cîştig.. Ca de obicei, n-am protestat, n-am întrebat, n-am „intervenit". Am înghițit, tot ca de obicei, un nod mai mult. Un nod care, de data aceasta şi mai mult ca niciodată, îmi stă în gît şi se încăpățînează să-şi prelungească acolo *„sejour-ul"*.

Notez, cu prilejul acestei „tragedii" (şi profesionale şi altfel) un divertisment. Iancovescu, primul şi principalul interpret al' piesei — care, şi el, ca şi mine, îşi legase solid şi cu unicul nod posibil soarta materială de acest turneu — s-a angajat, cu începere de mîine-seară, cînd debutează la *Circul Antonio,* care dă spectacole, actualmente, la „Eforie". Se pare că rolul lui va fi acela al unui „conferențiar" care prezintă numerele din program. Nu l-am văzut de-o săptămînă (tot săptămîna asta frumoasă şi nu ştiu exact). Fireşte, angajamentul acesta este —- înainte de toate —- protestatar (aşa cred eu). Şi — semnîndu-1 şi începînd de mîine seară traducîndu-1 în fapt — Iancovescu îmi dovedeşte (a cîta oară?) că, dincolo de anii lui, „superbii lui ani", cum îi place să zică (şi are dreptate) a rămas de o imperială tinerețe şi de o naivitate biblică. Ceea ce, clealtminteri, face farmecul cotidian al acestui mare om de teatru, de lume, şi de „Ev-Mediu" contemporan (pardon de anacronism) şi de „mare", neegalat prieten — viu şi admirabil — sub indestructibila şi impecabila lui armură de umor, care niciodată, totuşi, nu coboară pînă la resentiment şi nici nu se ridică pînă la cusururi.

Mă voi duce. (dacă o să am cu ce) să asist la „debutul" lui în circ. Şi dacă, după această „premieră", o să-mi aduc aminte să scriu ceva aici, cu siguranță că nu voi neglija să pomenesc de planurile noastre -— vechi şi de-acuma — în legătură cu *Voules-vous jouer avec mân* a lui Achard, cu *Frații Zemgano,* a lui şi-a mea (după cei 2 Goncourt), cu ultimea mea propunere pentru un număr clovnesc, la circ (în care să joc şi eu) şi de atîtea altele care ne leagă în amintirea atîtor proiecte închinate circului. Adică, într-un punct de vedere, al „Teatrului sim-

plificat pînă la extrema lui complicație", cum îi zic eu (şi nu „ultima rafinărie", cum zice Iancovescu).

3. Apropo de Iancovescu, notez că tot în săptămîna asta a patimilor mele (adică imediat după ce s-au terminat cele 126 spectacole cu *Bubi)* tînărul în chestie şi-a întrerupt vizitele, zilnice şi nocturne la mine, ba chiar şi relațiunile, pînă la un punct...

Şi iar.nu întreb de ce, nu comentez şi nu „intervin". Ştiu însă (nu ştiu de ce ştiu atît de sigur) că „nebunul" îşi va relua în curînd locul ele cinste pe tabla de şajh. a indestructibilei noastre amiciții. Poate, unde astăzi e aniversarea morții lui Creangă (50 de ani) şi el nu îşi aminteşte, „zevzec" cum îl ştiu la cifre, că în acelaşi* an de doliu mare al literelor române (1889) a murit şi Emțnescu.

Emiriescu şi prietenul din bojdeuca cu visuri de la „Borta rece", cu Cotnar şi „Olimpul" cu ghirlande identice, puse pe frunțile asemenea.

Creangă, şi Eminescu !... Ce prietenie! Ce fulgere! sfidînd —• braț la braț — negurile cerurilor şi minților de-atunci...

Şi-n timp ce eu sînt cu el aici, măgarul ăsta de Iancovescu crede că e singur cu „Capsa" în mijlocul „ălora" cu care o fi acolo.

Şi după această scenă de „gelozie", să trec şi la ultimul punct demn de notat, în cadrul săptămînii mele „mari".

4. Kitty!... Dar trebuie să mă conving odată că „aşa e ea" şi că nu trebuie — în maldărul de crini pe care prezența ei i-a aruncat în viața mea — să caut tainele pămîntului din care au crescut. Şi — supremul meu omagiu pentru parfumul lor de totdeauna — este să închei, cu atît, capitolul ei din săptămîna asta.

Şi mai am de adăugat ceva, în concluzia acestor rînduri, ceva care aparține exclusiv zilei de azi, 1 martie :

Din ultima şi unica sută de lei am cumpărat cinci mărțişoare „a un pol", că de rest v-aduce „noroc", de pe stradă. Unul pentru mama, altul pentru Gînclac (soacra-mea, căreia i-am găsit chiar un „gîndac"), altul pentru

Kitty, unul lui Bobită şi ultimul pentru Johanna, bucătăreasa.

Lui Annie, care nu e sensibilă la „atențiile de un pol bucata", şi de teamă să nu mi-1 refuze (aşa e ea) i-a dăruit Kitty un mărțişor de aur din vechea şi — constat — inepuizabila ei colecție.

2 martie 1949

Toată dimineața — dimineața pentru mine începe la 11 — am alergat după bani. După banii mei, să ne-nțelegem. Ştiam — fără să-mi spună şi convinsă că nu sînt în cunoştință de cauză — că „rezervele lui Kitty mai pot face față ultimei obligațiuni „de piață" pentru mîine. în cifre, această tragedie comună se traduce prin suma de lei cinci sute pe care ştiam că îi mai „posedă". Declar aici, în aceste mărturisiri, că niciodată n-am fost mai hotărît să fac „rost" de bani. Se punea problema de unde ? [...] Să mă împrumut ? Nu ştiu să cer şi nu ştiu de la cine! Şi mă întreb care din cunoştințele mele apropiate şi care să merite onoarea acestei „atenții" (eu socotesc — foarte serios — că dacă mă împrumut de la un prieten îl disting, prin aceasta, cu un ordin al amiciției, de proporții egale cu „Ordinul jartierei"), mi-ar fi putut satisface cererea?

Singura soluție era să vînd, din nou, ceva... Şi cum hainele sînt articolele cele mai căutate şi cumpărătorii se prezintă, prompt, la domiciliu, pentru achiziționare, am deschis, adică am întors *Universul* la rubrica „Cumpărări", de la „Mica publicitate". Vreau să „mărit" unul din cele patru costume care mi-au mai rămas „fete mari". Dar, spre surprinderea mea, tot şirul de „amatori" din capul rubricii, toți „Alo ! Cumpăr cu bani", „Azi trimitem în două minute personal stilat, domiciliu" etc, erau dispăruți. [...]

Ultima mea nădejde, aşadar, se găsea spulberată, costumul maro (moştenit de la tata şi „ajustat" în consecință) s-a văzut silit să rămînă mai departe în dulap [...]

15 mai 1949

Duc de cîteva săptămîni cea mai „neagră" mizerie materială. Nu cîştig (nici n-am de unde) nici un ban şi nici nu „întrezăresc" nici o perspectivă de viitor.

Toate încercările, toate „concesiile" (care, fireşte, n-au mers niciodată pînă la capitulare şi la.negarea totală a profesiunii mele şi a stelelor care — implicit şi voluntar — trebuie să-i licăre pe bolta sub care se desfăşoară) .au eşuat.

Corăbii sparte de acelaşi mal al imposturii [...] şi al ignoranței care străjuieşte țărmul [...]

încep să mă obişnuiesc să „mor de foame"... Şi dacă aş fi singur, dacă n-aş avea răspunderea celor din jurul meu, am impresia că „nu m-as simți rău". Dar asa? Aşa ? [...]

îmi pare rău pentru obrăjorii neprihăniți ai băiatului meu, de pe care au dispărut rozele sănătății, pentru admirabila zbatere a lui Kitty (care, oarecum, ne *întreține* singură) şi pentru toți îngerii din mine care îşi strîng la piepturi —- ca o ultimă apărare, caldă — aripile moleşite de inaniție şi de lipsa „cerului de totdeauna", către care orice zbor este interzis şi imposibil.

Mă gîndesc (serios de tot) la formula ligheanului cu mangal în jurul căruia să adun pe toți care îmi sînt dragi şi fac parte integrantă din „mine" (şi fizic, şi moral). Să fac lumina mică, să aprind cărbunii şi — în primele lor răsuflări de moarte — să încep şă citesc „puiului" cuibărit în brațele mele o poveste, peste rîndurile cărții pe care s-a țiu deschisă în mînă. Povestea o ştiu, dar de unde curajul s-o încep ?

28 mai 1949

Nici nu-mi vine să cred că mă regăsesc iarăşi deasupra păginuțelor astea lineate.

Vin atîta de departe ! Biet „erou" scăpat teafăr din finalul unei tragedii vii, prin nu ştiu ce minune.

Ultimele mele două săptămîni au fost cu doliu la poartă. La poarta vieții mele. în jurul meu, al căminului meu şi al luminii lui, demne şi paşnice, au zburat perma-

nent, în timpul acesta şi în cercuri din ce în ce mai strînse, îngerii negri ai dezolării şi ai morţii. Şi, în tot timpul acesta, am stat încremenit în timp,ᵛ pe talgerul unei pendule căreia i se înţepenesc, brusc, rotiţele. Nu pot să dau, nici să-mi dau detalii.

îmi aduc .aminte că odată, în copilărie, mergeam cu trăsura cu „patru cai înaintaşi" la Dîmbovicioara : mama, tata, noi doi, băieţii (pe capră) şi servitoarea (pe „scăunel"), chircită între pleduri, coşuri cumîncare, termosuri şi sticle cu vin. Trăsura intrase pe „defileu". Tata, cu panamaua dată pe ceafă, cînta (aşa cum cînta el totdeauna, cînd era mulţumit). Mama surîdea de sub voaluri dimineţii de munte, peisajului, nouă, servitoarei, coşurilor cu provizii, într-un cuvînt, fericirii ei întregi, adu- ' nată într-o trăsură care mergea la pas, în susul • apei şi parcă în susul vieţii. Noi mînam caii. Eu de un hăţ, frate-meu de celălalt: Vizitiul (ce frumos mirosea a fîn) îşi răsucea o ţigară din tabacherea de mucava, iar Măria Bugheânca, servitoarea, asculta parcă cu ochii şi cu sfîrcurile pieptului ei îndrăgostit, rural, de un „capelmaistru" din muzica Reg. 30 infanterie' (îl chema Gognea şi cînta la „clanaret") cînteciil muscelenesc al tatii :

Măria neichii, Mărie,

Să-ţi faci iie, caşoie (n-am ştiut niciodată ce înseamnă cuvîntul acesta şi nici nu ştiu dacă, cum l-am înregistrat, eu, este exact).

Să-mi fii dragă numai mie.

Şi, deodată, în liniştea aceea totală, semeaţă aş putea zice, a stîncilor încremenite trufaş în eternitate, s-a auzit. parcă un scrîşnet frînt în măruntaiele munţilor, şi-apoi torentul uscat al unui urlet de stîncă care se rostogoleşte la vale, peste altele, trosnind brazii şi adunînd după ea o trenă de colţuri de piatră frînte.

Şi cînd blocul de stîncă a bufnit în şosea, la> cî$va metri în faţa trăsurii noastre, într-un nor de praf de var, alburiu şi înecăcios, caii — toţi patru •— au **cabrat.** în hamuri, oiştea trăsurii s-a frînt ca o surcică şi trăsura noastră s-a proptit — ca printr-un miracol, neatinsă — de parapetul de fier al şoselei.

Scăpaţi, vorba aceea, numai cu spaima, ne-am regăsit, intacţi cu toţii, albi de var şi ele groază. Blocul de stîncă, barînd drumul spre mai departe, era parcă cald, aburind, ca o bucată de carne ruptă proaspăt dintr-un trup lovit.

Aşa am impresia că s-a întîmplat şi cu „trăsura vieţii mele" de-acum (în care aveam tot, ca şi tata pe vremuri), angajată pe defileul singuratic şi modest al existenţei mele actuale... De undeva, din marele anonimat al stîncilor vieţii, s-a rostogolit — din senin — un bolovan înainte... Gata s-o atingă, s-o strivească, cu tot ce era într-însa...

De aceea, încă ameţit, nu de ce s-a întîmplat, ci de ceea ce ar fi putut să se întîmple, mă mulţumesc cu această rapidă şi succintă însemnare, pe lespedea care închide mormîntul acestor două ultime săptămîni. Şi — de mînă cu viaţa — ca un convalescent după o boală grea, pornesc, din nou, mai departe.

29 mai 1949

Consecvent cu noul meu program de „redresare" personală (al cîtelea, oare, de pînă acum şi cîte, oare, îi vor mai urma de-acum înainte?) voi căuta să evit, în aceste **notiţe, orice „relaţiuni" cu trecutul** apropiat.

1 iunie 1949

Băiatul meu a împlinit, azi, opt ani. Un roman ar fi puţin, ca întindere, să descriu pe celelalte care s-au petrecut în mine (şi desigur în Kitty) prealaJDil acestei aniversări, scumpe nouă. Cea mai scumpă nouă şi, în ceea ce o priveşte pe Kitty, cred, unica.

Ziua băiatului nostru a fost decretată, odată cu naşterea lui atît ele pasional şi dincolo de orice închipuire aşteptată, ca un fel de „sărbătoare naţională", unică, a vieţii noastre, a inimilor noastre şi a visurilor nemărturisite şi totuşi clare care ne-au unit destinele şi drumurile atît de diverse în exis'pnta fiecăruia şi datorită, în primul rînd, acesteia.

Ziua băiatului nostru a fost — /xlată cu fiecare anişor pe care îl împlinea şi cu fiecare lumînărică de ceară albă care se adăuga pe „turta" (efectiv torta) tradiționala — o aniversare mai mult şi mai departe a „căsniciei"* mele cu Kitty. A acestei ciudate, romantice (pînă la neverosimil) şi admirabile tovărăşii de viață, începută dintr-o glumă a destinului, glumă care s-a dovedit — pînă la urmă — o foarte reuşită şi serioasă poveste de viață. Fac o remarcă aici. Socotesc destul de importantă pentru „determinantele" fizice ale „creației" autorului. Astă-seară mi s-a stricat lampa de birou. Slavă Domnului! *Becul* e bun. Mai am patru în toată casa. Din această cauză, scriu ia o măsuță în fața unui fotoliu care are un bec bun deasupra. Nu stau *bine* nici pe fotoliu, nu *ajung* cum trebuie nici la măsuța de scris, şi lumina din spate, de sus, îmi *vine* pe hîrtie altfel de cum eram obişnuit. Rezultatul : nu pot să mă *exprim* în scris cum vreau. Îmi dau seams că stilul meu obişnuit se exprimă alterat. *Gîndurile* îmi stau prost, ca şi mine, *ideile* îmi vin la neîndemînă, ca şi măsuța, iar „inspirația" — căci fără *Dînsa* (cu *D* mare) nu scriu niciodată — mă luminează *prost* şi *neamical,* ca şi becul din spate.

într-un cuvînt, nu mă simt în „largul" meu. Am impresia că sînt mutat de astăzi într-o casă căreia — necunoscîndu-i bine uşile — nimeresc pe terasă, cînd vreau să mă duc la bucătărie şi în baie, cînd vreau să trec în birou.

în *lunga* mea carieră de scriitor, înainte de toate, rapid şi necusurgiu, am scris în toate locurile, în toate „climatele'‘ şi în toate condițiile, pînă acum. Probabil că nu mă interesa prea mult direct ceea ce aveam de spus şi — iarăşi probabil — tinerețea condeiului meu de-atunci n-avea timp de „reflecții" prealabile, de „comodități" speciale şi de subtilități, care, în traducere onestă şi neliterară, şe numesc hachițe. Acuma, însă, cînd sînt angrenat, total şi direct, în şabacul acestor rînduri, scrise în ceasuri de odihnă, de singurătate, de tîrziu şi de alean, cum sînt scrise cusăturile țărănoilor, cu acul, prin urechile căruia gîndul se petrece şi se coase odată cu firul de mătase, îmi dau seama că gîndul şi vîrsta, şi mîna, şi „inspirația" mea

au nevoie — ca să se ajute între ele — de „colțul" (cum spun fetele mari din provincie capătului lor de, dâvagi din odăile personale — în sfîrşit personale) în care s-au obişnuit să „oficieze". Şi aş zice „de climatul", de „decorul" şi de condiția fizică în care s-au familiarizat.

Reîntors, nu fără „serioase" eforturi din excursia de plăcere va acestei paranteze, să revin la *ziua* de azi. A lui Bobită şi a ultimului şi celui mai de preț roman al meu pe care *am vrut* să-1 trăiesc, în loc să-1 scriu, cu riscul chiar de a renunța la legitimele mele drepturi de autor. [...]

De „sărbătoarea națională" a ultimului meu capitol de viață (şi cel mai cald, şi cel mai drag) eram obişnuiți să respectăm „un program oficial" al paradei fericirii noastre, centrate din două părți (diferite total ca expresie curentă, dar cu egală putere şi dragoste aidoma) în jurul lui Bobită, simbolul unității noastre naționale (conjugale, adică). Steagul pe care viețile noastre şi-au jurat reciproc credință, sufletul născut din îmbrățişarea sufletelor noastre, astăzi îngenuncheate şi amărîte, şi poate goaîe, sub lumina lilială şi adorată a propriei lor creații.

Programul acesta „oficial", cum am spus mai sus, un program, totuşi, modest, cu tot cortegiul Iui de surprize, cadouri şi agremente oferite tuturor prietenilor dragului sărbătorit (şi, în continuare, după retragerea fără torțe a micilor invitați, oferit copiilor mari, adică nouă, părinți, rude şi prieteni), anul acesta — pentru prima oară în opt ani — nu a putut fi, nici pe departe, realizat. Ne-am zbătut, şi eu, şi Kitty, am gonit după bani, am vrut să vindem (pînă şi ochelarii mei de soare care, se pare, constituie o piesă rară), ne-am umilit la ghişeele oare ne erau datoare, la „telelii" care ne prețuiau hainele şi covoarele şi alte obiecte casnice, ne-am strîns brațul pe străzi (şi pleoapele, acasă, pe ochi), am făcut, am încercat şi am suportat tot, pentru ca, pînă la urmă, să ne găsim, rupți de oboseală şi *sanctificați* de ofense, constrînşi să facem ceea ce am făcut: o paradă fără defilare, o sărbătoare națională fără steaguri şi o retragere cu torțe fără făclii şi muzici militare.

E lesne, cred, de înțeles, că nu *lipsa materială* care a determinat trista şi săraca sărbătorire a celei mai mari

zile din viață — a mea și a fericirii mele — este lucrul care m-ia durut și mă doare, ca un pumnal înfipt în suflarea mea... Mă dor, însă, întrebările care se adună, categoric și mustrătoare, în fața gindurilor mele : *De ce ? Cine e de vină ?* Nu te simți cu nimic vinovat că ai căzut pînă aici ?

Şi e şi mai lesne de înţeles de ce — sub pumnii acestor întrebări care încep să curgă, droaie, pe mine — îmi plec capul, mi-1 ascund între mîinile pe oare mi le simt ude şi sărate şi le rabd grindina, care mi se întețeşte pe cap şi pe spinare.

Şi cu cit pumnii cad pe mine mai adinei, mai grei şi mai groşi, cu atît, parcă, mă simt mai drept şi mai uşurat, sub năvala lor.

9 iunie 1949

Azi-noapte (8 iunie) după o mare şi tristă, şi „sfîşietoare" pauză (şi lungă) în viața şi în meseria mea, mi-am reluat tocul în mînă şi manuscrisul în față. (Manuscrisul piesei *Icre negtfe,* lăsat în părăsire după actul prim, nu mai țin minte cînd.)

Am scris o jumătate de act »al doilea (prost) pînă la şase dimineața, fără întrerupere. Important, însă, este nu ce şi cum am scris. Este numai că am scris. Că mîna ostenită şi inertă pînă acuma, a reînceput să meargă iarăşi — rapid şi precis — de-a lungul paginilor, sub controlul atent (dar nu cine ştie ce) al gîndurilor şi — hai să zic vorbă mare — a „inspirației", care m-a părăsit de-atîta vreme, ca o amantă infidelă plecată în vilegiatură, fără ştirea mea.

Recitind ceea ce am scris astă-seară, constat că *„fai trop donne ou trop plein de mon coeur".*

Drept care, începutul actului se va reface, odată, sper, cu autorul său, pentru stabilirea unui raport echitabil între ambele părți ale problemului.

Actul este *prea gras,* şi eu sub greutatea mea obişnuită. Deci, o să mai iau de la el şi o să încerc să mai

pun ia mine. *(N.B.* Am slăbit 11 kilograme în două luni, şi actul are 28 de pagini în şase ore.)

Dar şi aceste fapte „mărețe", fapte de arme, au ilustrat intervalul de timp de cînd nu m-am mai „exprimat" aici. Azi, de exemplu, am vîndut al şaselea şi ultimul covor de dimensiuni mici. Vînzîncl, între altele şi covoare, am crezut că pot să duc viața cu preşul. M-am înşelat, însă. Nici măcar s-o zăpăcesc nu izbutesc. Şi, mîine, pentru piață, tot ce pot să dau bucătăresei este o singură replică : N-am î...

„Et, tout va pour le mieux dans le meilleur des mondes posible", cum spunea — mi se pare — distinsul meu amic şi defunct, Voltaire.

(Oare, mă întorc şi zic, şi-o fi vîndut şi dînsul niscaiva covoare ? Sau pe vremea lui se cumpărau numai punctele de vedere ?)

27 martie 1951

Pro domo

N-am mai scris, în atîtea zile (şi nopți) din cauza frigului. Ni s-a terminat păcura, tocmai cîncl primăvara de pînă acuma (înşelătoare precum e dînsa) şi-a amintit că e prematură şi-a revenit, brusc, la zero grade. Or, dacă gerurile logice ale iernii le suport cu stoicism, la masa de scris, în nopțile mele albe (ca şi scrîşnetul lor) frigu-^ rile acestea nepermise (şi, oarecum, nesincere) de primăvară care revine asupra ei însăşi, îmi îngheață vorbele pe buzele gîndului şi toată „căldura mea interioară" se face lapoviță morală, pînă în vîrful creionului, care nu poate scrie cu mănuşile în mîini şi cu gulerul ridicat peste grafit.

Astă-seară scriu, tot la zero grade (afară), fiindcă ne-a sosit păcura, de dimineață, în rezervor. De aceea, din cauza căldurii din casă, mi-e teamă că, în seara asta, gîndurile mele au să umble pe manuscris în pijama şi şpicherul lor, creionul, să nu le prezinte programul, în izmene, dacă nu chiar în c... gol.

·

Aplieîndu-mi (de cele mai multe ori, cu premeditare) „teoria" mea, în ceea ce priveşte „nepornografia pornografiei în expresie" (fireşte, numai cînd aceasta exprimă mai exact, mai plastic, mai „psihologic" etc. ideea) constat că, de foarte multe ori, în aceste notiţe am remuşcări „etice", imediat după satisfacţia sadico-literară pe care o înregistrez cînd mă exprim *pe şleau,* consecvent cu mine însumi, ca autor al pomenitei teorii.

Şi — în afară de remuşcări — mai am şi impresia (senzaţia i-aş zice, mai exact) paradoxală, că *vrînd* să mă exprim „pe numele de botez al vorbelor", acestea apar, totuşi, voite, în cu totul alt sens decît al „teoriei" mele, formulată şi susţinută pînă acum numai în practică.

·

Şi fiindcă mă găsesc încă la rubrica *Pro domo* şi fiindcă de mult n-am mai pomenit nimic „direct" în legătură cu viaţa mea din ultimul timp, menţionez acum că totul e ca şi înainte... Nu s-a schimbat nimic, decît un teanc de file rupte din calendar. Aceleaşi lipsuri — neînsemnate şi uriaşe — aceeaşi activitate stereotipă şi dezolantă, în cotidian, aceleaşi zbateri totale, ale mele şi ale lui Kitty, cu miros de sfîrşit, zbateri ca ale peştilor azvîrliţi pe uscat, o clipă sau mai multe, pentru ca în ziua „ultimă" (sau aproape) să le urmeze satisfacţiile răcoritoare şi anestezice (din punct de vedere al memoriei de moment) ale saltului salvator, la loc, în apă, în aşteptarea noilor pescuiri şi „sejour-uri" pe uscat.

Şi aceeaşi dragoste care ne netezeşte cutele de pe frunţi, ne usucă vorbele rele (şi „grele") pe buze, care ne face mai buni şi mai resemnaţi. Dragostea pentru băiatul nostru. Pentru soarele ăsta mic şi cu strungăreaţă, care ne răsare, în fiecare dimineaţă, în ochi (cînd pleacă la şcoală) şi ne apune seara, în braţe, cînd se culcă.

Fapte diverse

A murit Valjean. Am aflat abia după două săptămîni de la înhumare. „Maestrul" barei de pe vremuri, con-

fratele meu mai mare de ani şi prietenul meu de-o vîrsta cu mine. A fost, înainte de toate, un causeur. Pe urmă, celelalte : dramaturg, prozator, advocat mare, director general al teatrelor etc. Un causeur rar şi, să zic aişa, „cult" în materie. Fiecare causerie ,a lui era o pledoarie la bară — a umorului, în special — după cum fiecare pledoarie a lui, la bară, era o causerie umoristică, printre texte de legi şi ^instanțe" juridice.

Valjean a fost şi o inimă. O inimă care, sînt sigur, semăna la „fason" cu el. Rotofeie, bună, caldă, surîzătoare, cu puțină burtă şi cu ochi de caolin şiret, scînteietori de inteligență oblică, deasupra mustăților de mandarin retras la țară.

Nu ştiu cine mi-a spus (din „sorginte" sigură) că a, murit — anonim, uitat şi singur — de beție. („Vițiu" la care „căzuse" în ultimul timp.) L-am cunoscut prea bine şi am fost prea prieteni (şi de masă) în ultimul timp, ca să pot crede aşa ceva...

Nu ! Valjean liu putea să moară *de beție,* niciodată. S-ar putea, însă, să se fi sinucis cu vin. Ast^, da! Şi! numai asta !

Am început să lucrez „intens" (cu Ionel Lazaroneanu în colaborare) la piesa noastră *Dimitrie Cantemir,* pe care ne-a comandat-o Teatrul Municipal. Deşi discuțiile în jurul scenariului prezentat au fost „foarte serioase" şi interesul directorilor teatrului şi colectivului de resort, foarte „vădit", deşi am. căzut de acord şi contractul se pregăteşte în acest moment (ca şi avansul legal şi respectiv, prin urmare) eu, totuşi, sper — pînă la urmă — tot într-un „chiul". Ar fi şi păcat să se strice „noua tradiție" în teatru. Dar, chiar dacă mi-1 vor trage cei de Ia teatru mie, eu n-am să-1 trag lui Cantemir şi tot îl scriu pînă la ultima replică, de dragul subiectului şi al lui Lazaroneanu.

•

Mi-a fătat pisica trei şoareci orbi. Şi unul dintre ei este -alb (seamănă, desigur, cu unul din tați) cum sînt cei

care scot planete de tînăr şi de fată mare, din cutia cu destin a caterincilor, cu proprietarul ori chior, ori cu picior de lemn.

însemnări

Cînd furtuna e supărată, tună şi fulgeră din te miri ce.

.

Suspinele femeilor sînt țipete călugărite.

Aş fi curios să ştiu cîți muguri şi-au pocnit florile în noaptea asta. Nu ca să-i număr. Ci ca să-i sărut pe toți.

.

Ați privit vreodată mugurii care sînt gata să plesnească ? Fiecare parcă are sub surtuc un înger alb, căruia abia îi mai poate stăpîni aripile...

.

Sînii primăverii nu au sfîrcuri. Numai muguri.

.

Cu fiecare primăvară care se repetă, îmi dau seama cît ele identic e omul.

.

Anotimpurile: cele patru operații matematice ale timpului.

.

Singura variație — în fața gîndului fix al morții — sînt anotimpurile.

Totdeauna am impresia că iarna e *înmormîntată* de primăvară. Şi niciodată că vara îngroapă primăvara, ori că toamna înhumează vara. De ce ? N-aş putea să precizez!

.

Iarna este cel mai singur dintre anotimpuri.

De multă vreme, în afară de „notițele" acestea (fără cap şi fără coadă, fără premeditare şi fără obiectiv, romantice ori vulgare {...]) şi de obligațiunile mele profesionale-scriitoriceşti, n-am mai scris nimic la „operele" mele *de longue haleine,* începute pentru, peste şi din viață, cu maturitatea jumătății de veac pe care am parcurs-o pînă azi şi cu „experiența", „disciplina" şi „ponderea" pe care treizeci de ani de literatură, profesată zi de zi, o implică, în fața acestor „opere" ale mele (pe care, în gînd — pe liniile lor mari şi uneori, chiar intime — le ştiu pe dinafară) pe care le gîndesc, le coc, Ie frămiînt (trebuie să scriu întîi „frămînt" şi pe urmă „coc") de atîția ani de zile, în fața operelor mele, zic, în curs ele „oficiere" (căci, în felul meu, eu „oficiez", cînd scriu), opere în care am vrut să-mi însemn — matur — trecerea mea scriitoricească prin viață, mîna mea rămîne țeapănă, condeiul rece, pagina străină şi gîndul — gîndul acela care îşi bate aripile impalpabile, atrase în jurul propriei lor lumini, deasupra fiecărei vorbe a scriitorului, la masa lui de lucru — îmi este absent.

Nu mai cred în mine şi în opera mfea ? Niciodată ! Cred, din contra, mai mult ca niciodată. Sînt hotărît abia să „debutez" în operele mele de maturitate. Atunci, de ce nu mai am curajul (ori „atracția", chemarea, ori puterea, ori slăbiciunea) să le redeschid paginile, părăsite fără motiv şi fără explicații, nici pentru ele, nici pentru mine ? Cine mă împiedică ? Ce, mai bine zis ? Eu, în ceea ce priveşte opera mea, am fost un incestuos... Opera mea s-a născut din mine şi eu am trăit cu ea. Numai cu ea. Numai pentru ea... Viața pe care i-am elat-o, m-a ajutat, m-a „determinat" să o trăiesc pe-a mea.

înainte de mînuța actuală şi adorată a copilului meu şi de mîna tandră, prietenă şi înțeleaptă a lui Kitty, mîna operei mele mi-a smuls de nenumărate ori revolverul de ia tîmplă şi mi-a spart paharul cu otravă, în timp ce-1 duceam spre gură. Am trăit — cît am fost singur pe lume

— numai pentru ea, ca o consecință a ei. Ca o obligație, pot spune... Şi după ce n-am mai fost singur şi în casa mea au bătut, alături de-.a mea, alte inimi şi inimioare, tot opera mea a rămas ctitorul şi climatul sub semnul căreia s-a întemeiat căminul meu şi şi-a trăit lumina, căldura şi fericirea lui. Atunci ? Atunci, *cine* (iarăşi mai bine zis *ce)* mă ține departe de marea mea ursită şi „dominantă", în viață ?

Iată întrebări şi probleme la care îmi propun să răspund, totuşi, într-o carte şi care, desigur, nu îşi aveau nici locul, nici rostul în cadrul acestor notițe, al căror scop este ele a nu avea nici un rost, după cum — vorba lui Jarry — „idealul unui om fără ideal este ca să aibă puțin ideal", şi care „notițe" — cum spune Johan Rictus —> *„ca sent la merde et Ies lilas"*.

Primăvara, în provincie, cei dintîi lilieci înfloresc în curtea domnişoarelor bătrîne, şi primele fire de ceapă verde răsar pe straturile din grădinile fetelor măritate în cursul anului.

.

Laleaua n-are parfum. Dar are corp!...

.

Mărgăritarelui rîde cu lacrimi.

.

Primii ghiocei parcă nu sînt de adevărat. Şi ultimii parcă sînt împăiați.

.

Toți macii poartă monoclu. Chiar în grîu.

.

Numai boii cred că macii din lucerna sînt cereale.

Primele „cîrciumărese" de primăvară — la țară —* parcă stau în c... pe marginea straturilor şi se spală pe picioare cu apă de soare rece.

în toate florile, ziua, e un pic de clar de lună uitat de azi-noapte şi, noaptea, un strop de soare rătăcit de azi-dimineață.

Vitele se înşală cînd îşi închipuie că pasc florile de cîmp. Le ofensează numai.

Am văzut o dată, la noi, la moşie, un bou cu un smoc de margarete în gură. Şi, nu ştiu de ce, mi-a făcut impresia — netă — că mănîncă o înghețată de lămîie. Poate unde îi atîrnau, cleioase, din gură, balele strepezite de amurg.

.

N-am nevoie de flori la înmormîntarea mea, fiindcă plec cu toate grădinile mele în mine.

.

„Grădina lui Dumnezeu[14] ți se pare mare, numai cînd te uiți de sus la ea.

.

Stil: într-o zi, admirabil de plicticoasă, a plouat îngrozitor de distractiv.

.

Sclavul tot sclav rămîne, chiar dacă lanțurile îi sînt de aur.

.

Lanțurile nu se desfac. Se rup.

Grădina de pe terasă (săpată, greblată, vopsită etc.) aşteaptă să-i cumpăr şi florile. (Evenimentul se va produce mîine, cînd iau leafa.) Voi avea, deci, o nouă varietate de flori pe terasă : flori de leafă.

Două lucruri n-am putut să fac niciodată : politică şi traforaj.

•

Acum, „recitesc" ca să mă informez. Şi pe cînd „citeam", îmi mai închipuiam că mă cultiv.

•

Cînd ţi se spune că eşti scriitor de viitor, să ştii că ai trecut de mult pe lîngă el.

•

Micile mele tristeţi depăşesc dimensiunile lumii.

•

Criticul literar : „Hai, tată, să-ţi arăt pe unde m-a făcut mama".

•

Cînd te-njură criticii, editorul a şi pus ediţia a II-a sub tipar.

Oaia, către critic : „Mă, căpuşă, care trăieşti din lina mea ! Mă aştepţi să făt iarăşi, ca să-mi mănînci mielul fript ? Dar la tîrlă ai fost ? La strungă te-a dat ? La „berbece" ai pătimit ? Nici cioban n-ai fost, să-ţi aud măcar trişca în singurătăţile mele. Atunci, ce cauţi în stîna stelelor mele ? Ai fost vreodată „la vale" cu mine, ca să-mi cunoşti zădufurile şi ploile, arse şi încîlcite, în lînă ? Ai. păscut, alături de mine, iarba puţină şi sălcie a tristeţilor prăfuite, spre Dunăre, ori chiciura de iarbă rece şi tare a luminişurilor de pe munţi ? Ai gîndit, ai răbdat şi ai

suferit, ca mine, între lapovițe de soare şi geruri de lună plină ? Atunci, cu ce drept te încîlceşti, căpuşă, în lîna mea, cînd e gata tunsă sau e pînză bătută. Şi cine eşti tu ? Cine ? Cine ? Cine ?

.

Florile îşi scriu jurnalul şi fluturii memoriile.

.

Dintre toate florile de primăvară, cele mai indicate să se apuce de literatură mi se par violetele. Şi sînt sigur că nu vor vedea chiar totul în albastru.

.

Fătălăul florilor : trandafirul (că e şi „roză", în acelaşi timp).

.

Garoafele cumpărate pe stradă sînt țigănci. Luate dela florărie, sînt gitane.

.

Florile, în vaze, se ofilesc de dorul straturilor.

.

Protestul florilor culese este însuşi parfumul lor..

.

Cînd spui că ai cules flori, minți. Le-ai asasinat, bestie, cu premeditare.

Parfumul garoafelor are şolduri. Al mimozelor, numai; sîni.

.

Să ştiți că n-am murit de cord. Numai de inimos ce-am fost.

Orice crin susține că Burbonii au fost nişte rude ale lui de neam prost.

•

Toate crizantemele se nasc la sfîrşitul vieții.

Chiparoasele : serviciul alb de pompe funebre ale florilor.

Chiparoasele duhnesc a parfum...

Şi morții adie a chiparoase.

Fracul bujorilor : un vas de pămînt smălțuit ; şi rochia de seară a violetelor : un cristal de „Laliwue", subțire şi transparent.

Sînt unii care, cînd îşi pun o floare la butonieră, parcă li se vede c...

Trandafirii înțeapă ca să dea subiecte fabuliştilor şi să furnizeze „cugetări" literaților. Altminteri, n-au nici un fel de interes.

Nu toți trandafirii cu coadă lungă sînt binecrescuți.

A doua limbă maternă a fiecărui om din orice țară : limbajul florilor.

•

în limbajul florilor, punctuația o pune numai cel care-1 primeşte. Nu cel care îl emite.

Frăulein Else m-a învățat limba germană. *Mademoiselle* Francine, limba franceză ; tata, limba latină ; *Miss* Macige Mouldaun, limba engleză ; Ramiro Ortiz, italiana. Şi Grădina Publică din Cîmpulung m-a învățat „limbajul florilor", cu care m-am înțeles şi m-am explicat, perfect, în orice țară prin care am trecut.

28 martie

De cînd ne-a sosit păcura, s-a încălzit vremea în casă.

.

Ce tristă ți s-ar părea prima rîndunică, dacă ai şti că o vezi în ultima primăvară !

.

Pe casa vecinului a sosit barza, la cuibul de anu,l trecut. Am salutat-o de pe terasă, ca pe o cunoştință şi nu mi-a răspuns. Probabil că era fi-sa şi nu mă mai,ține minte.

.

în superba dimineață de astăzi, mi-am plimbat inima, în talie, prin Cişmigiu.

.

Primăvara nu vine. Izbucneşte.

.

Am văzut primul liliac alb înflorit. Parcă era plin cu îngeri.

.

în fiecare copil, am impresia că e ceva din băiețaşul meu... Şi, în el, mi se pare că e ceva din toți copiii cei'alți.

·

Sufăr cînd văd că băiatul mi se face mai mare decît brațele. L-aş fi vrut toată viața pe măsura lor.

·

După ce îmi țin băiatul o clipă în brațe şi pleacă, toată ziua mi-e frig între ele.

·

De la Bobiță

Vorbeam amîndoi „serios", înainte de dejun :

— Tăticu ! (Aşa îmi spune acuma.) Dragostea ta pentru mine are margini ?

— Nu.

— A mea pentru tine are... Şi de la marginile ei încolo,,eu nu te mai iubesc. Te ador.

Şi nu m-am împuşcat, imediat, ca un tîmpit, ca să fi fost sigur că am murit „în culmea fericirii".

Tot de la el:

— Tăticu ! Jules Verne a avut copii ?

— Nu ştiu ? Dar de ce mă întrebi ?

— 'Fiindcă eu cred că *trebuie* să fi avut.

— De ce ?

— Că, de dragul lor, ca să iiu-i lase orfani, n-a „îndrăznit" să facă nici o călătorie de-a lui, cle-adevărat, şi le-a făcut pe toate de-acasă, în gînd. (I-am explicat că Jules Verne a călătorit mult, totuşi, şi de-adevărat.)

·

Şi tot el:

De „ziua mea", după ce m-a sărutat, dimineața, cum a deschis ochişorii :

— Ştii, tăticu, că mie nu-mi place niciodată cînd e ziua ta de naştere.

— De ce ?

— Fiindcă ştiu că împlineşti, mereu, cîte un an mai mult.

— Şi ?

— Şi-aşa... nu ştiu cum... parcă simt că te depărtezi de mine şi-mi vine să plîng...

Şi-a fugit repede, cu două lacrimi mici înflorite în ochi. Restul le-am plîns eu. Şi mari !

Ajunge o singură lacrimă pentru naufragiul unei inimi.

Femeile nu naufragiază niciodată pe propriile lor oceane de lacrimi. Se menţin pe linia de plutire.

Lacrimile bărbatului sînt cu barbă şi ale femeii cu scop.

Lacrimile femeilor plînse în public sînt totdeauna îmbrăcate în ţinută de ieşit în oraş.

Femeile părăsite plîng numai în societate.

Lacrimile femeii părăsite sînt, în primul rînd, literare. Şi, pe urmă, om vedea !

Un bărbat care plînge singur, trebuie să-şi zboare creierii, înainte de a-şi şterge ochii.

Vara, sufletul face plajă la lună plină.

Cred că afecţiunea mării pentru vapoare nu e niciodată sinceră.

Aş vrea să fiu, pe ocean, într-o copaie şi mă uit cum naufragiază un transatlantic.

.

Vapoarele au cucerit mările, dar nu le-au învins.

.

Marea pluteşte totuşi pe deasupra vapoarelor...

.

A fost atîta primăvară astăzi, încît ghiozdanul băiatului meu, cînd s-a întors de la şcoală, era plin de lene. Cărțile le uitase în pupitru.

.

Am văzut prima rîndunică din anul acesta. Era foarte grăbită, fiindcă îşi căuta casă pe strada noastră.

.

Aş vrea să am pe terasă (sub streaşină casei) un cuib de rîndunele, ca să-mi povestească, seara, impresii de călătorie şi să-mi ciripească note de drum.

.

Barza parcă are picioare de împrumut, şi cocostîrcul proteze proprii.

Nu mai cuget demult. Prefer să mă gîndesc, fiindcă asta nu mă angajează la nimic.

.

„Cugetarea" trebuie să iasă în lume în fracul cuvintelor, nu în izmenele lor. (Ca asta, de exemplu.)

.

Poți să cugeti şi în c... gol, cu condiția să te exprimi bine îmbrăcat.

Cei mai sociabili oameni sînt cerşetorii. întind mîna la toată lumea...

— Mare mincinos eşti, mă !
— Aş ! Mă prefac ! Sînt mult mai mare decît crezi tu.

N-am mai mințit, de cînd spun vorba asta.

Marea artă a minciunii stă în verosimilul ei...

Mincinoşii se împart în două mari categorii : eu şi ceilalți.

Minciuna e o a doua viață a omului. Poate chiar cea pe care ar fi vrut s-o trăiască de-adevărat.

în anemia vieții, minciuna e un tonic puternic.

Minte-mă ! Dar minte-mă de-adevărat !

*

Minciuna, în ea însăşi, poate să fie un perfect adevăr, în circulația ei, însă, e un adevăr care a greşit adresa intenționat.

— Eu n-am mințit niciodată, în viața mea...
— Afară de data asta.

Femeile mint clin lipsă de fantezie si bărbatfi d|in exces.

Minciuna femeii este interesată şi a bărbatului comică.

.

Adevărata minciună trebuie să fie spontană.

Minciuna premeditată nu mai aparține fanteziei, ci caracterului.

Decît să minți bine, mai bine spune adevărul prost.

Femeia minte şi oglinda.

Cine n-a mințit niciodată în viață, nu cunoaşte decît tristețea adevărului.

Minciuna nu trebuie să poarte niciodată doliu după ea.

.

Minciuna e sora cocoşată si nemăritată a vieții.

Minciuna iese în fiecare zi în oraş, în timp ce adevărul stă mai mult acasă...

La plajă, minciuna face băi de mare, iar adevărul de nămol.

Aş vrea să fiu o masă de cafenea, la care doi mincinoşi îşi povestesc viața.

Adevăratul mincinos îți spune adevărul în spate şi minciuna, verde, în față.

.

Singurul meu regret sincer, din „cariera" mea ele mincinos, este că n-am putut să mă mint şi pe mine niciodată.

.

— Să fie al dracului, dacă te mint, na !

Dracul (apărînd) :

— Poftim, coane ! Cu ce doriți să vă iau, pe jos sau cu taxiul ?

.

Trebuie să fi răsărit luna dincolo ele jaluzele. Simt că •îmi vine să scriu versuri.

.

Poeții apun pe mesele de scris, în zori.

.

Prima mea odă închinată soarelui am scris-o tot într-o noapte cu lună.

Admir soarele şi prefer luna.

.

Lumina soarelui încălzeşte şi căldura lunii luminează.

.

Dacă soarele e monoclul zilei, luna este *face-ă-main-ul* nopții.

Soarele preferă reuniunile sportive şi luna seratele literare.

Vara, la mare, cu soarele am raporturi numai de piele. Cu luna le am de inimă.

Zilele fără soare sînt la fel de scurte. Dar nopțile fără lună sînt nemăsurat de lungi...

Primele mele versuri le-am scris cu tocul muiat întreg într-un pic de lună plină.

•

La lumina soarelui n-am putut să scriu decît cărți-poștale ilustrate. Restul operelor mele e scris pe lună.

•

La moartea mea aş vrea să am funeralii de lună plină.

•

Cu soarele stai de vorbă. Cu luna îți faci confidențe.

30 martie

Pro domo

Mi-am dat demisia din calitatea de redactor-prim al revistei *Urzica*. Pierd douăzeci şi două de mii de lei, sigure, pe lună, dar cîştig, în schimb, douăzeci şi două de mii de gînduri probabile pe zi.

•

Cînd mizeria îşi arată colții, marea înțelepciune este să te faci dentistul ei de casă.

•

După lovitura „materială" a demisiei mele, casa mea parcă s-a redresat moralmente. Totdeauna îți e mai puțin frig în casă, cînd ştii că afară este un ger inevitabil.

•

De cînd cu zilele astea de primăvară, băiatul nostru îi preferă lui *schwester* strada şi nouă, părinţilor, maidanele. Dar, în timpul „liber", cred că tot pe noi ne iubeşte mai mult, ca locuri virane.

Numai cînd te plesneşte mîna unei femei, îţi dai seama cît ar fi putut să te mîngîie.

•

în fiecare mînă pe care ţi-o întinde o femeie e şi un pic de caşcaval la care ştie că te-ai întinde.

2 aprilie

Ieri, 1 aprilie, n-am scris nimic, într-adins, ca să nu se creadă că ar fi fost de păcăleală.

Fapte diverse

Ieri am fost „la o gustare" (foarte bine pregătită) la Dida şi Charlot Calimachi. A mai fost Aclerca cu soţia lui, Sanda Movilă. O după-amiază — prelungită pînă la zece seara — foarte „literară" şi agreabilă. Două actriţe (Dida şi Kitty), 6 poetă (Sanda Movilă) şi trei scriitori (de tonuri şi potente diferite), noi.

Am hotărît (noi, bărbaţii) să începem, de mîine, o piesă istorică, în colaborare : *Ion Vodă cel Cumplit* (Adică, Calimachi = Nea Ion ; Aderca •= Vodă, şi eu... Cel Cumplit... în meserie.) '

Ce-ar fi dacă noi, ceitrei autori viitori ai lui *Ion Vodă cel Cumplit,* vom fi ucişi de public, după premieră, legaţi de coada a patru cămile. Cred că m-aş prăpădi de rîs de mutra lui Calimachi, care, desigur, ar spune : *„Oh! Le jpublic ! Quel chameau !*

Calimachi e un imens poet, nescris încă.

însemnări

Nu mai trăiesc demult în viață. Mai circul prin ea, din cînd în cînd.

Am văzut un mort care părea „plin de viață". Şi eu semăn a mort, în plină existență.

In primele nopți de primăvară ninge cu violete reci. De aceea, zorile lor parcă se deschid peste zăpezi de catifele vinete.

•

Azi m-am plimbat cu bicicleta lui fiu-meu, ca să-i dovedesc că orgoliul meu încă mai pedalează.

•

Gîndul nu are repaus duminical.

•

In fiecare duminică, viața își face o poză â la minut, cu cîte un recrut de mînă.

•

Toate duminicile de primăvară umblă cu ochelari de soare, chiar dacă plouă peste ele ca toamna.

•

Cînd îți înflorește primul pom în curte, chiar și nevasta ți-o iubești cu flori de zarzăr la butoniera dorinței.

Încep să-mi dau seama că viața mea începe să se termine în... notițe. (Asta e „notă informativă" pentru mine).

·

— Atenție, „maestre" ! După ultima piesă o să înceapă lumea să-ți spună „coane".

·

— Goane ! Eşti amenințat grav ! O să-neeapă „una lume" să-ți spună „maestre", dacă nu te reculegi, cît mai e vreme.

Adevărata istorie a lumii fticepe din clipa cînd te-aî născut. După moarte, sînt numai zvonuri...

·

Nici un împărat nu m-a depăşit. Eu am domnit, cît viața, ca un despot peste incalculabile popoare de gînduri.

·

în viața mea n-am înşelat nici o femeie. Cel mult, ne-am păcălit reciproc.

·

· Tragedia finală a unei actrițe stă în acelaşi trup cu care a făcut farse pe vremuri şi drame pe timpuri.

·

Femeia se: răzbună pe pielea ei.

·

Fiecare pom înflorit e o poezie — pe rime date — pe care n-am scris-o, de frică să nu-i compromit imaginile de pe crengi.

·

Primăvara o iubesc de la fereastră. Vara, de pe terasă. Toamna, din circiumă şi iarna, de la gura sobei.

·

Toate nopțile îşi pierd vremea pînă dimineața.

.

Toate nopțile sînt bolnave de insomnii.

.

îmi place somnul de după-amiază. Şi-1 bag în mă-sa ; e ăla do veci.

5 mai

O lună şi mai bine de cînd mi-am părăsit „notițele". Am fost enorm de ocupat... cu lenea.

.

Lenea creează. Dacă nu altceva, măcar leneşi.

Lenea este marea siestă a gîndurilor.

Munca e o datorie şi lenea o virtute.

.

Ca să vă dați seama cît e de greu ca să fii un perfect leneş, numărați-i pe ceilalți şi calculați proporția.

.

Sînd spui cuvîntul „lene", parcă te întinzi pe el ca într-un *chaise-longue.*

.

Am muncit enorm, ca să-mi ciştig'lenea zilnică.

.

Am ostenit de lene. Trebuie să mă apuc de muncă, ca să mă odihnesc.

.

Nu e adevărat că lenea e „cucoană mare". E numai „fată bună".

Lenea depăşeşte dimensiunile timpului.

+

Lenea n-a avut niciodată calendar de perete sau agendă de buzunar. De telefon, ce să mai vorbfen ? Nici nu ştie că s-a inventat.

Cînd plouă, lenea nu-şi deschide umbrela. Stă aşa!

.

Lenea s-a lăsat de tutun, fiindcă n-avea cine să-i puie ţigara în gură.

.

Lenea nu e nici un fel de rudă cu trîndăvia.

.

Tnndăvia e Vne de neam prost. Lene neproduc-ivâ

.

li vorbeam lui Bobită despre lene, pe tonul celor de mai sus. (Vai, ce tată denaturat!) La început, surîdea amuzat. Apoi a devenit atent, serios şi, în cele din urmă, preocupat. Concluzia a fost următoarea :

— Tati, ştiu eu de ce mă „duci" tu pe mine cu „teorii" de-astea *de-ale tale* şi despre ce vrei să mă convingi cu asta! E, află că mie tot nu mi-e lene să mă joc. Dar dacă vrei să-ţi fac plăcere, mîine nu mă duc la şcoală şi „te fac" o lene pe terasă !

Călugăriţele din mînăstirea verde a salcîmului de peste drum şi-au expus dantelele de Bruges pe ramurile înflorite.

Cînd înfloreso saleîmii, îmi aduo aminte, totdeauna, de Barbu Delavrancea. El mi-a prezentat, personal, cei dîn-

tîi salcîmi, îri *Bunicul* din cartea de citire de clasa a III-a primară.

•

Am citit o carte care „mi-a plăcut" enorm : *La viciile femme (şan dame) des rues,* de Gheon. Am găsit-o — cu filele netăiate — în rămăşiţele pămînteşti ale bibliotecii mele, scoasă la mezat. (Auzisem, probabil, despre ea, pe vremuri, cînd a apărut, drept care o cumpărasem.) Şi — tot în luna asta de lene — am citit o admirabilă piesă de teatru, nejucată şi inedită „Ţ. F." *(Ţara Fericirii")* de unul, Tudor Muşatescu.

Omagiul meu recunoscător ambilor autori.

Auzite la bodeguţa din Popa Tatu :

— Aşa că, degeaba insişti, dragă Gogule, că nu mă convingi. Nu mă lupt cu morile de vînt, că face curent din aripi şi mă trage !

—• Nea: Victore (Victor Chirea e unul din patroni), mai am ceva de plată ?

— Un cinzec.

— Care vine ?

— Nu ! Ăsta pe care l-ai băut acuma...

— E-n regulă... Atunci mai dă-mi unul si sîntem chit.

Mi-e dor de o duminică la ţară. O duminică îmbrăcată în costum naţional, cu maramă de soare subţire pe cap, şi qu şabace de flori de cîmp bătute pe ie. Şi cu curii tari şi reavăni sub fotă, cu dealurile strînse în cingătoarea de fir arîului care le înconjoară. Şi cu busuioc crud, strivit pe macii creţi din sfîrcul ţîţelor de piatră dulce.

— Dumneata, ca autor dramatic, ce crezi că e viaţa, maestre ?

— O tragedie.
— De ce ?
— Fiindcă toate personagiile ei mor pînă Ia urmă.

— De ce nu mâi scriți teatru, maestre ?
•— De unde ştii dumneata că nu mai scriu ?
— Fiindcă n-am mai văzut nimic de dumneavoastră.
— Adevărat ! Şi, la sertar, nu dau bilete de favoare...

— Tu ai vrea să mori ?
— Nu ! Dar **de** ce mă întrebi ?
— Fac o anchetă printre prieteni.
— Şi tocmai cu mine te-ai găsit s-o începi ?
— Nu eşti primul.
— Las' că ştiu eu ! Aşa ne spui la toți, să ne consolezi, după ce ne-ai cobit la fiecare cel dinții.

•

După zece volume de poezii, maestrul Radu Rosetti **ne**-a citit încă una. Se numea *Ultimile mele versuri* **şi** a apărut, acum patruzeci de ani, **în** primul **său** volum.

•

Cred în toate minciunile poeților şi **în nici unul din** adevărurile filozofilor.

•

In fiecare noapte, adorm cu o carte pe piept şi **dimineața** sînt fericit că nu i-am visat sfîrşitul. Asta înseamnă **că** am dormit civil, nu profesional.

•

E foarte uşor să fii Ovidiu, cînd ştii latineşte din familie.

•

PhiuuUi! Ce „clasic" aş fi fost **eu** astăzi, dacă **mă năş**team înainte de Cristos.

.

Aş vrea să mor bătrîn. Nu senil.

Senilul e un bătrîn mort mai de mult.

.

De cînd s-au „inventat" avioanele de pasageri, umblu numai cu birja.

.

Plecase spre Şosea să se sinucidă. Într-un buzunar avea revolverul şi în celălalt scrisorile către familie şi autorităţi. (Rog a nu mi se face autopsia... Iertaţi-mă de neplăcerea pe care v-o produc etc.)

în dreptul Ministerului de Externe — cum traversa piaţa, absent, năuc şi obsedat de gîndul morţii — era cît p-aci să-1 calce un automobil. Şoferul a stopat brusc. El, ca o fiară, s-a repezit în gîtul lui şi şi-a înfipt adîne mîinile — prin fereastră — gata să-1 sugrume. Şi ce credeţi că spunea ?...

—- Viaţa ! Era să-mi iei viaţa, criminalule !

.

Mi-e dor de-o „dragoste nenorocită". De-o ultimă dragoste nenorocită. Să sufăr, s-o visez noaptea şi s-o caut ziua; s-o pîndesc „întîmplător" pe drumul pe care trece obişnuit şi să nu treacă, tocmai atunci, fiindcă a luat-o pe altă parte ; să-i scriu scrisori la care să nu-mi răspundă ; să fiu gelos pe văru-său primar cu care se duce la cinematograf (la altul clecît cel la care m-am dus eu ca „s-o văd") ; să-mi dea *rendez-vous* în Grădina Botanică şi să nu vie, cînd pe toate băncile se pupă alţii ; să nu cumpere revista, exact în ziua în care a apărut în ea o poezie de-a mea, scrisă în cinstea ei ; să comande orchestrei, la „ceai dansant", numai valsuri, fiindcă eu nu ştiu decît tango ; să-mi spună „ironic" că m-a văzut cu „una" de braţ, pe stradă, exact în ziua cînd n-am ieşit din casă, că mă durea în gît; mă rog, să-mi facă tot ceea ce constituie tragicul şi sublimul cortegiu de amănunte

al unei „dragoste nenorocite". Şi după ce, în sfîrşit, am izbutit — într-o seară, cînd am condus-o pînă la poartă — să-i sărut buzele (evitînd s-o apuc de talie), să-mi trimeată vorbă, a doua zi, prin frate-său mai mic (aliatul meu, care m-a costat cofetării întregi de prăjituri), că „mă roagă s-o înțeleg, dar se logodeşte duminică cu ăla cu care o văzusem eu într-o zi, şi-mi jurase că nu este absolut nimic între ei". Dar unde mai am eu norocul, fericirea ridiculă şi dumnezeiască şi tonică a unei ultime „dragoste nenorocite"? Vorba aia, m-au distrus „sufleteşte" succesele la femei. (După afirmația din „concluzie", s-ar putea crede că sînt un „înfumurat". Nu ! Sînt numai un năpăstuit al şansei, un martir al baftei, un mucenic al împrejurărilor. Adică, am fost! Actualmente, *Ies neiges d'ăutan etant completement fondues".)*

.

Am pe masa mea de lucru un vas de flori (fin, înalt, subțire, ca un „domn bine" într-un frac de cristal) cu cinci narcise în el. Toate cinci şi-au pus bluze albe, scrobite şi fuste verzi ,,jade". Şi s-^au parfumat pe decolteuri (şi după urechi) cu un parfum care miroase a copilăria mea (la țară, la .Dîrmoneşti, în timpul deniilor) şi al cărui nume nu l-am ştiut niciodată. Are în el {...] ceva din salonul „din față", cînd era mama în rochie de olandă albă şi aranja florile în vase ; ceva din tutunul „Bectimis" al lui tata-mare, cînd desfăcea cutia pe foişor, şi din parfumul dantelelor violete de la gîtul şi mînecile „mămăiței" ; ceva din fuiorul bărbii lui popa Costache, cînd ne săruta şi ne ştergea pe crăvătici cu ea, ca un prosop de cînepă aspră (cînd venea la „tabinet", la tata-mare); ceva din batista curată a tatii (făcută „iepure" — numai urechile lui adică — în buzunarul hainei de la piept) ; ceva din şi din cîte n-are cîte ceva... Aşa că, încefpînd dijn seara astă, parfumul anonim al narciselor va purta. — totdeauna ,pentru mine — un nume în care intră vagi, distilate fumuri de depărtare, toate celelalte şi anume „suvenir" (nu *Souvenir):*

Azi-dimineață lebedele își plimbau triremele albe -pe apa odihnită a lacului din Cişmigiu. Din cauza asia, cînd. primul cunoscut mi-a spus „noroc", eu i-am răsouns „Ave!"

Cînd ai condei, poți să scrii şi cu tibişiruL

*

Aştept primul fluture pe terasă, ca să nu-I prind şi să-i pun toate florile la dispoziție.

Am început să-mi „organizez" terasa, în vederea.condamnării mele de trei luni la soare.

.

De zece ani, de cînd s-a născut Bobită, şi îl „citesc", l-am învățat pe dinafară. De-acum încolo, însă, vine greul. Marea lectură. Trebuie să-1 citesc şi pe dinăuntru. • (Pînă la zece ani l-am „citit". De-acum încolo trebuie să-I **„des**cifrez.)

i'o **s-nai**

Calul : mezeluri reconstituite.

Găina : rasol cu pene.

Vaca : doica adulților.

Cînd începe gîsca să facă gît, se numeşte lebădă.

.

Soarele : monoclu în ochiul cerului.

Pro domo

Prin urmare, două luni aproape ele cînd n-am mai deschis — nici ziua, nici noaptea — „registrul“ tragicelor, sau tandrelor, sau liricelor, sau săltărețelor mele năzbitii de gînd şi de stil.

Dacă există „vinovați“ pentru această „gravă abatere“ de la ultimele mele „îndeletniciri“ literare, în contemporan (sau „pseudoliterare“, cum sînt, aici), declar că nu fac parte dintre ei, deşi îi cunosc (pe fiecare în parte şi pe toți la un loc), nu-i numesc şi nu-i acuz.

De „maximas" non curat petor (maximas, fireşte, ca joc de cuvinte în legătură cu potentații maximi ai momentului).

Important este că, totuşi, dincolo de „ei“ şi *pesiie mine,* revin (pentru cît timp nu ştiu) în intimitatea velină şi liniată comercial, a acestor pagini de registru (şi oarecum de înregistrare).

Ca să spun, ce ? (Mai ales în acest „pro domo“, cap de rubrică al fostelor mele însemnări regulate.) Că n-am avut „timp“ să scriu? Aş minți flagrant., Niciodată nu mi-am pierdut vremea, mai conştient de pagubă, cal în atîta timp liber pe care l-am avut la dispoziție în aceste două luni de cînd nu mi-am mai „onorat“ jurnalul cu nici un rînd.

Ca să spun că „starea mea sufletească“ m-a împiedicat „să mă adun“ în vîrful creionului, „spre a mă exprima“, jurnalier sau „pe sărite“, în cadrul însemnărilor mele, iarăşi aş minți. (Dar mai puțin.) Ca să afirm că „n-am avut inspirație“, aş spune un neadevăr. (Eu am totdeauna „inspirație*', cînd mă decid să-mi „vie“.) Să spun, de asemenea, că n-aş fi avut ce să scriu, ar fi şi această „afirmație“ o mistificare. Atunci de ce n-am mai scris nimic ele două luni ? De ce n-am mai simțit, în acest timp, nevoia pe care altă dată o simțeam, aproape seral, de a „aşterne“ (pardon de expresie, pentru termenul „semănătorist“) pe hîrtie gîndurile mele, adunate ad-hoc în şedințele ele lucru ale „divanului“ meu desuet şi personal ?

De ce de la 6 mai şi pînă azi, 3 iulie, n-am mai „notat" nimic pe aceste file? Lene? Silă ? Dezgust faţă de „faptele" petrecute între timp ? Plictiseală ? Inspiraţie moleşită de căldurile estivale şi de restricţiile (termenul, din punct de vedere material, este modest) care le-au însoţit ? Nu !

Nu ! Nu ! Şi nu ! Şi încă o dată nu, ca să fiu *şi* mai precis.

N-am mai scris (ca să fiu sincer) fiindcă, în fiecare seară, m-am culcat devreme (ca să închei o zi; rrtfai repede) şi în fiecare dimineaţă m-am sculat cît mai tîrziu, din aceleaşi motive. (Ca să scurtez o zi, cît mai mult.)

Trăiesc într-un somn *voit* şi insomnie *involuntară,* noaptea (cea mai „epuizatoare" poziţie nocturnă a omului care se culcă în aşteptarea insomniilor) şi între somnolenţă nevrută şi veghe voluntară, ziua.

Cucăi (cum s-ar zice „olteneşte"), cînd nu trebuie şi sînt de „priveghi" (cum s-ar spune pe munteneşte), cînd nu e necesar.

Din cauza aceasta, a acestei „toropeli" morale şi altfel („anapoda" ar fi termenul care i se cuvine mai exact), toropeală care are determinantele ei (prealabile, „en gros" şi cotidiene, „en detail") persoana şi „personalitatea" mea se află, deopotrivă, convalescente, ambele fiind internate în vastul şi neorganizatul, şi incompetentul sanatoriu al clipelor de faţă. Noroc că „natura" lucrează, mai ales pentru pacienţii care cred în ea (ca şi mine) mult mai mult, în forţa ei „curativă" şi empirică, decît în dezolanta şi docta incompetenţă a doctorilor, care cred că toate bolile lumii, şi ale oamenilor ei, se pot vindeca după prescripţiile unui unic şi arbitrar manual de medicină.

La 1 iunie, Bobită a împlinit zece ani de viaţă şi are tot atîţia de fericire (pe de marginile ei.)

Fapte diverse

La 3 iunie, am cununat pe Andreana, fiica nevestii lui frate-meu şi de două ori „nepoata" mea. Fiindcă frate-

meu a crescut-o (fata a refuzat — mîndră cum e — la timp, adopțiunea propusă de frate-meu) și „tată-său de fapt" e vărul meu de-al doilea.

Cred că e unicul caz „de pe lume" cînd nașul s-a împrumutat cu bani de la mireasă, ca să aibă cu ce să facă față cheltuielilor cununiei.

Andreaua („Andrei" cum îi spunem toți) este una clin puținele fete (rude sau altfel) pe care eu le prețuiesc. Mi-a fost dragă, de cînd era de doi ani și sînt foarte mulțumit că mă iubește acuma, la bătrînețe (a mea, firește).

Fata asta a știut să-și plătească totdeauna polițele. A fost, la biserica Boteanu, o nuntă „ca-n vremuri normale". Mireasa, Kitty și Măriuța erau „superbe", de la pălăriile specialn făcute de Georges (un mare talent, excepțional, „de modisto", cum îi zice Kitty) și sub imprimeurile *d'autant,* rafistolate pentru „eveniment" de croitorese anonime, clar foarte „dotate". Tot Cîmpulungiil — exilat sau aflător incidental în București — a fost prezent la ceremonia religioasă, într-o emoționantă și jerpelită solidaritate.

•

Aperitiv întîmplător, cu Radu Rosetti. (Eu îi spun „nene Radule", și el mie „maestre".) Superbă bătrînețe ! (Cred că apropie optzeci de ani.) Și mintea, și hazul, și „fizicul" nealterate. S-ar spune, un om îmbălsămat din viață cu propriile substanțe chimice. Păcat că se va incinera. (Este unul din membrii fondatori ai Soc. „Cenușa" — Crematoriul de stat, de azi ——— și datorită lui mă găsesc și eu printre primii „incinerabili" de-acum aproape treizeci de ani.)

Și cred că amîndoi — după suprema ardere — ne vom păstra, totuși, „mumiile" morale în „piramidele" particulare ale celor care ne-au cunoscut.

Memento

Trebuie să scriu „mult" — sînt obligat — despre prietenul meu drag, Hipolit Mârzescu (actualmente, șaptezeci și doi de ani de viață și șase de „Angor Pectoris").

Una din cele mai pitoreşti şi scăpărătoare inteligenţe pe care le-am întîlnit în... parcurs. Un om de o rară fineţe (din toate punctele de vedere), de o subţire si „vastă" cultură de „nespecialitate" şi un „caracter" de beton armat. Conversaţia lui este „fără egal", din punctul ei de vedere. Mizer, nemîncat (vestimentar cîrpit de el însuşi din ultimele şi distinsele lui petice), omul acesta — Hipolit al meu, vetustul şi inegalabilul meu prieten, şi-a lăsat barbă, ca să facă economie de bărbier, sacrificîndu-şi „fizionomia" celebră, pentru un fel în plus la ospătărie, în fostele zile de ras — îmi face impresia unui steag, din cele ale armiilor de pe vremuri, care, deşi căzut în luptă, în mîna duşmanului, se simte totuşi liber, numai din foşnetul intim al propriilor sale falduri şi acvile captive, dar neîngenuncheate.

Hipolit (Ipolit, cum îşi spune el) Mârzescu şi-a vîndut hainele şi cămăşile, dar şi-a păstrat fireturile, cu riscul de a le purta, pînă la urmă, pe pielea goală.

•

— Nu mă crezi, iubito, că te iubesc ?
— Nu.
— Atunci, îmbracă-te, să nu răceşti.

4 iulie

Terasa mea s-a „ordinărit". Are prea multe flori.

•

Cînd te simţi uscat sufleteşte, udă-ţi florile din grădină.

Cînd îmi ud florile, sînt în armistiţiu cu restul vieţii.

Detest pe aproapele meu, ca pe mine însumi.

•

Biblia ne învaţă să fim proşti, clar fericiţi.

Citeşte *Biblia,* dacă n-ai recitit-o încă.

+

Cel mai „vîndut" autor pe piața mondială a fost autorul *Bibliei.*

+

Ultima ediție a *Bibliei* nu se va tipări niciodată.

•

Biblia : viața romanțată a lui Dumnezeu.

•

Dumnezeu nu şi-a găsit încă autorul pentru continuarea *Bibliei,* de-acolo de uncie a rămas.

+

Dacă i-aş lua un interviu lui Dumnezeu, prima întrebare pe care i-aş pune-o ar fi următoarea : „Dumneavoastră, credeți în Dumneavoastră ?"

•

Florile fără parfum sînt domnişoarele bătrîne ale grădinilor.

Cea mai frumoasă origine o au copiii din flori.

•

Am întrebat-o într-o zi pe mama :

— Domnişoară ! (Aşa îi spun eu obişnuit.) Ce-ai simțit tu, în *prima clipă* cînd m-ai născut pe mine?

— Că m-am împăcat cu taică-tău. (în ajunul naşterii mele se certaseră, fiindcă el vrea „băiat" şi mama „fată".)

Mama e un deliciu gras.

*

Anecdotă:

Unul a-nnebunit. Şi nebunia consta în faptul (ce *doct* mă exprim) că era convins că el e un şoarece. Fireşte, familia 1-a dus la balamuc şi după tratamentul respectiv — vindecat complet — a fost chemat în biroul medicului şef al balamucului, înainte cu un sfert de ceas de a fi pus în libertate.

— E! Dom'le Cutare (1-a întîmpinat doctorul), îmi pare bine că te-ai făcut sănătos şi că ne părăseşti astăzi.

— Şi mie, dom'le doctor. Şi profit de ocazie, ca, să vă mulţumesc încă o dată pentru grija, tratamentul şi condiţiile admirabile în care etc, etc.

— Nu ne-am făcut decît datoria... etc, etc.

— înainte însă de a pleca, dom'le doctor, aş vrea să vă fac o ultimă rugăminte. Să vă cer un ultim serviciu.

— Care ?

— Vă rog să-mi eliberaţi un certificat oficial, prin care să adeveriţi că eu nu sînt şoarece.

Doctorul s-a uitat la el, de jos pînă sus (ori invers, că nu am fost de faţă la scenă) şi văzîndu-1 că nu glumeşte, a început să rîdă.

— Păi, dumneata ştii mai bine ca mine că *acuma* nu mai eşti şoarece.

— Ştiu, dom'le doctor, şi totuşi vă rog să-mi daţi un certificat că nu sînt şoarece.

— De ce ? Ce să faci cu el ?

— Aşa, ca să-1 am, la un caz de nevoie, pentru pisici.

Nu eu îmi trăiesc viaţa. Astăzi mă trăieşte ea pe mine.

·

Vai! ce-aş putea să mă îmbogăţesc, în viitor, dacă aş seri despre sărăcia mea de-acum...

·

Altă anecdotă (auzită şi atribuită lui Furculescu, unul din „marii" matematicieni — ori ingineri — ai timpului său) :

Foarte bogat şi tobă de carte, Furcuiescu, întors în ţară, după studiile terminate strălucit în Apus (eu notez anecdota *autentică,* aşa cum mi s-a povestit de către îancu **Rozman**-Botoşahi), faţă de lipsa de înţelegere a „autorităţilor competinte", care nu luau în consideraţie propunerile lui de „civilizare" în domeniul în care se pricepea, s-a hotărît să-şi înfăptuiască „planurile" în favoarea ţării, pe propriile-i mijloace. Şi a-nceput să facă poduri, canalizări, irigaţii, uzine etc, etc

Alarmată, familia (Furcuiescu nu avea copii, fiind „becher") s-a hotărît să-1 pună sub „consiliu judiciar". Şi şperţuind pe magistratul de resort, gras (şperţui, nu magistratul), 1-â adus pe Furcuiescu în faţa instanţei, „familia" fiind înarmată cu o tîrlă de avocaţi de mîna-ntîi (şi plătiţi „clasa una").

Furcuiescu s-a prezentat fără advocat. Şi, în loc de pledoarie, a cerut permisiunea instanţei să povestească — în apărarea sa — o fabulă. I s-a dat cuvîntul :

— Onorată instanţă (a început el). într-o zi, o cioară s-a luat la ceartă cu o privighetoare, cioara pretinzînd că ea cînta mai frumos decît privighetoarea. Cu toată modestia ei nativă, privighetoarea n-a admis afirmaţia, susţinînd că ea cîntă mai frumos decît cioara provocatoare.

Şi-atunci, au făcut prinsoare „pe să-i scoată ochii celeilalte, cea care va pierde pariul" şi-au ales drept arbitru pe un porc, care tocmai trecea pe-acolo, în toiul discuţiei. Porcul a primit onoarea, grohăind de satisfacţie şi privighetoarea a început să cînte. Frumos, cum nu mai cîntase niciodată.

La fel şi cioara, cîncl i-a venit rîndul. A croncănit cît a putut ea mai frumos. Şi porcul a dat sentinţa : „Cioara cîntă mai frumos."

Imediat s-a trecut la „executarea" pariului lor. Dar, înainte ca cioara să-i scoată ochii, din ochişorii privighetorii au lunecat două lacrimi mari pe penele obrajilor : „Să nu crezi, cioaro, că plîng fiindcă o să-mi pierd ochii, a zis privighetoarea. Am pierdut prinsoarea, am pierdut-o. Plîng, însă, fiindcă m-a judecat un porc."

Şi Furcuiescu a fost pus sub interdicţie.

16 iulie

îi cer scuze Franței că am lipsit din Paris (şi din motive binecuvîntate) la sărbătoarea ei națională de alaltăieri.

.

O „mare" cugetaMune:

„Spațiul" e static şi „timpul" dinamic. (Explicația: „spațiul" stă şi „timpul" trece.)

.

Scriu atît de rar în „registrul" acesta, fiindcă, în ultimul timp, nu mai am absolut nici o treabă care să-mi dea răgazul să mă ocup şi de altceva.

.

Pe cei care o merită, gloria îi învață să fie modeşti, după ea. Pe cei care „au obținut-o", îi face îndrăzneți, iar cei cărora li s-a oferit, pur şi simplu, sînt ridiculii ei â *jamais.*

.

Mi-e dor de talentul meu, care — de-acolo de unde-o fi — nu vrea să-mi mai *scrie* nici un rînd.

.

Talentul meu are domiciliul forțat în mine.

Vai de scriitorul care munceşte ca o vită pe ogoare improprii...

Ultimele mele recolte literare sînt adevărate minuni ale naturii. Culeg din. ce n-am semănat.

.

Mi-am fost, toată viața, atît de simpatic, încît mă mai suport şi azi.

îmi mărturisesc vîrsta, fiindcă îmi dă mîna să mță creadă „auditorii“ că sînt mai mic.

Fapte diverse

Era să moară, dintr-o embolie, sculptorul şi amicul meu din copilărie (şi de azi) Constantin Baraschi. Trecutul meu a trăit o zi grea de tot.

Un ceas agreabil, pe stradă, cu Radu Rosetti. Parcă era o ghitară veche cu toate coardele feții zbîrcite. Şi tot cînta.. domnule !

Pro domo

După, şi după, şi după. Şi. fără, şi fără, şi făra. ,în sfîrşit, Kitty şi Bobită au plecat, duminică de dimineață, la Eforie, pentru o lună. A fost cea mai „însorită“ dimineață morală a mea, din ultimul meu calendar de resort. Am rămas singur, bolnav şi fără un ban (tustrele „ipostazele“, fireşte, nemărturisite), dar „fericit“ de parcă aş fi avut ficatul nou, punga doldora şi pe ei amîndoi lîngă mine. Aici sau „acolo“, indiferent.

Mă simt foarte „tată“ şi foarte „soț“, şi foarte mîndru ca om că îi ştiu acolo, la mare, ia soare, la odihnă (mai mult decît binemeritată, în ceea ce o priveşte pe admirabila mea Kitty), în timp ce eu mă pot bucura — seara, pe terasa mea toridă şi înflorită — de imensa bucurie şi satisfacție de a-i visa fericiți, oarecum şi cu modestul şi durerosul meu concurs.

.

Azi am primit o primă şi lungă scrisoare de la Kitty, plină de soarele ei propriu şi de scoicile caligrafice ale lui Bobită.

— Voi ce faceți de „vilegiatură", Dumitrescu ?
— Dragă, am aranjat perfect. Nevastă-mea s-a dus la Marea Neagră şi eu am rămas la „Mica Blondă".

.

Numai pasagerii se îneacă. Vapoarele naufragiază.

.

Farurile clin porturi sînt inventate de femei. Fac cu ochiul, noaptea, vapoarelor, ca să le ademenească.

.

Toate geamandurile urlă binevoitor.

.

Dacă m-aş apuca vreodată să scriu despre „mările" mele, cred că aş muri înecat în pagini, ca. în valuri.

.

N-am vrut să învăț să înot, ca să nu-şi închipuie marea că aş fi putut să-mi imaginez vreodată că mă socotesc, cît de cît, mai presus decît ea.

.

Secretul mării nu se usucă niciodată.

.

Cînd marea e pe gînduri, are hulă.

.

îmi place orgoliul cu care vapoarele plutesc sigure peste naufrăgii probabile.

.

Naufragiile : gafele mărilor.

Matematicianul (dar convins) :

— Ştii de ce nu se pot număra exact toţi peştii mărilor ? Fiindcă nu se înmulţesc după tabla de logaritmi.

Valurile: şi-a bătut marea albuşurile de ou, în adînc.

Valurile : dantele ude, lucrate la trident.

De cîte ori culeg scoici la mare, aş vrea să aud în ele oile behăind la stînă, pe munte.

Fiecare scoică se naşte în cosciugul ei.

Se zice că în fiecare scoică — cînd o duci la ureche — vîjîie marea. Inexact. Vîjîie literatura.

Pasiunea mea pentru mare s-a manifestat numai de pe uscat.

.

„Ador" numai „accesoriile" mării, ca să zic aşa. (Porturi, ambarcaţiuni, pescari, climă, nisipuri, scoici etc, etc.) Pe ea, personal, o stimez numai ca pe o mamă, căreia îi sărut mîna, ori de cîte ori mă duc „în curtea lor" ca să mă joc cu copiii ei.

.

Dragostea mea pentru mare nu cunoaşte margini. Dar cunoaşte ţărmuri.

.

I De la patru ani începînd, n-am lipsit de la „mare" decît în două cazuri de forţă majoră : războiul din 1916—

1918 şi celălalt — tot război — din 1941—1944. Totuşi marea a fost cu mine în permanenţă.

N-am suferit niciodată mai mult, decît la prima „excursie de plăcere" făcută la Constanţa, cu vaporul „Regele Carol", cînd aveam zece ani. Şi asta fiindcă n-am putut să vărs şi eu ca ceilalţi pasageri. Ori măcar ca „muzica militară a Reg. 34 infanterie" care cînta pe punte şi vărsa în instrumente în timpul dansului. Şi flautistul ! Ah ! Flautistul! N-o să-1 uit niciodată cum îşi umpluse găurile flautului din propria lui substanţă, vărsîncl, ca să zic aşa, în triluri.

Răul de mare e un rău special. Mi-e rău, la gîndul că ar putea să-mi fie rău. Dar *mal de mer* n-am avut niciodată. Numai de „înălţime". *Mal d'hauteur.* Probabil, fiindcă sînt „auteur", am şi rău aferent înălţimilor.

Prima călătorie „serioasă" pe mare am făcut-o cu un bun şi mai vîrstnic (mult mai vîrstnic) prieten al meu, *Le vienx bougre,* cum îi spuneam. (Alias, comandorul Tăutu.) Un fel de Pierre Loti autohton, fără talent literar, frumos, distins, *homme ă femmes,* „causeur" atît cît-îi trebuia unui comandant de vas (şi poate şi mai mult) şi mai ales — mai ales şi dincolo de toate — „marinaros". Cu toate ale lor, admirabile şi specifice, ale „marinarilor". De la pipă pînă la pupă.

M-a luat, într-o noapte — la douăsprezece — de la Constanţa (după o cină împreună) la Istanbul. Fără bani, fără paşaport, fără nimic. Numai „pe răspunderea" lui. (Eu eram „lojat" pentru sezon la Carmen-Sylva şi venisem, în trecere, la Constanţa.)

De la plecare şi pînă la sosire, n-am ieşit din salonaşul vasului unde am jucat bridge, cu el şi cu alţi doi marinari „foarte drăguţi". Şi, fireşte, am băut tot timpul. Eu, coniac franţuzesc şi ei şampanie „franceză" *(Cordon rouge).* Mie, bineînţeles, îmi era teamă să n-am „rău de.

mare" şi, deci, aveam „răul meu", căruia i-aş spune ***„mal d'attendre le mal".*** La Istanbul, ***Le vieux bougre*** m-a predat (el avînd o escală limitată, căci era în drum spre Alexandria •— Marsilia — etc.) comandantului vasului românesc „Principesa" (şi nu mai ştiu cum), care era căpitanul sau comandorul Negru (dacă îmi amintesc bine). Un marinar înalt, cult şi extrem de „domn". Un pic „prețios" în debit. Bineînțeles, după ce mi-a aranjat situația „paşaportară" şi mi-a împrumutat bani, buluc, pentru cele două zile pe care aveam să le petrec la Istanbul, pînă la plecarea „Principesei" spre Constanța.

Două zile astea — cu toată bunăvoința comandorului Negru şi a altor marinari români care voiau să mă „piloteze" în Istanbul — n-am ieşit din hotel şi din restaurantul de dedesubt (unde era şi cabaret, de la unsprezece încolo), de frica gîndului reîntoarcerii. Nu-mi ardea de nimic. Nu vream să „vizitez" pe nimeni. Vream, pe scurt, „acasă", pe uscat. Şi presimțirile mele s-au adeverit. A dracului corabie ca „Principesa" asta, numai Ia „vapoarele" pentru Capri am mai văzut. Avea „tangaj", deşi marea n-avea nimic. Şi iarăşi am jucat bridge şi am băut *(whisky,* de data asta) în sufragerioara din burta vasului.

Şi iarăşi am fost obiectul de tachinării ale marinarilor parteneri de joc de pe bord şi al foarte reduşilor pasageri de pe vas. (Mi se pare că „Principesa" nu era „tocmai" un vas de pasageri.) In sfîrşit, cînd am ancorat la Constanța şi m-am dat jos pe uscat (era dimineața pe la şapte), mi s-a întîmplat ceva cum nu mai mi s-a întîmplat în viața mea. Cum am pus piciorul pe uscat, deşi nu eram beat deloc (dealtminteri, ca să se ştie, pînă azi, 16 iulie 1951,. n-am fost beat *niciodată),* am căzut în c..., pe țărm., cu picioarele moi, rîzînd singur (şi ridicul) de propria mea situație. Eram ca o pijama căzută pe jos, fără om în ea. A trebuit să mă las condus, pe sus, la trăsură, de un locotenent de marină, de pe țărm (al cărui nume îmi scapă) care mă cunoştea, şi de unul, Albert Manuah, pasager *pe*- vas cu mine, proprietar al tripourilor din Varna, Constanța şi al unora din Bucureşti — evreu spaniol, cetățean bulgar şi un om „delicios şi pitoresc" cu care m-am împrietenit şi am rămas foarte prieten, pînă la dispariția

sa (din tară ori din viață, nu stiu) întîmplată prin anii 1935—1936.

Şi abia după ce am ajuns în camera mea (de la vila „Grigorovița", la Carmen-Sylva), pe la zece dimineața, am avut în patul meu primul şi adevăratul *mal de m\er* din viață. Şi ultimul pînă în prezent.

.

Sînt un mare amator de peşti. Să-i mănînc, nu să-i pescuiesc, ca amicul meu H. Polizu de la Teatrul Național, care este pescar vestit, priceput şi pasionat, dar care nu-şi mănîncă niciodată pasiunea, fiind amator de prins nu de mîncat.

Cea mai mare satisfacție a lui Polizu (de mai sus) este să se fure singur la cîntar. Pune degetul în tipsia cu peştele, ca să i se pară mai mare „exemplarul" pescuit. (Asta rni-a spus-o nevastă-sa.)

.

Ori de cîte ori revăd marea, mă cert din prima zi cu ea şi nu-i mai spun nici un cuvînt pînă la plecare. Mă răzbun, pe urmă, la uscat, cînd, tot ce aş fi vrut să-i spun în față, îi scriu — discret — în versuri.

.

Cele mai „frumoase" versuri ale mele despre mare le-am scris pe munte, la o mie de metri altitudine „deasupra ei".

Mie îmi vîjîie în permanență marea în urechi, deşi nu sînt o scoică, ci numai un amant al ei.

.

Cred că cea mai vastă şi mai izbutită „imagine" a mării a găsit-o Eminescu : „Mişcătoarea mărilor singurătate". Te poți îneca în ea (mai ales dacă e şi o lună plină deasupra, cu certitudine că dispari, aşa cum îi stă bine

sinucisului serios), anonim, discret şi definitiv. Ca un parfum care îşi evaporă stropul ultim şi solitar, în grandioasa ei indiferenţă lichidă.

.

Oceanele : mări obeze.

.

Celebritatea : trecerea „din oficiu" a talentului la pensie.

.

Niciodată ultima carte a unui scriitor celebru n-o poate egala pe cea care i-a conferit celebritatea.

.

în clipa în care spui „am fost celebru", înseamnă, implicit, că recunoşti că n-ar fi trebuit să fii.

.

Ca să-mi dovedeşti că îţi meriţi celebritatea, scoate şi uiltima ta operă în tot atît de multe şdiţii în cfte ţi-a apărut prima.

.

Ca să fii celebru, ai nevoie de talent, de noroc şi de editori fără ghinion.

17 iulie

Muncesc pentru tristeţea de a-mi cîştiga pîinea ocazională, pe care cred că o meritam gratuită, zilnic.

.

Toată existenţa mea (povestită de mine) n-ar fi decît o foarte amuzantă culegere de basme triste.

Basmul meu l-am trăit numai pentru bucuria copiilor din mine. De cînd ,am un băiat „de-adevărat", nu mai ştiu decît o singură poveste : pe a lui.

.

Mă gîndesc (deşi nu mai notez aici) la moarte, în fiecare zi (ca să nu spun în fiecare ceas). Ca să mi se pară că o aşteptam, dacă o veni prin surprindere şi să nu-i dau satisfacţia că „m-a pus cumva în încurcătură".

Vreau să trăiesc cu încăpăţînare, numai ca să-1 privez pe băiatul meu de clipa în care va trebui să afle că am murit (pînă nu împlineşte măcar cincisprezece ani). Asa că cinci ani de viaţă de ,a mea îi mai are siguri.

Adevăratul înţeles al cuvîntului „dor" nu-1 pricep decît străinii, fiindcă şi-1 imaginează (fiind intraductibil).

.

Cea mai tragică carte de vizită, astăzi, ar fi a mea, dacă mi-aş tipări-o :

„Tudor Muşatescu
— fost scriitor —"

E mai tragică chiar decît a Iui Dinu Frumuşanu, pe care ar trebui să scrie :

„Dinu Frumuşanu
— fost frumos —".

Cînd mă lupt cu somnul, sînt fericit dacă mă biruie.

.

— Taci !
— De ce ?
— Fiindcă vreau să mai stăm niţel de vorbă.

.

Deunăzi, m-a-ntrebat Bobită :

— Tată ! Cine a realizat cea mai mare viteză din lume?

— Pe ce distanță ? l-am întrebat.

— O sută ele metri plat. (Consulta o revistă sportivă.)

— Tot gîndul, 'tăicuțule !

M-a privit profund dezgustat şi mi-a replicat :

— Ea ! Io (eu) fac *sport* şi tu *bancuri.* De-aia ai început să faci burtă !

Şi, „jignindu-mă", m-a lăsat aşa „cu burtă" şi şi-a reluat lectura sportivă — colăcel şi cu mîna sprijin la tîmplă — pe divanul clin sufragerie unde a avut loc acest „colocviu".

.

Am impresia că terasa noastră urăşte toate florile de pe ea. E, desigur, vechea duşmănie dintre beton şi petunii.

.

Cînd ud florile de pe terasă, sînt convins că le țin conferințe despre apă.

M-am convins că florile mele de pe terasă mă cunosc personal. Dovadă că, dimineața, cînd mă văd, ele nu mă latră ca Puc (cățeluşul pe care mi 1-a lăsat în pensiune Radu Costăchescu şi care doarme între ele), ci mă afumă cu parfumul leturghiilor intime.

.

Cînd ud florile de pe terasă, după o zi toridă, mă răcoresc, în primul rînd, pe mine.

.

într-o seară, o „cucoană" care a fost la mine pe terasă (Irina Giuriade) a rîs de florile mele. N-a observat, însă, că tot timpul cît a mai stat acolo, după asta, toate florile s-au răzbunat şi şi-au rînjit parfumul la ea.

Parfumul florilor urîte are ceva „inteligent" în el. Şi „ochi frumoşi", fără discuţie.

•

Florile fără parfum au corp frumos. Exact ca „cineva", *cine ştiu eu* şi despre care am crezut, cîndva, că o să-mi parfumeze viaţa, dintr-o gravă eroare de botanică sentimentală. A mea, nu a ei.

•

Fiecare floare pe care o arborez la butonieră, e numai sentinela grădinilor pe care le port în mine.

2! iulie

Astă-seară, i-am trimes lui Kitty, la Eforie, pentru Bobită, o jumătate de kilogram de unt. (Prin Radu Costăchescu. [...]

Creionul cu care scriu (L. § C. Hardmuth „Koh-I-Noor" 1500 F) m-a costat o sută cinci zeci de lei „noi". Dumnealui fiind „din vechi".

•

Acum, la sfîrşitul iubirilor, aştept, în sfîrşit şi prima mea dragoste.

•

Altădată, cînd mă plimbam mult „în sînul naturii", mă dureau tălpile. (Le am foarte sensibile.) Acuma mă doare pămîntul pe care îl calc sub ele. Ce dracu o mai fi şi asta ?

•

Sînt „în plină vilegiatură". Fac plajă, noaptea, pe nisipul rece şi liniat de lună al acestor file de registru.

în acest moment, luna (aproape'plină) este exact deasupra mea. (Mă aflu pe terasă.) Ei şi! Parcă eu de cîte ori n-am fost mai presus decît ea ? Şi, totuşi, pînă mi s-o slei (din motive de forţă majoră) mîna pe manuscris (nădăjduiesc să mor scriind), n-o să mă socotesc „chit" cu ea. O să-i rămîn dator şi „post-mortem", faţă de cît mi-a oferit benevol şi de cît i-am restituit „constrîns" de obligaţiile mele literare.

Primele buze pe care le-am sărutat, erau reci de emoţia mea.

Ce bine de chiorul ăla pe care l-am văzut, azi, în faţa bisericii Sf. Iosif. Vede numai jumătate din ceea ce se întîmplă.

.

Cînd fiu-meu era mic şi îi duceam ţucalul la pătuc, mă simţeam mîndru ca un amiral de vas de noapte.

.

Mă bucur cînd simt sub creion ultima filă din acest „registru". Să se termine odată şi cu el. Nu de altceva,, dar ca să încep altul nou.

.

A-nceput să răpăie ploaia afară. Noaptea îşi bate darabanele cu beţe ude, peste care se încruntă tutelar sprinceana de plutonier-major a unui fulger pilit de furtună.

.

A tunat şi nu s-a adunat nimeni.

Nu ştiu cît ţin la mine, dar — judecind chestiunea *adine* — îmi dau seama că, fără mine, n-aş putea trăi.

Tot gol sînt, şi îmbrăcat în frac.

·

Niciodată nu mă simt mai bine îmbrăcat, decît atunci cînd sînt la piele.

Doamnelor ! Nu vă mototoliţi „nudul", că nu se mai poate călca niciodată.

Nota Bene

Acest „registru", început la 22 iulie 1951, mi-a fost „oferit" de doamna Pic Ferechide (pe care nu am plăcerea s-o cunosc personal) prin fiul său Sandu, de la care a aflat că — în lipsă de hîrtie bună — scriu pe „registre".

$e pare că acest „livre de comptes" i-a fost dăruit doamnei Ferechide cu ocazia căsătoriei sale, acum nu ştiu cîte zeci de ani.

Drept care îi mulţumesc aici, pe prima lui pagina.

22 iulie

„Cînd ucizi, nu trebuie să te gîndeşti la «curtea cu juri», că-ţi tremură mîna". (Aşa îmi spunea un amic oare, vrînd să împuşte pe soacră-sa, în bucătărie, a nimerit lăptăreasa, care tocmai intra. Justiţia 1-a *achitat,* ca şi soacră-sa, dealtminteri, care, după un an de la proces, 1-a făcut să se spînzure în magazia de lemne.)

·

Vara face plajă pe terasă, alături de mine, goi amîndoi şi cu coapsele despicate spre soare, într-o dogoritoare şi lilială promiscuitate.

·

Furtunile de vară : crizele ei de nervi.

într-un fost acvariu — rătăcit pe terasă (e mic şi cu geamurile plesnite) a răsărit o pătlăgea roşie şi bastardă. (In acvariul ăsta Kitty pusese pămînt şi sădise o /***muşcată*** cu părinți legitimi.)

„Roşia“ are, deocamdată (căci mai face încă flori), nouă pătlăgele, grase, tîrtoşe şi sănătoase, cu şoldurile doldora de soare şi cu obrajii rumeni ca ai siliştencelor, după horă, cînd le aburesc țîțele şi li se încing crețurile cizmulițelor de plăcere estivală şi din cauză „ghe duminecă, mă rog frumos“.

24 iulie

Am mai spus — în alte caiete ale acestor însemnări şi în repetate rînduri (şi nu ca o scuză, în raport cu „calitatea“ celor scrise) că, în cadrul lor (nepremeditat, strict intim şi riguros personal), scriu tot ce-mi „trăsneşte“ prin cap, în clipa (ori în ceasurile) cînd încep să le „redactez“, cu nădejdea că, poate, o să-mi „fulgere“ — clin cînd în cînd — şi cîte „ceva“ care să merite (măcar în zigzag) onoarea anonimă şi imensă a luminii care 1-a produs.

•

Cel mai simplu lucru e să fii prolix.

•

Uneori e foarte clar de ce te exprimi prolix.

în toate cuvintele, eu aud întîi înțelesul şi pe urmă •sunetul.

Ce frumos sună şirurile de zurgălăi ale amintirilor, cînd aleargă cu ele la gît iarna.

.

Nu sînt încă convins dacă nu cumva sînt mai prost decît cred, ori mult mai deştept decît mă aşteptam. (îmi închipui.)

.

Marea tragedie a prostului este atunci cînd face pe deşteptul. Parcă plouă pe el din propriile lui averse.

.

Prostul nu trebuie să salute deşteptăciunea, ci să se descopere în fața ei.

.

Nimeni nu se crede mai inteligent ca prostul convins.

.

Prostul nu se descoperă. Se divulgă.

.

Prostia este de familie tot atît de bună ca şi -inteligența. Şi deşi „surori siameze" ale „naturii" (creației), purtătorii uneia şi alteia nu sînt frați gemeni. Şi cu toate că sînt nedespărțiți — în circulația vieții — n-au nimic comun împreună. Pardon ! Au capul !

.

De cînd am început să scriu cu ochelari (de presbit), am impresia că sînt foarte departe de ceea ce scriu.

.

Crede tot ce-ți spune prostul. Din punctul lui de vedere, el spune numai adevărul.

.

Nu te crede în deştepți, cînd fac pe proştii. Sînt mult mai primejdioşi decît proştii care fac pe deştepții.

Toate „prostiile" pe care le scriu, sînt numai pentru deştepţi.

·

Am recitit recent *Le rire*. Cartea lui Bergson despre rîs. Şi-abia după ce am terminat-o, am zîmbit.

·

Umorul nu trebuie să aibă frontiere. Numai limite.

·

Am avut un prieten de tinereţe (făcea Silvicultura îa Politehnică) căruia îi gîlgîiau dinţii de rîs, ori ele cîte ori ne anunţa că are de gînd să ne spună o anecdotă.
Asta era hazul lui.

·

La toate premierele pieselor mele, criticilor (care m-au „înjurat" totdeauna) le clănţăneau dinţii de rîs.

·

Mai tare ca umorul nu este decît lipsa de haz.

·

N-am rîs niciodată de „spiritele" confraţilor mei umorişti, din respect pentru ele.

·

Testamentul meu ca umorist : „Hazul meu vă aparţine".

·

Cititorii fără haz să nu citească cărţi de umor. Numai de geografie.

·

Umorul: haz cu studii la bază.

·

Multe mirese se căsătoresc, fără să-şi aibă inima invitată la ceremonie.

Ca să ai umor, pînă la urmă, trebuie să te naşti cu haz de la început.

Umorul este un licențiat în haz.

Vai de umoristul care nu mai ,are nici un haz.

.

Din fostul tău umor trebuie să trăiască numai ceilalți.

.

Umoristul, ca să izbutească în carieră, trebuie să lupte ca să ajungă de rîsul lumii.

.

Nu rîdeți de umorişti cînd nu vor ei, că se supără şi nu mai au nici un haz.

.

Lumea e de-o vîrsta cu mine, fiindcă ne-am născut simultan şi o să murim împreună.

.

Toți cei care se vor naşte după mine, sînt ca şi morți pentru subsemnatul.

.

Morții au un avantaj asupra celor vii. Că habar nu mai au de ei, în timp ce aceştia şi-i amintesc mereu.

.

Aş fi vrut să am orgoliul de a muri cînd vreau eu. Dar de moarte bună.

*.

Scriitorul prost, după moarte, e pomenit de familie. Cel mare e citat de omenire.

•

„ftiărele scriitor" a fost atît de egoist în viață, încît la moarte şi-a luat şi opera cu el.

•

Strălucirii agresive a diamantului, îi prefer discreția ternă a platinei.

A fost ca platina. Niciodată n-a avut fason de metal prețios.

Platina îşi are valoarea şi strălucirea înăuntru.

Dacă aurul ar .avea parfum, ar mirosi a zaraf.

Ce neînsemnate sîht furtunile cerului față de micile mele plictiseli.

Dacă scazi un fulger dintr-un trăznet, rămîne un tunet celibatar.

Era o femeie destul de inteligentă, ca să nu se observe că e proastă.

Am citit,-cândva, că există o specie de arbori asasini (în BoiTaeo, mi se pare). O altă specie de plante criminale am descoperit-o eu, pe terasa mea. E vorba de banalele noastre zorele.

Crescute printre petunii, se încolăcesc pe tulpina lor, ca nişte şerpi cu inele strînse, şi cînd ajung la gîtul florilor le sugrumă pur şi simplu. Petuniile mor imediat, se usucă, în timp ce zorelele asasine îşi înaintează şerpii pe victimele de-âlături.

Şi n-am descoperit un caz izolat. Un strat întreg de cazuri. Drept care, vinovatele au fost judecate şi spînzurate imediat de sforile lor, ca să li se ridice mai uşor sufletele colorate la cerurile terasei.

Căţelul meu latră fulgerele. I se pare, probabil, că profitînd de ploaie vor să intre noaptea în curte şi să fure ceva, luminîndu-şi drumul cu lanterna electrică pe care o sting şi o aprind mereu.

.

In copilărie, cînd fulgera, mă închinam ; cînd tuna, îmi băgăm degetele în urechi şi cînd trăznea- mă băgăm sub pat. Acuma, cînd e furtună, trăznesc şi fulger eu.

30 iulie

Cîntecul a creeat notele muzicale. Nu ele cîntecul.

.

Spune, scriitorule, cu opt cuvinte, tot ce spune muzica cu opt note.

.

Cea mai vastă experienţă a graiului lumii are numai opt note. (Sau : este octava.)

.

Nu, nu, hotărît. Nu mai sînt om de amurg. De la patruzeci, şi cinci de ani încolo, a început să mă întristeze. E-adevărat, amurgurile mă întristau şi cînd aveam douăzeci de ani. Dar ce optimistă tristeţe !

.

Vara, amurgul citadin miroase a asfalt cosit.

Tălăngile vacilor, în amurg, spun versuri de Goşfcuc.

Luna : (după furtună) tortă de fulgere.

15 septembrie

Pseudonimul meu de scriitor este „om". Şi n-am mai notat nimic aici, de-atîta amar de vreme (şi ce amară vreme), fiindcă, în timpul acesta, am fost numai pseudonim.

Din cauza lipsurilor materiale, într-o lună şi jumătate mi-a scăzut pseudonimul cu patru kilograme.

Mizeria îmi pune silueta la punct, în vederea ultimului meu aspect din viață.

Mi s-a spus de multe ori că am „fumuri". Cred şi eu. Cu atîtea arderi interioare !

Fumul focului sacru se numeşte literatură. Şi, deci, şi în privința asta, bătrînul proverb rămîne valabil: *Pînă nu faci foc, nu iese fum.*

Pro domo

Bobiță a început azi şcoala. A patra (a patra !) primară !

Aseară *mi-am* îmbrăcat cărțile lui, caietele etc. *Mi-am* ascuțit creioanele (cu ascuțitoarea nouă), *mi-am* pregătit „penarul", cu toc, gumă şi penițe noi, şi astăzi de dimineață am plecat amîndoi la şcoală, deşi eu am rămas acasă.

— Ştii ce greu mi s-a părut astăzi ghiozdanul ? mi-a spus Bobiță, cînd s-a întors, la prînz.

— Cred şi eu ! (i-am răspuns). Fiindcă eram şi eu în el, dar nu m-ai observat tu !

— Tată! De ce „pâri" (eu eram) atît de obosit ? (m-a întrebat băiatul, cînd s-a întors de la şcoală şi mi-a năvălit în birou, numai soare, numai ochi şi numai piersici calde în obraji).

— Fiindcă, în prima ta zi de şcoală după vacanța mare, eu n-am niciodată recreație.

De-o săptămîna „vechiul meu gît" şi-a luat din nou nasul la purtare. Durerea, nemărturisită şi „înghițită" (la propriu), luînd proporții alarmante (cu tot cortegiul ei de neplăceri „otorinolaringologice", plus insomniile şi sufocațiile şi palpitațiile şi toate „ațiile" pe care le determină) am consultat un specialist bun, pe nepotul meu, doctorul Mircea Tănăseanu. După ce a ascultat din nou toată balada gîtului meu (şi a fost numai nas gît şi urechi), m-a examinat, cu competență, cu dragoste (că mă iubeşte), cu atenție (şi cu lampa în frunte).

Rezultatul: laringită, faringită, traheită şi bronşită tabagică cronică. Şi toate astea, încă o dată, acute şi parcă (parcă) şi ceva în plus. (Nu grav, dar *cam* suspect.) *Un fel* de hipertrofie a țesutului, în stînga. *Neimportantă,* însă.

— Deocamdată, nene (doctorul îmi zice „nene", tot ca acum treizeci de ani), trebuie să faci un tratament cu „aerosol" (nişte pompări în gît cu o soluție de penicilină şi streptomicină, făcute cu un aparat special şi de ultimă invenție. Ca şi tratamentul acesta americănesc). Pe urmă, vii la mine să-ți fac o anestezie *mare,* cu cocaină, fiindcă eşti hipersensibil în. gît şi nu pot să văd bine, că nu „stai" — şi vedem noi *atunce'a* ce avem de făcut. Dar nu trebuie să te' alarmezi. Nu e nimic grav. Şi mai ales nici vorbă de cancer, cum crezi d-ta !"

Şi totuşi cred, *simt* că am cancer în gît, aşa 'cum bănuiesc de mult şi amîn să mă conving oficial. Şi clacă va fi aşa, cam prin martie 1952, aceste însemnări vor rămîne fără redactor.

Deocamdată, mîine la 9¹/?, încep tratamentul „miraculos" cu aerosol la doctorul Mişu .Griinspau, amicul meu şi soțul Măriei Botta.

•

Fireşte, de-o săptămîna, de cînd sînt „în criză acută" de ce am în gît, nu mai fumez, nu mai beau alcool şi nu mai scot nici o vorbă. Şi în zilele astea însorite de toamnă, dulce şi totală, ca în cărțile noastre de citire de pe vremuri şi în nopțile astea, tandre şi vaste, cu lună plină (astă-seară complet plină), către orele mele tîrzii, cînd mă culc, am impresia — rece şi clară •— că nu sînt decît un orfan de soare şi de lună.

Şi bolnav de gîlci, pe deasupra !

Astăzi după-masă mi-am plimbat „cancerul" la „lacuri". Vreau să-1 obişnuiesc cu apa, în vederea Styxului.

•

A murit tante Sophie, sora mai mare a mamei. Cea mai dragă şi mai „dulce" şi mai „adorabilă" dintre toate „fantele" din lume. Din lumea copilăriei mele, mai ales. îi voi"„consacra*' un capitol special în paginile acestea. Dar vreau să-1 scriu fără lacrimi şi fără patos. Rîzînd şi simplu, curri a trăit ea, ca un hohot mare de rîs, în jurul nostru şi al vieții.

însemnări

Mutra jignită a tunurilor, cînd defilează pe asfalt la paradă. Ai impresia că fiecare dintre ele se jenează că e tun.

în marea linişte a tunului înainte să tragă, parcă joacă o partidă de şah, pe tăcute şi cu forțe egale, țipătul alb al victoriei şi scrîşnetul negru al înfrîngerii.

Vorbele tunului conving pe duşman pe teren, mai sigur decît bombele diplomaţilor la conferinţe.

Ţeava tunului trebuie să reflecteze şi în timp de pace.

Tunurile Rgt. 1 Artilerie Grea, din Craiova, unde mi-am făcut stagiul militar de slt. de rezervă (tunuri vechi, de 150 mm, „sistem Pazvante"), erau trase ele cîte opt boi fiecare.

— Şi cu sublocotenentul de rezervă, nouă ! Ca-n „Peneş Curcanul", ne-a felicitat generalul Paşalega, în inspecţie, după prima „tragere" a bateriei din care făceam şi eu, pardon de expresie, parte.

Am întîlnit în H. de Montherlant *(Le diable du bien?)* o „imagine" care îmi pare rău că nu e de mine. Iat-o (tradusă din memorie) : „Marea cu valurile creţe, ca un c... de elefant!"

Dacă, după cum „sper", cancerul meu de gît se va dovedi o realitate, făgăduiesc — în aceste pagini — *ştiinţei,* o descriere amănunţită şi zilnică a evoluţiei bolii (şi din punct de vedere *medical* şi din punct de vedere psihologic) pe tot timpul celor şase luni cît durează, obişnuit, executarea pacientului.

Singura operaţie căreia m-aş supune pentru *jwobabilul* meu cancer în gît, ar fi ghilotina. Nu de-alta, dar prea mi-a fost dragă — în lectură — Revoluţia franceză.

Dialog istoric :

— L-am visat azi-noapte pe Ludovic al XVII-lea stînd pe tron, în sala oglinzilor.

— Mă ! Tu şi în vis ori minţi, ori eşti incult.

— De ce ?

— Fiindcă Ludovic al XVII-lea n-a stat niciodată pe tron.

— Ei si ? Parcă eu am numărat al cîtelea era. O fi fost al XlX-lea.

.

Ludovic al XIH-lea (singur la masă, către şambelan):

— Mai cheamă pe cineva, fiindcă nu pot să mănînc singur.

— Sînteţi treisprezece la masă !

.

Amintirile beţivului sînt numai resentimente.

.

Cînd scriu cu creionul, am impresia că n-am condei.

Rugăciunea poetului:

— Dă-mi aripi, Doamne ! Dar să fie de curcan la tavă şi să vezi ce pot să zbor peste manuscrisele nemîncate.

.

Zăpada de martie sulemeneşte numai străzile.

.

Poeţii graşi sînt neverosimili.

.

Abia după moartea marelui poet a aflat lumea că sq şi născuse.

.

în nopţile de vară senine fac indigestii de stele.

.

Nu ştiu ce distanţă este de la mine pînă la cer, dar, în orice caz, şi de la „dînsul" pînă la mine e tot atît.

„Marele" tău mister — femeie — nu e decît un cortegiu de secrete mărunte.

Din toate femeile care au trecut prin viața mea, mă obsedează numai una singură : cea viitoare.

•

Nici grîul pe holdă nu miroase a franzelă, nici franzela pe masă nu miroase a cîmp. Astea sînt zvonuri de-ale scriitorilor.

La cărți, de cîte ori îmi vine un as de cupă, îmi bate inima.

Şi anul acesta mi-am petrecut vilegiatura pe terasă. Cu marea, rezumată la dimensiunile bazinului de sub duş (un metru pătrat suprafață, douăzeci şi cinci cm adîncime), şi cu muntele, închipuit în verdele adînc al viței sălbatice şi în regiunea de deal al zorelelor cu verdele mai cordial şi mai deschis. Marea şi muntele meu se află față în față, la o distanță de nouă metri („fenomen" inexistent, pe cît ştiu, în geografia lumii). Prin urmare, am avut nouă metri de vilegiatură între munte şi mare. *Chaise-longue-ul* (mai bine scriam şezlong), de culoare *„sabie"* bătut de soare, mi-a furnizat nisipul torid al plăjilor inaccesibile. Iar peria cu coadă pentru măturat terasa, *alpenstock-ul* (mai bine scriam „alpănştocul") necesar ascensiunilor montagnarde. La mijlocul drumului dintre munte şi mare, sub o copioasă umbrelă roşie, se afla masa mea de lucru. Adică domiciliul meu citadin, bucureştean.

Or, cine a mai putut realiza — cu toate perfecțiunile civilizației — marea mea vilegiatură ? Dimineața, între 6—9, duş, plajă (între petunii), lectură etc. De la *9*—11, acasă, în Bucureşti, la masa de lucru. De la 11—13, pe alt şezlong (am scris, în sfîrşit, corect) munte, umbră, răcoare, foşnet de vegetații agitate de briză etc. Şi imediat, de la 13—14, pentru controlul celor scrise, din nou în

Bucureşti, la masa mea de lucru. După-masă şi după somn, între 5—7, alternînd, la discreţie, între munte şi mare, erau orele rezervate „compătimirii" celor care, „ca nişte nenorociţi", se aflau ori la munte ori la mare şi în nici un caz — oriunde s-ar fi aflat — nu şi la masa ţorvde lucru în acelaşi timp.

Singurii „nenorociţi" pe care nu i-am compătimit în programul vilegiaturii mele au fost celelalte două suflete şi vieţi ale mele : Kitty şi Bobită, care se aflau — spre gloria mea modestă şi marea mea uşurare — efectijv, la mare.

Şi cînd s-au întors, prăjiţi şi voinici, mi-au adus-o (marea) într-o sticlă, care se află şi acum pe masa mea de lucru, cu nisipul căzut la fund şi, în sfîrşit, cu valurile liniştite şi comprimate sub dop. Şi mi-au mai adus şi un mănunchi de „imortele" dobrogene (se află într-un vas de pămînt, precum se cuvine, tot pe biroul meu), imortele modeste, cu albastrul sărat şi decolorat de Soare şi cu vuietul matinal al mării înainte de răsărit, închis ori în petale, ori în imaginaţia mea.

Cocoşii habar n-au cînd se face ziuă. Ca dovadă, al meu, care cîntă la trei după-amiaza de se spajrge şi dimineaţa doarme ca o bestie, pînă la opt, cînd îl scol să-i dau boabe. Respectiv, micul dejun.

Sînt mult mai liniştit decît boala mea. Şi, de necaz, ea face febră.

Azi, ia lacuri, o barcă mi-a dat cu tifla ele- pînză din larg.

.

De cînd n-am mai văzut marea, mi-o imaginez. Dar e mult mai frumoasă ea. E inimaginabilă în realitate.

20 septembrie

însemnări

Parfumul trebuie să miroasă a femeie. Nu femeia a parfum.

.

Parfumul vorbeşte (se exprimă) prin nări.

.

Ah ! Ce fericit o să fie bărbatu-tău, cînd o să afle că mă înşel cu tine.

.

Ca să trăieşti mult, trebuie să ştii să mori în fiecare zi.

.

în ziua cînd mi s-a născut băiatul, mi-am vîndut revolverul.

27 septembrie

însemnări

Calul sifonarului nostru avea azi o fundă în breton. Şi parcă toată toamna dimineţii de septembrie spre sfîrşit. se înnodase, umedă şi pleoştită, în ea.

.

în noaptea de nuntă, miresele nu se dau, se supun.

.

De cînd a-nceput toamna, „gheţarul" nostru nu m>ai trînteşte blocul de gheaţă la poartă, fără să te înştiinţeze că 1-a adus. Sună, ca să te roage să vii şi să-1 iei.

.

„Nici n-aveţi idee ce mă-nfierbîntă gheaţa asta !" spunea astă-vară gheţarul nostru, cînd ne-o căra la domiciliu.

·

Ce caldă e gheața, cînd se rupe între *Ea* şi *El* într-o seajră de iarnă cu viscol şi cu cîte douăzeci de ani, în buzunar, de fiecare.

Toamna de anul acesta a venit atît de violent, încît frunzele au început să cadă după sosirea ei, galbene de invidie că le-o luase înainte.

Toamna asta nu mai am nici un pic de primăvară în mine ! Sînt, deci, un sezon mort în contemporan.

5 octombrie

Pro domo

„Treburi", treburi, treburi ! Nopți, nopți, nopți ! (pierdute pe manuscrise). Zori, zori, zori, care mă găsesc —. mai vînăt decît ele — la masa de lucru, naufragiat în file ca o mare înecată prin absurd în propriile sale valuri.

·

Am „comenzi" (profesionale) multe, grămădite şi cerute în timp record. Avînd în vedere că în treizeci ele ani de „meserie" mi-am făcut din nopțile mele zile, am început, acuma, să încerc să-mi transform şi zilele care mi-au mai rămas în nopți.

Cu alte cuvinte, vai de zilele mele şi de nopțile lor. Şi de „laurii mei" pe care nu numai că nu mai pot să dorm, dar asupra cărora trebuie să veghez!... Vorba lui Tache Farfurieie : „Şi din această dilemă nu putem ieşi. Am zis !"

·

Toamnă ! Frig ! Burniță ! Fulare cu nodul umed strîns dimineața la gîturile care îşi patronează, clătinîndu-se şi culcate pe labe, în reveruri, plasele de bumbac pescăresc, în drum spre piață.

In sfîrşit! Călcîile goale ale femeilor, dospite de canicula şi „amenajate" cu lama de ras („a nouă", subtilizată clin maşina bărbatului) au început să-şi acopere tragedia clermică, sub şosete de confecţiune proprie.

Copiii de şcoală au făcut primele pete de cerneală pe caietele noi ale clasei în care au rămas, ori au trecut.

Căţeii mei actuali — Fram şi Dagobert — ambii de sex masculin şi de rasă incertă, care trăiesc prima lor toamnă canină, au înţeles să renunţe la „animozităţi" şi — evitînd părţile fără covor ale casei — s-au culcat, unul peste altul, ca nişte plăpumi reciproce.

Iar în „grădina publică" a capului meu au început să cadă — pe aleile ei pustii şi inactuale — primele frunze galbene de gînd, primele imagini veştede de toamnă nouă şi ultimele petale din ultimii mei trandafiri, în aşteptarea — vană şi plumburie — a trubadurilor obişnuiţi, şi morţi deocamdată în raclele lor de sticlă străvezie, asemenea fetei de împărat din poveste, înţepată cu fusul blestemului în palma ei nevinovată.

.

„Cancerul" meu din gît reflectează, ca şi doctorii care l-au văzut pînă acum. Nu-mi mai fac nici un fel de tratament, pînă cînd gîtul şi doctorii nu cad de acord asupra datei decesului. Al meu, sau al lui.

însemnări

E atîta toamnă .afară, că parc-a descins dintr-o poezie a mea de tinereţe, respectînd ordinea strofelor.

.

Sînt atît de sărac, încît — vorba lui Vlahuţă (pe limba mea), „nu ele moarte mă cutremur, ci de-nmormîntarea ei".

.

Mi-a fost atît de dragă şi ele aproape toamna, încît, încă de la primele mele versuri, din tinereţe, n-am putut „s-o cînt" decît în rime îmbrăţişate.

Pentru poeți, toamna a fost totdeauna manuscris, nu anotimp.

•

Somnul: al cincilea anotimp.

•

Poetul care moare toamna, a fost un prozator ratat.

•

Adevărații poeți nu mor niciodată. Se nasc, numai, din cînd în cînd.

•

Dacă primul meu volum de versuri n-a fost decît un maldăr de viori sparte, să afle — cine mi-a scos vorba asta — că strunele lor au rămas intacte la mine.

•

Fiecare poezie de-a mea avea lavalieră la gît.

Talentul nu ştie să scrie. Dictează numai. De scris, scrie numai poetul, după dictarea lui.

•

Ehe ! Să nu fi avut eu talent, ce departe ai.fi foslj acuma, d-ta, iubite confrate î

•

Florile asudă numai rouă.

Ați văzut vreodată o floare de cîmp cum se uită la „simplonul" care trece pe lîngă ea ?

„Fluturele, nu minte niciodată", îmi spunea o. floare bătrînă. Zboară, numai.

Fluturii : ofițerii de cavalerie ai florilor. („Roşiorii" florilor.)

Nu florile visează fluturi. Ci ei visează flori.

Cum termină de „flirtat" c-o floare din lumea mare, fluturele îşi strînge aripile pe-o frunză de brustur, să şi le odihnească.

„ — Ea ! Numai aripi de el! spunea o floare bătrînă despre un fluture care o ocolise.

Nu striviți fluturii cu bolovani şi nu împuşcați tigrii cu ace de cap.

— Cu cîți bani îmi vinzi aripile ?
— Mă confunzi, şefule ! Eu sînt fluture, nu sînt găină.

Orice fluture se învîrteşte mai mult în jurul unei gazornițe aprinse (cu sticlă de lampă nr. 11) decît în jurul celei mai frumoase orhidee. Secretul şi tragedia acestei atitudini îi aparțin.

Toate florile de țară au ibovnici de la oraş.

Dacă am „cîntat" atîtea flori în poeziile mele, am făcut-o numai pentru parfumul versurilor din ierbar.

Cum să nu fie triste florile de cîmp, cînd ştiu că într-o zi le va cosi cineva, ca să le rumege mai tîrziu cine .ştie ce bou de pe lumea asta.

.

Parfumul florilor de oraş se miroase. Al celor de cîmp se descifrează.

Luna plină e prea conştientă de ea însăşi. De aceea o prefer cînd e spartă. Mi se pare că are dificultăţi materiale.

10 octombrie

Pro domo

Toată familia mea e în viaţă. Şi eu, deasemeni. Şi totuşi, cînd ne întîlnim la un loc, avem impresia că sîntem proprii noştri strigoi. Şi de aceea ne retragem, fără comentarii, fiecare în mormîntul odăii lui, înainte de miezul nopţii.

.

„Cancerul meu din gît" merge spre binele... lui.

.

Nu-mi mai îngrijesc „racul" din gît, fiindcă ştiu că racul trebuie să dea înapoi.

.

Băiatul meu a desenat prima lui hartă a României. Şi n-ar fi nimic că a vărsat sticla de cerneală pe caietul de desen, dar a vărsat şi Oltul în Tisa.

.

îmi menţin temperatura căminului şi fără calorifer. (Este defect, în timp ce eu funcţionez perfect.)

însemnări

în lupta cu viaţa, înving numai cei care ştiu să capituleze.

•

Am o găină. Şi clin cauza plictiselii se găinăţează singură, de parc-ar fi trei.

Găina mea e neagră şi cu creastă albă. Parc-ar fi la bal mascat, în domino negru şi cu mască de dantelă albă. O vom tăia, deci, de carnaval.

Probabil că găina mea a visat azi-noapte diferiţi cocoşi, fiindcă mi-a făcut de dimineaţă un ou nedumerit de propria lui realitate.

Nu mai scriu despre găini, să le tai!

•

De la Mitică cetire :

— Duduie Constanţa ! Aş vrea să te invit pentru cîteva zile în portul cu acelaşi nume.

— Imposibil, că nu mă lasă...

— Cine?

— Mamaia !...

•

Lupt. cu toamna din toate puterile ca să n-o înving.

N-au început încă ploile de toamnă. Li se presimte, însă, apropierea din igrasia ochilor de văduve în amurg şi din coada zmeielor turcaleţe încolăcită jilav pe melancolia lungă a sîrmelor de telegraf.

Toamna : anotimpul cel mai intim al poetului.

Azi (parcă era ieri, anul trecut) am scos muşcatele ele pe terasă. Petuniile rezistă încă, absurd, în aşteptarea ul-

timelor raze de soare. Ale tuturor razelor de soare. E tragic (ori eroic) cum florile astea nu înțeleg că sînt *datoare* să moară. Cel puțin pe terasa noastră a cărei melancolie logică n-o mai tulburam, din respect.

.

Băiatul meu a plîns azi, cînd s-au scos mușcatele de pe terasă. Încă o „vacanță mare" care i-a trecut la pod, în ghivece.

.

Azi-dimineață m-am plimbat două ceasuri pe străzi. Și cînd m-am întors acasă, n-am știut să spun pe unde am fost. Probabil că mă plimbaseră străzile pe mine, două ceasuri.

.

Nu-mi plac toamnele bogate. Numai cele ruinate.

.

Aș vrea să văd toamna mergînd cu umbrelă sub propriile ei ploi. Și jur că nu mai scriu nici o vorbă despre ea după asta.

Am scris (și voi mai seri) despre noroaiele toamnei, desculț, fără galoși la inspirație.

14 octombrie

Mi-e dor ca să-mi mai fie dor o dată. Indiferent de cine, sau de ce. (Mi-e dor de nițel dor.)

.

De cîte ori mă uit în oglindă, îmi prefer ideea pe care o am despre mine în lipsa ei.

15 octombrie

Pro domo

Toată vara caloriferul nostru a funcționat perfect. Cum a început însă frigul de toamnă, s-a defectat admirabil!

Am mult de lucru, profesional. Nu însă'lucrări, ci „lucrături" literare.

Sînt complet afon. Cancerul din gît nu-mi mai dă voie, prin urmare, să mai vorbesc despre el. Vrea să mă „aibă" fără replică. (Sau : fără comentarii.)

De cînd cu frigul şi cu lipsa de calorifer, am început să ne încălzim în casă prin „fricțiuni interne".

însemnări

Femeile îşi declară vîrsta în „primăveri", şi bărbații în „toamne". Cochetărie, din ambele părți.

.

Trista căldură a florilor de toamnă împăiate cu soare rece.

.

Soarele cu dinți rînjeşte cald.

.

Noaptea, obloanele casei mele au început să dîrdîie de frig la ferestre.

.

Unul a murit la Polul Nord cu 40 de-grade febră ; şi altul, la Ecuator, a decedat de friguri. Şi mai sînt încă oameni serioşi care se ocupă cu logica !

.

Am văzut un urs alb la menajerie. Avea ochi galbeni de miere rece şi blană albă de zăpadă caldă, ţesălată (scărmănată) la darac.

.

Imaginaţi-vă tragedia din ochii unui urs polar căruia „un admirator" îi oferă un coş cu zmeură. Şi închipuiţi-vă mutra unui urs autohton care găseşte un fagure de foci într-un stup de miere.

.

„Cea mai bună masă a mea — povestea un urs polar — a fost harta unui explorator pe care l-am găsit degerat printre gheţari. El n-avea absolut nici un gust".

.

Urşii polari dîrdîie numai de cald.

.

Moartea nu cunoaşte pe nimeni „personal".

.

Tragedia solemnă a unui rege care a murit ca ultimul dintre supuşii săi.

Numai viaţa face diferenţe între oameni. Moartea îi egalizează.

.

Mor în fiecare zi şi nu m-am născut decît într-una. Păi dreptate e asta ?

.

Cînd te dai vieţii prea de timpuriu, te ia moartea mult mai devreme.

Fericirea se trăieşte numai de la o clipă la alta. între ele bagă intrigi viața.

5 noiembrie

Femeia este o enigmă care spune tot.

Pro domo

Cred că e cazul să-mi fac un *„cheminee",* ca să-mi încălzesc căminul.

Lucrez. Nu ştiu însă precis dacă mă lucrez pe mine sau pe alții.

•

Materialmente, stau excepțional de bine, de cînd am început să nu mai stau atît de nemaipomenit de prost.

•ir

Băiatul meu a început să-mi miroasă a prieten. Şi, în acelaşi timp, eu să-i put a tată.

însemnări

Din *Cid-ul* vieții mele : „Le *malheiir, n'attend point le nombre des cuinees".*

Toamna toți copacii îşi fac radiografia şi florile testamentul.

Scriitorul mare nu este responsabil decît de „restul" carierei lui. De începutul ei, niciodată.

.

Cel mai important lucru din cariera unui autor dramatic este a doua piesă.

Adevăratul debut al autorului dramatic de succes este a doua piesă.

De cîte ori mă opresc şi mă uit la castorul captiv din Cişmigiu, am impresia că-şi roade inima, în vîrful labelor.

*

Nu vorbi ursului alb despre Polul nord decît între patru ochi, ca să nu vă dați de gol că amîndoi nu ştiți nimic despre subiect.

Proverbele şi zicătorile trebuie să .aibă o circulație „regională'' şi limitată, ca să nu se transforme în gafe. De exemplu, spune d-ta, dacă-ți convine, cînd vrfcf- să te apropii de Polul nord, „în sfîrşit, bine că s-a rupt gheața între noi".

Astăzi toamna vindea dovleci — cu căruța — pe strada noastră.

Fapte diverse

A murit, acum două săptămîni, Ghiță Danielopol — ofticos şi bețiv — la spitalul din Baloteşti. Am aflat după ce a fost înmormîntat acolo, singur şi mizer, ca ultimul dintre năpăstuiții vieții. Şi — pentru cei aproape patruzeci de ani de prietenie, care ne-au legat, pentru nopțile şi zilele, şi ceasurile, şi anii pe care i-am (şi le-am) batjocorit împreună — smerit în fața cavernelor pulmonare şi ale „cinzecurilor" solitare, care l-au răpus, ridic şi beau, în clipa asta, şuierată în adîncul nopții, ca un semnal de alarmă, cel mai cald şi tragic pahar de drojdie pe care

l-am băut în viața mea. Dumnezeu să te ierte (şi m-aş întreba de ce ?), „Coane Gulă" ! Şi să ştii (aşa cum mai poți să ştii tu de acum încolo) că în racla ta mizeră şi anonimă ai îngropat, alăturea de stîrvul tău, uşurat întru Domnul, şi un pic din inima mea, încă vie şi cu doliu mare la porțile ei din față.

7 noiembrie

însemnări

Fantezia : nebunie sănătoasă tun.

•

De cîte ori călătoresc într-un rapid, gîndul meu umblă cu diligenta.

Ați observat ce triste sînt, toamna, inițialele tatuate cu briceagul pe bănci, vara, în grădinile publice ?

Lebedele : gîşte *„collet monte"*.

Nu toate gîştele care fac gît sînt lebede.

Toate lebedele ar vrea să se numească Leda.

Lebedele pe uscat nu mai trebuie citate în literatură. (Sînt în afară de literatură.)

•

In fiecare toamnă îmi place să mă simt şi puțin ofticos. Dar numai în sinea mea.

•

în „caietele" mele, toamna fac conserve de imagini pentru viitoarele mele cămări de iarnă.

Nu mai am nici un pic de talent... de ascuns.

.

Nu ştiu de ce, cînd aud despre cineva că e becher, am impresia că trebuie să fie şi matur.

.

De cîte ori mă gîndesc „serios" la opera mea literară, îmi dau seama că nici n-am sfîrşit încă să mă apuc de scris.

.

Cînd te-apuci de scris, trebuie să ai talent. Cînd scrii, trebuie să ai stil, şi după ce-ai terminat, trebuie să ai răbdare.

N-am avut niciodată confraţi, în carieră. Am avut ori „maeştri", ori discipoli.

.

Cînd crezi că literatura începe de la tine, e firesc să sfîrşeşti izolat.

.

Scriitorul trebuie să trăiască în concubinaj cu viaţa. Cu condiţia însă să nu trăiască prost.

.

Scriitorul nu trebuie să fie părtinitor cu „eroii" lui. Şi, mai ales, să nu facă compromisuri. „Asasinului" nu trebuie să-i pună aripi de înger pe umeri, şi „îngerului" nu trebuie să-i dea cuţitul în mină.

.

Fiecare om este un ucigaş, cînd îşi omoară timpul.

.

Timpul, dacă-l pierzi, te pierde.

Marea artă a femeii este să vină la vreme şi să plece la timp.

.

N-am avut duşmani, în carieră. Numai pseudonime.

.

Taci, dacă vrei să înţeleg exact ce doreşti să spui. (Taci, că te pricep mai bine.)

.

De fiecare Sfîntul Gheorghe, am gust să mă cheme Dumitru.

.

Ehe ! Dacă aş fi avut eu încredere în mine, n-ar mai fi fost nevoie să am în ceilalţi.

.

Da ! Ca scriitor oricîncl sînt gata să mă înțpart ,,Ja lume". Dar cu drepturi de autor. (Contra cost.)

.

Cititorule ! Cel mai preţios drept de autor al, meu este atunci cînd ştiu că nu m-ai cumpărat... degeaba.

.

Cum să nu fac jocuri de cuvinte, dacă mă joc cu ele ?

.

Am văzut un cîrd de berze plecînd. Parcă îmi făcea cerul cu batista, după vastul lui peron albastru.

.

Tristeţea paralelă a şinelor de tren, într-o gară mică, după ce a trecut prin ea ultimul „personal" în amurg.

.

Pulsul trist al unei inimi amărîte n-are nici o legătură cu medicina.

.

Dorul nu se vede la radiografia inimii.

8 noiembrie

însemnări

Nevasta: N-ai decît să vorbeşti şi tu, cînd tuşesc eu.

.

In plimbarea de azi-dimineață la Cişmigiu am observat că era o mare afluență de lume singură.

.

Omul acesta a făcut toate ocolurile posibile, ca să poată avea o linie dreaptă în viață.

.

Lacrimile adevărate nu se şterg niciodată cu batistă curată.

.

„Pasărea albastră" nu e domestică, dar poate fi.

.

Nu te insult, fiindcă înseamnă că, implicit, recunosc că exişti.

.

Azi a fost ziua de naştere a lui frate-meu. Ce bine îmi pare că mama a mai împlinit încă un an.

.

Pot să scriu şi pe genunchi, cînd am capul deasupra.

Aş avea atîtea de spus, încît n-am cui.

.

Soarele de toamnă poartă pardesiurile noastre de primăvară.

.

Cînd m-am întors astă-seară acasă, am constatat că pe cer era chenzină de lună. (Adică era jumătate de lună. Precizez pentru cei care nu sînt funcționari.)

.

Moartea nu te învinge. Te predă.

.

Deunăzi m-am visat mort şi am fost „dezolat" cînd m-am deşteptat din somn. De-abia mă obişnuisem cu ideea.

.

După ce voi termina de scris ultimul meu roman, mă apuc imediat de următorul.

.

Meeerg aşa prin pagini, ca ciobanul cu turma de vorbe după el. Şi cu criticii înaintea turmei, fireşte.

Sînt în stare să mă las de scris, numai ca să creadă criticii că nu mai pot să debutez din nou.

.

Debutez cînd vreau, dar numai în literatură.

.

Cînd îmi voi da sufletul, să ştiţi că asta n-a fost ultima mea suflare, ci ultima mea replică.

Admir sinucigaşii, fiindcă n-au vrut să moară în rate^

•

Prefer să fiu bolnav cu certitudine, decît un sănătos probabil.

•

Se spune : „sînt sănătos tun". De ce nu, „sînt sănătos mitralieră", sau „submarin", sau altă armă nouă de luptă?

•

Sînt sănătos de crapi.

•

Am boală să fiu sănătos.

•

Am o sănătate de fier... vechi.

Vii degeaba la înmormîntarea mea. Nu mai pot să văd că te bucuri.

De cînd am cincizeci de ani, am început să simt vîrsta prietenilor de aceeaşi etate.

•

— Cine ar fi crezut acum cincizeci de ani că astăzi o să împlinesc patruzeci ? spunea madam Cutare, cu ocazia aniversării ei de o jumătate de veac.

•

Opera mea a fost întotdeauna mai matură decît mine.

•

Dorul : pulsul (viața) particular (ă) al inimii.

Pentru medicină, dorul este o afecţiune empirică a inimii. (Clandestină. Ca a moaşelor care îşi exercită profesiunea fără diplomă legală.)

Domiciliul legal al dorului meu nu e în inimă. E în provincie.

.

Provincia te învaţă să nu ştii să iubeşti în capitală.

.

Viaţa face tot ce poate, ca să desfiinţeze dorul de ea.

.

Dorul: parfumul inimii de cîmp.

.

Dorul nu peţeşte femei. Numai iubite.

.

Ah, ce dor îmi era să scriu despre el î

Cînd te „arde" dorul, tăciunii lui sînt albaştri de depărtare şi mocniţi sub spuză rece ele lună veche.

Dorul nu bate la uşi, numai la ferestre.

.

Dorul umblă gol şi prin viscol şi nu răceşte niciodată, în parcurs.

.

Dimineaţa dorul are cearcăne la ochi.

Dorul pleacă din odaie abia după ce ai închis bine uşa cu cheia.

·

Dorul nu aleargă. Ajunge.

Fapte diverse

Bobită (e tot bolnăvior) a terminat de citit primul volum din *Medelenii* lui Ionel Teodoreanu. Cu ochii plini de lacrimi, mi-a spus :

— Am plîns „rău". Nu trebuia să-1 omoare pe moş Gheorghe de la volumul întîi. Ce ? „Murea" dacă-1 mai lăsa să trăiască „niţel" şi în volumul al doilea ? Să-i spui din partea mea lui nenea Ionel, „ca cititor", c-a fost nedrept cu el!

întîmplarea a făcut să mă întîlnesc, tot azi, cu Teodoreanu, la o ţuică, la „Iulică". (O bodeguţă, pe lîngă mine, la care „oficiez" în prezent, cînd am odăjdii în buzunar şi unde ne întîlnim deseori amîndoi.) I-am spus „comisionul" lui fiu-meu.

Şi Ionel m-a însărcinat să-i comunic următoarele :

— Măi, Bobită ! Dacă ştiam că într-o zi o să exişti tu şi o să-mi citeşti cartea, şi o să-mi spui ce mi-ai spus prin „cinele" ista di taică-tău, îl lăsam pe moş Gheorghe să nu mai moară niciodată. Dar, totuşi, tare bini mi-o părut cînd am auzit că l-ai plîns tu. De-acum încolo o să-i fie, în pagini, ţărîna şi mai uşoară !

L-am întîlnit pe „vechiul" meu Horia Furtună. Slăbit şi decimat ele boli (diabet, mi se pare, şi ulcer) n-a mai rămas decît un trist şi zbîrcit calambur al propriului său aspect. Mi-e drag mult şi demult şi ne-am propus să ne întîlnim într-o seară, ca să-mi citească „ultimele" (oare presimte „ceva" ?) lui versuri. Aştept această seară şi „ultimele" lui versuri, pe care din toată inima le doresc să nu fie şi cele din urmă.

P. S. Ochii lui, astăzi, erau foşti albaştri, ca nişte stînjenei decoloraţi în apa stătută a vasului de Sevres, pe care viaţa a uitat s-o mai împrospăteze, indiferent de calitatea lui.

.

Gîndindu-mă la Horia Furtună, îmi vine să ***mp.*** întreb : oare eu cîte pagini p să mai trăiesc ? Fiindcă noi, scriitorii, ne socotim viaţa în pagini, nu în zile, ca muritorii de rînd.

.

Vreau să fac o serie de „pelerinaje" la cimitirele oraşului, ca să văd cine n-a mai murit dintre cunoscuţi.

Dacă mi-aş trimite sufletul „să-mi facă piaţa", sînt sigur că ar cumpăra pentru masă numai flori de la ţigănci.

9 noiembrie

Pro domo. însemnări. Fapte diverse. Artificii pentru pomul meu de Crăciun.

Mă scuzaţi. Mi-e somn !

24 noiembrie

Pro domo

Mîine e sfînta Ecaterina. Ziua lui Kitty. N-am *nici un ban.* Adică, mint. Am un „galben" vechi. Pe mine, la faţă. Dar nu mai pot să-i ofer un asemenea cadou demonetizat demult în ochii ei.

.

De-aproape o lună, locuim toţi ai casei la mine, jos. Reparaţia caloriferului nu e încă gata. (Ne costă, pînă acuma, peste 20.000 lei.) Am adus aragazul din bucătărie la mine în birou (care este „adiacent" cu sufrageria). Ne încălzim la cele „două cuptoare şi patru ochiuri" ale aragazului, care funcţionează în permanenţă. Şi gătim, şi dormim, şi ne „facem nervi" toţi, în aceeaşi încăpere. Şi trăim.

Ceea ce, cred, nu e numai în funcţie de aragaz.

însemnări

Fericirea zgîrcitului : să aibă mult mai mult decît n-are nevoie.

Covoarele nu m-au dus niciodată cu preşul.

M-am întîlnit cu Victor Eftimiu la „Caviar".

El: Ce mai faci, Leule ?

Eu: Im ! Bolnav !

El: Dar de ce suferi ?

Eu: De talent! (El rîde. După o clipă.) Dar tu ce mai faci?

El: Slavă Domnului! Sănătos tun ! (Şi, după ce îşi plăteşte suta de grame de icre negre, la casă.) Asta e bună de scris, mă !

Şi probabil că amîndoi am notat-o în „jurnalele" noastre. El, însă, cu replicile schimbate.

— Şi zice că „maestrul" scrie greu ?

— Da' de unde ? Se forţează perfect, să scrie uşor.

.

„Să n-ai încredere în nimeni şi toţi să creadă în tine". Asta este deviza unui excroc perfect, îmi spunea altul, care ratase în carieră.

Nu te uita în oglindă decît atunci cînd eşti sigur că te poţi recunoaşte.

Singurul meu merit, în viaţă eşti tu, iubito!

.

Chiar cînd ajunge în cîrji, talentul nu trebuie să întindă mîna la alţii. (E pe picioarele lui.)

Să nu ne mai strîngem mîna, fiindcă ori mi-o murdăreşti, ori nu ţi-o întind.

— Sînt ostenit, din ce în ce mai ostenit!
— De ce, mă ?
— Dacă sînt „infatigabil" ?

Nu mi-e necaz că mi-a spart şase pahare, cînd a răsturnat tava. Dar erau din cele „incasabile".

.

Toamna ele acuma, prelungită pînă azi, caldă uneori, un pic umedă, parcă e o primăvară căreia i s-a luat tot sîngele pentru o transfuzie nereuşită.

.

Anul acesta „ploile de toamnă" s-au amînat pentru poeţii viitori.

.

Deseori — în ultimul timp — am impresia *netă* că nu mai trăiesc... *et que je jais semblant de vivre.*

Ehe, paraliticule ! Ce-o să mai alergi tu după viaţa asta, aşa cum o trăieşti, pe lumea cealaltă.

Orbul din piața „Matache Măcelarii", căruia îi dau cinci lei, dimineața, cînd mă duc la piață :

— Mulțumesc ! Dar ce ? Ați fost bolnav ? Nu v-arn mai „văzut" de vreo trei zile !

„A murit si «bietul» Napoleon Bonaparte!" zicea în 1821 Ludovic al XVIII.

•

Ce scurt e inventarul vieții, cînd te apuci să-1 faci \

•

.,. .N-o să. mor „împăcat" cu nimenea. Nici chiar cu mine însumi.

•

;Nu vreau să mor. Nu ca să mai trăiesc. Dar ca să mai rid......

•

Cei care au rîs în viață (şi de ea), umoriştii adică, trebuie să fie îngropați acoperiți. Ca să nu li se vadă „surîsul" din urmă, fiindcă ar anula pe toate celelalte dinainte:' •

Mortul'trebuie să fie demn, că o dată are ocazia în viață ca să fie în cosciug.

•

Cînd nu ți-e dor de nimeni şi de nimic, poți să te împuşti fără nici un regret, fiindcă,muriseşi înainte.

•

Sînt mult mai singur decît Dumnezeu. (Marele singur în,eternitate.) Fiindcă el e singur cu barbă, şi eu singur cu cioc.

Mi-a plăcut de unul care a scris despre .„nemurire" pină în ziua cînd a decedat.

.

Toți filosofii au (şi au avut) neveste urîte. De-aia nu vor (şi n-au vrut) să vadă viața aşa ciim este în realitate.

.

Dacă viața se vede cu ochii liberi, ca ce să mi-o mai arăți d-ta cum este ?

.

Cine comentează viața în scris; ttiâi pierde o bună parte din ea cu transcrisul.

.

Nu există o singură viață. Numai vieți care încep şi se sfîrşesc în fiecare zi, ca foile de calendar rupte.

.

După fiecare somn, mă inai nasc încă o dată.

17 decembrie

însemnări

Ah ! Ce frumos aş fi putut să vorbesc, dacă n-aş fi ştiut să scriu.

„Notițele" din registrul acesta înaintează foarte încet. Poate unde îmi dau seama că e cazul să mă grăbesc.

Ultimele cuvinte din viață (spre sfîrşitul ei firesc) îşi depăşesc „conținutul". In loc să exprime ceva vag, evocă mult mai mult şi precis.

•

Pînă acuma, băiatul meu are media zece la toate materiile. Bravo mie !

însemnări

Au căzut primii fulgi. Şi e prima dată cînd am aflat treaba asta de la alţii.

Sînt un rob integral al libertăţii totale.

De cînd am atîtea gînduri în minte, mi-e capul vraişte.

Vara debutează în fiecare an, ca artistele de varieteu, în fiecare seară.

De cînd mă duşmănesc de moarte, am renunţat să mă mai pîndesc la toate cotiturile vieţii cu cuţitul în mînă. Nu că mi-e teamă de mine. Dar mi-e scîrbă să-mi înjunghii propriul meu stîrv.

•

în zece ani de cînd sîntem împreună, nu te-am minţit niciodată, iubito. Iţi jur că acuma e prima dată cînd te mint.

Ninge ! Ei şi ? Plouă ! Ei şi ? E senin ! Ei şi ? E un ger groaznic ! Şi dacă ? E cald şi frumos afară î Şi dacă ?

22 decembrie

Pro domo

Scriu în pat, dimineaţa, în a cincea zi de *boală gravă* cum ştiu cei ai casei şi cei care au auzit de la ei (ca şi

doctorii prieteni, consultați telefonic de Kitty). Ani refuzat să fiu văzut de doctori, şi indicațiile transmise despre feliil cum s-a manifestat boala mea au fost cele furnizate de mine lui Kitty. Boala mea a fost, atunci cînd mi-am provocat-o, foarte simplă. în noaptea de 15 spre 16 decembrie, la ora 1,30, m-am sinucis, acasă la noi, prin otrăvire, în patul meu, şi am adormit, aşa cum era prevăzut, imediat şi de veci.

Seara, după ce am încasat nişte bani de dimineață şi din care mi-am păstrat strictul necesar „planului" meu, l-am invitat pe Bobită la un mic restaurant de lîngă noi, unde dorea de mult să mănînce *en gargons*.

Din nefericire, n-am putut să stăm numai noi singuri, aşa cum îmi propusesem şi-a trebuit să acceptăm tovărăşia unor prieteni : Mircea Manolescu, Toto Niculescu (spaima Piteştilor), Mihai Camenită etc. (îi pomenesc, fiindcă ar fi trebuit să fie „ultimii" convivi cu care am stat în viață.)

Bobită s-a distrat admirabil cu ei şi reciproc.;. Eu am băut drojdie şi-am tăcut ca să nu se observe că mă forțez să fac conversație şi ca să pot să aud mereu glasul băiețaşului meu, să-i văd ochii, gesturile, surîsul, ca să pot pleca cu cît mai multe din ele. De două ori, nu mi-am putut opri lacrimile pe care le-au observat toți (şi personalul localului) şi care au fost atribuite „cîntecului" meu pe care mi-1 cînta, necomandat special, Moise, lăutarul. La unu am plecat la braț cu băiatul. Fulguia. El fredona.

— De .ce-ai plîns, tăticule, la masă? Spune de-adevărat.

— Din cauza cîntecului.

— Nu e adevărat. Tu plîngi mereu, de cîtva timp, ce eu nu ştiu că ți-ai slăbit nervii ?

în sfîrşit, acasă ne-am mai cinstit cu un păhărel amîndoi. Mi-a spus noapte bună, l-am sărutat o dată, încă o dată şi cînd am auzit uşa de la odaia lui închizîndu-se, am înghițit, cu ultimul pahar, ceea ce trebuia. Repede, expeditiv, „să se termine mai repede". Apoi m-am trîntit îmbrăcat. Mă întrerup că urcă cineva scara. Dealtminteri, cred că restul e destul de clar.

28 martie

Diplomatul ! — E clar că nu mai e nimic limpede.

5 mai

Pro domo

Azi am terminat „romanul" pe care l-am „tăcut" pînă acuma, roman început după „sinuciderea" mea ridicolă, de la 17 decembrie. De aceea, încerc să reiau aceste însemnări, dacă, totuşi, voi mai putea.

Mă întorc, în aceste pagini, foarte de departe şi ,cu foarte multe lipsuri „din mine" la cîntar. Dar, chiar din trunchiurile copacilor retezate de trăsnet şi care, totuşi,, se mai țin legate cu o aşchie de rădăcini, *„le printemps fleurit quand meme"*. Şi cum sîntem în mai (un mai exuberant ca niciodată şi violent în izbucnirea lui, rapidă şi. virilă), mă încred în primăvara de afară, cu toată bunăvoința vreascurilor care mi-au mai rămas înăuntru.

·

Autorul „romanului" meu (pomenit mai sus) n-am fost. eu. Dar îl iscălesc *„en toutes lettres"*.

însemnări

(N. B. *Faptețe diverse* le sar deocamdată, fiindcă au fost atîtea, încît mă simt ostenit numai la gîndul că ar

trebui să mi le reamintesc. Aşadar (să mai încerc, dar cu .ce teamă !), cîteva „însemnări".

Pot să judec toate „delictele" lumii în proprie instanța, .„cazierul" meu fiind viața.

Ce titlu frumos pentru un judecător al vieții : licențiat in păcatele ei şi doctor în visurile dumisale.

•

Toți nelicențiații în geografie cred că la Polul Sud e cald, după cum toți neduşii la Operă sînt convinşi că au văzut *Tosca.*

A înflorit din nou salcîmul de la numărul 28, de peste drum de casa mea. Am constatat asta, cu o dioptrie mai mult la ochelari.

•

In primăvara asta, pe strada mea n-a murit nici unul dintre tuberculoşii ei. Şi-au amînat, probabil, candidaturile pînă la toamnă.

Nu mă întreba unde mă duc şi nici de unde viu. Şi, mai ales, nu mă întreba unde o să mă opresc. Nu-mi place să mint.

De cîte ori înfloreşte liliacul, îmi aduc aminte de Macedonski şi de bietele lui privighetori literare.

•

Duminica, în grădina „domnişoarelor bătrîne", liliacul alb pare decolorat şi cel „mauve" vopsit. Iar canarii din coliviile scoase afară, deasupra uşii de la antreu, împăiați,

Nu m-am judecat niciodată, fiindcă la toate „înfăţişările" am preferat să cer „termene".

Eu nu judec oamenii. Ii înregistrez.

Ori de cîte ori mi s-au judecat „operele", publicul a fost apărătorul meu din oficiu.

Prima (şi singura dată) cînd am fost „jurat" (era vorba de un soţ care îşi omorîse nevasta din gelozie), am cerut cea mai mare pedeapsă pentru acuzat. Şi ianume, să fie obligat să mai comită o nouă crimă după achitare.

Probabil că Dumnezeu a aflat că cred în el. Altminteri nu-nţeleg de ce nu-1 mai interesez.

+

în clipa cînd eram convins că mor, nu m-am gîndit la Dumnezeu. M-am gîndit numai la băiatul meu.

Tu să taci, cînd vorbesc eu ; şi cînd scriu, să citeşti. Restul mă priveşte pe mine.

•

Au apărut lalelele. Toate îmbrăcate în rochii de marchizetă cumpărată pe puncte... de soare.

•

Cele mai mari eforturi de inteligenţă le-am făcut atunci cînd am vrut să fac pe prostul.

•

Mi-e imposibil să-ţi explic de ce eşti prost. Şi, totuşi, ştiu perfect.

Talentul meu n-a murit, iubiți ciocli ! Nu se mai mişcă însă (nu mai circulă), paralizat fiind în propriul lui cărucior.

Să precizăm : nu am fost detronat. Am abdicat din literatură, în defavoarea ei.

Cele patru puncte cardinale ale vieții mele azi : Kitty, Bobită, masa mea de lucru şi nouăzeci şi unu de bani pe zi pentru rația legală de pîine. Restul, „bancuri" !

Mă cunoşti numai atît de aproximativ, cititorule, fiindcă nu mi-ai citit încă volumele viitoare.

Prezentul: trecutul viitorului.

Viitorul: furnizor de *tempi passcitti.*

Trecutul : viitor la pensie.

Cred că prima rîndunică pe care am văzut-o primăvara asta, era, de fapt, a doua !

In fiecare primăvară cînd vin rîndunelele, pesimistul fredonează : „Vezi, rîndunelele se duc".

— Plec !
— Unde ?
— Nu ştiu !
— Bravo ! Asta zic şi eu călătorie de agrement,

Sînt scriitori (şi încă mulţi) pe care n-am putut să-i înţeleg ! Nu din ceea ce au scris, ci de ce au scris ?

.

Cum moare un scriitor, cum se nasc zece critici.

Intre confraţi:

— La apariţia ultimului meu volum, m-au lăudat doisprezece critici.
— Probabil că erau de duzină.

.

„Greşelile tinereţii" nu le scuzi şi nu le ierţi decît atunci cînd nu mai eşti de vîrsta lor.

.

Criticul :

— Dă-mi mîna şi să uităm că ţi-am înjurat piesa atît de crunt cu ocazia jubileului de două sute cincizeci de spectacole ! Trebuie, însă, să recunoşti şi tu că am avut dreptate. N-a fost o piesă ele succes.

N-am provocat la duel pe nici unul dintre „criticii" mei, fiindcă nu puteam să încrucişez sabia cu frigarea.

Stînjeneii : vînătăile tandre ale primăverii molestată de zefir.

Aripile poeţilor sînt, îndeobşte, roase în coate.

7 mai

Nu înseamnă că ai iubit *mult,* fiindcă ai iubit *des.*

Francezii au inventat două lucruri care vor rămîne eterne : vodevilul şi ghilotina.

24 decembrie

Astă-seară băiatul meu a împlinit al unsprezecelea pom de Crăciun.

Ultima mea carte de vizită :

Tudor Muşatescu,
Brad ! Fost pom de Crăciun.

Care va să zică, n-am mai scris aci din 7 mai, precum văzui mai sus. Mă-ntreb unde am fost atîta timp ? Ce-am făcut ? Ce-am avut cu mine de m-am persecutat opt luni ? Iată atîtea întrebări cărora nu le pot da astă-seară decît un singur răspuns : din mai şi pînă azi am fost ocupat cu pregătirea pomului de Crăciun. Altceva nu îmi- mai amintesc nimic. Dar absolut nimic.

Cînd încep să gătesc pomul de Crăciun, îmi vine să-mi pun pantaloni scurţi.

Primii colindători care m-au vizitat astă-seară, i-am imaginat.

Cu cît gîndul e mai subţire, cu atît se rupe mai greu.

1953

10 ianuarie

Am luat iarăşi hotărîrea (a citea) să „redactez" regulat aceste însemnări, odată cu începerea Noului an, căutînd — pe lîngă „chestiile" mele personale şi oarecum beletristice — să le dau şi un caracter *informativ,* în legătură cu mişcarea şi nemişcarea literară şi artistică, cu oamenii şi neoamenii ei, cu morții şi cu viii (şi cu morții în viață, căci *ie* şi de-ăştia) etc. etc. Şi asta, pentru ca fiul meu, căruia sînt „închinate" *exclusiv* toate însemnările mele, să fie cît mai „documentat" asupra ultimilor ani pe care încep să-i trăiesc. (Repet, pentru fiul meu, că toate „memoriile" mele nu sînt destinate *publicării lor postume,* ci — printre unele fapte contemporane cu mine — sînt numai jucării ale minții mele, fabricate („fabricate" e un fel de a spune) pentru ceasurile cînd eu nu voi mai fi şi cînd, eventual, va vrea să mai stea de vorbă cu amintirea mea. (Şi-aci o lacrimă îmi veni. Una mică şi fierbinte,, cum se cuvine unui părinte.)

Necrolog 1952

Horia Furtună

(I-am presimțit moartea exact, într-o notiță din însemnările mele.) Prieten cu ochi tandri şi albaştri, ca sufletul Iui. Şi lăcrimoşi. Un truver gras, cu măruntaiele mîncate de cancer şi cu sufletul ros de îngeri.

Un mare humor liric şi un imens lirism neumoristic.

Jongler extrem de abil cu vorbele. Deci, mare (foarte mare) „calamburgist".

Un exemplu : Pe vremea cînd scria *Păcală,* ne aflam amîndoi la cafenea la „Capsa", la un *„schwartz* cu şuietă". Hop ! Scarlat Froda (care se afla în primele seri ele miere cu Leny Caler, cu care se „încurcase" de vreo săptămînă).

— Ce mai lucrezi, Horia ? îl întreabă Froda.

— Ce să lucrez ? — zice Furtună. Eu lucrez ***Păcală*** şi tu lucrezi „Pă Caler". [...]

Corneliu Moldovanu

O potentă minoră în tot ce-a scris şi a făcut. Un binecrescut în boema lui. (Era o „generaţie"", dacă nu două înaintea mea şi un boem în „scorţoşenia" noastră de mai tîrziu.) în ultimii ani, slăbit de boală, de necazuri materiale şi morale, avea un cap de mort. Un craniu pur şi simplu, sub pălărie.

Şi, cu toate astea, în cosciug avea un cap de om viu, cu toate că nici el, nici opera lui nu vor trăi, în moarte.

La înmormîntarea lui, s-au întîmplat două lucruri care merită să fie menţionate :

A) Lîngă capela de la Bellu se. află mormîntul lui A. de Herz. Stînd de vorbă pe o bancă cu Arghezi (pe care îi revedeam „sănătos" şi „fercheş", după o lungă întrerupere), mi-am adus aminte de Herz.

— Vrei să-i vezi mormîntul ? l-am întrebat pe Arghezi.

— Nu, că eu nu vream să-1 văd nici pe el, cînd trăia, mi-a răspuns „maestrul" cinicilor. Nici nu ştiu cînd a trăit, aşa că nu recunosc nici măcar că e mort.

Totuşi, eu m-am dus, alături, la mormîntul lui Herz. (Nu sînt de aceeaşi părere literară cu Arghezi, în ceea ce îl priveşte pe defunct.) Şi-acolo am văzut un lucru admirabil. De la crucea lui Herz (pe care se mai vede numai un „rz" aproximativ) şi peste tot mormîntul lui părăginit se-ntihdea o pînză de păianjen, deasă şi. întinsă ca un hamac, legat cu celălalt capăt de portiţa grilajului. Nicăieri, la alte morminte din jur, n-am mai văzut (căci am

verificat) ceva similar. Oare pînza de păianjen să fi fost an omagiu postum (şi al cui) peste mormîntul celui care ă scris *Păianjenul ?*

I-am chemat pe Arghezi şi pe alţii, să le arăt „coincidenţa".

— Dar nu e nici o coincidenţă, dragă Muşatescule, mi-a explicat — subţire şi binevoitor — Maestrul. Numai că păianjenul mi se pare mult prea mare pentru musca din mormînt 1

B) Printre cei care veniseră la înmormîntarea lui Corneliu Moldovanu se afla şi Mihai Tican (cunoscutul spaniol, scriitor de limbă română şi şi mai cunoscutul scriitor român de limbă spaniolă).

în momentul cînd cioclii scoteau cosciugul lui Corneliu din capelă, pe poarta cimitirului intra convoiul altui defunct. Tican se afla în grup cu Agepsina Macri, cu Kitty şi alţii şi altele.

— Uite şi pe Arghezi, a spus Agepsina, arătînd pe „Maestrul", care se afla într-un grup alături de ea (Grup în care mă aflam şi eu, la braţ cu Arghezi.) Tican, care nu-i văzuse niciodată pe Arghezi pînă atunci, s-a apropiat de noi (repet, eram la braţ) şi adresîndu-mi-se mie :

— Uite şi pe bietul Arghezi ! Şi cu degetul mi-a arătat convoiul mortului care se îndrepta spre capelă. Şi-a adăugat : Probabil că de-aia a-ntîrziat slujba lui Corneiiu, ca să-i îngroape pe amîndoi împreună !

Arghezi s-a făcut stacojiu şi în ochi i s-a aprins licărul ăla rău şi „genial" care îl caracterizează cînd vrea să fie „dulce".

— Dar dumneavoastră cine sînteţi ? s-a adresat el lui Tican ?

Cu gura pe jumătate, am făcut prezentarea.

— A ! Nu-1 cunoşti, maestre ? Asta e Mihai Tican.

• — Daaa ? S-a minunat piţigăiat Arghezi. în orice caz, eu tot îl... pe mă-sa, fiindcă aşa eram hotărît dinainte să-1 cunosc.

Xjrhiţă Hărsu

Gazetar abil, vagamente literat propriu-zis, amic vechi,

vioi. Ştia mai mult să asculte decît să povestească, drept care ena un foarte agreabil *compagnon* de „şuietă".

A murit, vorba cumnatei lui, de „concluzie intestinală". Concluzie firească, dealtminteri, fiindcă era un mare *mincău*. La înmormîntarea lui am revăzut toate „suvenirurile" din fosta redacţie a *Universului,* unde Hârsu „combătuse" destoinic şi anonim în ultimii lui ani de activitate gazetărească.

Papa Vogt

Nici acuma nu ştiu cum îl chema exact, deşi îl cunoşteam de douăzeci şi cinci de ani. Nici acuma nu ştiu exact ce-a fost la „Opera română". Instrumentist sau cîntăreţ. Ştiu că era „pensionar" al ei, că era un om fin, manierat, destul ele citit pentru un muzicant, o incontestabilă „fire de artist" şi că juca prost bridge, Dumnezeu să-1 ierte !

*

Băzu Cantacuzino

Deşi nu mi-a fost prieten şi n-a avut nici în clin nici în mînecă cu „arta" (decît, poate, prin fosta lui nevastă, Nadia Herăscu, o actriţă mediocră, pe care am încercat s-o ajut în cariera ei din România, fără rezultate mulţumitoare, dar — după gustul altora — o femeie excepţional de frumoasă, carieră în care se pare că a ajuns „vedetă", nu ştiu prin ce meleaguri), deşi, zic, Bâzu nu mi-a fost prieten, ci numai un îndelung cunoscut, îi însemn moartea aici, fiindcă, totuşi, a murit cu aripi, deşi nu din cele ale noastre, ale celor născuţi cu ele.

Aflu că a căzut cu un avion ele pasageri pe care îl pilota în Elveţia. Şi el, polisportivul şi omul tuturor recordurilor, a izbutit şi în această ultimă exhibiţie un ultim record. A ucis patruzeci şi opt de pasageri, toţi care se aflau în avion, cifră neînregistrată pînă acum, Supă cum se pare, în analele catastrofelor aeriene.

Vasilina Ştefănescu

Mama lui Mireea Ştefănescu. Cosciugul i,am scos din casă noi trei, „sfînta şi admirabila treime a tinereţii noastre". Mircea, Anestin şi cu mine. Şi un al patrulea, mai nou între noi, Radu Costăchescu.

Şi parcă, ducînd racla pînă la „duba" din poartă, duceam — întinsă, moartă, liniştită şi serafică — pe mîini toată tinereţea studenţiei şi debuturilor noastre „în toate", îmbrăcată în rochie de tafta defunctă, peste ceara puţină, albă şi sfîntă, a trupului ei fără greutate.

Căci „Madam Ştefănescu" a făcut parte din tinereţea aia a noastră, pe care a înţeles-o în toate ale ei, căreia a ştiut să-i surîdă totdeuna peste noroaie şi pe care a „patronat-o" chiar, pentru garoafele albe pe care a ştiut să le bănuiască boboci în sufletele noastre de-acum treizeci de ani.

Pro domo

Incepînd din noiembrie, două din piesele mele care au fost „reconsiderate" — *Eseu* şi *Titanic vals* — se joacă în diverse teatre de stat din provincie, cu un succes „înspăimântător". [...] Se pare că mă ameninţă „drepturi de autor, serioase de tot", de pretutindeni unde se joacă. Deocamdată, deşi au trecut două luni de la diversele premiere, nu am primit nici un ban. (Teatrele ele stat trimit drepturile la Banca de stat, unde banii fac nu ştiu cît timp carantină, probabil ca să nu aibă microbi, după aceea Banca de stat înaintează banii la Fondul literar, unde fac altă carantină, probabil să nu aducă alţi microbi de î/a Banca de stat şi, în sfîrşit, Fondul literar îi plăteşte cînd crede „dînsul" de cuviinţă.)

In orice caz, eu îmi aştept bănuţii cu răbdare de benedictin şi cu afecţiune de părinte. Şi mă asigur, după fiecare zi de aşteptare în plus, că la mine n-au să facă nici un fel de carantină. Eu nu-i ţin mult, fiindcă banul e făcut să circule, tot aşa cum rîndunelele sînt făcute să emigreze iarna spre alte ţări mai calde.

Am muncit mult, de cînd n-am mai scris aici. Mult de tot. Şi am şi cîştigat. Puţin de tot. Totuşi destul, pentru ca „condiţia" mea (şi respectiv „a noastră") să se îmbunătăţească simţitor. Foarte simţitor. Dar ce nesimţitor trebuie să fii pentru asta ?

De la revelion, mama e la mine. Mă bate la cap (cu dragostea) şi eu o bat la belotă (cu cartea). Şi ne înţelegem de minune, mai ales cînd începe să ningă afară.

Kitty a fost mutată, de la 1 septembrie, la Teatrul Ciuleşti, în cadrul unor „mişcări" care s-au „operat" (am zis bine „operat") în Teatrul Naţional. Este o nedreptate flagrantă care a costat-o enorm şi care — pe cei care au făcut-o — o să-i coste scump. Sper că foarte curînd se va reîntoarce la Naţionalul ei şi ne va readuce în casă surîsul care ne lipseşte şi fără care, cu toate eforturile ei de a se domina şi „ascunde", seamănă cu o păpuşă mare şi tristă, şi frumoasă, şi spartă.

I-am cumpărat lui Bobită o pereche de cizme „superbe". (Cizmele de călărie ale Irinei Giuriade.) Patru sute de lei. (însemn preţul ca o curiozitate pentru mai tîrziu. Pentru acuma, destul de mare sumă.) Visul lui de ani de zile era să aibă o pereche de cizme. Deci, i-am cumpărat încă un vis, pe care, totuşi, o să-1 calce în picioare.

Nu e o „butadă". în prima seară cînd i-am cumpărat cizmele, Bobită a dormit cu ele în pat. (Nu în picioare, precum ar fi dorit.) Şi a doua zi de dimineaţă mi-a spus că a visat: „Tati, unde se făcea că era aşa, ca o pădure şi eu mergeam pe o potecă singur şi eram desculţ şi mergeam aşa, încet, ca pe ouă, fiindcă mă strîngeau picioarele". Textual.

De cînd e mama la mine, îmi fac lecţiile regulat. Adică treburile.

Numai de cînd îl am pe Bobită, mi-am dat seama cît trebuia să-1 iubesc pe tata.

însemnări

— Dar Leiia cîți ani să aibă, tu ?

— Nu ştiu exact, că e mai mare ca mine. în orice caz, întreab-o anul viitor, ca să nu-ți spună decît cu zece ani mai puțin.

•

— Ascultă, Silvia ! Or tu eşti mai mare ca mine, că erai cu trei .ani înaintea mea la pension ?

— Eu ? Fugi de-acolo că confunzi, *ma chere*. Cu trei ani înaintea ta era soră-mea.

— Ei, aş ! Tu erai... îmi amintesc figura ta perfect.

— Da' de unde ! Era soră-mea... Dar semănăm fiindcă sîntem gemene.

•

— Nu ştiam că ai o soră geamănă !

— Nici n-aveai de unde. Că ea e născută în provincie şi eu la Bucureşti.

— Ce zici, dragă, de ploaia asta, în decembrie ?

— în orice caz, nu e obligatoriu c-o să ningă în august, din cauza ei.

Lumea se împarte în două : eu şi ea.

Vieții nu trebuie să-i ceri nimic, ci să-i revendici tot.

Nici nu ştiți cît sînge are sufletul şi cît ele puțin suflet are sîngele.

Cuțitele intră în inimi şi ghimpii în suflete.

.

Iară mă joc cu vorbele. Dacă mă plictisesc cu gîndurile.

.

O vorbă mai scumpă decît toate : aur.

.

Am văzut azi o muscă cu picioarele prinse în farfurioara cu dulceață şi mi-am adus aminte de madam Moloiu din Cîmpulung, cînd vrea să treacă noroiul din fața casei lui Irimiroiu, unde era poftită la cărți, în octombrie.

Sufletul ? Geamul sub care înfloresc iarna florile din sera inimii. Şi vara, plasa în care aleargă inima după fluturi.

.

Dacă m-.ar fi întrebat cineva ce vreau să mă nasc, i-aş fi răspuns : trîntore într-un stup de albine.

.

Albinele nu fac niciodată mierea pentru ele.

Albinele nu sînt harnice. Sînt maniace, că fac mierea din obişnuință.

Toate albinele au acelaşi tic. Să facă miere.

.

Cunosc perfidia albinei. Mierea pe buze şi acul în c.,.

.

Cartea lui Maeterlinck despre *Viața albinelor* nu se poate numi o carte. E un fagure literar.

Cred în minuni, de cînd le fac eu cu un pol în piață şi mîncăm şapte persoane din el.

.

Personalitățile mănîncă la banchete şi persoanele acasă.

.

La banchete se mănîncă pentru două ziiile. (Sau : şi pentru a doua zi.) Fireşte, cînd eşti invitat.

.

Nu puteam să ajung mai „mare" decît am ajuns, că mă depăşeam.

.

Un locotenent nu poate să „dea" mai mult decît poate să dea un locotenent. Altminteri, e ori impostor, ori căpitan.

Imaginile, în literatură, anulează personalitatea tip a vieții. Comparațiile i-o consolidează.

.

Cine scrie fără „imagini", este textier de film mut.

Numai imaginile poeților au salvat viața în literatură.

.

De cîte ori moare un poet, rămîne o floare (o stea) văduvă.

.

Toți poeții (nemîncații gîndului) iau masa la cantina de stele.

Dacă ucideți poeții lumii, o să începeți să puțițî a voi înşivă.

Poeții vor exista întotdeauna, ca un parfum anonim şi sărac în jurul vieții, ca să-i scuze duhoarea.

Toate stîrvurile voastre vii, poeții pot să vi le scuze sau să vi le înjunghie cu o singură rimă.

La moartea poetului a asistat numai el.

.

Luna a fost lansată de poeți şi soarele de astronomi,

Cum a putut să moară sărac? Poetul ăsta avea doar rime bogate!

.

Mă, sută de kilograme de mațe şi de seu *şi.* sută de milioane de bani, în valuta în care trăieşti acolo, **şi** de ori unde ai fi; mă, stîrv cu amante albe şi cu două cărți de joc în mînă, în cazinourile de pe malul mărilor de pretutindeni; mă, blană de samur şi cămaşă de mătase peste şorici ; mă, îmbuibatule care-ți rîgîi, pe lîngă trabuc, „colonialele şi delicatesele" „dineurilor" şi „supeurilor" **şi** „prînzurilor" zilnice ; mă, rob al lanțurilor tale de aur, cotidiane, — află că eu, care n-am nici măcar un caiet de dictando în care să-mi scriu versurile şi cînteceie, **şi** romanele, şi piesele de teatru, şi gîndurile tăvălite prin pulberea stelelor, prin toate florile libere ale pămîntului şi spălate prin toate limpezimile sărace şi gratuite ale minții — mă, nenorocitule, te compătimesc! Fiindcă tu vei muri ca şi mine, şi cu toate că nu am trăit la fel, vei puți aidoma.

Numai că pentru mine moartea va fi o uşurare, şi pentru tine o pedeapsă. Că tu ştii ce laşi şi ce pierzi, şi de ce te desparţi, şi ce regreţi, iar eu nu am decît un buzunar de stele furate de pe cer, pe care le zvîrl altora de după mine, ca să se joace cu ele pe foi de hîrtie, cum m-am jucat şi eu — gol şi singur, şi anonim — pentru bucuria inimilor puţine şi adevărate. Şi ţie ţărîna îţi va fi grea ca şi hoitul, pe cîtă vreme eu mă voi subţia şi mă voi înălţa din mine însumi, drept, ca un fum călător, spre imensa şi eterna linişte a nedumeririlor cîntate şi albastre,

.

Criticilor mei:

Ştiţi care va fi diferenţa între voi şi mine, după moartea noastră ? Voi veţi avea „monumente", şi eu „statuie".

Gloria e o celebritate nemăritată.

Domnişoara bătrînă : vioară fără arcuş, în cutie proprie.

Cînd se purtau ghete cu nasturi, toate femeile păreau domnişoare bătrîne, la picioare.

Numai unul ca mine ar fi putut să-mi scrie „viaţa romanţată". Ar fi trebuit însă să şi doarmă cu mine, ca să nu piardă ce vorbesc în somn. Că aş fi ştiut eu ce să spun. pentru posteritate, făcîncl pe adormitul.

Verva e fata hazului crescută la pension.

Umoristul este un licenţiat în haz.

Umorul ? Haz la frigider.

Umorul este haz naturalizat englez.

.

Dacă scazi hazul din umor, rămîne unul care spune o anecdotă de la care ştie numai poanta.

.

Tot hazul lui în viată a fost că n-a avut umor.

Nici o „soartă" nu e mai tragică decît ,a umoristului. Trebuie să aibă haz si cînd n-are.

Cînd rîde, omul parcă îşi deschide geamurile.

.

Rîsul e tonic. De acord. Dar nu cînd îl provoci tu.

.

Sînt un om atît de leal, încît rîd şi de hazurile mele.

Numai hazul altora (al confraţilor) mi-a confirmat calitatea de umorist.

Omul care rîde cu gura pe jumătate, e numai jumătate de om.

Nu poţi să baţi un om care rîde.

.

înainte de a începe să vorbească, copilul rîde. Ăsta e primul lui contact cu viaţa şi primul lui semn de recunoaştere a ei. Şi totuşi nimeni nu s-a gîndit „serios" la asta, deşi este precis că rîsul este un înaintaş al graiului şi, deci, trebuie *tratat, cultivat* şi *educat* ca atare, în evo-

Luția „făpturii omenești". Păcat că nu mai trăiesc încă o viață, ca să am timp să scriu o carte „savantă" despre asta. Cel puțin, să se prăpădească „învățații" de rîs.

.

Cînd te scoli rîzînd dimineața, poți să sari micul dejun.

.

Un om care nu rîde, e singur. Un popor care nu rîde, e izolat.

Robespierre, care n-a zîmbit niciodată în public, sînt sigur că rîdea singur acasă, la comoditate. Altminteri, ar fi fost ghilotinat cu mult înainte.

.

Regii n-au nici un haz. Dovadă, bufonii de pe vremuri și prim-miniștri de azi, de care nu se pot lipsi.

.

Cînd mă uit în oglindă, văd doi umoriști.

.

Dacă scazi hazul din umor, rămîne un spirit prost.

.

Nu e totuna să scrii cu haz și despre haz. Dovadă *Le rire* al lui Bergson. Rar carte mai nesărată.

.

N-am înțeles niciodată de ce unui umorist i se cere să aibă sare. Dar ce, ocnașilor li se pretinde să aibă umor?

.

Toată viața am rîs cu gura altora. (Și asta e definiția umoristului.)

Azi am întîlnit o sută de cunoscuți, dar n-am văzut pe „nimeni" între ei.

Nici n-aveți idee ce poate să muște ştirbul ăsta de critic. Şi singurul dinte pe care îl mai posedă, îl are contra mea.

+

E păcat, domnule critic dramatic, cînd ai atît de frumoşi dinți în față, să muşti numai de dos.

.

Poeții sînt ca pisicile. Mănîncă şoareci în public şi visează canari, în intimitate.

.

Ori de cîte ori începe să ningă, mă bulgăresc puțin în mine.

.

Pînă acum, la cincizeci de ani, n-am „păşit" încă în. viață. Numai am trecut.

.

De ia cincizeci de ani încolo, viața nu se mai trăieşte. Se retrăieşte.

.

Sînt mult mai bătrîn decît mine. (Adevărata bătrînețe este atunci cînd începi să fii mult mai în vîrsta decît tine.)

.

Tinere! Nu te întreba niciodată pe care drum s-o iei în viață. întreabă-te pe care să n-o iei.

Constat clin scrisul confraților „tineri umoriști", că sînt un bunic al umorului contemporan. Replicile mele au început să aibă nepoți, care nu-mi poartă însă numele.

·

Este impresionant (altul ar fi scris „revoltător") cîți şi cît au furat — s-a furat şi se fură încă •— din „opera" mea (umoristică mai ales). Mă citesc în cărțile altora, mă ascult la radio, sub pseudonim („monoloagele" spuse cu atîta talent de Tomazian nu sînt decît *Poste-restant-uvl* de-ale mele, prelucrate — şi nici măcar atît — de o cireada de confrați de toate, vîrstele), îmi aud „bancurile"*, povestite mie, ca aparținînd altora, asist la „şuiete" pe care le dau alții, povestind întîmplări din viața mea, ca ale lor (reproduse după mine) etc, etc.

Şi totuşi, mă ştiu atît de bogat, încît stau mereu cu casa *de* bani deschisă la îndemîna tuturor apaşilor care vor s-o viziteze, atunci cînd li se pare că eu dorm, sau lipsesc cle-acasâ.

+

De cînd sînt bolnav, îmi dau seama că mă apropii de moarte cu paşi nesiguri.

Ce tristă o să fie masa mea de lucru în ziua înmormîntării mele î

+

La moartea mea vor rămîne două văduve : Kitty şi masa mea de lucru. Şi cloi orfani : Bobită şi stiloul.

·

Acasă, de cîte ori simt că mor, ies in oraş.

·

Mie nu poate să-mi sune niciodată ceasul, fiindcă n-am.

Am uitat — probabil fiindcă mi-a fost cel mai drag şi moartea lui m-a „costat" cel mai mult — să trec în rîndul morților pomeniți alaltăieri în aceste însemnări, pe Ion Aurel Maican. Pe „Vetruvius" (cum îi ziceam eu şi cu Iancovescu), [...] „Le *vache qui rit"* (cum îi spuneam eu, fiindcă semăna cu vaca după capacul cunoscutei brinze franțuzeşti, cu acelaşi „titlu") pe prietenul bun şi vechi, pe colaboratorul şi „subalternul" meu din toate teatrele întemeiate şi conduse de mine şi în care mi-a fost permanent alături, pe unul din cei mai harnici şi tenaci, şi pricepuți zidari (şi chiar arhitecți pot spune) al clădirei — zbuciumate şi nedumerite — a teatrului nostru contemporan.

Nu e locul să spun aici, ceea ce a însemnat Maican în teatrul românesc, fost şi actual. O voi face în cadrul cărții pe care mi-am propus s-o scriu cîndva (clacă o să mai am vreme) despre *Oamenii de teatru* pe care i-am cunoscut şi în care Maican, după cum i se cuvine, va avea un capitol închinat lui — amplu şi documentat — situat între mine şi Sică Alexandrescu.

Aci şi acum — însemnările acestea intime fiind destinate, după cum am mai spus-o, exclusiv copilului meu, care şi-a trăit copilăria cu Maican în casa, la masa şi în viața noastră — îi consemn numai moartea (imbecilă, la 62 de ani, după doi ani de chinuri) şi lacrimile pe care le am în ochi, deasupra scrisului, lacrimi pe care amintirea lui şi prietenia noastră le merită şiroi.

.

A fost foarte lungă țigara pe care am fumat-o după ce am scris ele moartea lui Maican. Şi amărîtă.

Aud, în clipa asta, cocoşul nostru (noul nostru cocoş) cîntînd din pivniță, unde se află închis, împreună cu cele patru cadîne pestrițe şi moțate pe care le posedăm. De reținut : vinul (cele cîteva sticle care ne-au rămas nebăute

de la revelion) îl ținem în coteț, în curte (ca să fie ia „rece" şi să nu-l fure lăptăreasa dimineața, cînd vine), iar găinile, fireşte, în pivniță (ca să nu degere afară, în coteț).

Mă rog ! Ca în gospodăria unui umorist care se respectă !

Nu de moarte mă cutremur, ci de parastasul ei.

Nu pot să sufăr să mi se atribuie „spiritele" altora, cînd sînt proaste.

La toate piesele de succes ale altora am primit şi eu felicitări, după premieră.

Niciodată nu primeşti atîtea telefoane de felicitări — de la confrați — ca după o premieră căzută.

Noi, confrații, ne iubim sincer, numai pînă ne spunem „la revedere".

Recunosc că m-am „ars" şi eu o dată în viață. Atunci cînd o să mă incinerez.

Ce singură o să rămînă lumea după moartea mea !

Din tot ce-ai scris în viață, poți să fii sigur că după moartea ta va rămîne un singur lucru valabil : pensia nevesti-ti, de la „scriitori".

Vrei să te tămăduieşti de scris ? Ori citeşte-te, ori citeşte-mă.

Din toate scrisorile pe care le primeam pe vremuri de la „admiratori", rețin una (pe care o şi păstrez în arhivă) şi care sună, aproximativ, aşa (numai „forma este aproximativă, „fondul" e textual) :

„Domnule Muşatescu,

Am citit şi eu, prin bunăvoința unei prieten,e, căci altminteri nu mă ocup cu cărți, avînd cu totul alte ocupați (fără doi *„i",* îmi amintesc exact asta), bucata în care v'ați alegat *{a-legat)* de viața mea intimă, redînd-o în acea bucată, numai cu numele schimbate, dar cu faptul ihdentic *(in-dentic)* şi deci vizîndu-mă personal clar totuşi, cine v'a informat despre acest fapt, v'a informat greşit, căci mai întîi acesta nu s'a petrecut în 1929 ei în 1927, actualmente fiind complect *(„ct")* împăcată cu soțul meu şi al doilea, persoana cu care precizați că m'a prins fotografiindu-mă nudă acasă la el, nu era de la fisc cum ziceți în batjocură ci de cu totul altă categorie socială şi un bărbat foarte bine. Şi plus că clişeul făcut de soțul meu n-a putut să fie văzut de soția acelei persoane, el nefiind însurat. Aşa că atunci cînd vreți să vă alegați în cărțile Dvs. sau alte fascicole de viața femeilor cinstite, ar fi mai bine să vă informați mai exact cum a fost şi să nu mai aruncați piatra mîncînd acest c... pe nedrept. O admiratoare."

Schița cu pricina relata un adulter, în provincie, şi era integral „inventată" de mine. Dar aşa se scrie istoria... şi se creează istoriile.

·

Taci, dacă vrei să înțeleg exact ce vrei să spui.

Cînd taci, îți rămîne inima singură acasă.

*

Ieri arn aflat că lumina are o viteză mai mare ca sunetul. Ei şi ?

Greşeala ta e că ai scris întîi romanul şi pe urmă ai căutat un editor. Dacă găseai întîi editorul şi pe urm/ă scriai romanul, era cu totul altceva.

N-am auzit „cîntecul lebedei" decît în romane.

Lebăda, pe uscat, parcă umblă în tîrlici.

•

Lebăda : atîta gît pentru un singur cîntec î

•

Lebăda : gîscă cu particulă. *(Von* gîscă.)

•

De cînd s-a întruchipat Jupiter în lebădă, toate femeile au rămas gîşte.

•

Inima mea mi-o poartă băiatul meu.

•

Mă întreb, de multe ori, „pînă unde" îmi iubesc copilul. Dar nici gîndul nu poate ajunge pînă acolo şi se predă în parcurs.

Dar de ce eu să cred în Dumnezeu şi el în mine nu ?

'Nu da vieții nimic. la-i tot.

Moartea nu va lua, o clată cu mine, decît un cadavru vechi.

Să nu ridici tonul, în viață, decît atunci cînd ai hani în buzunar.

Cînd n-ai tălpi la ghete, stai ca şi cum ai avea, şi atunci nu se mai observă.

16 ianuarie

Pro domo

A venit iarna „serioasă". Ger alb peste zăpezile virgine din parcurile pe care „le-am vizitat". Şi în timp ce Bobiță, cu cizmele cele noi, patinează prin fața ferestrelor de la care îl privesc „foarte tată", inima mea — neobservată de nimeni — se dă cu tîrlia, pe coasta de la Broz, din Cîmpulungul copilăriei mele.

Ca în anecdote. Cu rezervorul „bine asortat" cu păcură (adunată cu prevedere şi cu „mari sacrificii" din vreme), ni s-a stricat caloriferul. Vrînd să telefonez, am constatat că mi s-a oprit telefonul. (Ori s-a stricat, fiindcă, întîmplător, e plătit la timp.) Kitty s-a întors de la Fondul literar, unde se dusese să încaseze nişte „foarte mulți bani" (drepturile mele de autor, din provincie, neplătite de circa trei luni), fără un ban (Banca de stat n-a predat sumele sosite Fondului literar) şi cățelul meu Dago (respectiv Dagobert) mi-a mîncat articolul scris pentru „Centenarul Teatrului Național" (a căzut pe jos de pe masa de lucru), în timp ce curierul de la „Scriitori", unde trebuia să-1 trimit, suna la poartă.

*

Un comunicat meteorologic oficial — dat publicității acum o lună — anunța „un ger neobişnuit, între 16—26 ianuarie. (Intre 25—40 de grade sub zero.) Cumnată-mea, Mariuța, care a fost azi la noi, mi-a spus că a aflat „din sorginte sigură", că gerul s-a amînat.

.

De cînd nu mai vreau să văd pe nimeni, am impresia că toată lumea se uită la mine.

.

Pentru „timpurile de astăzi" (cum le zice mama) cîştig — cu drepturile de autor de la *Eseu* şi *Titanic,* care „rup" provincia, în teatrele de stat şi turneele lor, phis alte drepturi de la grămezile de piese pe care le confecţionez la cerere, (numai „la cerere") diferitelor instituţii care mi le solicită — sume pe care, în raport cu cîştigurile normale ale altora, le pot numi astronomice. Probabil că din cauza asta nici nu le văd în ochi, deocamdată.

.

Sufăr, cînd am să dau şi nu pot, şi *plesnesc,* cînd am să iau şi nu mi se dă.

.

Astăzi nu mă mai jenez de datorii. Mi-e ruşine numai de cît am de luat.

.

De cînd mi se joacă piesele şi cîştig atîta, fără să mi se dea nimic, mă aflu în cea mai bogată lipsă din viaţa mea.

E mai bine să n-ai deloc, decît să ai de luat mult.

.

De cînd am de luat atîţia bani, în fiecare noapte visez c-o să-i încasez în visul următor.

.

In casă cald şi armonie. S-a reparat, pentru moment, şi caloriferul, şi liniştea casei. Reparaţia caloriferului a costat un pol şi a liniştii, douăzeci de nopţi albe.

Fiindcă „zilele mele" sînt cam la fel cu toatele, notez, aci, pe cea ele azi, începînd de ,azi-noapte.

La 12 noaptea (fiindcă eram ostenit şi m-am culcat odată cu găinile) m-am „băgat în pat", cu Shakespeare în mînă. (Pe care îl citesc, *da capo al fine,* pentru a nu ştiu cîta oară.) Eu dorm ca iepurii. Nu ştiu cînd am adormit, la care scenă din *Coriolan,* dar m-am deşteptat la 3. Am reluat lectura. Dar nu *Coriolan.* A doua carte de *„chevet"* şi anume *Histoires pour Ies Parisiens.* La 5, cînd m-am deşteptat din nou, am reluat *Coriolan* şi am adormit buştean (nu cred că numai din cauza lui) pînă la 7, cînd a sunat „Junghausul" meu de buzunar, deşteptarea lui Kitty. De la 7 la 8, îmbrăcarea, ceaiul de sunătoare, joaca cu Dagobert şi Fram (căţeii mei care au ora lor de joacă cu mine, în fiecare dimineaţă) şi pe urmă pasenţele, ca să văd dacă încasez azi vreun han de undeva. (Mi s-au închis toate, în paranteză, drept care nici n-am încasat nimic.) La 8V2, odată cu plecarea lui Kitty la repetiţie, am ieşit şi eu „la piaţă" (ca să văd dacă se găsesc picioare de vacă pentru piftie, noi avînd numai de porc).

La 9V2, m-am întors acasă, fără picioare dc vacă. Numai cu ale mele. A urmat apoi „vizita" obişnuită, sus, la mama şi la Bobită (în timpul căreia Annie „face" odaia mea de jos). Lecţiile cu Bobită (şi nu ştiu nimic la matematică, dar învăţ *„sur le vif"),* apoi belota cu mama, pînă la 11. De La 11 la 1, masa mea de lucru, cu treburie ei scriitoriceşti, publice sau particulare, după cum am sau n-am „comenzi".

La unu, plimbare „prin zăpezi" în Cişmigiu (şi e superb, măgarul, în hermină bătută în spic de soare) pînă ia două, cînd, după un popas de durata unui cinzec de ţuică bătrînă, băut în picioare, Ia „Nectar", a urmat masa, cu agrementele şi dezagrementele ei obişnuite. Pe urmă, cartea în mînă (de data asta : *Pagini din istoria teatrului românesc,* de Franga) şi „nani" pînă la 3.30. (Fiindcă, atunci cînd n-am altceva „obligatoriu" de făcut, îmi place „să mă dau un pic" în fiecare după masă). De la 3.30 pînă la 7.30 am „oficiat" din nou la masa de lucru, de la care nu lipsesc niciodată, în nici o zi, indiferent de ce „oficiez"

la ea. Căci vorba lui Caragiale (adică a lui Farfuride) : „Eu, am, n-am procese, la 12 punct, trecute, fix, sunt la Tribunal". De la 7.30 la 8.30, plimbare (în fiecare zi alta, pe cît se poate). Cea de astă-seară, încîntătoare. Ger, zăpadă, copii cu săniuțe. Chiar şi —• raritate — o sanie militară, trecînd cu doi ofițeri în fund şi un leat pe capră, pe Ştirbei-Vodă, cu zurgălăi la gît, Ga în „timpurile normale". La 9, masa de seară (de la care mama lipseşte, fiindcă nu mănîncă seara decît o cafea cu lapte, care i se serveşte sus). Pînă la 10,30 (în timp ce se strînge masa jos), controlul lecțiilor lui Bobită şi legiuita belotă cu mama.

Apoi, noapte bună, şi jos... La masa de lucru, unde mă aflu şi acum — ca în aproape fiecare noapte — şi unde, după ce am transcris o piesă într-un act, *Edilii de altă dată* (scrisă acum două nopți) şi am revăzut altă piesă într-un act, *Ne-a aplicat constituția,* mă aflu încă în prezent, adică la 6 dimineața, făcîndu-mi „datoria" pe care mi-am impus-o — de la 1 ianuarie 1953 — față de aceste file — documentare, informative şi absolut inutile, cred, pentru cel căruia îi sînt destinate şi care doarme cu toți îngerii mei în brațe, în pătucul lui de sus.

Şi mîine va fi o zi la fel — poate, cu mici modificări de program — şi va fi şi ea, ca şi cea de astăzi şi ca toate zilele mele de totdeauna, cotidiene, oneste, şi banale, mînji'tă, totuşi, în toate amănuntele ei, de gîndurile mele „particulare" şi privită — peste mine, oamenii şi întîmplările ei — de ochii mei ceilalți, pe care nu mi-i ştie nimeni şi cu care văd numai eu. Şi la oare încă nu port ochelari cu patru dioptrii, ca la ăştia cu care scriu acum:.

Însemnări

Auzită azi-climineață, în Cişmigiu, între doi „pensionari" (după „aspect"), pe băncile de lîngă Pavilionul ele ape minerale.

— Ce mai faci, mă ? Dar, ce ? Ai fost bolnav ele n-ai murit pînă acuma ?

De cîte ori fac o „anecdotă" originală, am impresia că am mai citit-o, scrisă ele alții. Şi de cîte ori citesc una de alții, mi se pare că e scrisă de mine, mai de mult.

+

Sufăr, pentru că n-am de ce.

Toate cărțile pe care le-am scris — înainte de cincizeci de ani, mi se par cu pantaloni scurți,

.

Totdeauna mi s-a părut că — multe mucuri de țigări, înghesuite într-o scrumieră — miroase sau a şantan, sau a revoluție.

.

Ultima țigară este cea de care nu te poți lăs,a niciodată, cînd vrei să renunți la tutun.

Toată viața am ocolit femeile, numai ca să le constrîng să mă ia pe departe.

.

Maturitatea e cea dintîi tinerețe a minții.

Eu şi cînd „cuget", parcă glumesc. Dar nu mi se pare niciodată că glumesc, cînd cuget.

Toți oamenii ar trebui să fie gemeni, ca să fie frați.

.

— lartă-mă că nu ți-am reținut numele, domnule Popeseu !

Un scriitor adevărat are atîtea de spus, încît ar trebui să fie nemuritor în viață, nu după moarte.

Cînd să scriu despre viața tuturor, cînd n-am decît una, personală ?

Ca să trăiască în timp, scriitorul trebuie să aibă vreme.

Unui scriitor nu trebuie „puțin să-i pese" de ceea ce va rămîne după el din opera sa. Trebuie să-i pese ori mult, ori deloc.

—• Lasă domnule ! Nu-mi mai exagera d-ta meritele poeților. Ce ? Parcă lumea n-a iubit şi înainte de Eminescu ?

— Da, dar fără concursul lui !

19 ianuarie

Necrolog

Am aflat că a murit „Nenea Bulfu" (alias, Romuald Bulfinsky), acum două zile. încă un prieten (şi ce prieten!) din „garda veche" a tinereții mele şi încă un mare (si ia propriu şi la figurat) slujitor al teatrului (şi ce slujitor î), care îşi reglează drepturile la pensie eternă. Deşi cu aproape treizeci de ani mai în vîrsta decît mine (cred că avea aproape optzeci) mi-a fost un prieten intim şi tineresc. De o „ebluisantă" tinerețe, pînă în ultimii ani, cînd evenimentele ne-au despărțit. (A fost numit director, la Craiova, prin 45—46). Fost bărbat al Miței Ciucureseu (o altă „bătrînă" şi actriță „imensă", care m-a cinstit cu calda şi savuroasa ei prietenie, pînă la moartea ei, chiar şi după divorțul de Bulfu, care, „smintindu-se la bătrînețe" după cum zicea ea — se recăsătorise cu o

tînără şi vagă poetă, Pienaru), „nenea Bulfu" mi-a fost şi cumătru. (I-am botezat un nepot, copil al celui **mai mare** dintre cei trei băieți. ai lui, pe care; îi avea din prima căsătorie.)

Notez aci o întîmplare din cariera lui Bulfinsky, care dovedeşte maraa lui dragoste de teatru şi „respectul" pe care, totdeauna, i 1-a purtat. Fiindcă, înainte de toate şi dincolo de meşteşug şi de talent, Bulfinsky ,a *respectat* teatrul şi meseria actorului, pe care — chiar dacă **n**-o numea, pentru oricine, artă — o socotaa, pentru toți slujitorii scenei, *menire,* sau, cel puțin, *chemare.*

Jucam, pe vremea co-direcției mele cu Sică Alexandrescu, *„Floarea de lamiita",* la „Comedia", comedia de răsunător succes a lui Mirabeau, în versiunea mea românească.

în timpul actului cloi, am primit la teatru o telegramă care anunța sinuciderea fiului lui Bulfinsky, la Sibiu, unde urma să termine şcoala de cavalerie. Fireşte, imediat după lăsarea cortinei, i-am adus la cunoştință vestea tragică, propunînd să oprim spectacolul, pentru un motiv oarecare, să restituim costul biletelor, astfel ca Bulfu să. poată pleca imediat la Sibiu. (Avea un tren **—** **ne** interesaserăm noi la gară •— peste **o** oră.)

Bulfinsky a refuzat net, cu toate insistențele **noastre.** Şi uriaşul, adunîndu-**se** în el însuşi din prăbuşirea **care** îl zguduia în hohote pe **masa** lui de grimă, din cabină, a intrat **în** scenă, la semnalul soneriei, şi a jucat **actul al** treilea — cel mai de comedie din toată piesa.**— fără să** trădeze, cu nimic tragedia pe care sufletul lui de **părinte,** trăsnit în creştetul inimii, o juca în acelaşi timp.

Fapte diverse

Astă-seară, după şase ani de cînd n-am mai asistat la nici un fel de spectacol, am fost la Operă, unde ansamblul Naționalului din Iaşi a prezentat *Coana Chirița,* a lui Alecsandri, cu Miluță Gheorghiu — în travesti — în rolul titular. In unicul antract, am fost recunoscut (ori, poate, descoperit) în colțul în care mă aflam şi pot spune (nu ştiu dacă cu orgoliu sau cu tristețe) că ,am fost „obiectul"

unui adevărat pelerinaj din partea tuturor (sau aproape) „teatraliştilor", care se aflau la premiera merituosului ansamblu ieşan. Am revăzut, cu deosebită bucurie, pe Victor Bumbeşti, regizorul spectacolului, fost grav accidentat,, acum doi ani, la Petroşani. Şi, în timp ce pe scenă se desfăşura tandra stupiditate dramatică a bardului de la Mirceşti, am mai revăzut, în gînd, şi pe „Chiriţa" mea, din glorioasa seară a premierei mele, la Naţionalul de-acum zece ani. Eheh ! *„Fugaces ani labuntur /"...*

După douăzeci de ani de la premierele respective de la Naţional, *Eseu şi Titanic vals* triumfă, tinere şi viguroase, pe scenele teatrelor de stat din Iaşi, Bacău, Timişoara, Braşov, Arad, Petroşani, Reşiţa, Turda, Lupeni, Piteşti etc. Le urmăresc de departe succesul, cu inima plină, de părinteşti drepturi de autor...

însemnări

Vorbe de pomană

La restaurant :

— Dă-mi un şalău rasol, te rog. Dar e proaspăt ?

Parcă chelnerul o să spună :

— Nu !... E stricat, coane.

— Fă-ne patru cafele. Mie „subţire-dulce".

— Mie fără zahăr mult.

— A mea fiartă bine şi cu ochi de şarpe.

—• Şi mie cu caimacul gros.

Chelnerul (la bucătărie) :

— Arde patru cafele mari, de la cazan.

— Alo ! Casa „Cutare" ?

— Greşeală, doamnă.

— Dar ce număr e acolo ?

— Ce vă priveşte, dacă nu-1 căutaţi pe-ăsta ?

La piață:

— Cum se poate? Cinci lei kg de mere? Am găsit alături mai frumoase, cu patru lei.

— Păi, du-te și ia de-acolo, cocoană.

20 ianuarie

Mă neliniștește, din ce în ce mai „alarmant", *starea de nervi* a lui Kitty. Istovită, de dimineața pînă seara, zilnic între repetiții, „ședințe" și treburi deputățești raionale, adorata mea actriță, mamă, soție și deputată (am premeditat „ordinea" calificativelor) vrea, în marea ei dorință de a se devota pînă la capătul puterilor pentru toți ai căminului nostru, să facă tot și pentru toți, să fie peste tot și totdeauna, să mulțumească pe toți și oricînd, și oricine ar fi. N-o pot convinge, cu nici un argument, să se adune, să se odihnească, să renunțe măcar la o parte din toate cîte le face, și pe care ar vrea mai mult să le facă într-o zi, în fiecare zi, pentru noi „ai casei" și pentru toți ceilalți ai meseriei și deputăției ei. Ea, personal, a rămas la ultima „periferie" a preocupărilor, pentru ea însăși.

Și totuși, dincolo de toate trudele și de toate neglijențele ei „cosmetico-vestimentare", ca să le zic așa, frumusețea ei — perfectă, altieră și biruitoare —își „epanuisează" rozele admirabile, zilnice, ușor cărunte și mereu mai adine parfumate, ca o horbotă involuntară și mereu nouă de trandafiri proaspeți, înfloriți te miri cum și prin ce „miracol" din tija ei semeață, ostenită și cu rădăcini provizorii și efemere în toate pămînturile din vasta, binevoitoarea și sacrificata ei circulație, nedumerită și pitorească, pe sol.

•

Astăzi, mama m-a bătut la „pichet", *fără să mă las.* Dă, Doamne, să n-am carte și să mă bată și mîine, prin propriile ei mijloace. Și totdeauna, pînă la ultima ei... carte.

Cred că Bobită mă iubeşte atît de mult, încît nu are

.

curajul să-mi mărturisească, cît.
B[*eumw* a pup ap 'ţmpsuooaj es **'tunoajBO** ^ţ;nqzŢ uiy
mine, „atmosfera", ultima noastră atmosferă familială, din 1944, în timpul bombardamentelor. Adică : mama e la mine, frate-meu şi cu ai lui vin zilnic s-o vadă, „ai mei" sînt toţi, în păr, şi pe tata îl visez cu noi în fiecare noapte. Ne mai lipsesc numai „alarmele aeriene", sau cum dracul ie zicea pe vremea aia, pentru ca „atmosfera" să fie complet completă.

însemnări

E curios cum sculptorii nu se exprimă niciodată plastic. (Mi-a dat astă-seară Bar,aschi un telefon.)

Mai plastic descriu eu o „mutră", decît să sculpteze orice sculptor o vorbă.

.

Una din diferenţele dintre literatură şi sculptură : Scrisul poate fi statuar, dar statuia, literară, niciodată.

.

N-am păr în cap, cîţi chei ,am văzut în viaţa mea.

.

Chelul trebuie să aibă orgoliul lipsei.

.

In general, toţi cheii despică firul în patru.

Nu e cuviincios să discuţi cu un chel, de-a fir a păr.

Toți cheii ar vrea să fie *„dix-hiiitieme siecle"*. Că, pe atunci, se purtau peruci.

.

Nu-i vorbi chelului de perucă.

.

Nesinceritatea este peruca care ascunde chelia unul caracter.

.

Chelul pretinde că părul altora e nehigieriic.

.

La banchetul cheilor, au fost cu toții, in păr.

.

Cînd chelul are coşmaruri, visează noaptea că-şi face-freza.

.

Şi chelului i se poate face părul măciucă.

.

Chelul cu perucă, în viață, călătoreşte cu paşaport fals (la cap).

.

Chelul nu poate să aibă decît păduchi de corp.

Cînd scoți peruca unui chel într-un salon, se simte mai: prost decît dacă ar fi rămas în c... gol.

.

Cînd începe să crească părul chelului, se face perucă..

.

Peruca : proteza chelului.

Şi, totuşi, scriind despre ei, nu mi-a rămas pagina cheală.

Nu lua şchiopul peste picior şi chelul în răspăr.

Dialog între doi chei:

— Mă rog ! în istorie sînt atîţia regi şi împăraţi care au fost chei.

— Da ! Dar ăia purtau peste chelie coroană, nu căciulă, drăguţă.

Ce uşor şi frumos te poţi juca cu vorbele, cu condiţia să nu le umfii prea tare, fiindcă, atunci, plesnesc ca baloanele de săpun.

Marea artă a scriitorului e să cunoască dimensiunea cuvintelor.

într-o vorbă nu trebuie să intre decît atît cît poate să încapă. Altminteri, e vorbă goală.

Cea mai bogată vorbă din lume : tot. Şi cea mai săracă : nimic.

în afaceri, nu uita că „ceva" e mult mai mult decît nimic.

„Sentinţele" moraliştilor de totdeauna au condamnat numai oameni nejudecaţi.

Cînd un scriitor ştie ce scrie şi cititorul înţelege ce a citit, se numeşte literatură ; cînd scriitorul înţelege ce-a

scris şi cititorul nu pricepe ce-a citit, se numeşte filosofie ; iar cînd nici scriitorul nu ştie ce-a scris, nici cititorul nu înțelege ce a citit, se numeşte metafizică.

Cuget pe negîndite.

*

Adevărata personalitate a umoristului se autentifică numai atunci cînd hazul lui începe să aparțină altora.

Unul din cele mai bune „spirite" ale mele a fost atunci cînd mi-am dat cuvîntul de onoare că n-am haz. Şi de-atunci mi-a ieşit vorba că am umor sec.

Umorul sec este hipotensiv.

Hazul e desculț şi umorul cu „guetres".

Nu scriu tragedii, de frică să nu mor şi eu la urmă.

Cel mai trist gen dramatic e comedia căzută.

Cînd scrii farse, să nu le faci teatrului. Să le faci publicului.

Am scris cincizeci de farse pentru public, dar nu i-am făcut nici una.

Cel mai greu „gen" de teatru e cel uşor. De cîte ori scriu o farsă sau o comedie „buffă", mă gîndesc Ia „ăla" (nu-mi amintesc cine a fost, dar a existat) care a făcut o

vioară din bețe de chibrituri arse. Şi care, totuşi, avea sunetul unui Stradivarius.

.

Nu există gen de teatru inferior. Există numai autori dramatici proşti.

Necrolog

Aseară, la Operă, am aflat că a murit D'Ayol (Cassvan, pe numele lui adevărat). Actor de comedie eşuat în cuplet de scenă periferică şi cupletist de „clasă mare" eşuat în roluri obscure de comedie, D'Ayol — care a avut voga lui, pe timpul lui Nitta-Jo — era un om de treabă, subțire şi, în felul lui, (era să zic „genul") foarte talentat, la „bază". Nu şi-a găsit, însă, niciodată momentul potrivit, în tonul şi climatul căruia să se încetățenească, pentru un drum profesional, lung, precis şi evolutiv. A fost mai mult decît „El" şi mai puțin decît putea să fie.

In timpul prigoanei legionare, cînd nu mai avea *„voe"* să joace, l-am angajat „şef de control" la teatrul „meu" din Sărindar. (Atribuții administrative erau încă îngăduite evreilor, în teatre). A fost primul controlor-şef care a primit publicul într-un frac impecabil, cu maniere „occidentale" şi cu o talmudică şi albastră resemnare în ochii lui de aceeaşi culoare. (Stilul „foileton" ,al frazei este voit.) Şi niciodată nu mi-a fost mai prieten — în ceea ce mă priveşte — decît în timpul cîncl mi-a fost salariat şi subaltern.

D'Ayol e tatăl (a fost, adică) al actriței Joujou Pavelescu, cu a cărei mamă, Natalița, a fost căsătorit. A fost fratele Sarinei Cassvan (imemoriala mea prietenă şi fostă soție a lui Ion Pas) şi a lui T'Ayol, alt actor de mare talent, fost şi el angajat într-unui din fostele mele teatre (Teatrul vesel, în palatul Eforiei, distrus complet de incendiu, în 1936 sau 1935, nu mai ştiu exact) şi frate cu Nestor Cassvan, unul dintre primii cinematografişti români, fost şi el administratorul meu „camuflat", la revista *Mitică,* tot pe timpul ruşinoasei prigoane legionare.

Să-1 ierte Dumnezeu ! Al lui, sau al meu, îmi este absolut egal. Şi, fireşte, dacă o avea de ce să-1 ierte, fiindcă, om,ul, chiar dacă n-a făcut bine ceea ce a(/făcut, nu se poate spune nici că a făcut rău. A făcut ce-a putut şi, mai ales, ceea ce a crezut el că ar putea face... Dar, onest, discret şi leal, ca nimeni altul, în ameţitoarea şi necruţătoarea noastră meserie, a celor „din teatru".

•

Constat, de cînd am „reluat" redactarea acestor însemnări, că de fiecare dată cînd scriu, am de pomenit un mort, din profesie. Fie mai vechi, fie recent. Încet, încet — *aher sicher* — se răresc cadrele, şi ale înaintaşilor, şi ale „generaţiei" mele.

La fel ca la masa noastră familială, de sărbători...

Am început — în ordinea vîrstei — să mă apropii de „capul mesei", în fiecare an cu un scaun-două. mai mult. Mai am cîteva şi gata. Iau „şefia" de cabinet în anticamera morţii. (Am scris-o cu „m" mic, intenţionat, din totală lipsă de consideraţie.)

Nu de moarte mă cutremur, ci de inevitabilul ei. (Să mă scuze Vlahuţă, că îl parafrazez atît de des.)

Pe mine, moartea nu mă va *cosi* niciodată... fiindcă am intenţia să mor toamna.

Moartea ar fi foarte agreabilă, clacă n-ar fi eternă.

Cînd faci cunoştinţă cu moartea, să nu-i întinzi mîna. Şi prezintă-te cu alt nume.

Cînd mă gîndesc că, totuşi, o să trebuie să mor într-o zi, de bătrîneţe, mă fac cu un an mai mic.

Femeile îşi micşorează vîrsta, ca să aibă iluzia că mor înainte de termen.

Femeile nu sînt niciodată destui de tinere pentru ele.

Femeia îşi fardează vîrsta.

s Nimic mai trist decît o fostă femeie, care se priveşte goală în oglindă.

Femeia îşi ascunde vîrsta şi cînd o chemi la spiritism. Ca dovadă, Măria Tereza mi-a spus mie, personal, că e cu un secol mai mică.

Vîrsta femeii nu se întreabă. Se scade clin oficiu.

+

Nici o femeie n-a murit la vîrsta pe care a ,avut-o in viaţă.

Femeia se face mai mică, pentru ca să crească în ochii bărbatului.

Şi la o sută de ani femeia îşi amînă „centenarul", ca s-o creadă vecinii de nouăzeci şi nouă.

Nimeni nu minte mai calculat ca trupul femeii.

Nici o femeie nu se dă definitiv unui bărbat. I se împrumută temporar.

*

Orice femeie goală îşi arată, întîi de toate, poşeta cea nouă.

*

Femeile ştiu mai exact decît noi, ce vrem de la eîe.

*

Cîndva (în 1940, ori 4) am „prelucrat" pentru teatrul de pe Lipscani, care purta numele meu, o farsă franțuzească (nu mai ştiu de cine), care se numea *Un monsîeur qui se regrette.* Eu i-am zis, pe româneşte, *îmi pare rău de mine,* şi cred că acest titlu este cel mai potrivit azi, pentru surîzătoarea tragedie care a fost — dincolo ele înțelegerea celorlalți, streini şi apropiați — toată povestea vieții mele adevărate. Da î Îmi pare rău de mine! Şi încă cum ! De crap !

23 ianuarie

Se sărbătoreşte oficial Centenarul Teatrului Național. Cred că este o eroare de calcul. Douăzeci şi cinci de ani din suta. lui, îmi aparțin, aproape exclusiv, mie, nesârbătoritul!

*

Scena Teatrului Național — din 1932 şi pînă în 1943 — a fost una din „sucursalele" mele dramatice. Păcat că, în două rînduri *(Chestiuni familiale* şi *Blockhaus),* băieții de prăvălie de acolo n-au prezentat cum trebuia marfa pe care o serveau. Dar, totuşi, s-a consumat pînă la epuizare.

*

Primul meu mare succes dramatic l-am înregistrat atunci cînd mi-am rupt — pînă la ultima filă — cea dintîi piesă de teatru. Fiindcă, începînd de a doua zi, *-iii* îpc să fiu un autor dramatic căzut, eram unul nejucat încă.

•

Prima mea piesă de teatru jucată, *Panțarola* (Teatrui Mic, 1928) ,a fost a 25-a pe care am scris-o. Dar, după iea, n-am mai aruncat nici una la coş. învăţasem un lucru capital, în carieră. Şi anume, să-mi resping piesele.

Dacă Teatrul Naţional, al cărui Centenar se sărbătoreşte de zece zile, cu toată deferenta şi amploarea oficială — care, din acest punct de vedere, merită toată lauda —• şi-ar povesti sincer viaţa lui atît de zbuciumată, tragică şi totuşi artistică, ar recunoaşte — cu marea lui cumsecădenie şi lealitate — că în ultimul lui pătrar de veac a trăit „în comandită simplă" cu mine. Adică, el a pus munca, şi eu capitalul. Şi ne-am îmbogăţit amîndoi. Şi de glorie, şi de bani, şi de duşmani..

•

în ultimii douăzeci şi cinci de ani, firma Teatrului Naţional s-a menţinut pe frontispiciu, bătută, în primul rînd, în cuiele mele dramatice. Şi jur că astea nu sînt deîpc piroane.

Sînt una din puţinele rude în viaţă ale Centenarului Teatrului Naţional; Dar fiindcă acesta se sărbătoreşte „oficial", noi, ăştia, „particolerii", fireşte, n-avem ce căuta la praznicul elogiilor. Drepturile de autor ni le-am luat ia timp.

Caragiale a ridicat teatrul românesc la rangul de teatru propriu-zis.

•

E foarte lesne să ai, în 1953, talentul iui Vasiîe Aîecsandri, de-acum o sută de ani !

•

în o sută de ani, literatura şi arta românească a alergat atît pînă să ajungă cot la cot (ori aproape) cu celelalte

literaturi şi arte „civilizate", încît acuma gîfîie, în loc să respire.

.

18 secole, românii n-au ştiut să citească. Şi de scris, au ştiut să scrie numai pagini de istorie.

.

Neamul românesc şi-a scris istoria fără să cunoască slovele.

.

După 1900, literatura română a dat şase clase într-un an.

.

Marele merit al literaturii româneşti este că s-a deşteptat — după 18 secole de somn — ca şi cum ar fi dormit avîndu-le, cînd s-a culcat.

Nouă, scriitorilor de la 1900 încoace, ne revine marele merit de a fi făcut să se uite tot ce-a fost sau n-a fost înainte.

.

Astăzi, arta şi literatura românească îşi face stagiul în efemer sau în eternitate, cot la cot cu contingentele de vîrsta ale „apusului", deşi pînă acum o sută de ani armata se recruta, la noi, cu arcanul.

Intr-o sută de ani, literatura românească şi-a plătit toate datoriile trecutului. Ba, acum, mai dă şi cu dobîndă foştilor creditori.

.

Cu cîteva *importante* excepţii (mă gîndesc la Eftimiu, Herz, Sorbul) după uluitoarea apariţie a lui Caragiale, care aparţine secolului trecut, adevărata literatură dramatică

românească (depăşind arta singulară şi „ridicîndu-se" pînă la rangul de profesie) a început să existe nu|mai după 1928, cînd autorii dramatici, în loc să plătească ca să li se joace piesele, sau să renunțe la drepturile de autor (Ottescu Niculae, Tătărescu Gh. etc.) au început să primească „comenzi[14]. Fiindcă, e clar şi etern, cînd comanzi ceva, înseamnă că-ți trebuie. Şi, deci, cînd a început să se comande „teatru original", înseamnă că devenise, implicit, un „articol de consum" care se cerea pe piață.

•

Publicul îngăduie, dar nu iartă.

•

Am intrat în teatru singur. Dar, după aia, n-am mai putut să ies din cauza publicului (aglomerației).

•

Totdeauna, am cointeresat publicul, în piesele mele.

Nu se scrie teatru pentru locurile goale.

•

Lese-drameîe (nu ştiu dacă am scris corect nemțeşte) trebuie să se citească, nu să se joace.

•

Nu admit, în teatru, nici o lege în afară de ale lui. După cum, apei, nu-i admit decît $H_2 0$, prc 3ria ei formulă chimică, care o creează şi o legitimează c i atare, atît în circulația cît şi în rosturile ei veşnice.

•

Teatrul trebuie să rămînă acelaşi, chiar dacă spectatorii se schimbă.

•

Cît există viață, teatrul va trăi în c ontul ei.

Teatrul trebuie să trăiască etern viețile trecătoare ale tuturor.

Istoria vieților vieții, trăite sau imaginate, se scrie şi se şterge în fiecare zi, pe scena tuturor teatrelor lumii.

.

Teatrul va fi contemporan cu ultima zi a lumii.

.

Teatrul te face să trăieşti şi viețile altora.

Vino la teatru, dacă vrei să te uiți sau să te regăseşti.

.

Cine a „inventat" teatrul, a iubit oamenii sinceri.

Chiar dacă ai rîs cu lacrimi la un spectacol, de ce eşti trist (că eşti) după ce se lasă cortina ? Nu cumva, pentru că eşti obligat să te reintegrezi — între stal şi graderobă — în propria ta fericire sau „personalitate" ?

Niciodată cinematografia n-o să ucidă teatrul, după cum, niciodat?, praful de ouă nu va ucide găina.

Teatrul şi i inematograful nu pot să aibă nimic comun : cel mult, sped itorii.

.

Cinematograful, cu toate perfecțiunile sale prezente şi eventuale (sonorizare, regie, culoare etc), nu va putea înlocui niciodată teatrul. Pentru că, între pînză şi scenă, va rămîne totdeauna diferența dintre cadavru şi viețuitoare.

Teatrul este istoria animată a vieților pe care am fi putut să le trăim, sau pe care trebuie să le evităm. (Să nu Ie fi trăit.) Şi a vieților noastre curente, rezumate în trei acte şi două ore, pe înțelesul tuturor şi al nostru.

De la teatru totdeauna pleci cu regretul de a nu fi decît tu însuți. (Aşa cum eşti.)

La teatru, orice spectator se simte „cineva" față de cei oare n-au venit.

Nici autorul nu ştie cită realitate poate fi în piesele lui „utopiste".

Teatrul te face contemporan, deopotrivă, cu viața (cu realitatea) şi cu legenda.

Viața îşi scrie memoriile şi visurile în piesele de teatru.

Teatrul îți spune, tot ce are de spus, în față.

Cartea e în mîinile tale. Teatrul te are în mîinile lui.

Eu m-am născut autor dramatic, aşa cum se nasc unii cocoşați. Se vede că de-aia am avut „bossă".

.

Mi-am iubit meseria, fiindcă şi ea a... corespuns.

.

« Niciodată n-am fost mai trist ca în serile de premieră ale „marilor" mele succese teatrale. Poate unde aveam,

„în mod subconştient", senzaţia (e o simplă bănuială a mea) că „noul născut" de pe scenă era, totuşi, un mort în plus pentru mine.

N-am murit eu, la treizeci de ani, de sc&rlatină. *Şi-o* să mor, acum, de modestie ?

Modestia nu e decît perfidie crescută la pension.

Să mă ierte Dumnezeu că sînt nepoliticos cu Dînsul,. dar — în primul rînd — cred tot în mine.

N-aş vrea să mor, înainte de a-mi fi încheiat toate socotelile cu viaţa. (Celor care rămîn.)

Dumnezeu e necesar proştilor şi indispensabil nouă. celorlalţi, după ce ne prostim.

Dacă aş şti eu sigur că există Dumnezeu, să fiu măgar, dacă nu m-aş duce în fiecare zi la biserică.

Niciodată n-am putut să mă înalţ pînă Ia Dumnezeu,, fiindcă niciodată nu mi-a făcut cinstea să se coboare pînă la mine.

Dumnezeul meu are unsprezece ani şi opt luni, e în clasa V-a elementară şi îl cheamă Bobită. Dar, pentru el, sînt în stare să cred şi în celălalt, ceva mai în etate.

Adevărata lume e în mine. Restul, numai rude de departe.

N-am „închinat" nimic teatrului. Din contra. El mi-a pus mie cruce, de cîțiva ani încoace.

De cîte ori îmi fac analiza sîngelui, mi-e teama să nu-mi dea „teatru" la rezultat.

Cred că aş fi fost un mare actor, clacă aş fi putut juca teatru, aşa cum îl scriu.

Nu recunosc nici un autor dramatic — *ă travers Ies-siecles* — pe care n-aş fi putut să-1 egalez. (Dacă nu să-1 întrec.) Fireşte, după ce l-am citit.

*

Sînt atît de bogat în „carieră", încît sînt sigur că nici-odată n-o să pot da tot. (N-o să mi se poată fura tot.)

•

în teatru m-am dăruit contra cost.

27 ianuarie-

însemnări

Sînt cuvinte care ar trebui să roşească de ceea ce spun.

.:.

Mai bine, vorba lui Pirandello, „şase personaje în căutarea unui autor", decît, vorba dramaturgiei noastre contemporane, „şaizeci de autori în căutarea unui personaj".

Cea dintîi întîlnire între un autor dramatic şi personajul principal al viitoarei lui piese se lasă totdeauna cu beție... de cuvinte.

*

Cînd termini o piesă de teatru, trebuie să revezi actul prim, să refaci pe-al doilea şi să rescrii pe ultimul. Şi dacă piesa e în patru acte, pe al patrulea să-1 tai.

După ce termini de scris o poezie, îţi vine să bei un pahar de şampanie. După ce termini o piesă de teatru, îţi vine să bei o sticlă de coniac, şi după ce termini un roman, îţi vine să iei o baie.

Fiecare autor dramatic trebuie să învețe de Ia sciţii cum să scrie piesele ca el însuşi.

.

Marele merit al unui autor dramatic este atunci cînd „secretul meseriei" lui devine public, dar îi rămîne personal.

.

Autorul dramatic trebuie să aibă două lucruri în profesie : finalurile de acte şi finalul de carieră.

.

Niciodată n-am fost aplaudat „la rampă". Numai pe scenă.

.

Am reţinut — din multe altele — trei „ieşiri la rampă" ale confraţilor mei. A lui Sabaru (la piesa *Cain),* pe care nu 1-a chemat nimeni, a lui Camil Petrescu (la Suflete *tari),* care s-a chemat singur, şi ale lui Eftimiu, care, la toate premierele lui, intră „la aplauze", chiar dacă, întîmplător, i s-a înlocuit piesa pe afiş, în ultimul moment.

.

Cei mai mulţi autori dramatici ies la aplauze, fiindcă au scris piesele, de clacă.

Am avut şi critici sinceri. De exemplu, pe mine.

.

Am citit, totdeauna, toate criticile care s-au scris despre „operele" mele, de toate genurile. Dar niciodată nu m-au enervat, cît au enervat „operele" mele pe critici. Ca o dovadă, nu le-am răspuns decît,, cel mult, cu cîte o nouă lucrare.

.

Autorul dramatic, dacă e un părinte bun, trebuie să-şi dea talentul la meserie, nu la... şcoală literară.

.

Talentul fără meserie e mai rău ca meseria fără talent.

.

Nici „om simplu", dar nici „simplu om", în civil şi nici „soldat prost", sau „prost soldat", în armată, dacă vrei să fii „gradat" în civilie şi „cineva" în armată.

.

Ce lungă e calea de mijloc între două linii drepte !

Pro domo

Capitolul „sănătate" devine, din nou, alarmant. Mi s-a semnalat recent un apropiat emfizem pulmonar. Ficatul a-nceput să nu mai fie un organ *„de foie"*. Mă trădează. Tensiunea (15/10) şi-a deplasat echilibrul; gîtul gîfîie cu paşi repezi spre astm ; nervii îşi menţin (mai redusă, oarecum) comica lor „agorafobie".

încolo, mulţumesc lui Dumnezeu, sănătos tun ! (Am uitat să trec, la rînd, aorta uşor mărită şi unele dureri de stomac cu toate semnalmentele unui ulcer, mai vechi ori mai nou. Şi plus malaria cronică şi chino-rezistenţa.)

.

M-am hotărît să reiau hotărîrea de anul trecut şi după ce îmi fac „toate" analizele, prescrise de atunci, să mă „arăt" la un doctor. Hotărîrea fiind luată, mai rămîne să mă decid cînd o pun în aplicare.

Nici unul din remediile mele, verificate şi personale, nu mai „prinde" şi nu mai e eficace. (Nici vinul negru fiert, la junghiuri, nici țuica rece, la dureri de stomac, nici tutunul, la „chintele" de tuse, ş.a.m.d.) Singurul care îmi mai face bine (aproximativ) la toate, e cîte un pahar de vin bun, din cînd în cînd. Eh ! dacă s-ar mai găsi coniac franțuzesc sau whisky, ar fi cu totul altceva. Dar importul „medicamentelor" din străinătate nu este îngăduit.

.

Kitty a avut alaltăieri un accident care, sper, nu se va solda, pînă la urmă, cu o fractură a gleznei. Ar fi neconsolată să stea (Doamne fereşte !) cu un picior în gips, ea care toată viața a fost pe picioarele ei.

Bobită e în pat cu o uşoară răceală. I-am jucat numeroase „piquete" şi „bellote" (ultimul joc pe care 1-a învățat de la mama, care — şi ea — e destul de serios răcită) şi, vorba lui, „l-am bătut de m-a omorît". E curios cum, într-o casă atît de sănătoasă ca a noastră, putem fi toți bolnavi, în aceeaşi zi.

însemnări

De ce să mă vindece doctorul, cînd m-am îmbolnăvit singur ? Ce strică el ?

— Mare noroc ai, şefule î De cînd eşti cu glezna în gips, nu mai poate nimeni să te ia peste picior !

Proştii se deosebesc numai între ci. Faţă de ceilalţi, sînt identici.

.

Prostia e internaţională. Ca aerul.

.

Prostul nu mănîncă creieri la restaurant, ca să nu creadă lumea că n-are (că duce lipsă).

.

Fericirea prostului e că n-are cu ce să judece pe deştepţi.

.

Cînd eşti prost, să nu-ţi faci cărţi de vizită.

.

Prostul nu recunoaşte că este, fiindcă n-are de unde să ştie.

.

Toţi oamenii sînt de aceeaşi culoare, la sînge. Chiar şi cei cu sîngele albastru.

.

Şi proştii au nobilii şi supuşii lor.

.

Dacă s-,ar gîndi un deştept să facă un partid al proştilor, ar avea o imensă popularitate în alegeri.

.

Prostia nu se vindecă nici cu trepanaţie.

.

Cînd scriu despre proşti, nu rîd de ei. îi comemorez.

Satisfacția unui savant care face autopsia unui prost notoriu, în clipa cînd zice : „Şi-acum, în sfîrşit, să scoatem si creierul!"

Prostul se naşte repetent la creieri. (Cu creierii repetenți.)

Se pare că prostia nu este în funcțiune numai de creieri. Dar ce-i pasă prostului de ce e în funcțiune, dacă lui îi funcționează perfect.

.

Să nu dispreţuim proştii. Datorită lor ne remarcăm.

.

Proştii au şi ei nătărăii lor, după cum avem şi noi proştii noştri.

.

Cînd se visează deştept, prostul are coşmaruri.

.

Prostul e mărginit şi prostia nelimitată.

.

Prostul n-are nevoie de deşteptăciunea ta.

.

Proştii trebuie să ne fie necesari, fiindcă sînt inevitabili.

.

Proştilor le vine prost numai capul, chiar cînd pălăria le sade bine.

.

Mintea prostului circulă în jurul ei însăşi.

Ce puteam să scriu despre proşti, altceva decît prostii ?

JPro domo

De cînd sufăr de agorafobie (maladie de care nu ştiu dacă am pomenit pînă acuma şi de care am luat cunoştinţă, precis şi oficial, în mai, anul trecut),, am încetat plimbările mele, pe străzi periferice şi parcurile de la marginea capitalei. Plimbările acestea — cu toată trena lor de „gînduri", *incidente* pe parcurs, .observaţii *„sur le vif"* etc. — îmi lipsesc enorm. Mă simt deposedat cu brutalitate de acel „superflu" de care vorbeşte Pirandello în ciudata şi admirabila lui carte *On tourne.* „Superflu" în climatul căruia — intim, variat şi pitoresc — mă simţeam, în mine însumi, ca la mine acasă. Şi asta nu e puţin lucru. Am impresia că mi s-au spart tocmai ochelarii cu care vedeam mai bine şi ale căror lentile unice sînt, fireşte, de neînlocuit. Circul — după treburi sau capricii mici şi limitate ca şi distanţele — numai în jurul domiciliului şi fără complicaţii de străzi şi mai ales de pieţe. Evit zgomotele vieţii, în ampla lor desfăşurare zilnică, pe marile artere ale Metropolei şi, în general, toate zgomotele (chiar şi ale bufetelor de stat „cu clienţi", în care intru din cînd în cînd, să mă „deservesc" — ăsta e termenul oficial pentru a servi — cu un „amalfi", băutura mea actuală preferată. Fiindcă mi-am făcut următoarea socoteală. Ţuica, nota 3 (din 10), vermutul, tot 3 (din 10). Ţuică plus vermut, respectiv, „amalfi", fac 6. Deci, în loc de două băuturi de „nota 3", beau una de nota 6. Şi mediocru e mult mai mult decît prost. Evit şi oamenii. Şi — încet, încet — îmi dau seama că încep să mă evit şi pe mine, cu propriile mele artere de circulaţie, cu proprii mei oameni şi cu propriile mele zgomote. Într-un cuvînt, cu propria mea viaţă interioară cu care mi-am dublat totdeauna existenţa publică şi cu care m-am apărat de rest, ca şi cu un scut invincibil... Dar cînd scutul începe să cedeze, înseamnă că mîna centurionului a început să slăbească pe mîner. Şi-atunci, lupta începe să fie pierdută, începe să fie, deci, ultima.

— Am atîtea boli, doctore, încît nu mai sînt uri simplu pacient pentru dumneata. Sînt o policlinică !

— Fugi, domnule, că n-ai nici o boală. Ai cincizeci de ani, ăsta e diagnosticul tău adevărat ! mă „încuraja" un cunoscut.

— Tocmai asta mă nelinişteşte, i-am răspuns. Eu am cincizeci de ani şi bolile mele sînt tinere. Unele, nou-născute, chiar. Şi, deci, e logic ca ele să se dezvolte, în timp eu să mă reduc".

Nu mi-e teamă de boli. Numai de convalescenţele lor •— compromisurile astea inutile, dintre fostul şi viitorul deces.

La vîrsta mea, am dreptul să fiu bolnav. Dar nu mai am timp.

.

Logica morţii e absurdă la orice vîrsta.

Toată viaţa ai plictiseli cu moartea. Noroc că după ultima rămîi indiferent.

De la cincizeci de ani încolo, am început să mă iau bine cu Moartea. O scriu numai cu „m" mare.

.

La 29 ianuarie avem o zi mare în casă. Ne-a anunţat ele la Fondul literar că mi-au sosit o parte din drepturile de autor, de pe noiembrie şi că ni se vor plăti. (Se pare că e vorba de o sumă destul de importantă. Circa .10.000 de lei, deocamdată.) Ne-am pregătit, incorpore, listele.de cumpărături de toate felurile şi toţi aşteptăm, fără să ne

mărturisim — fiecare cu emoția și visul lui — marea clipă a devastării banilor. Kitty visează cearceafuri pentru casă și haine pentru toți, afară de ea. Mama visează porc pentru bietul frate-meu (care nu și-a putut cumpăra anul ăsta și căruia îi voi „împrumuta" eu — căci altfel nu primește — bani să-și ia). Annie visează cămara plină cu „de toate" ; Mally visează tot ce visăm noi la un loc ; Bobiță visează — oh ! cîte nu visează el — iar eu visez să mă văd cu toți la masă, numărîncl banii și repartizîndu-i pe capitole și liste, după visul fiecăruia. Căci nu există bucurie mai mare, mai adîncă și mai egoistă decît să poți împlini visul tuturor, mai ales cînd ăsta e și visul tău unic și cel mai... visat.

Cine a spus că banul nu te face fericit a mințit. Te face," dar numai atît cît îl ai.

O fi ea trecătoare „fericirea banului", dar e bună.

•

Cu banii, o să-mi cumpăr în primul rînd liniștea, pînă ce îi cheltuiesc.

Totdeauna am avut grija zilei de mîine. Astăzi o am pe cea a zilei de poimîine. Că atunci încasez banii.

•

Banii de poimîine sînt pentru zilele de mîine.

•

Afară e un ger de trosnesc lemnele... în sobă. (Zice bogatul.)

•

Un sfat pentru cei cu pietre la rinichi sau la ficat. Să stea fără foc, pînă le crapă pietrele de ger.

Pe sub fereastra mea se dau pe gheață copiii cartierului. Şi ori de cîte ori cade cîte unul, mă uit dacă nu cumva m-am zgîriat la genunchi.

Pentru mine, Bobită patinează mult mai frumos decît el.

•

Dacă vom mai avea zăpadă, o să-i fac lui Bobită, pe terasă, un om care să semene cu mine. Nu de alta, dar ca să mă topesc şi-aşa după el.

•

Aş vrea să ningă, pînă cînd Bobită o să vrea „iarbă verde".

•

Ori de cîte ori mă recunosc în umorul lui Bobită (şi ocaziile sînt multiple şi zilnice), n-am impresia că mă reproduce, ci că mă continuă.

•

Dacă tot ce-am făcut în viața mea a avut umor, atunci, Bobită e cea mai reuşită poantă a mea, fără discuție.

•

Băiatului meu nu-i place să învețe, atît cît îi place să afle şi să ştie.

•

îi vorbesc — deopotrivă şi cu aceeaşi căldură —. şi despre florile şi despre bălăriile vieții. Şi despre duhorile şi despre parfumurile ei. Vreau să iubească egal şi să privească cu aceeaşi ochi şi limpezimile cerului — în criză de senin — şi nodurile pămîntului, mereu noi şi mereu altele, în marea lui zbatere. Să prețuiască şi luna, şi vaca, şi spada, şi mătura.

Să ia viața în piept, dar cu creştetul lui deasupra şi cu picioarele în pămîntul ei, altul sub fiecare pas. Să în-

teleagă fiara şi omul, deopotrivă. Să se bucure de puţin, la fel ca şi de tot. Şi cînd îi va veni şi lui ceasul — care aş vrea să nu-i sune niciodată — să-şi aducă aminte de „tăticuţul" lui de pe vremuri şi să spună : „Tată ! M-ai învăţat să încerc să fiu fericit, şi dacă n-am fost, e că nu te-am ascultat".

Băiatul meu îmi e atît de drag, încît am început să ţin şi la mine, de cînd l-am făcut.

Fiul meu mi-a dat viaţa.

•

La 1 iunie 1941, orele 11,25 dimineaţa, în istoria vieţii mele s-au petrecut, simultan, două evenimente capitale. S-a născut fiul meu şi m-am renăscut eu.

Somnul meu are o sucursală. Sus, în odaia băiatului, la picioarele lui, în pătuc.

•

Dorm propriu-zis pînă la marele somn.

•

Oricît aş fi de nedormit, jur că niciodată nu mi-e somn de veci.

•

Omul care spune că îşi doreşte moartea, minte ca să facă impresie.

•

Moartea te găseşte mai sigur la sanatoriu (la spital).

•

Foarte puţini oameni mor „în oraş". Dacă ceilalţi sînt proşti şi stau acasă !

29 ianuarie

Pro domo

Da, azi am încasat „banii". Mulți (pentru cît eram de obișnuiți cu puțin) și atît de așteptați. Dar în loc să stau la masa din sufragerie (că e lungă cît o masă de consiliu de administrație), cu toți ai mei împrejur și să „numărăm" banii, ca să-i repartizăm pe „persoane" și „capitole", stau acum singur (că scriu pe ea) și număr clipele pînă mîine, cînd va veni doctorul să vadă ce are sau ce n-are Bobiță, care s-a deșteptat din somn, la unu noaptea, cu frison și 39 de grade. Așa au fost totdeauna „marile mele bucurii, în viață". Izbite în creștet, prin surprindere, de o mînă care mă dușmănește demult (cleși n-are de ce) și pe care, chiar clacă ar fi a lui Dumnezeu (și mai ales a lui), aș fi în stare — dacă aș avea-o în mînă •— s-o mușc pînă la sînge și s-o fărîm ca pe un pumn de macaroane.

De cîte ori copilul meu este bolnav, Dumnezeu e un măgar.

Nici nu știu exact ce scriu, ce vreau să scriu. Scriu astă-seară ca să-mi „mobilez" noaptea cu ceva și să treacă mai repede, pînă la „temperatura" de dimineață a băiatului. Și, mai ales, scriu ca să-mi ocup mîinile și să nu mă strîng — prematur și poate inutil — cu ele de gît, așa cum simt că „îmi vine".

în noaptea asta de veghe (grea și amară pentru mine) nu există decît un singur „idol" în fața căruia pot să mă prostern sau să mă revolt : termometrul. Și nu doresc decît să mă tîrăsc, ca un sclav bicisnic și recunoscător, la picioarele lui, pentru crunta bătaie de inimă pe care mi-a dat-o acum două ceasuri.

Mă uit la ceas. Patru dimineața. Băiatul, bolnav, e sus cu Kitty și cu *schwester* Annie. Eu — nemaiavînd dreptul

să-1 „deranjez" — sînt singur jos, la mine, în odaia mea de lucru. Mai sînt patru secole, pînă mîine dimineață, la opt, cînd va veni doctorul să-1 examineze. Patru secole pe care le voi trăi, totuşi, cu inima moartă în panica stîrvului viu şi dezolat.

.

Dacă mi-ar muri băiatul, situația mea e foarte limpede şi, poate, de aceea sînt foarte calm şi „atît" de stăpîn pe mine. După şase săptămîni, lui o să i se facă parastas de sase i săptămîni, si mie de sase săptămîni si-o secundă. Eclar?

; Coane Dumnezeu ! De ce te răzbuni pe copii? Dacă ai"'• •ceva cu mine, loveşte-mă personal, direct! Dumneata ce-ai spune dacă, eventual, avînd şi eu să-ți reproşez ceva, aş începe, în prealabil, să-ți bolnăvesc îngerii ? Şi, totuşi, tpt dumneata ai fi în avantaj. Fiindcă dumneata ai un cer plin de îngeri şi eu am un singur înger sub cerul dumitale,

*

Doamne ! Nu te juca cu sănătatea copilului meu. Că vin în rai, imediat după el — dacă mi-1 iei — şi escaladez zidurile (ca să nu mai fiu obligat să fac coadă în fața cheii lui Sf. Petru, pentru a intra onest, pe poartă) şi mă răzbun,. Mă răzbun, groaznic,; ca să te doară în eternitate. Şi ştii cum ? Iți prezint băiatul pe care mi l-ai luat. Atît. Şi va fi suficient pentru ca să te demasc, odată pentru totdeauna, în fața celor care s-au încăpățînat, omeneşte, pentru ca să creadă dumnezeieşte în milenara şi impalpabila ța realitate şi impostură.

De jos de ia mine şi pînă la camera băiatului, la etaj sînt douăzeci şi trei de trepte pe care — în noaptea asta —- inima mea bolnavă le urcă şi le coboară, totuşi, din cinci în cinci minute. Probabil că de-aia îmi bate atît de tare, cînd îmi revine la sediu.

Cred în Dumnezeu numai cînd îmi e copilul bolnav grav. Ca să-1 linguşesc, pînă vine doctorul.

•

Dacă Dumnezeu credea în mine, era cu totul altceva, în ceea ce ne priveşte „filosofic" pe amîndoi.

•

într-o după-amiază cu soare de miere de mai, cu umbră tolănită sub copaci şi scăpată printre frunzele lor ca nişte „schweitzere" brune şi tremurătoare (în jurul găurilor) aşternute pe pămînt, mă plimbam în grădina publică din Cîmpulung, cu Bobită. (Avea patru ani. Adică aveam amîndoi cîte patru ani fiecare, eu fiind numai puţin mai dezvoltat ca aspect, dar ca minte aidoma.) M-a întrebat:

— Taty î De ce fac pomii umbră ?

Ca să evit o.explicație prea complicată pentru vîrsta lui, i-am răspuns.

— Se fotografiază şi ei, cum ne fotografiem şi noi. Umbra e fotografia lor nedevelopată.

— Ce e ala nedevelopată ?

— Adică neretuşată de fotograf.

•— Ce e aia neretuşată ?

— Adică necorectătă de fotograf. Lăsată aşa cum a ieşit pe poză.

— Şi cine fotografiază pomii de le iese umbra neretuşatâ ?

— Soarele, tăticule ! Pe noi, ne fotografiază Baraghin (un fotograf din Cîmpulung) cu „Leica" şi pe ei soarele. Dar noi ieşim mult mai bine în poze decît pomii. Fiindcă soarele, nu e aşa, e un fel de fotograf amator al pomilor, nu ca Baraghin, care...

— Ce-i aia amator ?

— Adică, cineva care face un lucru în diletant, fără să fie de meserie.

— Ce e aia diletant ?

— Ți-am spus. Cineva care nu e de meseria pe care o face şi pe care o practică numai de plăcere. De plăcere pentru el.

— Ce e aia o practică ?

— Adică o face...

— îmhî ! (Şi după un timpişor.) Va să zică, tu eşti tăticul meu diletant.

— De ce ?

— Fiindcă tu „faci" pe tăticul meu, aşa, de plăcerea ta.

— Eu nu fac pe tăticul tău. Sînt.

— Nu eşti. Tu nu eşti tăticul meu de-adevărat.

— Dar atunci, dacă nu sînt eu, cine e ?

— Baraghin ! Că el ,are practică...

*

Ce încet trece timpul, cînd îl aştepți să treacă şi ce repede, cînd ai vrea să stea pe loc.

.

în noaptea asta număr clipele, ca un condamnat zilele de puşcărie. Şi, ca şi zilele lui, clipele mele au gratii dincolo de care nu pot să evadez.

Dacă viața are ceva de împărțit cu mine, admit să-mi spintece burta sau să mă împuşte în creştet. Dar nu permit nici măcar să-mi zgîrîie băiatul.

.

Şi iacă-tă cum s-a soldat prima mea zi de „bogăție" după şase ani (şase ani am zis !) de famină. Băiatul meu are tot 39 de grade, ca pe vremea cînd eram săraci. Şi în timp ce, sus, el arde agitat şi cu ionatanele febrei în obraji, banii noştri, banii bucuriei noastre colective de azi, se răcesc în sertare, *singuri,* inutili, nuli şi neaveniți. Şi morți. Şi neinteresanți. Şi fără scop în viață (în viața lor), şi fără căldura mîinilor pe care le destinasem să-i socotească, să-i slăvească şi să-i împartă şi care, acum, se agită tandre, triste şi imens de sărace, printre medicamente, icoane şi țigări aprinse una de la alta.

S-a făcut 6 dimineața şi frig. Nici nu ştiu ce-am scris şi habar n-am dacă, totuşi, printre plimbări de-a.lungul odăii, ascultări discrete la capul scării, ca să aud zgomotele „de sus" şi maldăre de țigări fumate pe jumătate, o să mai scriu ceva. Nu premeditez.. Mai sînt două ore pînă la 8, cînd o să vină doctorul. Nu ştiu cu ce o să le mai pot umple sau anestezia şi pe astea. Şi deşi doctorul Aurel Stroe stă cu casa lipită de a noastră, sigur că mi se va părea că va face două poşte de la.poarta lui pînă la a mea, la 8, peste două ceasuri, cînd îl aştept.

.

In noaptea asta, viața mea e în concediu de neodihnă.

.

Cînd îmi e băiatul bolnav, parcă am demisionat din viață, pînă se face bine.

1 februarie

Pro domo

Bobită a avut o „uşoară" congestie pulmonară („uşoară" pentru el, dar foarte grea pentru mine), datorită unui fel de gripă, care, spun doctorii, circulă în prezent.

Acuma, după „consulturi", „peniciline" etc, este convalescent. Mie, însă, boala lui nu mi-a trecut încă şi o duc — anonim şi covîrşit — aşa cum pot, pe picioare, dacă aceste andrele de împletit paşi se mai pot bucura de prestanța geamănă a acestui nume propriu.

.

Se pare că şi mama a luat gripa „de tip nou" a iui Bobită. Sîntem, cu toți ochii casei, pe ea. Fiindcă, la şaptezeci şi cinci de ani ai ei, nu mai cred îh penicilina pe care ne-am pregătit-o la domiciliu, pentru orice eventualitate.

Aflu că a murit Pik Ferekide, soțul donatoarei acestui „registru". Nu ştiu exact ce-a făcut sau ce n-a făcut în viață. Totuşi, pentru puținul cît ne-am cunoscut, îi prezint respectoasele mele condoleanțe, cu ocazia decesului.

Nu ştiu de unde s-a aflat că „am bani mulți" de alaltăieri. Dar, desigur, s-a aflat de undeva, fiindcă, altminteri, nu-mi explic cum se face că, unde mă duc, mă întîlnesc cu „prieteni" pe care nu i-am văzut de ani de zile şi care — toți — au de primit bani peste cîteva zile şi dacă, „pînă atunci", aş putea etc... Am dat tuturor, n-am refuzat pe nimeni, în amintirea zilelor — foarte lungi şi recente •— cînd nici eu n-aveam un leu, dar nu ceream nimănui din cei pe care îi ştiam că au şi cu care am făcut toate eforturile ca nu cumva să-i întîlnesc... întîmplător.

Dau tuturor celor care mă „tapează" (şi încă cum), pentru plăcerea de a-i face să creadă că tot mai există „fraieri". Fiindcă „fraierul" este o specie umană, care, pentru binele omenirii de pretutindeni, nu trebuie să dispară niciodată complet. Ca iluzia !

•

M-am întîlnit la „Nestor" (azi „Cofetăria Republicii", cred) cu Gicu Vraca. (Am pentru el o deosebită „slăbiciune" prietenească şi o foarte controlată şi atentă prețuire artistică, „atît cît mă pricep eu în teatru".)

Era, ca de obicei, frumos (în viril, cu patina vîrstei vizibilă, dar în avantajul lui), elegant — *tzre ă qiiatre. epingles* — şi peremptoriu, aşa cum e el şi ştie că-i „sade" bine. S-a informat, cald, despre Kitty, despre Boby, despre mine (ca sănătate şi etc.) şi-apoi m-a „atacat" şi profesional.

— Dar tu ce mai scrii ?

— Teatru ! i-am răspuns.

Şi, tot el, după o clipă de „meditație".

— Vorha ta ! Teatru ! Că dacă şi tu m-ai fi întrebat, pe mine ce mai joc, ţi-aş fi răspuns tot atît de prompt : teatru. Şi, strîngîndu-mi mîna, discret: Sau, cu alte cuvinte, „zexe", dragă Tudorică. Şi, împotriva părerii mele, mai susţin unii că Gicu Vraca n-are umor. Şi, încă, primejdios.

·

Şi fiindcă veni vorba de Vraca...

Eu îl socotesc un „mare" actor, *instinctual,* ca să zic aşa. Înţelege rolul, fără să-1 priceapă, dacă pot spune astfel (vorba lui Farfuride). Interpretează, temperamental şi precis, fără să fie de acord cu părerile lui despre piesă, ori despre rol. Cariera lui de actor a fost, totdeauna, în «contradicţie cu punctele de vedere ale domnului Vraca particularul... Şi totuşi, pe scenă, a fost totdeauna de perfect acord cu rolul, chiar cînd, în afara ei, s-a găsit în totală discordanţă. In afară de scenă, *vede* (n-ar mai vedea) într-un fel şi judecă tot aşa. Odată, însă, intrat în rol (în spectacol, mai precis) renunţă „fără să-şi dea seama" şi fără să „capituleze" şi izbuteşte să se exprime internaţional, în limba lui maternă.

·

Ehe ! Ce m-ar fi citit românii, dacă mă năşteam eu scriitor francez.

·

Pentru un scriitor contemporan, literatura „clasică" nu trebuie să aibă decît o valoare... informativă, şi nu documentară.

Nu imitaţi „clasicii". Depăşiţi-i, dacă vă dă mîna !

E o bibliotecă în care am citit în fiecare zi, ca să-i pot dărui într-o zi, sau adăuga în timp, şi volumele mele. Şi anume, viaţa.

Numai cînd înțelegi bine Moartea, pricepi perfect de ce trebuie să-ți trăiești cu disperare fiecare zi.

Toate femeile de vîtfsta mea aiu împlinit, demult, ,zece ani mai puțin.

13 iunie

Altă precuvîntare

M-am uitat înapoi şi am constatat că de la 1 februarie n-am mai deschis acest ceaslov şi n-am mai notat nimic în el. Mă întreb de ce şi nu ştiu ce să-mi răspund. Probabil că n-am mai avut „chef" — în patru luni şi mai bine, astea care au trecut — să mă mai joc cu vorbele, nici cu gîndurile, nici cu „faptele" vieții mele de care, precum se ştie, mă ocup, exclusiv, în aceste însemnări. Dar, şi mai probabil, cred că mi-a fost lene. Lene, pînă să-mi ascut chiar şi creionul. Şi nu o lene din cele cunoscute obişnuit sub acest nume şi explicate ca atare în dicționar... O lene proprie (ca să nu zic originală), crescută din mine însumi, din propria mea substanță actuală şi întinsă, în toate colțurile şi încheieturile mele trupeşti şi morale, ca o pînză de păianjen într-o casă pustie. Am fost, pot spune (şi sînt încă), propriul meu păianjen. Mă pîndesc, întins, subțire, dintre toate ungherele sufletului şi cotloanele trupului, să cad în propriile mele fire şi să mă mănînc — solitar şi satisfăcut — pînă cînd deasupra golului care va rămîne din mine se va prăbuşi, gras şi lipsit de sprijin, păianjenul care m-a mîncat, aşa cum şi-ar fi mişcat, inversînd mitologia, copiii pe Saturn. „Ca *tournera mal",* ar zice acum, dacă ar citi ce-am scris, dragul meu răposat întru calambur, Horia Furtună.)

Pro domo

Nu ştiu dacă am însemnat aci (nu recitesc niciodată ce-am scris în urmă, sau, în orice caz, numai în cazuri sau

„momente" excepționale) că am fost declarat, oficial, „autor dramatic clasic al R.P.R. şi că, în această calitate, se joacă, încă din noiembrie, două dintre piesele mele „reconsiderate" : *Titanic vals* şi *Eseu.*

Succesul pe care ambele îl obțin, de-atunci şi pînă azi, în mai toate teatrele de stat din provincie *(y compris* turneele lor, ale tuturor) este „monstru". (Fără să fiu „modest", mă jenez, totuşi, s-o spun, dar aşa este. „Monstru", literalmente.) Şi, fireşte, succesul aduce bani. Bani „grei" față de putința de cîştig a celui mai bine salariat dintre oamenii muncii de azi. Din nenorocire, însă, din motive pe care nu le cunosc şi nici nu vreau să le aflu, nu mi se - plătesc la timp. (De la 2 mai şi pînă azi n-am încasat de la Fondul literar, prin care primesc banii „obligatoriu", nici un leu, deşi am peste zece mii de lei ele luat, bani „vărsați" de teatrele respective. Plus alte sume care au sosit şi sosesc mereu între timp şi pe care nu le cunosc, fiindcă nu mă interesez dinainte.)

Din cauza asta (a ammărilor de azi pe mîine şi a implicitei amînări a proiectelor mele în legătură cu aceşti bani), mi-am distrus (repet, *distrus)* nervii. Ce bruma mai aveam din ei.

Aşa. că mă gîndesc în fiecare zi, cu tandrețe de amantă, la bogatele zile ale fostei mele sărăcii lucii. Fiindcă,, pe atunci, visam banii pe care îi cîştig azi (şi visul este tonic şi tacit), iar azi bombăn şi mă dau de „ceasul morții^ că îi am.

într-un cuvîiit, sînt un om bogat, care îşi înjură amarnic averea şi îşi plînge zilnic fosta sărăcie.

Kitty a plecat la 1 iunie, pentru cincisprezece zile, în turneu. (Era vorba să stea patruzeci şi cinci.) M-am opus de la început şi, cu cîteva zile înainte de plecare, i-am anulat „obligația profesională" de a se duce. A vrut, totuşi, să plece astea cincisprezece zile, ca să nu-i dea „peste nas" directorului ei şi să-şi pericliteze „situația" la teatru etc, etc. N-am admis, dar nici nu m-am mai opus. Ea, înainte de toate, îşi iubeşte meseria şi, din „motive binecuvîntate", nu vrea să şi-o piardă. (Eu nu uit că, ani ele zile, am trăit „sigur" *numai* din leafa ei, pe care şi-o

apără „pentru noi", nu pentru ea). Cu toate că înțeleg perfect punctul ei de vedere (cu care, însă, nu sînt de acord în întregime), în acest turneu nu trebuia şi nu era obligată să plece. Nu-i voi face, după întoarcere, nici un reproş. Dar să afle (dacă o va afla vreodată, din aceste pagini) că la vioara „căsniciei" noastre — pentru armonia căreia ne-am luptat eroic amîndoi, atîția ani de zile •— o coardă, pe care a întins-o la maximum şi care ar fi fost logic să plesnească, s-a menținut, totuşi, pe căluş. Şi, printr-un paradox, pe care numai coardele viorilor sentimentale pot să-1 justifice, tot logic, în loc să crape, s-a destins. Şi nimenea, nici chiar eu, cred că n-o să-i mai pot face nimic... „Vioara noastră" — datorită acestui turneu — va cînta de-acum încolo cu o coardă mai puțin, care nu va putea fi nici înlocuită, nici reparată. Nici de mine şi, mai ales, de ea, care a riscat-o pe proprie răspundere... muzicală.

La 22 februarie 1953 am mai împlinit un an. De prăbuşire.

Cine nu poate, în viață, să stea singur pe propriile lui picioare, se duce de-a dura printre ale celorlalți.

îmi pare rău că astă-seară am reluat aceste însemnări. Am impresia că sînt secretarul meu, însărcinat să-mi redacteze corespondența gîndurilor, fiindcă pe mine mă doare capul şi m-am dus să mă'lungesc pe un' divan, pentru zece ani, ori zece minute.

.

Anul ăsta, Bobită (clasa V-a elementară) s-a „prostit" flagrant, *la carte.* în schimb, însă, a făcut progrese enorme la puturoşenie. Şi cînd mă gîndesc că, totuşi, a ieşit tot „premiant", mă prăpădesc ele rîs, în sinea mea, de ce trebuie să fi răspuns ceilalți colegi ai lui la examene.

•

Băiatul meu îmi admiră şi îmi recunoaşte inteligenţa sincer, numai atunci cînd vede că fac pe prostul **cu** ei. în restul timpului, mă tratează de La egal la egal.

•

Marii profesori de viaţă sînt morţii. Şi lumea, în loc să le urmeze cursurile, se mulţumeşte numai să le **ur**meze cortegiile.

De cîte ori am nevoie de o porţie de viaţă, intru în primul cimitir care îmi e în drum.

•

Toţi morţii „de moarte bună" sînt melancolici. Numai cei care au murit prin surprindere, arată veseli în coşciug.

•

Cine urinează pe flori, îşi bate şi copiii acasă.

•

Totdeauna, la oficierea „serviciului divin", numai rudele compromit „solemnul prestigiu al defunctului", vorbindu-i sau jelindu-1 familiar. (Morţii nu se mai **„tu**tuiesc".)

•

Orice mort are o identitate precisă. E mort. Adică e „cineva" prin el însuşi. Indiferent cum îl cheamă pe **Bu**letinul de populaţie.

•

Pînă în ziua înmormîntării, tuturor morţilor li se recunoaşte că au avut dreptate în timpul vieţii.

•

în coşciug, toţi proştii au mutre de savanţi şi toţi savanţii, de proşti.

Cînd se-ngroapă un prost, tace tot pămîntul, ca să nu-i dea prilej de vorbă şi să-1 pună în situaţii delicate.

In ziua înmormîntării, toţi morţii au fost oameni cumsecade în viaţă !

Astă-seară iară mă joc cu moartea. Numai de nu i s-ar face şi ei de joacă cu mine. Ca să fim chit. (Adică, să mă achite.)

.

Morţii avuţi, din provincie, au un ultim merit pămîntesc. Că — în ziua înmormîntării — nu mai cîntă muzica militară la „Grădina publică".

.

In provincie, la înmormântarea celibatarilor, muzica militară e totdeauna angajată la o nuntă şi nu poate să vină la înmormîntare.

La orice înmormîntare, cei mai „îndureraţi" sînt cerşetorii de la uşa bisericii sau de la poarta cimitirului.

.

Cînd încep să miroasă rudele a eter, totdeauna mi se pare că mortul din coşciug începe să mişte din nări, fiindcă nu-i suportă mirosul.

.

Am cunoscut un om urît. Nu urît. Hidos ! Respingător cle-1 ocoleau borţoasele pe stradă. Şi cînd a murit şi mă uitam la el, în coşciug, în timpul ceremoniei funebre, jur că era frumuşel de pica.

.

Afirm — după o vastă experienţă în materie — că nu există român fără haz. Fără umor, da.

Dacă pe lîngă umor englezii ar mai fi avut şi haz, ca românii, rămîneau francezii fără spirit.

„Spiritul" francezilor e haz de-al nostru crescut la un pension de-al lor.

Hazul nemților este că n-au absolut nici un haz.

Un popor care în loc să rîdă, rînjeşte, îşi prevesteşte propriul lui craniu în timp.

Rîsul îngraşă istoria.

Cine n-a ştiut să rîdă în viață, moare cu buzele tivite şi arată rău în coşciug.

Funcționarul care rîde, parcă-şi ia în fiecare zi leafa.

Rîzi de viață, dacă nu vrei să rîdă ea de tine.

Numai rîsul m-a salvat de la toate tentativele mele de sinucidere. Că de-aia m-am şi făcut de rîs cu ele.

*

Aş vrea să mai trăiesc, atît cît să am timp să scriu o ,,biblie" a rîsului. Şi sînt sigur că dacă aş scri-o, lumea ar începe să creadă într-o religie nouă (şi, poate, la început ciudată), care, totuşi, ar apropia-o mult mai repede, mai sincer şi mai cald. de Dumnezeu, decît toate vechile şi noile testamente şi a „corecturilor" pe marginea lor, ale tuturor „formatorilor" şi „reformatorilor" unei sigure re-

cunoaşteri. A lui „bietul" Dumnezeu. Care ne trebuie, chiar dacă nu există. Care este puterea uriaşă creată pentru vasta şi eterna şi omeneasca noastră slăbiciune.

Puterea lui Dumnezeu e făcută din slăbiciunea noastră. Şi dacă, după trecerea noastră vie prin viaţa pe care nu ştim cine ne-a dat-o, o fi să ne aşezăm, totuşi, „de-a dreapta propriei noastre invenţii", adică a lui Dumnezeu, am ştiut să rîdem şi de el, şi de noi, pe pămînt şi o să fie, pe lumea cealaltă, o petrecere generală. Şi o bună dispoziţie eternă, după cea pasageră pe care rîsul ne-a înlesnit-o pe pămînt, ajutîndu-ne să putem urca — cu voie bună — toate golgotele lui şi să ne răstignim, zîmbind. pe crucile propriilor noastre pătimiri şi zădărnicii cotidiane. (Cred că m-am exprimat destul de neclar faţă de ceea ce am vrut să spun foarte limpede.)

20 iunie

însemnări

Alexandru Macedonski. *a lansat* trandafirii în poezia românească. Dar i-a lansat prost. (Fanaţi.)

Dacă nu găsiţi pe alţii la îndemînă, rîdeţi de voi înşivă, în oglindă, dimineaţa, şi veţi avea o zi bună.

Atît timp cît rîzi — indiferent de motiv — eşti .fericit, dar total nefericit, pentru durata egală de timp a rîsului.

Rîsul prelungeşte viaţa şi îngraşă clientul.

Oamenii prea slabi n-au ştiut să rîdă la.timp. (în perioada de creştere.)

*

Dacă trandafirii ar citi versurile lui Macedonski, ar cere, cu tot respectul, să fie schimbaţi în garoafe. .

Trandafirii au țepi ca să-şi înconjure parfumul cu sîrmă ghimpată.

Cînd tai un trandafir, închide ochii şi deschide nările. Ca să ți se pară că miroşi mai puțin a călău, în clipa aceea.

Parfumul florilor culese este o rudă săracă (de. departe) a celor rămase pe aceeaşi tulpină.

.

Femeia care are mai multe calități decît defecte, .ajunge domnişoară bătrînă în capitală, sau profesoară de pian în provincie.

22 iunie

Pro domo

De cînd s-a întors din turneu, Kitty e foarte „nervoasă". Nu ne mai „gobează" pe nici unul din casă. Ca pe nişte oraşe clin provincie în care nu s-a făcut „rețetă".

Mîine e vorba să plec la Cîmpulung, ca să duc şi să instalez acolo pe Bobită cu *schwester.* (Sînt foarte alarmat din cauza epidemiei de paralizie infantilă, care bîntuie în capitală.) N-am mai fost de şase ani (ele la moartea tatii) în oraşul meu de naştere, de viață primă şi, desigur, de moarte. (Că acolo, voi lăsa cu limbă de moarte, să fiu, pardon de expresie, îngropat.) Şi am emoții. Emoții că n-o să mai regăsesc în el nimic din ce-am lăsat şi că el n-o să mai recunoască în mine nimic din ce-a trimis **în** lume.

Toate bolile mele — mulțumesc lui Dumnezeu — sînt din ce în ce mai bine.

Merg drept şi leal în faţa morţii, de care am certitudinea că rnă apropii rapid. Şi aştept, bărbăteşte, clipa cînd, în sfîrşit, o s-o pot înşfăca în braţe, ca să mă trîntească la pămînt.

Atîta m-am obişnuit cu ideea morţii mele apropiate, încît am început să mă plictisesc că mai trăiesc.

în tot pocherul existenţei mele, am tras multe cacialmale vieţii. Cu moartea, însă, nu e nimic de făcut. Totdeauna are carte mai mare şi „servită de la mină".

Gîndul morţii nu mă înspăimântă. Mă umileşte numai.

23 iunie

Pro domo

Plecarea la Cîmpulung s-a amînat pentru mîine, fiindcă avizul telefonic pe care l-am dat gazdei lui Bobită n-a putut fi transmis în 48 de ore şi — după cum mi s-a comunicat de la „Telefoane" — „persoana nu s-a prezentat". Păi cum dracul era să se prezinte, dacă n-o chemase nimeni ?

în odaia lui Bobită — devastată de preparativele plecării, miroase de ieri a călătorie. Adică a valize ele piele, a colonie vărsată peste cireşi şi a găină rece.

Cînd mă gîndesc că Bobită pleacă, îmi vine să mănînc toate biletele de tren de pe lume.

1 0 septembrie

Nota Bene

Neavînd acest „registru" cu mine pe timpul verii (din care cea mai mare parte am petrecut-o la Cîmpulung), voi transcrie, aci, altă dată şi „retrospectiv", însemnările pe care le-am făcut în acel timp pe diverse alte caiete şi file ocazionale. Fireşte, dacă mi s-o *părea* că am timp şi, mai ales, dacă o să am chef de „scriptologie".

Necroloage

Ieri, 9 septembrie, la 3 p.m. a fost incinerat „Hypolit" (aşa semna el) Mârzescu, în vîrsta de 72 de ani.

La 7 septembrie, dimineaţa, a telefonat la mine, în lipsa mea (nu-mi mai telefonase de mai bine de un an) şi vorbind cu Kitty, a rugat-o, să mă roage, la rîndul ei, să nu mai plec la Braşov a doua zi (era vorba într-adevăr să plec şi Hypolit, după cum am aflat ulterior, ştia asta de la Frumuşanu), că are să-mi comunice ceva urgent şi important ,între 5—7 p.m., cînd va veni la mine, avînd în vedere că urmează *să plece din Bucureşti* pentru un timp mai îndelungat.

L-am aşteptat şi n-a venit. în cursul nopţii, a murit. Eu sînt convins că s-a sinucis, mai ales că ştiam de la el că are o sticluţă cu „şianurî de potasă, pusî bini pentru orişi eventualităţi". Alţii spun că a murit în urma unei crize de „angor pectoris", maladie de care suferea de mult. Oricum, Hypolit a murit. Şi, odată cu el, a murit unul dintre ultimii Abenceragi ai boieriei româneşti. O inteligenţă *scintillante,* cum spun italienii şi un caracter *bleu-blanc,* de maximum de carate cunoscute, în materie. Şi, în plus, cu toată diferenţa de „vîrsta" (cum zicea tot el), unul dintre cei mai dragi prieteni ai mei din ultimul timp şi de totdeauna.

Acum două săptămîni a murit Lulu Fălcoianu. Tot de inimă, ca Hypolit şi tot „fulgerător", ca şi el. Un alt prieten, de alt gen însă şi cu mult mai vechi în timp şi, desigur, în spaţiu, cînd ne-om revedea cu toţii în Cîmpiile Elisee, dacă o fi să ne mai revedem vreodată, precum nu credem nici unul, dar sperăm cu toţii.

1954

24 August (1954, însă)

Va să zică, un an şi mai bine de cînd am întrerupt aceste „însemnări". Şi le-am întrerupt, fiindcă, într-o seară, anul trecut, răsfoind întîmplător (şi pentru prima dată) unul din „registrele" în care Ie consemnez, mi-am dat seama că, ceea ce făceam eu în aceste însemnări, nu era nici pe departe ceea ce îmi propusesem să fac. Şi-atunci, m-am hotărît să le „sistez". Ceea ce am şi făcut. (Şi rău am făcut, totuşi.)

Astă-seară le reiau, cu intermitențele pe care de- pe acuma le bănuiesc şi pe care mi le doresc cît mai rare. Fiindcă, în fond, eu, care am avut în toată viața mea de pînă acum cîțiva ani (nu spun cîți, cifră însemnată) ceea ce se numeşte obişnuit „conversație", nemaiavînd nici ce, nici cu cine să vorbesc, simt totuşi nevoia să vorbesc, din cînd în cînd, singur. Şi e mai bine, cînd ajungi în asemenea situații delicate, să nu vorbeşti tare pe stradă, ci să te exprimi, acasă, pe tăcute, cu plaivasul.

Căci, după părerea mea, cea mai mare conversație de pe lume o are tăcerea elocventă, iar cea mai limbută „persoană" de pe pămînt este „peana" scriitorului, în exercițiul funcțiunii. Sau (cum ar fi putut să zică, oricînd, Tache Farfuride al lui Caragiale, aflîndu-se în situația mea) „Să fim prolicşi, domnilor, dacă vrem să fim clari — primesc •— şi să fim clari — primesc — atunci cînd vrem să fim eminamente prolicşi. Am zis !"

Pro domo

Mîine, la orele 3,30, post meridian, se întoarce în Bucureşti fiul meu, domnul Bogdan T. Muşatescu, după a doua lună de vilegiatură, petrecută cu ***schwester*** Annie la Cîmpulung. (Prima lună a petrecut-o cu Kitty la mare.)

Şi tot mîine, acelaşi domn, îşi sărbătoreşte onomastica, (îl cheamă şi Alexandru, ca pe tata, şi din lipsă de Sf. Bogdan în calendar îi sărbătorim onomastica la Sf. Alexandru, respectiv „Căderea Grivitei", adică 30 august. (Dar nu 1877.)

Deşi „evenimentul" m-a găsit într-o foarte gravă „jenă" financiară („organele plătitoare" de care depind încasările mele, amînînclu-şi, prin surprindere, obligaţiile pecuniare), totuşi, toate cele „aferente" atît primirii cum se cuvine a sărbătoritului cît şi sărbătoririi în sine, se aflã onorabil pregătite, datorită atît „concursului" lui Kitty cît şi ale eforturilor (căci eforturi au fost) mele. Drept care, în noaptea aceasta, în casa noastră din Luigi Cazzavillan 33, două inimi • -or bate mai tare ca do obicei, împreună, deşi totuşi separat (a lui Kitty bate la etaj şi a mea la parter) şi patru ochi (doi căprui, la etaj şi alţi doi, verzi, la parter) sînt sigur că vor veghea, îngemănaţi de bucurii identice, deasupra aceleiaşi aşteptări. Şi mîine, la 3.30, pe peronul Gării de Nord lumea ar putea să vadă, dacă ar avea ochi speciali şi timp de pierdut, la sosirea trenului de Cîmpulung, pe cei mai caraghioşi şi fericiţi părinţi din lume, întreeîndu-se care să vadă mai întîi mînuţa adorată fîlîiînd spre ei, în cadrul unei ferestre care se apropie pe peron.

Phiuuuu! Cîte s-au întîmplat în viaţa mea, în .anul ăsta în care nu s-a petrecut nimic.

•

în fiecare an, cînd reîncep şcolile, sînt în aceeaşi clasă cu băiatul meu. Şi, anul ăsta — sîntem într-a 7-a elementară, fostă a treia de liceu — sînt fericit că o să ne cumpărăm şi compasuri.

De cînd sînt bogat şi am „de toate", îmi prisoseşte sărăcia altora.

*

Azi am văzut un cai — unicul — căzut de la o trăsură, în stradă. Cu toate ajutoarele trecătorilor şi ale birjarului, calul nu se mai putea scula. Se *vedea* că, de bătrîneţe, de foame, de boală, nu ştiu de ce, calul trebuia să moară, acolo unde a căzut, în ham, la datorie. Şi în timp ce birjarul înjura şi-1 bătea ca să se ridice, cu codirişca biciului, în ochii calului — vineţi, albăstrii şi cu ^pe sleite, ca guşa de porumbel — se *citea,* se *citea* limpede, repet, disperarea că moare şi parcă îşi cerea iertare că, forţat de împrejurări, îşi lasă stăpînul cu birja văduvă, în drum.

.

„Cea mai mare tragedie a unui om, domnule Tudorel (îmi spunea Codică de la Cîmpulung, anul trecut) este să fii mort în viaţă, înainte de a deceda oficii. *Căci* atunci nu mai eşti decît *propriu* tău strigoi, care, în loc să se retragă *frumos* în mormăit, la *doşpe,* rămîne prin *cîrciumi* după miezul nopţii, *spre* a bea în neştire şi a nu mai ţine nici un fel de *hram* în viaţă şi în societate. Aşa că, ţine minte vorba mea, *fericie* de cei care *ştie* să moară la timp. îţi vorbesc din *propia* mea experienţă „dă mort *veicki".* (Codică a murit „oficial" iarna trecută, de cord, pe masa unui bufet de stat, la ora închiderii.)

30 august

Pro domo

Conform „noului plan" pe care mi l-am propus de ieri, de cînd am reluat redactarea (mereu ezit cum să le numesc), mă rog, „notiţe" să le zicem, voi proceda „cronologic" în parcursul unei zile şi, fireşte, a nopţii respective.

Aşadar, azi, ia 10 dimineaţa, au fost la mine Fănică •Cristodulo şi N. Dumbravă, cu care lucrez, în colaborare, un „Radio-magazin", pe care „mi-am luat angajamentul"

să-1 scriu în *colectiv,* încă de acum două luni. Amîndoi, colaboratori foarte agreabili, talentaţi şi disciplinaţi la lucru. Dar amîndoi inteligenţi pînă la media de trecere şi agramaţi pînă la tandreţe.

Nu am intenţia nici o clipă să-i „vexez" sau să-i „subestimez" cumva, prin această prezentare, care, fără să fie, desigur, un compliment, este totuşi, în felul ei, o lealţă preţuire. Bineînţeles, la „scara" respectivă.

Deşi ştiam că „trenul lui Bobită" soseşte la 3.36, am fost în gară la 2 fără cinci, ca nu cumva să întîrzii, în cazul cînd trenul ar sosi cu două ore înainte. Trenul a sosit însă cu un ceas întîrziere, supraîncărcat, ca pe vremea refugiului. La „garnitura" de Cîmpulung, vagonul de-clasa I şi a Il-a (unicul şi pe care îl cunoşteam), lipsă. Numai vagoane de clasa a IlI-a şi, în coada trenului, cîteva vagoane de vite. Aşa zisele „bou-vagon".

Bobită, nicăieri! Am cercetat compartiment cu compartiment, am dricuit peronul de la un cap la altul, am fluierat „semnalul nostru" (Fi-fo-fi-fo !). Nimic ! Peronul se golea între timp şi tot mai aşteptam să-i apară de undeva „mutrişcoanţa" fericită că mă vede şi să-i aud strigătul de bucurie pe care i-1 cunosc atît de bine, cînd mă revede după o absenţă cît de scurtă chiar. Dar Bobită nu venise.

A.m plecat spre casă, bătrîn dintr-o dată, încovoiat, gol pe dinăuntru. Un baston cu om... Nici nu-mi venea să mă mai întorc acasă, unde aştepta masa şi casa, înflorate în cinstea lui. Şi dacă totuşi m-am întors, m-au dus paşii, fără ştirea şi fără autorizaţia mea. Şi cînd am ajuns, Bobită mă aştepta cocoţat pe fereastra sufrageriei dinspre-stradă, mînjit de zmeură de munte la gură şi cu mîinile negre de nuci muscelene.

Venise, ca şi ceilalţi călători de clasa I şi a Il-a, într-unui din „bou-vagoanele" în care pasagerii de clasa î şi a Il-a, fuseseră transbordaţi din vagonul lor, în gara. Cîmpulung, fiindcă se adăugaseră trenului două vagoane cu tineret care se întorcea din „tabără" şi se strica „tonajul" garniturii. Drept care,, s-a scos vagonul de cl. I şi a Il-a pur şi simplu, *clienţii* cu biletele respective au fost trecuţi la „bou-vagon" şi „tabăra" le-a luat locul în

„tonaj". Autorul acestei năzbîtii feroviare (şi „năzbîtie" e un calificativ galant, fiindcă sînt eu bine dispus că, totuşi, mi-a sosit băiatul) fiind tovarăşul-şef al staţiei Cîmpulung, bine cunoscut şi din alte împrejurări şi apreciat pentru spiritul său de iniţiativă şi uşurinţa cu care ştie să rezolve toate „problemele" profesionale, mai ales cînd e vorba şi de-un bou şi de nişte vagoane.

•

Spre seară, după „masa sărbătorească" de la care Kitty a lipsit, avînd repetiţie, am făcut o vizită mamei. Bobită, lac de sărutări, a povestit, mama, baltă de emoţie, a ascultat şi eu, autorul material al acestui imens de tandru duel familial, am cîntat la pian, în odaia de alături, pentru ca toată scena să aibă şi cuvenitul fond muzical. Şi-am cîntat numai „bucăţile" care îi plac mamei şi pe care, în calitate de primă profesoară de pian a mea, m-a învăţat să ie cînt, acum patruzeci şi cinci de ani. Am zis, patruzeci şi cinci.

3 septembrie

Pro domo

Băiatul meu „am" început şcoala. Sîntem într-a şaptea elementară. El pe dinăuntrul şcolii, şi eu pe dinafară ei. Dar, oricît, tot sîntem colegi de local.

Sînt alarmat (alarmat e puţin zis) de „starea" lui Kitty. Roabă „incoruptibilă" a meseriei ei, excepţional (şi exagerat) ele devotată acesteia, nevrînd să urmeze sfaturile mele, „bine judecate şi chiar *calculate",* „fata mea cea mare" îşi riscă viaţa, ca să putem trăi. Ca să putem trăi noi, adică, copiii ei „cei mici". Respectiv, soacră-mea, eu, *schwester* şi Bobi. Şi, *Grâce ă Dieu,* deocamdată, „noi copiii" nu avem nevoie de sacrificiile ei şi (iarăşi deocamdată, de aproape doi ani, adică) „noii, copiii" (reprezentaţi prin mine, ca şef al lor) cîştigăm (din nou, *deocamdată)* pe lună, cît {şi chiar mai mult, uneori) cîştigă ea

într-un an, din *acest* salariu pentru care se umileşte, se sacrifică şi, mai ales, se consumă, spre marea mea dezolare şl, să fiu sincer, nedumerire. Totală nedumerire.

.

Sînt convins că Kitty nu m-a iubit niciodată. Şi marele ei merit (şi, poate, imensul ei sacrificiu) este că (şi iarăşi sînt convins) a vrut să mă iubească totdeauna. Ceea ce, după mine, înseamnă mult mai mult. (Şi este mult mai meritoriu şi, poate, mult mai trist pentru ea, personal.) Fiindcă cred că nimic nu este mai trist şi mai lăudabil în acelaşi timp, decît fluturele cu aripile arse, care, din tragicele şi duioasele lui restanțe, n-a mai putut să zboare (şi cu ce eforturi) decît pînă la prima floare („şi ofilită") care i-a ieşit în cale. Poate că drama aripilor arse, aterizînd, în ultimul lor efort spre zbor, pe scrumul unei flori cu parfumul în agonie, „ar fi un foarte frumos subiect de piesă de teatru. Un subiect pe care, însă, eu unul, nu l-aş „ataca" niciodată, fiindcă niciodată „teatrul meu" n-a fost autobiografic chiar în asemenea hal.

Nu ştiu cine a spus că „viața este cotidiană". (în orice caz, nu putea s-o spună decît ori eu, ori un francez care a avut şansa să se nască înaintea mea. Cum au avut-o mulți, dealtminteri. Şi francezi, şi de alte nații). E-adevărat î Şi „viața noastră" e cotidiană. Cu o adăugire, însă. A noastră, deşi cotidiană, are totdeauna „ieri" şi nu are niciodată „mîine".

Fapte diverse

De un an şi mai bine, de cînd am întrerupt aceste „notițe", nu îmi mai amintesc (căci memoria, *în prezent,* m-a lăsat definitiv) dacă am „pomenit" aci pe toți morții „afiliați" profesiei sau inimei mele. Aşa că, dacă mă repet în legătură cu vreunul din ei, socotesc „repetirea" ca un parastas oficiat omagial, laic şi dincolo de date calendaristice.

După Mihai Popescu, a murit Puiu Maximilian.

După Puiu Maximilian, G. Baldovin. După el, Ştefania Zotoviceanu şi generalul Manolache. Şi ultimul pe care l-am dus la groapă (căci pe ăsta l-am dus) a fost Timică.

Şi-acum să-i „pomenesc" aci pe rînd, aşa cum i-am înşirat.

·

Puiu Maximilian

A fost fiul (din prima căsătorie cu o „celebră" artistă de operetă, evreică, şi al cărei nume, totuşi, în acest moment, îmi scapă) lui V. Maximilian, bătrînul (are, cred, acum, peste 70 de ani), dragul, preţuitul meu prieten, interpret şi „angajat" al fostelor mele teatre.

Nici nu ştiam că acest „fiu" există (era sublocotenent în Rgt. 5 Vlaşca), cînd tată-său, Max (precizez aici că pe V. Maximilian nu îl cheamă *Vasile,* cum crede toată lumea, ci *Valdemar,* cum ştim foarte puţini) a venit să mă roage (eram inspector general al teatrelor, cl. I şi, din oficiu, preşedinte al comisiei de admitere a „textierilor" — recte, autori de texte pentru muzici) să „protejez" pe fiul său Puiu, la examenul ce urma să se ţină la „Soc. Compozitorilor români", pentru admiterea iui ca „textier". Mi-a explicat (deşi nu mai era nevoie de nici o explicaţie) „bătrînul" meu amic şi interpret, Maximilian, (a jucat rolul principal din piesa mea *Sosesc deseară,* la Teatrul „Regina Măria", şi din turneul în care se afla cu Iancovescu, şi unde a citit piesa pe care i-o dădusem la plecare, mi-a „telegrafiat" următoarele — citez din memorie, dar, cred, textual : „Am citit şi voi juca cea mai bună comedie românească scrisă de la Caragiale pînă la d-ta. Maximilian) şi zic, fiindcă paranteza a fost cam copioasă, Maximilian mi-a *explicat* şi m-a rugat să-i protejez „băiatul", despre a cărui existenţă, repet, nici nu ştiam.

Şi n-am avut nevoie de nici un fel de *ingerinţă* sau *presiune* la „comisie". Textele *tînărului* Puiu Maximilian (care fusese „reformat" din armată, pentru un furt care, ulterior, s-a dovedit a fi fost numai o copilărie) îl treceau singure la examenul pe care 1-a trecut, cum era şi firesc, cu „brio".

De-aici a plecat „cariera" lui în teatru. „Carieră" demnă de consemnat şi în aceste foarte parcimonioase notiţe

(in ceea ce priveşte elogiile) şi despre care nu e locul să insist aci. Dar e cazul — fiindcă Puiu Maximilian, deşi mai mic de ani decît mine, mi-a fost totuşi contemporan în teatru (şi angajat, şi colaborator, şi „duşman") să-mi consemnez părerea mea „teatrală" (căci alta nici nu şi-ar avea rost) despre el.

lat-o :

Puiu Maximilian n-a avut caracter, clar a avut talent. Caracter deloc, talent cu duiumul. A fost incult, dar a avut fantezie cultă. Şi-a învăţat „meseria" după ureche şi a profesat-o „pe note". Autor, actor, director de scenă (şi chiar de teatru) peste tot pe unde a trecut, indiferent de titulatură şi tot ceea ce a făcut (indiferent de calitate) îmi dă dreptul să-1 consemnez aci cu un singur calificativ; un animator.

Şi năpraznica lui moarte (urmată foarte curînd de a surorii sale „bune") şi nemeritata lui moarte a lăsat un .gol de *neînlocuit în* genul de teatru în care se „specializase". Un gol mare şi care cu greu se va umple.

.

Ştefania Zotoviceanu

(îl săr pe Baldovin, fiindcă am impresia că am scris deja despre el.) Din punct de vedere *teatral,* nici n-ar merita s-o pomenesc aici. N-a avut nici un pic ele talent ca „autoare dramatică", iar în toate calităţile oficiale pe care le-a „ocupat" în teatru (şi-a avut multe şi importante) nu s-a dovedit decît o viperă (cu venin ieftin), o invidioasă (cu mijloace de exteriorizare ale acestui nobil sentiment, şi mai ieftine) şi o nedemnă şi „otrăvită" consoră a confraţilor săi întru dramaturgie. Drept care, în nunyele lor (şi dacă, „potrivelnici" cum sînt dumnealor, n-o să fie de acord cu mine), în numele meu personal, nu vreau să-i fie „ţărîna uşoară" (măcar în aceste pagini) şi nu vreau, sub nici un motiv (creştin sau altfel), să „odihnească în pace". Din contra.

Aş vrea ca pe lumea cealaltă — acolo unde se află momentan — să audă la „Radio-Iad" că piesele noastre, ale autorilor dramatici pe care ni le-a respins cînd avea cheia Raiului teatral în mîini, se bucură astăzi de un mare succes de public, de presă şi de casă. Mai ales, de casă.

Că de-aia plesnea cînd ni le respingea. Ca să nu cîştigăm noi, cînd ea, cu piesele ei, n-ar fi luat nici măcar „de pe jos". Nu sînt „rău" (cum, desigur, s-ar putea crede, după cele scrise mai sus, despre o moartă). Sînt numai un „cronicar" onest al timpului meu. (Mie, personal, nu mi-a respins nici o piesă şi, în această calitate, socotesc moartea acestei impostoare în teatru ca,o uşurare-pentru literatura dramatică românească de după' 23 August, pe care — cu ură, cu calcul, cu defăimare şi cu o neistovită tenacitate — a ținut-o în loc, a umilit-o şi a derutat-o.

*

Generalul Manolache

A murit fără să ştie nimeni, aşa cum, dealtminteri, a şi trăit în literatură. Personal, cumsecade şi moldovean. N-a supărat pe nimeni, nici cu scrisul lui, nici în alt fel. Şi a dispărut ca şi tot ceea ce a scris. Fără să ştie nimeni.

L-am cunoscut bine, foarte bine şi totdeauna l-am preferat „operelor" sale. Le depăşea. Fost „şef al justiției militare" (militar de carieră şi apoi „jurist" în militărie), generalul Manolache a fost un om politicos, blajin (uneori încercînd „cu orice preț" să aibă şi vervă şi umor în *conversație,* lucru la care ținea foarte mult) şi, mai ales, un mare îndrăgostit ele literatură. Sentiment onorabil care 1-a şi atras spre această ispititoare şi, aparent, uşoară, meserie, în ierarhia căreia, totuşi, cu toată bunăvoința „şefilor" şi cu toată „destoinicia" lui, el — generalul Manolache — n-a putut înainta în grad decît pînă la gradul de caporal.

Nu pot să spun că generalul Manolache n-a avut.o onorabilă predispoziție pentru literatură (în toate „genurile" pe care le-a atacat). Tot ceea ce a scris (proză, teatru) cu cele mai lăudabile intenții şi cu cea mai onestă realizare stilistică, rămîne, totuşi, un remarcabil efort personal „spre artă" şi altceva nimic mai mult. Absolut nimic.

Am ajuns, în sfîrşit, la Timică. La dragul şi vechiul, şi „incomparabilul" meu prieten şi fost (oare de cîte ori ?) angajat în teatrele mele, ori „interpret" al pieselor mele,

în teatrele altora. (Cînd zic „incomparabilul" Timică, mă gîndesc, fireşte, cu totul pe altă linie, la „incoruptibilul" Robespierre.)

Dacă aş vrea să notez aici măcar o „mică parte" a amintirilor din „vasta, calda şi pitoreasca" mea prietenie cu Timică, nu mi-ar ajunge, cred, toate filele pe care le pipăi, nescrise, din acest registru. însemn, totuşi, că dintre toţi actorii care mi-au fost „prieteni" (şi n-am avut mulţi) şi cu toată diferenţa de vîrsta dintre noi (avea 69 de ani cînd a murit, şi eu 52, tot atunci), Timică mi-a fost unul dintre cei mai dragi şi mai statornici actori ai mei. Şi, hai să spun „adevărul adevărat" (că acuma nu mai poate profita de el) şi unul dintre cei mai „preferaţi" actori ai mei. Ceea ce, pentru un director de teatru (cum i-afm fost eu lui) şi pentru un autor dramatic (cum am fost eu pentru el), poate constitui o *slăbiciune.* O foarte gravă slăbiciune, faţă de legile „tari" ale teatrului adevărat. Pe care, totuşi, am izbutit să-1 facem împreună, în numeroase rinduri, datorită tocmai „slăbiciunii" mele şi „tăriei" lui de a nu mi-o dezvălui. (Sau, poate, de a mi-o răsplăti.) Timică nu a excelat niciodată prin inteligenţă. Nici în viaţă, nici pe scenă. A suplinit-o, însă, pe scenă, prin talent (şi printr-un nemaipomenit „instinct" de. teatru, cum zicem noi, „teoreticienii" lui) şi, în viaţă, printr-o permanentă şi impunătoare bonomie — a lui proprie — şi care, de multe ori, depăşea prin umor de circumstanţă (şi, la el, nativ) şi prin „rezervă tactică" „inteligenţele" noastre, dezlănţuite fără control la atacul donchişotesc al morilor de vînt ocazionale.

Timică a ştiut să tacă, ceea ce „simţea" că nu poate să spună „cum *trebe"* (trebuie, adică, dar el zicea „trebe") şi a ştiut să spună (în felul lui pitoresc de a se exprima) ceea ce credea el, că „trebe" spus. Şi, în concluzie, dacă întreaga mea viaţă teatrală aş compara-o cu o uriaşă bucată de *schweitzer* în curs de preparaţie, Moartea (am scris cu „M" mare, omagial) iui Timică a rotunjit în ea una dintre cele mai mari şi mai dezolate găuri.

Cugetare canină: Dintre toate legumele de pe lume, mie îmi place salatră !

3 noiembrie 1954

Pro domo

Şi, după cum se vede, de la 5 septembrie şi pînă astăzi, cu toate bunele mele intenţii (consemnate chiar şi „oficial", în numeroase împrejurări din trecutul acestor pagini), iară nu am mai „compus" nimic în prezentul registru. Şi, eu singur, zău că nu-mi dau seama de ce ?Timp, slavă Domnului ! am avut berechet de pierdut. (A nu se uita că : timpul, dacă-l pierzi, te pierde.)

Terasa, pe care am „oficiat" din primele zile de primăvară şi pînă acum cîteva zile, cînd, după primele burniţe de toamnă, i-am închis stagiunea de vară, a fost, anul ăsta, mai înflorită, mai parfumată şi mai propice pentru inspiraţie ca niciodată ! Neplăceri materiale, mă rog, n-am avut chiar atît de importante, încît să-mi taie pofta de scris... Şi-atunci, mă întreb (şi, oarecum, chiar alarmat) de ce am întrerupt iarăşi aceste însemnări cu care eram obişnuit să petrec în *tete-ă-tete* atîtea ceasuri agreabile, atît diurne cît şi (mai ales) nocturne ?

Lene ? Nici pomeneală de aşa ceva. Anul ăsta am avut (pe terasa unde, ca de obicei, mi-am petrecut îndelungă vilegiatură) o neobosită activitate estivală. Plictiseală ? Să mă fi plictisit, oare, chiar şi de mine, într-atîta ? Şi nici măcar să nu-mi dau seama ele asta ? Nu-mi vine să cred. Lipsă de „inspiraţie" ? Dar ce, parcă pînă acum, de atîţia ani, de cînd umplu caiete peste caiete şi registre peste registre, cu jucăriile astea, ale mele, am avut vreodată ceea ce se cheamă — în termeni tehnici — „inspiraţie ? Vorbe !

Şi nici prea bolnav n-am fost, ca să pot atribui, onest, această „depresiune" — hai să-i zic literară — *tonte proportion gardee,* unei deficienţe fizice !

Atunci, de ce n-am mai scris ? (Activitatea mea literaro-profesională desfăşurată în acest timp, mi-a lăsat destulă vreme liberă ca să fac ce vreau cu ea.) Şi-atunci, clacă nimic „valabil" nu m-a împiedicat (şi nici măcar nu m-a indispus), atunci, de ce, totuşi, n-am scris şi, lăfăindu-mă între duş şi soare — pe terasă — am lăsat „registrul" ăsta să mucezească, moralmente, la răcoare, în sertarul lui din biroul meu de la parter ? De ce ? De ce ? Şi iarăşi, şi de o mie de ori, *de ce ?*

Nu cumva, între timp, oi fi îmbătrînit pe nebăgate de seamă şi, subconştient, m-oi fi gîndit că după această pauză ar cam fi cazul să mă las, la vîrsta mea — şi literară, şi altfel •— de zburdălniciile „morfologice" de pînă acum şi să încep să transform (cu încetul, aşa cum se face oţetul în proverb) viitoarele mele „însemnări" de pînă acum (ca să zic aşa) în nişte „memorii" adevărate şi, eventual, chiar utile, din foarte multe puncte de vedere, viitorilor „istoriografi" ai generaţiei mele literare (şi ale altor generaţii din urma sau dinaintea mea) sau poate, chiar, a jumătăţii ăştia de secol cu care sînt de aceeaşi vîrsta (un pic, doar, mai mare el) şi cu care sînt contemporan „de clasă", tot aşa cum am fost „de bancă", la „Şcoala primară de băieţi, nr. 2 "(deşi majoritatea dintre noi eram „numărul 1", ca băieţi) din Cîmpulungul copilăriei mele, cu Titi Baraschi (astăzi „artist al poporului", în R.P.R.) sau cu Luigi Ferolli, băiatul tocilarului, vecin cu noi (astăzi nisip, în nu mai ştiu care parte a Abisiniei, unde a căzut „la datorie", în timpul „gloriosului război" dus de răposatul ziarist Mussolini — cu avioane, tancuri, paraşutişti şi altele, *ejusdem farinae* — împotriva unui pumn de eroi despuiaţi sau, cel mult, în c... gol şi numai atunci cînd se îmbrăcau în „mare ţinută" şi care s-au împotrivit armatelor „ducaie", ale pomenitului gazetar — rudă bună, de sînge, cu celebra scroafă care s-a urcat în copac, în zicătoarele noastre româneşti —• numai cu admirabilul lor patriotism şi cu marea şi naţionala lor inimă, goală toată, ca şi pielea. E, dar ce însemnătate puteau să aibă toate astea, cînd era vorba ca, la sfîrşitul acestui triumfal război — al tancului în luptă „dreaptă" cu praştia — regele Italiei — ultimul cacaştir cu chipiu al Casei de Savoia — să-şi mai adauge la palmaresul său heraldic, pe lîngă titlul „istoric" de „ţucălar" al lui Mussolini şi pe acela, şi mai istoric, de „Împărat al Abisiniei").

Paranteza asta atît de amplă am făcut-o numai fiindcă mi-am adus aminte — luîndu-mi creionul pe dinainte — de Luigi Ferolli, „talianul" cu picioarele goale şi cu dinţii cariaţi, cu care mi-am împărţit zi de zi cei clintii ani ai copilăriei mele cîmpulungene. „Talianul", care, seara, după ce adormea tată-său — ori ostenit, ori beat — îi lua

armonica „din cui", fără să „simptă", venea cu ea binişor în curte la noi, se aşeza — brun, atent şi crăcit — pe prima treaptă de piatră a „scării noastre din faţă" şi începea să cînte, *acompaniindu-se* din gură, cu vocea lui caldă şi mică de tenorino nemîncat, cel puţin de la prînz... (Că erau cinci copii în casă la Cezarino Ferolli şi o singură tocilă „pe piaţă", care trebuia, ea singură şi şleampătă cum era, să-i hrănească pe toţi şapte, din cele cîteva bricege sau cuţite de bucătărie şi de masă, sau, din cînd în cînd, chiar clin cîte un satîr, pe care cîmpulungenii, giumerţi cum sînt ei, i le aduceau la ascuţit, numai în cazuri disperate, cînd li se ştirbea „gura" pînă la refuz şi nu le mai puteau utiliza.)

Eu mă aşezam pe treapta de piatră, lîngă el şi-l ascultam cum cîntă. După cîteva minute, mama deschidea discret fereastra de la odaia ei care da spre curte şi asculta şi ea. Ba, chiar — de cele mai multe ori — venea şi Mihai, frate-meu, să asculte, plin de unsoare pe mîini şi lăsîndu-şi pentru un sfert de ceas — întinse pe o bucată de fostă muşama de masă — şuruburile, „piesele" şi sculele bicicletei lui, marea „Alcion", la care meşterea în fiecare seară, după ce ne ridicam de la masă şi îşi termina lecţiile, indiferent dacă era sau nu era stricată. Şi fiindcă a venit vorba de el (şi sînt bucuros că mi l-am amintit şi i-am „consemnat" măcar cîteva rînduri, aici), nu pot să nu mă întreb şi nu pot să înţeleg — şi niciodată, dealtminteri, n-o să pot înţelege, deşi, totuşi, se pare că ar fi foarte clare — de ce a trebuit să moară Luigi Ferolli, prietenul copilăriei mele, amestecat cu sîngele lui, umil şi nehrănit bine niciodată, în nisipurile toride şi fluturătoare ale Abisiniei ? Ale Africii... Ce-a căutat Luigi Ferolli acolo ? El, care, eu unul pot să jur, nici măcar nu ştia unde e Abisinia... De Africa, nu garantez î S-ar putea să-şi mai fi amintit vag, din timpul cînd învăţam „geografia lumii" cu domnul Ganea, că există undeva în lumea asta un continent care se numeşte Africa ! Dar ce-a căutat el acolo ? Ce legătură a fost între el şi această Africă, cunoscută numai, şi eventual, din *Atlasul* de S. Mehedinţi ? Cine 1-a trimis acolo ca să-şi găsească moartea, împuţit de căldură^ lihnit de foame şi înnebunit de sete ?

Cine răspunde şi în faţa cui ? Şi cînd, în sfîrşit, vor trebui să răspundă o dată — şi să ispăşească, odată pentru totdeauna — cei care au trimis la moarte pe Luigi Ferolîi şi pe toţi Luigi Ferolli din toată lumea asta ? Cine sînt criminalii ăştia care dispun de viaţa noastră şi ne asasinează cînd şi cum vor ? Şi cu ce drept ? De ce viaţa noastră contează mai puţin decît a lor ? Cine sînt ei şi cine noi ? în clipa în care se nasc, toţi oamenii de pe lume sînt egali între ei şi viaţa le aparţine, deopotrivă, tuturor... Ca aerul, sau ca lumina soarelui. Şi-atunci, după care logică, după care judecată, după care lege a vieţii însăşi, unii au dreptul să ia viaţa altora ?

Nu, nu, Luigi Ferolli ! Cred că şi tu, ca şi atîţia alţii din Italia ta şi de pretutindeni din lumea asta, ai făcut o mare greşală, atunci cînd ai consimţit — fiindcă ai consimţit din laşitate sau din lipsă de judecată — să te duci la moarte în Abisinia, pentru ca clin gloria survului tău şi al altora ca tine să mai poată ţine un discurs, din nu ştiu care balcon istoric al Romei şi să se bată — eroic şi triumfător — cu pumnii în piepţii apretaţi ai cămăşii negre — evoluată şi ea, şi tot „istoric", de la stambă la mătase pură, ***seta*** *pura,* cum îi ziceţi voi — un fost gazetar sifilitic, tare din cauza slăbiciunii voastre, şi un rege decrepit, căcat de orgoliu în tulvurii cu vipuşcă, fiindcă pe el, rege de neam şi de meserie, 1-a ridicat sluga cu ciucure negru la comanacul de dricar, cum erau ai noştri clin Cîmpulung, la rangul de împărat. Adică exact aşa cum făceau vizitii de meserie — din copilăria noastră — cînd lăsau odraslele boierilor să se urce pe capra trăsurii ca să creadă că „mînă caii", plescăind din gură să-i îndemne, deşi, în realitate, hăţurile le ţineau tot ei.

Şi, cu aceste spuse şi amestecate (aşa cum le spun şi le amestec eu, atunci cînd vreau să fiu foarte clar), închid paranteza pe care am deschis-o amintirii (şi memoriei) tale, ca două bnaţe, care, după ce au încercat în van să se transforme în aripi — măcar pentru cîteva clipe — se închid şi se împreunează, resemnate şi totuşi dîrze, pe piept.

•

Sînt bolnav, bolnav, şi bolnav. Ei şi ? Să fiu sănătos !

Eu n-am să mor niciodată cu zile. Numai cu nopți.

Necrolog

A murit doctorul (vecinul meu „de casă lipită cu a lui", „nenea doctorul" lui Bobită şi •— deşi de curîncl — foarte bunul meu prieten) Aurel Stroe. Am fost la înmormîntare, la „Sf. Vineri". Şi rău am făcut! Oameni ca el nu trebuie să-i vezi cum intră în pămînt, nici chiar cînd sînt morți. „Somn uşure, nenea dotolu !" Şi să ştii că după dumneata o să port doliu la brațul inimii, totdeauna.

Azi (cu ocazia înmormîntării doctorului Stroe, la cimitirul „Sf. Vineri") m-am dus să-i fac o vizită la mormînt şi bunului meu prieten Timică. Şi nu ştiu de ce, cum o fi fost ea pusă (ori eu dispus), mi s-a părut că pînă şi crucea lui avea haz... post-mortem. Şi parcă-mi făcea cu ochiul.

*

Azi, la cimitirul „Sf. Vineri", am fost — în vizită de curtoazie — la mormintele tuturor celor din meseria mea, şi pentru amintirea fiecăruia dintre ei am avut cîte o clipă — mare şi onestă — de regret şi de adîncă tristețe. Şi, deşi ploua şi era frig şi umezeală, la mormîntul maestrului Nottara m-am descoperit, totuşi. Şi lîngă piatra lui funerară nu m-am simțit deloc trist. M-am simțit, nu ştiu de ce, mîndru !

De cîte ori mă întîlnea, maestrul Nottara (care ținea foarte mult la mine şi *simțeam)* mă saluta el întîi şi îmi spunea, stereotip, aşa :

— Dragă domnule Muşatescu, *vetustul* d-tale prieten te salută şi se bucură că te vede ! Şi după ce mă descopeream pînă ia pămînt, ca în fața nimănui altuia şi îi strîngeam mîna — ca de pergament viu — pe care mi-o întindea, adăuga, tot „stereotip" : Ia spune-mi, te rog,

„drăguțe maestre", ce surprize noi ne mai pregătești ? Ce „lovituri amuzante", â la Mușatescu, ne mai dai ? E ?

Și, într-o zi, nu știu ce mi-a venit și i-am răspuns :

— Scriu o dramă, maestre.

Și, deodată, maestrul s-a făcut „borș". Și foarte serios. A bătut nervos de cîteva ori cu bastonul în asfalt — ne aflam în fața intrării Teatrului Național, de pe Cîmpineanu — și mi-a răspuns (reproduc absolut textual, fiindă tot ce spunea el „băgăm la cap", ca să țiu minte) :

— A, nu, nu, nu, nu, nu, nu, nu, nu, și nu, iubite domnule Mușatescu. Asta să n-o faci niciodată. Lasă pe alții netalentați să scrie drame. Fiindcă „dramele" se pot scrie și fără talent... Dar comediile niciodată ! Ascultă-mă pe mine, care, te rog să mă crezi, „am păscut ceva furaje", în aproape cincizeci de ani de teatru. Nu, nu, nu, nu ! Sub nici un motiv, nu ! Dacă vrei să crezi în sfatul unui om de teatru foarte vechi și „călit în războaie"... Adică, ce călit ? Ros, decimat, ruginit... *Comme de juste d'ailleurs,* la vîrsta mea... *Dumneta* (așa zicea : *dumneta* nu *dumneata)* ești născut să scrii numai comedii... Comedii care să învețe lumea să vie la teatru, pentru ca, în primul rînd, să învețe pe unde să intre. Că, trebuie să ți-o spun cu regret, spectatorii noștri nu știu încă pe unde se intră la Teatrul Național. Și apoi nu uita ce-a pățit și „amicul" d-tale Caragiale, cînd s-a apucat să scrie drame... Niciodată nu s-a pomenit ca o astfel de „Năpastă" să cadă pe capul unui autor. Și nu că piesa, dragă Doamne ! ar fi fost rea. Eu unul pot spune, din contra ! Dar înțălegi *dumneta,* iubite tinere Mușatescu, de ce a căzut *Năpasta ?*

— Nu, maestre!

— E, păi vezi ! Să-ți spun eu, că eu, mîine-poimîine, o să trec ca apa, și dumneavoastră, pietrele tinere, o să rămîneți. *Năpasta* a căzut, dragul meu domn, fiindcă „publicul" n-a vrut să vadă „drame" de la Caragiale. N-a vrut și pace ! De la el se aștepta numai la comedii... Și cînd a vrut să tragă chiulul publicului și să-i dea drame, vorba aia, a buclarisit-o. Chiar el, Caragiale ! Așa că *dumneta,* care ești cunoscut și te-ai remarcat ca un autor de comedie, nu trebuie să cazi în aceeași greșeală în care a căzut — și tot din ambiție — și ilustrul d-tale înaintaș și al

cărui urmaş — în linie directă — s-ar părea, şi pe drept cuvînt pînă acum, că eşti, sau, dacă nu eşti încă, ai putea fi, sigur, în viitor !

Şi totuşi nu l-am ascultat pe marele şi iubitul meu prieten, şi maestru Nottara, şi-am scris şi „drame", care s-au transformat, după premierele respective, în adevărate tragedii... De „presă", însă ! De „cronică şi cabală dramatică". Publicul, însă, a ținut cu mine totuşi şi-a venit, cu aceleaşi rețete „rase", şi la dramele ca şi la comediile mele.

Drept care, la prima ocazie, maestrul Nottara m-a oprit pe stradă şi mi-a spus :

— Să nu crezi, dragă Muşatescule (şi-a fost atunci prima dată cînd, oarecum, m-a tutuit, el fiind de o extremă politeță şi „boierie" în felul în care se exprima), că am uitat cumva ceea ce mi-am îngăduit să-ți spun acum cîtva timp şi mențin tot ce-am spus. Totuşi, dragul meu, trebuie să fac „mea culpa". Fiindcă, pe lîngă talent, nu ştiam că ai şi atîta meşteşug teatral... Or, după părerea rnea, comediile d-tale le-ai scris numai cu talent, iar dramele numai cu meşteşug. Or, părerea mea de „modest" slujitor al teatrului, de o jumătate de veac, este că, un adevărat autor dramatic — cum sînt convins că eşti *dumneta* — trebuie să scrie comediile cu meşteşug şi dramele cu talent... dacă e dibaci !

13 noiembrie

Pro domo

Am terminat două comedii şi-o hartă în culori. Comediile se numesc *Burtă-Verde* şi *Prir.iăvara,* iar harta „Deltk Dunării".

Comediile, conform contractelor pe care le-am avut (clar contractele stipulează şi alții mă aranjează), sînt pentru Teatrul C.F.R. *(Burtă-Verde)* şi *Primăvara, comme de just,* pentru Teatrul Tineretului. Iar harta e pentru Bobită. Că de cînd m-am dezvățat să mai scriu teatru, am început să învăț geografia de a VH-a elementară, cu fiu-meu.

Am terminat de tradus, tot zilele astea. *Le mariage force,* a lui Moliere. (Pentru Editura de stat. Comandă, mă rog !)

Şi, vorba aia, m-am distrat lucrînd, ca la teatru ! Dar ca la teatru adevărat, să ne înțelegem !

·

Mi-am întocmit un „succint" plan de lucru, pentru viitor. Sper că primii cincizeci de ani, de acum încolo, îmi vor fi suficienți ca să-1 realizez, măcar într-o rr^ică măsură.

·

De cînd nu mă mai ocup deloc de bolile pe care le am, stau perfect cu sănătatea. Vorba amicului Codică, „figura" mea cîmpulungeană :

— D-le î Ştii din ce se trag toate bolile ? Din termometru, cînd îl pui ! Ia nu-1 pune şi să vezi, mai ai vreun pic de febră ?

însemnări

Care o fi mirosul natural al parfumului ?

·

Căsnicia lor ar merge ca pe roate. Dacă ar avea.

·

Toamna, gutuile sînt fructe cu zestre.

+

Am văzut pe acoperişul garajului din curtea vecinului meu, domnu' Falk, un dovleac, recoltă proprie, pus la soare să se coacă. Şi nici pînă acum nu pot să-mi dau seama cu capul căruia dintre criticii mei seamănă mai bine. Aştept să-1 spargă domnu' Falk, că, poate, după semințele dinăuntru, să mă lămuresc mai uşor.

Azi-dimineață a căzut prima brumă „de Bruges" peste florile de pe terasă. Pe geamurile de la ferestre era „de Valanciennes".

•

Toamna a descins şi pe strada noastră. Miroase a lemne tăiate şi a ghiozdane de muşama, noi.

•

în fiecare toamnă, cînd mi se scoate paltonul de la naftalină, mi se pare că sînt un pic mai adus din umeri.

•

Despre noua ortografie a limbii române s-a scris foarte mult bine, dar tot cu ortografia veche.

Dialoguri:

— Că dacă ne-ncăpățînăm să fim retrograzi, iubite maestre, însemnează, ce ? Că mergem înainte, sau că dăm îndărăt ?

— Nu î Că stăm pe loc, dragul meu !

— Ai auzit de „inerția mişcării" ?

— Dar tu de „viteza şederii" ?

Şi al treilea, intrîncl în vorbă :

— E, uite, vedeți, de-aia sîntem noi statici ! C-o luăm totdeauna prea repede.

— Ține minte vorba mea. Un gram de aur cîntăreşte mai mult decît un kilogram de tinichea !

— Cîntărea, iubitule ! Se vede că nu cunoşti prețurile pieții !

în fiecare bec electric, se .află arestat un pic din marele secret al naturii.

•

Florile cumpărate creează atmosferă, iar cele primite, obligații.

•

Florile de cîmp culese, mor fericite de omagiul care li se aduce.

Nu iubesc grădinile. Numai florile personal.

•

Pensionarul care trece acum pe sub ferestrele mele, prin burniță, merge aşa de încet, fiindcă, probabil, îşi face socoteala ce trebuie să nu facă cu pensia pe care a luat-o azi.

•

Pensionarii : viața ia *„passe indefini"*.

•

Am iubit totdeauna pensionarii, fiindcă au inventat cafenelele de provincie şi înmormîntările cu un singur popă.

•

Pensionarii nu se tem atît de moarte, cît ele faptul că datorită ei îşi pierd pensia.

în ziua cînd îşi ia pensia, orice pensionar are impresia că-şi ia prima leafă, după ce a fost numit din' nou în slujbă.

Pensionarii nu mor propriu-zis. Ies, numai, la moarte, tot aşa de legal cum au ieşit şi la pensie.

.

Pentru un funcţionar, pensia e cea dinţii lovitură pe care o poate da „statului", pe faţă.

.

în general, casierii la pensie nu-şi socotesc niciodată barzii la ghişeu, ca să nu-şi jignească colegii în activitate. Iar cei care îi numără, ştiu ei ceva.

*.

La înmormîntarea unui pensionar, după dric sînt următorii defuncţi, neieşiţi încă la „sorţi".

.

Ori de cîte ori moare un pensionar, ceilalţi sînt convinşi că „a murit cu zile".

.

în prima zi de pensie, pensionarul se deşteaptă dimineaţa mai devreme ca de obicei.

.

In prima zi de pensie, cîncl se uită la neveste, toţi pensionarii au mutre de văduvi.

.

Nu există pe lume nici un fel de pălărie care să-i vie bine unui fost ofiţer, cînd se îmbracă civil, în prima zi de pensie !

.

Cel mai greu moment din viaţa unui pensionar este clipa cînd predă urmaşului cheile de la birou şi nu poate să le scoată mai repede de pe inelul cu celelalte.

Prima cumpărătură „personală" a unui pensionar este, în general, un roman de dragoste, indiferent autorul. Numai să fie „gros". (Romanul, nu autorul.)

•

Una din primele mele poezii „de tinerețe" (eram în liceu și e publicată în *Vitrinele toamnei)* se numea *Pensionarii.* Probabil că una din ultimele pe care le voi scrie „la pensie", se va numi *Liceenii.*

•

Din toată fosta lor „carieră", pensionarii au mai mult amintiri decît activitate.

•

Dacă toți pensionarii — de pretutindeni unde au activat — și-ar scrie sincer și exact memoriile, istoria contemporană n-ar mai avea nevoie de istorie. Numai de editori.

Pensionarii de azi au condus, efectiv, toate țările de ieri. (Indiferent de regimuri, de guverne, de reforme etc.)

Nimănui nu-i vin mai bine șoșonii decît pensionarului.

•

Cred că vata a fost inventată, în primul rînd, pentru urechile pensionarilor.

•

Toți pensionarii fură la cărți și mută greșit la table.

In provincie, cînd vezi că un pensionar ia birjă, să știi că îl duce birjarul gratis acasă.

Nu există pensionar care să nu fi furat, în activitate,,, măcar două penițe „Klaps", o gumă „Ideal" şi un bloc-notes cu *en-tete-ul* instituției.

După prima zi de pensie, toți pensionarii — chiar dacă **au** fost generali de tancuri sau consilieri de casație — se apucă de grădinărie. Şi, în primul rînd, în prima dimineață, udă florile de pe prispă sau din antreiaş cu apă adusă din curte, în ibricul de la lavoar.

Numai după ce îi iese bărbatul la pensie, nevasta constată că ştia şi pînă acuma să cate găinile de ouă şi ficuşii de „purici verzi".

•

în prima săptămînă de „libertate", în fiecare pensionar se trezesc la viață următoarele personaje, pînă acuma nebănuite :

Luni : Un copil ele țîță care doarme toată ziua.

Marți: Un copilaş de doi anişori care se minunează dc tot ce vede şi care face cunoştință personală cu arbori, flori, gîze, pasări, orătănii, case, străzi, oameni, vehicule...

Miercuri: Un băiețaş de clasa I primară care începe să silabisească titlurile cu literă mare ale jurnalului lăsat de taică-său pe masă.

Joi: Un licean care fumează, prima țigară, în vacanța mare, cu uşa deschisă la comoditate.

Vineri: Un recrut care încremeneşte în drum, cu mîinile adîncite, pasional şi strategic, în buzunarele pantalonilor, privind picioarele goale şi urgente ale unei slujnicuțe durdulii pe care a trimis-o conița să ia ceva din tîrg.'

Sîmbătă: Un celibatar care, de la fereastra cafenelii clin centru, priveşte — cu ochi judicios şi negrăbit — toate „partidele" posibile, care trec în sus şi în jos pe bulevardul din față.

Duminica : Un om de vîrsta lui care s-a decis ca de acum încolo să se ducă în fiecare dimineață la biserică.

.

La moartea oricărui pensionar, sughițe statul, că-1 pomeneşte în scripte.

V-ați gîndit vreodată la „tragedia" pensionarului care începe să constate că, în fiecare zi ele lucru, e tot duminică ?

.

Pensia nu face nici două parale, față de cît costă plictiseala.

.

în primele nopți, toți pensionarii visează că au mult de lucru... Şi dimineața se deşteaptă extenuați de somn.

11 decembrie

Jfro domo

Mama şi-a luat „reşedința de iarnă" la mine. (Vine după Sfîntul Mihail, ziua lui frate-meu, şi se întoarce la ei după Sfinții Constantin şi Elena, ziua ei.) Aproape de optzeci de ani, joacă belotă (şi „orice joc") fără ochelari şi coase şi împleteşte, la fel. Are o memorie perfectă şi o „minte" clară, ca la douăzeci de ani. în legătură cu optzeci de ani, nu are decît vîrsta şi, poate, un pic, spatele, care a-nceput să se aplece spre pămînt. Fiindcă toată ziua — zice ea — stau ghemuită, ori pe lucru, ori pe carte, ori pe cărți". Şi adaugă : „Că şi la asta a trebuit să-mi semeni. Ai început şi tu să te gheboşeşti, ca şi mine !"

.

Am terminat (demult) *Burtă-Verde* şi *Primăvara,* ultimele mele comedii (pînă acuma, fireşte) şi sînt foarte mulțumit de ele, dar de mine nu. Lectura pieselor durează

însă — pe sub toate furcile caudine pe sub care trebuie să treacă — mai mult decît a durat scrisul lor. Dar eu m-am obişnuit să am răbdare, şi cînd nu mai am tutun. Am mai tradus încă „un Moliere : *Les jourberies de* Scapzn. Bun, băiatul! Bun de tot! Şi cred că, virgulă, ca autor dramatic, promite ! Promite să mai dureze încă vreo cîteva mii de ani !

Aseară, după o lungă întrerupere, Iancovescu a cinat la noi şi „ne-am conversat" pînă la patru dimineaţa, timp în care am deschis, pe rînd, numeroase teatre, am făcut repertorii şi distribuţii, am avut căderi şi succese şi, peste toate, am avut (şi împreună, şi separat) o foarte mare (şi de gală) seară de teatru adevărat.

Ţinuta de ceremonie : doliu mare.

Cînd fură oaia, lupul şi-a făcut datoria de cetăţean şi de tată de familie.

1955

22 februarie

Azi, pe stil vechi, am împlinit cincizeci şi doi de ani.

Notez „evenimentul", fiindcă tot azi am încheiat pace cu familia mea, *asupra* războiului de douăzeci de ani, în legătură cu această vîrsta. După acte, sînt născut în 1902. Frate-meu, care este arhiva şi notariatul, şi calendarul familiei, susţine că sînt născut în 1903 şi că copia actului meu de naştere este greşită. Mama, care pînă acuma era de aceeaşi părere cu mine, a capitulat şi ,a trecut de partea lui Mihai. Deci, am împlinit cincizeci şi doi de ani, azi.

Mulţi înapoi să-mi dea Dumnezeu i

.

Din decembrie, anul trecut cînd am însemnat aci ultimele rînduri *consemnate,* n-am mai vrut să continui (ca de atîtea alte ori, dealtfel) aceste însemnări. Şi-acuma, ca şi în alte **daţi,** tot din aceleaşi motive, pe care, cred, le-am pomenit clar în trecutul acestor pagini. Şi dacă astă-seară le reiau, totuşi, o fac tot din aceleaşi motive pentru care am spus că le reiau şi altă dată, tot în trecutul acestor pagini. Şi dacă din nou o să le întrerup şi iarăşi o să le mai reiau, în viitor, o să fie tot din aceleaşi motive pentru care, şi în trecut, le-am mai întrerupt şi le-am mai reluat. *Und so weiter...*

Necrolog

A murit, acum cîteva zile, Sonia Clucerii. De cancer. (Eu îi spuneam aşa : „Sonio, chiar dacă ai cancer, cum crezi tu, spune-i «rac», că poate dă îndărăt". Şi rîdea, săraca, pe patul spitalului — ultimul ei pat — de-i şiruiau lacrimile pe foştii obraji.

Deşi ştiam cu precizie că va muri (după operaţia care i s-a făcut, a fost „închisă" la loc, medicul operant constatînd un cancer generalizat, „tipic"), totuşi, clipa în care moartea ei a devenit o realitate — cu oră şi cîteva minute, precizate în timp — m-a impresionat adînc, brutal, ca o noutate tragică.

Sonia Cluceru mi-a fost, întîi, „nimeni", pe urmă, interpreta majorităţii pieselor şi succeselor mele (şi ale ei) de la Naţional *(Titanic vals, Eseu, Chestiuni familiale, Coana Chiriţa)* şi, în cele din urmă (şi pînă la urmă) o bună şi caldă prietenă. [...]

·

La înmormîntarea Soniei Cluceru l-am întîlnit (cu aceeaşi căciuliţă rotundă, ca un caşcaval de Corbi, de la mine, din Muscel, pusă peste pletele albe de iremediabil trubadur) pe marele, dragul şi iubitul meu amic Radu Rosetti (are 81—82 de ani). Prieten intim al Soniei (ca şi mine) şi nelipsit de la „celebrele" mese pe care le pregătea gospodăreşte şi ni le oferea de patru ori pe an, mu-a luat braţul şi, fără glumă (deşi e glumeţ) şi cu lacrimile răcite în colţul pleoapelor (începuse să ningă), mi-a spus :

— Muşatică dragă... Cu Sonia a dispărut cea mai mare actriţă de comedie contemporană şi cea mai mare făcătoare de sarmale din toate timpurile !

*

[...] Sigur, „ostracizarea" mea — totală, oficială şi organizată — din literatură, mă lasă din nou fără nici o posibilitate de cîştig din „meseria" mea... Piesele „vechi" (clasice, mă rog, ca şi mine) au fost scoase din repertoriile tuturor teatrelor. Cele noi *(Burtă-Verde* şi *Primăvara),* supuse la „modificări" inacceptabile. La Radio, la edituri,

la reviste, porțile mi-au fost închise. Nimeni nu-mi mai cere colaborarea, sub nici o formă. Am fost destituit (în mod „ocult", ca să zic așa) din literatură. Atîta cîtă bruma o făceam...

Și atunci, firește, m-am gîndit la o altă meserie care să fie, în același timp, și o sursă de cîștig... Și clin toate pe care le-am inventariat „ca posibile" — în lungile mele ceasuri de reflecție — am ajuns, pînă la urmă, la următoarea soluție : „Ce-ar fi, dacă m-aș apuca de scris ?"

însemnări

Nu mi-e teamă de mizerie ! Mi-e scîrbă !

·

Cu sărăcia am stat la masă și am dormit fără cearceafuri în pat. N-am ieșit însă niciodată cu ea la braț pe stradă.

·

Dacă aș ști că sărăcia îi îngrașă pe cei care mi-au „procurat-o", aș vrea să fiu și mai sărac, ca să-i îngraș clin ea pînă crapă.

·

Dialog în fața „Consignației" :

— Cît o fi ceasul ?

— Depinde ce marcă este !

·

Visul meu *(„mon reve familier",* cum zicea Verlaine) de totdeauna a fost să trăiesc la Paris cu dorul Cîmpuiungului și să mor la Cîmpulung de dorul Parisului.

·

Am iubit Parisul mai mult decît pe tata, cînd eram în Cîmpulung.

C-da 5670 coala *19*

*

Parisul, toamna, pe ploaie. Un Cîmpulung nițel mai mare şi mai ud. Aproape cît Piteştii...

O ! Ce mic eram în nopțile studenției, cînd mă simțeam mai imens decît Parisul.

Cînd faci cunoştință personală cu Parisul, nu e nevoie să te prezinți. Fiindcă el nu cunoaşte niciodată pe nimeni personal. Recunoaşte numai, uneori, pe cîte unii, din auzite.

Nopțile Parisului i-au asigurat zilele.

Numai noaptea, Parisul e un oraş cu particulă („de" Paris, adică). Ziua e mîrlan.

Cele mai frumoase zile din viața mea mi le-au dat nopțile Parisului.

Mă uitam într-o noapte de pe Pont Saint-Michel in Sena. Şi, jur, că nu ştiu de ce mi-a venit, aşa, un gust fistichiu să mă sinucid, aruncîndu-mă în ea. Probabil, influența şansonetelor franțuzeşti pe care mi le cîntase mama, la pian şi *con voce,* în copilărie.

Pe sub poduri, Sena nu curge. Reflectează în valuri.

1956

29 martie

O *mică lămurire... editorială*

Abia azi, acest registru îmi revine în posesie, după o îndelungată călătorie, nedorită şi neprevăzută ele mine.

Puţinele „însemnări" făcute în lipsa lui, au fost consemnate în cîteva caiete de dictando, care poartă — pe filele respective — datele de rigoare şi care sînt trecute, cronologic, alături de celelalte caiete şi registre mai vîrstnice.

Drept care, „însemnările" mele, de azi încolo, vor continua (dacă vor mai continua) în aceste pagini următoare şi regăsite.

·

Necrolog

Sîmbăta trecută, "a" murit, în urma unei tumori canceroase la creier, Grigoraş Dinicu, băiatul lui Grigoraş Dinicu „celebrul".

Era pianist (onorabil), beţiv (inveterat) şi prost (stnălucitor).

In ultimul timp, scrisese o „viaţă romanţată" a iui taică-său, pe care i-am citit-o şi pe care aveam intenţia s-o refac eu, gratuit, în amintirea lui. taică-său.

A lăsat trei copii pe drumuri, dintre care cel mai mic, o fetiţă de 4—5 ani, este de o inteligenţă scăpărătoare şi pe care, nefericitul, o adora şi — ori de cîte ori venea cu ea la mine — îmi spunea, cînd îl complimentam asupra in-

teligenţei şi vioiciunii copilitei : „Maestre, nea Tudorică ! Să nu te superi, că ai fost cel mai bun prieten al lui tăticu şi îţi vorbesc ca unui tată «ales». Asta ne va depăşi pe toţi de pe lume ca inteligenţă. Şi, pardon de expresie, şi chiar pe dumneatale, ca să fiu absolutamente sincer".

•

în timpul dezgheţului, soarele dogoare la periferie cu pantalonii suflecaţi la glezne.

Nu-mi pare rău că am capitulat şi m-am dus la pictorul Miitzner (luat pe sus de el şi de Baraschi).

Sînt treizeci de ani şi mai bine, de cînd nu am mai intrat în casa lui Miitzner. (Respectiv, casa familiei Maniu, Plantelor 50, unde au locuit şi au trăit, Rodica, soţia lui Miitzner ; Adrian, vechiul, subtilul, ciudatul şi veşnicul meu prieten ; Horia şi Mitică, fraţii lor, demult defuncţi.)

Foarte aproape de casa Maniu, din str. Plantelor 50, am locuit şi eu cîţiva ani, cred că între 1925—1927—1928, pe Sf. Ştefan 18, într-o garsonieră — pe atunci foarte luxoasă *(hali,* „01", cum zicea colonelul de aţă, Geofg'escu, proprietarul, dormitor şi „baie turcească". Mi-o găsise Adrian, ca să fim mai aproape unul de altul, şi viaţa ei romanţată va constitui unul dintre cele mai *bogate* capitole în romanul meu *Străzile,* dacă îl voi scrie vreodată. Dar să revin în Plantelor 50... Un subsol (sau demi-sol) întunecos, ruinat, umed, vechi, şleampăt...

Aici locuiesc, astăzi, pictorii Rodica Maniu şi soţul ei Miitzner, precum şi poetul Adrian Maniu. La beci, în timp ce noii stăpîni ai imobilului „ie repartizaţi deasupra" (dar, ca să fac un joc de cuvinte ocazional, „mai presus", însă, decît cei de jos, n-o să-i poată repartiza nimeni şi niciodată). Miitzner mi-a mărturisit că are şaptezeci de ani împliniţi şi pe care îi poartă în condiţiuni optime. Rodica, care e mai mare decît Adrian (el are şaize şi nouă de ani), parcă-arfi o jupîniţă pictată de ea însăşi, îmbrăcată însă în civil şi animată, qa atare, printre troace, cioburi, zdrenţe şi vechituri, absolut deplasat şi întîmplător.

Ceasul (poate chiar două ceasuri pe care le-am petrecut la masa lor, cu icre de ştiucă, cu friptură de ied, cu ciorbă

de nu ştiu ce — eu n-am mîncat decît un castravecior murat — şi cu bucătăreasă de treizeci de ani, în casă, nu în etate, numită Măria, din Sopîrliţa-Romanaţi) a fost foarte cald, foarte evocator şi mai ales „foarte artistic" (chiar în afara atelierelor respective pe care le-am „vizitat" într-o adevărată goană). Excepţional de artistic. Exclusiv artistic. Dureros de artistic, chiar. Şi nemaipomenit de subţire, printre tăcerile nepremeditate şi nestrategice şi care n-au putut să ne facă decît cinste. Şi separat şi *in corpore*. Nu ştiu cum m-aş fi putut exprima altfel — poate mai clar, mai „pe şleau" — cînd eu vreau să spun şi să afirm că tot timpul noi, toţi cinci (era şi Adrian cu noi), n-am făcut să vorbim decît despre artă (artă clin aia cu A), fără să spunem, totuşi, nici un cuvînt despre ce vorbeam.

Eu cred că soţii (căsătoriţi de treizeci ele ani împliniţi) Rodica Maniu şi Miitzner sînt — amîncloi, şi în egală măsură — doi mari pictori, nu numai ai ţării noastre, ci ai veacului nostru, şi oricînd sînt gata să discut cu oricare competenţă, fie ea de profesie, fie ea oficială, de orice calibru artistic s-ar afla şi de ori unde ar fi, să discut, zic, să argumentez şi să dovedesc „ştiinţific" (şi „după toate regulile artei") că afirmaţia mea este perfect întemeiată.

Rodica Maniu şi Miitzner — cu tehnici, şcoli, obiective, preocupări, posibilităţi şi mijloace artistice de exprimare plastică, categoric diferite — au totuşi comune, identice, siameze chiar, aş putea zice, cu riscul de a comite un aparent pleonasm, marile daruri şi investiri ale celor aleşi să zugrăvească, pentru eternitate (şi, implicit, documentar) mari îetopiseţi în culori ai lumii.

De aceea, Rodica Maniu şi Miitzner sînt, fiecare cu mijloacele lui, dar, totuşi, amîndoi deopotrivă, doi poeţi ai subiectelor, doi rapsozi ai culorilor, doi ingineri ai desenului şi doi amanţi pătimaşi ai luminii. Şi uneori chiar doi codoşi inveteraţi ai acesteia, în comerţul său (în înţelesul franţuzesc al cuvîntului), cu pînzele, cu pensulele şi cu vopselele...

Şi dacă din cele înşirate în mare viteză, aici, nu se va înţelege nimic, n-are absolut nici o importanţă.

Eu, unul, ştiu perfect, absolut tot ceea ce am vrut să spun. :

Acum trei zile, în, sfîrşit (zic în sfîrşit, pentru el), în cursul nopţii, a murit Tabu. după două luni de chinuri.

L-am îngrijit ca pe un om (cred că, în fond, chiar şi era un om deghizat în cîine lup) cu tot ceea ce competenţa veterinară a tuturor medicilor-universitari şi renumiţi din Bucureşti a putut să contribuie la acest deces. Niciodată, pînă astăzi (şi am avut în viaţa mea *de„cîinar"* celebru zeci de cîini şi de decese canine), n-am. regretat un cîine, cum l-am regretat şi îl regret încă pe ăsta. Fără să vreau să fac jocuri de cuvinte, afirm că nu ştiu cît de *omeneşte* o fi suferit el, dar ştiu, în schimb, că eu am suferit ca un cîine. Cîineşte. L-am plîns, l-am „jelit", mai bine zis, pînă la jenă faţă de mine însumi. Şi l-am îngropat, contra cost, în grădina coşmeliei de peste drum.

De pe terasa pe care am început s-o pregătesc pentru vară, îi văd mormîntul cu pietre mari deasupra, ori de cîte ori, fără să vreau, îmi scapă ochii, peste balustradă, într-acolo. Şi crede-mă cine-o vrea „ridicul", sau „exagerat", sau cum o vrea să-mi. zică, dar eu. ştiu şi simt că, totuşi — dincolo de judecata cruntă — un pic, un strop, o bătaie cel puţin din inima mea de om, este îngropată acolo, odată cu el şi cu ghioceii — primii ghiocei din anul acesta — cu care i-am umplut, ca unui om, groapa.

Tabu — afară de Kara şi Fram, cei doi căţei pe care îi mai am — va rămîne ultimul cîine pe care l-am avut în viaţa mea.

Duminică 15 aprilie, la biserica „Sfinţi", de pe Calea Moşilor (şi unde Mihăiţă, frate-meu* este „cîntăreţ bisericesc" şi „tenor prim" în cor, ca orice doctor în drept de la Paris, care se respectă cum trebuie în R.P.R.) a avut loc parastasul de zece ani de la moartea tatii (15 aprilie 1946).

A fost foarte mare afluenţă de rude, de cîmpulungeni şi de musceleni de toate vîrstele. Intre 90 şi *3* ani. Şi, dincolo de asta, a mai fost şi altceva. Ceva care – în biserica arhiplină —• pornea din toate inimile, spontan, şi se solidariza — imaterial dar hotărît — fără deosebire de

fostele crezuri politice şi divergenţe locale, în jurul amintirii clare şi masive a tatălui meu.

Am certitudinea că — în clipele acelea cînd se oficia slujba, într-o atmosferă de sobră şi elevată solemnitate — amintirea fostului Cîmpulung al cîmpulungenilor şi a fostului Muscel al muscelenilor se identifica total cu amintirea, fizică chiar, a tatii.

Cred că toţi şi-l aminteau ! îl revedeau... îl regretau şi — fără gesturi, fără vorbe — îl asigurau, *in corpore,* că cîmpulungenii lui n-au pierit încă, cum n-a pierit încă şi nici nu va pieri vreodată nici Muscelul şi cu toţi muscelenii lui.

1957

23 decembrie

Nota Bene

Însemnările pe care le transcriu mai jos, au fost notate — alături de altele care încă îmi lipsesc — pe diferite caiete şi file, prezentul registru fiindu-mi „absent", din motive tehnice, pînă ieri, cînd a revenit în posesia mea.

Prima zi de primăvară : toată ziua a mirosit în cartier a cufăr vechi şi-a naftalină. Iar seara a mirosit a toporaşi şi-a domnişoare.

.

Nimeni nu-şi pierde vremea, pînă la secundă, mai organizat decît ceasornicul.

Vîrsta exactă a omului se calculează după anii pe care îi mai are de trăit.

Nimeni nu moare cu asentimentul său. Nici chiar sinucigaşii, care mor numai cu concursul lor.

.

Limba mea adevărată este cea formată numai din cuvintele pe care nu le-am spus. (Pe care era să le spun.)

Romanul psihologic: confesiune proprie, la persoana a III-a.

.

Diferența între gîscă şi lebădă este exact aceea dintre sifon şi pulverizator.

.

Cînd aud pe unii vorbindu-mi, tăcerea mea se încarcă pe sub masă — decis şi discret — ca revolverul.

.

Melancolia se măsoară în țigări.

.

Cea mai gravă melancolie este aceea care provine din nici un fel de motiv.

.

Tristețea : melancolie care simte că îi vine să scrie versuri.

.

Anul acesta, din cauza primăverii timpurii, pomii au înflorit extrauterin.

.

Buruienile : flori fugite de-acasă şi ajunse pe drumuri.

De cînd a început să facă burtă, nu mai poate să audă, cînd se cîntă la cimpoi.

.

Mă gîndesc cum i-ar sta lui Dumnezeu, dacă în loc de nimb ar purta basc.

*

Tac, ca să ți se pară că te ascult.

N-am văzut nici un mort pe care să-l avantajeze coşciugul.

•

în ziua decesului său, marelui orator i s-a arborat doliu la gură.

•

Parfumul, noaptea : trena florilor în rochii de seară.

•

De ce se zice blană de brad, dar stinghie de vulpe nu ?

•

Nu mănînc carne de cal, fiindcă am impresia că a călărit chelnerul pe ea pînă să mi-o aducă.

•

Nemurirea durează pînă la deces.

•

Doliu la Academie : a încetat din viață un nemuritor.

•

Unele cuvinte circulă în frac, altele în izmene.

Ofițerul: un cuvînt în uniformă.

•

Despre toamnă nu e obligatoriu să scrii numai cu cuvinte veştede.

•

Azi am treabă să nu fac nimic.

•

îmbrăcămintea cea mai greu de purtat e pielea goală.

Bețivii respectă apa : nici nu se ating de ea.

·

Apa de băut miroase a excursie.

·

„Panseurile" le-am inventat pe negîndite.

Puiul de cioară : o cocoşată cu ghete bărbăteşti în picioare.

Cînd obiceiul începe să aibă tabiete, devine manie.

Mai presus decît el însuşi, ca un plop.

·

în amurgul de toamnă o pisică cenuşie trecea strada, ca o coadă cu scurteică de fum.

·

Cîteva unelte :

Cleştele este unealta cea mai mincinoasă : taie numai piroane.

Ciocanul e pisălog : bate la cap.

Cînd se ceartă sculele de tîmplărie, rindeaua netezeşte totdeauna lucrurile.

·

Toate drumurile spre casă trec pe la bodegă.

·

Nici o tragedie nu poate egala drama unei comedii căzute.

— Cum poți să spui că n-ai scris nici o tragedie ? Dar ultima comedie care ți-a căzut, ce-a fost ?

.

Actorii mari determină marile repertorii.

.

închide gura, că-ți intră frigul în cramă.

Pompierul bețiv bea de stinge.

.

Culmea culinară : să gătești o varză călită în războaie.

Tocmai cei care nu mănîncă, înghit mai multe...

.

Nu știu de ce, cred că — din punct de vedere al inteligenței — crinul e tenorul florilor.

.

Florile fără parfum n-au caracter.

.

Adevăratul incult nu citește nici măcar în el.

Respect holdele de grîu, dar iubesc straturile de flori.

Am încă o memorie prea bună, ca să pot începe să-mi scriu amintirile.

„Memoriile" sînt, dealtfel, numai amintiri care îți convin.

Mi-am strivit duşmanii cu tocul, nu cu potcoava.

.

N-am crezut niciodată în nimeni, afară de duşmani.

Regretaţi-mă, duşmani ! Mai rar aşa adversar.

De cînd tac, am început să mă aud mult mai bine. (Să fiu auzit mult mai bine.)

N-aş fi crezut c-o să se vorbească atît despre tăcerea mea.

Nu tac ! îmi măsor, numai, cuvintele pe dedesubt.

.

Un tînăr confrate, căruia i-am făcut un important serviciu, a venit să-mi mulţumească. Emoţionat, făcea eforturi să-şi găsească cuvintele. Am vrut să-1 scap din încurcătură :

— Nu te mai căzni, dragul meu, să cauţi cuvintele pe care ai vrea să le ai la îndemînă... înţeleg tot ce vrei să-mi spui,;. Ghicesc toate cuvintele care nu-ţi vin.

— Nu cred, maestre, că le puteţi ghici. (Şi ajungînd la capătul efortului.) V-am adus un curcan, maestre ! De la tata, de la ţară. Asta vream să vă spun. Şi l-am lăsat la bucătărie.

.

Nu sufăr că mi-am pierdut vocea. Principalul este să se audă ce scriu.

.

De cînd nu mai am glas, unii au început să mă atace cu voce tare.

1 aprilie

Azi-dimineață am stat două ore (agreabile, „culte" şi „subțiri") de vorbă cu Ion Barbu (alias, Dan Barbilian).

A împlinit azi 63 de ani, după „stil vechi", cum mi-a declarat.

Am vorbit, înviind din morți Cîmpulungul şi pe cîmpulungenii copilăriilor noastre, începînd cu moaşa Reghina (care ne-a moşit pe amîndoi, la interval de şapte ani) şi terminînd cu tata, pe care Barbilian 1-a avut profesor la gimnaziul „Dinicu Golescu", din Cîmpulung. „O ! Ce profesor ! O ! Cît de profesor ! Tatăl tău este cea mai latină şi luminoasă figură dintre ale tuturor profesorilor mei, de totdeauna şi de pretutindeni".)

In clipa cînd mă pregăteam să plec, a venit (în barul de la Athenee Palace, unde ne aflam) o foarte cucoană, tînără, brună, burnițată de ploaie şi cu un mănunchi de violete ude în mînă. Le aducea, pentru ziua lui, poetului, cu care avea întîlnire. Ne-am amintit, *stanțe pede* (deşi stam pe scaune) diferite versuri despre violete, de poeți francezi. Doamna brună a citat chiar o strofă. Mi se pare, din Rodenbach.

— Ia spuneți, a ce seamănă mănunchiul ăsta de violete ude ? ne-a întrebat doamna...

— A o mică primăvară legată încă în „sflori", a răspuns Barbilian.

— E un citat ? 1-a întrebat doamna.

— Nu ! E o banalitate înfiorătoare şi ocazională, a răspuns poetul *Jocului secund.*

Cunosc omul de la prima vedere. Dar după impresia pe care nu mi-o face.

Omul are trei vîrste : nevîrstnic, matur şi trecut. Sau : necopt, copt şi răscopt.

Fiecare an care moare de revelion, mi se pare o necuviință directă la adresa mea.

Cunosc mult mai bine pe toți anonimii lumii, decît pe unui singur dintre cunoscuții mei personali.

Diminețile de iarnă au ceva de slujnice de provincie, care se deșteaptă — nepieptătate și slinoase — ca să facă focul în odaia copiilor.

.

Pe filele calendarelor din copilărie, zilele de iarnă nu trec. Alunecă !

.

Nopțile de iarnă sînt foarte vorbă lungă.

.

Iarna lupii nu mai mănîncă acasă. Ies la restaurant. Adică, la om.

.

Adevărații strămoși ai cîinilor sînt oamenii.

.

Primul cîine lup a fost un compromis între codru și demimondene.

.

Porcul mistreț are un dinte contra orișicui.

.

Mai bine fără domiciliu, decît cu locuință de veci.

.

— De ce n-ai fost la înmormîntarea lui X ?

— Fiindcă nu-mi place să-mi văd adversarii la pămînt, de-aia.

Vara : primăvară întoarsă din voiaj de nuntă.

Vara : primăvara la treizeci de ani *(Le printemps de 30 ans,* cum ar fi zis Balzac.)

.

Girafa este un animal mult mai presus decît ea însăşi.

.

Nu toate gîştele care fac gît sînt lebede.

.

Cu cît ştiu că mă apropii mai mult de moarte, cu atît m-am hotărît s-o țin mai la distanță.

Aş vrea să mor dimineața, pentru ca să se ştie că şi treaba asta am făcut-o tot la lumina zilei.

Vreau să fiu înmormîntat într-o duminică, ca să mă. întîlnesc cu nunți, în drum spre cimitir.

.

în definitiv, mor cu un singur regret. Acela că am trăit numai ca s-ajung aici.

.

Moartea e tot atît de cotidiană ca şi viața, de vreme ce poți să mori în fiecare zi, la fel cum trăieşti.

Ce păcat că în curîncl (foarte curînd), cînd voi face cunoştință cu moartea, n-o să mai am cuvinte să-i spun în față părerea mea despre ea... M-aş mulțumi, însă, şi cu-n pic de salivă.

.

Moartea mă deranjează mai mult decît mă înspăimîntă.

.

Urăsc moartea, fiindcă trebuie să mă supun fără replică. Tocmai eu, ditai dramaturgul î

în fond, toţi oamenii nu sînt decît nişte muribunzi.

.

Viaţa viitoare moare odată cu clientul.

.

Aş vrea să mor lucid, ca să văd cum arată „ultima suflare".

.

Cîntă terasa în gramofonul zorelelor.

.

Nu pot să-mi încrucişez spada cu moartea. Cu coasa nu ştiu să mă duelez.

S-a scuturat ultimul trandafir de pe terasă... AzL, marţi, treisprezece.

*

După fiecare trandafir care moare, rămîn cîteva picături de rouă văduve.

.

Soarele, toamna, se scoală prea de dimineaţă. De-aia, pe la patru, moţăie pe terasă cu genele margaretelor toropite de somn.

.

Cel mai mare nu este cel mai înalt, ci acela care iese deasupra.

.

Vulpea e şireată numai pentru găini.

Vulpea a intrat în mai multe fabule decît coteţe. '

·

Astăzi soarele de toamnă a răsărit, prima dată, în pulover de ceaţă tricotată.

·

Toamna, florile (dumitriţele) care înfloresc pe morminte, seamănă a rude sărace.

·

Nu e adevărat că bătrînii se obişnuiesc, treptat, cu ideea morţii. Ei caută să se obişnuiască numai cu frica de moarte.

·

Cînd voi începe să mă descompun, nu ştiu de ce, am impresia că o să put frumos.

·

Nu va putrezi nimic din ce rămîne după mine.

·

Nimic nu e mai trist, decît un mormînt proaspăt în prima lui seară de cimitir.

·

Nu ştiu dacă am meritat să trăiesc. Sînt sigur, însă, că n-aş fi meritat să mor.

·

Nu mă cutremur de veşnicia morţii, ca răposatul meu confrate Vlahuţă. Mă cutremur numai de imbecilitatea ei. (Necuviinţa ei.)

·

Cred că lebedele, plutind noaptea pe lacuri violetate de lună, au inventat primele porţelanuri de Sevres.

Aman şi-a pictat secolul în mărime naturală. =

Tablourile lui Aman nu vorbesc. Recită.

De cînd ştiu că am cancer la gît, îi zic „rac" (ca ţăranii), că doar-doar o să dea îndărăt.

Poeţii primăverii mor, de preferat, toamna.

.

Azi-dimineaţă,, pe terasă,, toamna şi^a pus toţi cerceluşii din glastre.,la urechi şi ultima garoafă în decolteul despicat de soare.

.

Aman a pictat ţăranii în culori boiereşti.

Adevăratele caterinci trebuie fabricate de la început vechi.

Cu proştii, trebuie să fii atent ca **şi** cu **baligile.** Fereşte-te să calci în ele.

Greu de dus în spate o femeie uşoară.

Parisul se deşteaptă din somn noaptea.

.

Iubesc două oraşe : Cîmpulungul în care m-am născut şi Parisul în care am deschis ochii.

Parisul nu se vizitează. Se revede.

Notă biografică :

Sînt născut la Cîmpulung (Muscel), în 1903 şi renăscut la Paris (Seine et Oise), în 1925.

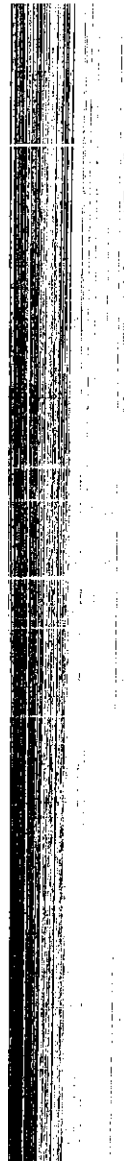
Nicăieri nu plouă mai provincial ca la Paris, toamna.

Nu că vreau să sfidez soarele. Dar mi-ajunge un ciob de geam afumat, ca să-1 privesc drept în faţă.

Primăvara îmi mînjeşte toată ziua geamurile cu şomoioage ude de soare. Noroc că mi le şterge tot ea, noaptea, cu un burete de lună, măi mult ori mai puţin plină.

Nu vreau să mor, pînă nu termin de trăit.

ARTIFICII PENTRU POMUL MEU DE CRĂCIUN

Nu există proşti, fiindcă nu-i remarc.

Prostul e un deştept scopit de creieri.

Hazul prostului te obligă să-i dai chetă.

Deşteptul, cînd se prosteşte, are haz. Prostul cînd se deşteaptă, are consecințe.

Bărbatul prost îți sare în ochi. Femeia proastă îți sare în brațe.

Prostia : deşteptăciune infirmă din naştere.

Prostul are cocoaşă şi deşteptul „bossă",

>în țara lor, proştii nu admit turişti. E singura lor deşteptăciune.

Prostia : creieri cu intermediari excluşi.

Prostul aude tot şi restul îl înţelege pe jumătate.

•

E mai greu să faci pe prostul, decît să fii.

•

Gafele proştilor sînt mărturisiri de credinţă.

Deştepţii circulă şi proştii mişună.

E mult mai grav să facă prostul pe deşteptul, decît deşteptul să se prostească.

Deşteptul află că e deştept de la el, prostul află de la alţii că e prost.

Cea mai proastă femeie este aceea care vrea să facă pe deşteaptă.

Aş face pe prostul, dar mi-e frică să nu mă obişnuiesc.

— Nu se mai poate, maestre... Mi-au pus proştii ştreangul de gît...
— Şi de ce n-ai profitat de ocazie, dacă erai deştept.

•

Femeile sînt de două sexe... al doilea fiind „domnişoare bătrîne".

•

La nunta mea m-am distrat atît de bine pe contul meu, de parcă se însura altul.

•

Pe terasa noastră au căzut toate frunzele. E momentul» cred, să încep să fac băi de toamnă, cum făceam „de soare", astâ-vară.

•

Mai sînt, încă, pe terasă petunii care înfloresc ici-colo. Probabil, sînt „centenarele" lor. Sau amintirile viitoare,

•

Dimineața, pomii își încălzesc mîinile la soare... Noaptea şi le bagă în fundul buzunarelor, răcite de lună.

•

Marile confidente ale adolescenților : verişoarele primare ziua, şi luna plină noaptea.

Coarnele încornoraților nu împung. Se resemnează:

•

Spune-i unui cerb „încornorat" şi-ți răspunde fericit: „Mersi-de compliment!" Dar ia spune-i şi lui Dumitrescu că e încornorat şi să vezi ce-ți zice.

Femeia e totdeauna convinsă că-şi înşală amantul cu bărbatul.

•

•— Nu trebuie să suferi, dragă Costică, că te-a înşelat nevastă-ta. Fii tare,

— Mersi, asemenea.

•

—-Domnule, ascultă-mă pe mine! Cînd te înşală nevasta, cea mai bună soluție e să te faci că habar n-ai.

— De unde ştii ?

.

— Dragă, recunosc, am fost un mizerabil. Te-am înşelat cu nevastă-ta... Iartă-mă ! Să nu zdrobim o prietenie de douăzeci de ani ca a noastră, pentru un asemenea fleac.

— Da, dar fleacul era al meu.

.

Răsărit de soare. Toamna a tăiat un bou cu coarne de aur în auroră. Şi sîngele lui — roşu şi grate —< îşi mugeşte zvîcnetul proaspăt peste şorţurile de parlagii ale norilor, pătate de sîngele uscat ale altor răsărituri.

— Cred că n-ai păr în cap, maestre, cîte femei trebuie să fi iubit.

— Şi-acuma, am început să chelesc^ de vreo doi-trei ani.

.

Scriitorii se împart în două categorii : de tiraj şi de triaj. Ceilalţi sînt clasici.

.

Lupa nu măreşte singură. Numai cu concursul ochiului.

.

Ochii privesc, ochelarii văd.

.

Bărbatul începe de la cap, şi femeia ele la picioare.

.

Amantul e „bărbat", exact în clipele cînd bărbatul nu e amant. Asta e şansa lui şi ghinionul tău.

.

Cîncl femeia spune „plec îndărăt la mama", înseamnă că i s-a făcut dor de unul din curte cu cameră cu chirie, care o iubea în secret.

Marea artă a actorului, pe scenă, este să plîngă fals toată scena şi să-şi şteargă, sincer, lacrimile la ieşire.

*•

Scriitorii nu îmbătrînesc. Se uzează.

•

Scriitorii clasici sînt, totdeauna, contemporani şi, foarte rar, scriitorii contemporani sînt clasici.

•

Fumul ţigării mele, la sfîrşit de scris, dimineaţa : nori vineţi de familie, pentru răsăritul negru al soarelui din stilourile mele...

•

Cele mai luminoase răsărituri le-am scos din cerneală.

Eu şi stiloul : sclavul şi lanţul. Nu ştiu însă sigur dacă nu cumva eu sînt lanţul şi el e omul meu.

•

Cînd nu dau în nimeni, totdeauna scrisul mă doare.

•

Din toate iubirile mele, singura mea dragoste mare am ^ st eu.

•

Cînd femeia tace, pune-i imediat termometrul.

•

Femeile nu pot să vorbească într-o viaţă, cît poate să facă un bărbat într-o clipă.

•

Totdeauna bărbatul are trecut şi femeia... viitor.

Dragostea nu se desparte niciodată... Ambiția, însă, totdeauna...

Toamna, în toate răsăriturile ele soare, parcă se sinucid curtezane bătrîne cu bijuteriile la pensie.

Ultimele flori de toairmă nu se uita niciodată pe fereastra casei... Numai pe vitrinile florăriilor...

Am văzut, de dimineață, pe o doamnă — fanată şi distinsă— cu un „Fox sîrmos" în lesă şi cu un trandafir galben la piept. Şi nu ştiu de ce mi-a venit să mă gîndeso: ce-ar fi dacă doamna asta ar duce trandafirul galben în lesă şi ar purta cățelul, prins cu ac de siguranță, la rever.

Ciorile : alunițele iernii.

In fabule, animalul cel mai deştept trebuie să fie omul.

Nu ştiu dacă La Fontaine a fost însurat. Dar sînt sigur că nevastă-sa n-a purtat blană de nici un animal, la gît,. fiindcă âr fi sugrumat-o.

Fabuliştii fac animalele deştepte, ca să le arate oamenilor că sînt proşti.

Prima condiție a unui autor de fabule : să nu facă animalele mai deştepte decît autorul. t•»

Morala fabulei „reduce“ animalele la rangul de om.

E inutil să-mi măsor cuvintele, dacă nu-mi calculez gîndurile, înainte de a le scrie.

Hai să tăcem un ceas, unul în brațele altuia. Să vezi ce conversație interminabilă avem.

Cînd eşti goală, te îmbrac cu imagini. Şi cînd eşti îmbrăcată, te dezbrac în imaginație.

.

Cel dintîi sărut e mai rece clecît buzele care îl împreună,

.

Primul sărut ți-1 dă iubita, şi ultimul nevasta.

Mă uit la ceas, ca să văd orele exacte la care îmi pierd vremea.

.

Primul sărut sfîrşeşte iubita şi începe femeia.

Toamna : vară văduvă.

.

Toamna îşi scrie memoriile cu ploile, primăvara, cu apă de ploaie.

Ploile toamnei : elegii ude.

.

Anotimpurile nu se cunosc personal.

Iarna : doliu alb.

Toamna, pămîntul umblă neras.

Zăpada nu putea fi decît albă, fiindcă albul e o culoare rece.

.

Prostia mă-nghează mai rău decît gerul.

.

Ochii femeii îndrăgostite : un binoclu care măreşte calităţile si micşorează defectele iubitului.

Dacă ninsoarea ar fi fost neagră, nu s-ar mai fi putut face oameni de zăpadă cu ochi de cărbune. Sau ar fi ieşit orbi.

în iernile cu zăpezi negre, toţi corbii ar trebui să fie albi.

Am văzut o înmormîntare de ciori... Murise un amurg de iarnă în provincie.

.

Soarele iarna : crizantema cu dinţi La butoniera cerului.

.

Focul se aprinde şi incendiul izbucneşte. De aceea primul se stinge, iar al doilea se localizează.

.

Incendiul: foc permanent.

.

Cînd se uită în oglindă, pisica mea vede canari.

Am spart o oglindă în oare te priveai, fiindcăj de cînd ne-am despărțit, te vedeam numai pe tine în ea. Ți-am păstrat, însă, toate cioburile amintirii intacte.

.

Cînd eşti împărat, nu e nici o scofală să faci *Codul lui* ***Napoleon.*** Dacă aş fi fost eu în locul lui, putea, tot aşa de bine, să se cheme „Codul lui Tudorică"...

.

La balurile mascate, m-am dus totdeauna cu propria mască şi niciodată n-a ghicit nimeni cine se ascunde sub ea.

.

Să nu mai aud de celebritate.; Astăzi am ochiuri de rață pe spanac şi aş vrea să le mănînc, ca orice om de rînd.

.

Poeții au lansat greierii în literatură şi prozatorii furnicile.

.

Toate cărțile altora pe care le citesc, sînt convins că aş fi putut să le scriu şi eu la fel. Pe-ale mele, însă, sînt tot atît de convins că nu le-ar putea scrie nimeni, niciodată. Asta, în termeni tehnici, s-ar chema — oarecum — personalitate. Un fel de personalitate, să ne înțelegem...

.

Cea din urmă dragoste nu e niciodată ultima, ci următoarea.

.

Marea tragedie a încornoratului nu constă în faptul că 1-a înşelat nevasta. Ci pentru că ştie şi ăla cu care 1-a înşelat.

Cînd o femeie îşi înşală bărbatul, totdeauna are impresia că-l pedepseşte. Chiar dacă nu are de ce.

.

Cînd se lamentează „prietenelor" c-o înşeală bărbatul, expresiile femeii sînt în jupon şi cu mîinile în şold.

.

Singurele mele „nopţi pierdute" sînt cele pe care le-am dormit.

.

Cînd nu-ţi convine visul, zici că a fost coşmar.

Cînd scrie despre regi, halatul de casă al scriitorului devine hlamidă.

Scriitorul : furnizorul de ceruri albastre sau neguri morale, pentru marile vacanţe pe care cititorul şi le acordă într-un ceas de lectură.

Scriitorul trebuie întîi să citească viaţa şi pe urmă s-o scrie „pe scurt", pentru cititorii ei... (hu ai lui).

.

Fără contribuţia „grandioasă" a scriitorilor, viaţa ar fi rămas ca-un spectacol în care sînt numai interpreţi şi nici un spectator.

.

Scriitorii au înlocuit soarele în zilele cenuşii ale pămîntului.

Nu depinde decît de carte,, pentru ca cel care: o citeşte să se transforme din cititor în adept.

Niciodată n-am scris cărţile mele pentru mine. Că eu le.ştiam. Le aveam, ştiute, în mine, înainte de a le scrie. Le-am scris, totdeauna, pentru alţii. Ca să citească, ceva, şi despre ei.

Eu nu scriu niciodată. Transcriu, totdeauna. Fiindcă „operele" mele le scriu în minte, le citesc, apoi, în gînd, şi tocmai după aceea le transcriu pe caiete.

Cartea scriitorului a învăţat pe om să citească în el.

•

Scriitorii sînt cei dintîi reporteri care au stat de vorbă, intim, cu viaţa, pentru „pagina I" a tuturor gazetelor lumii.

•

Viaţa e abonată la un singur ziar : „timpul".

Scriitorii au tradus viaţa în-toate limbile pămîntului.

•

Pămîntul a învăţat carte de la scriitori.

•

De cîte ori e frig în casă, mă gîndesc la Africa...

Cînd funcţionează caloriferul, cel mai cald „continent" de pe lume e odaia mea.

•

Toţ pămîntul poate să încapă într-o singură odaie. Cînd e camera de lucru a unui scriitor.

Marile mele călătorii în lume le-am făcut pe Scaun. Şi cînd le-am „efectuat" într-un fotoliu, mi s-a părut că „le călătoresc" în clasa I a vapoarelor şi a trenurilor „Pullmann".

Am fost şi eu o dată infirm. Cînd mi s-a. rupt piciorul unui vers.

.

Picioarele din versurile poeţilor adevăraţi nu merg niciodată cu proteză. Numai cu prozodie.

*

Ia-mă peste un singur picior al versurilor mele, dacă poţi;

Picioarele versurilor nu se pot încălţa decît, cel mult, cu imagini.

Talentul, ca să ajungă meserie, trebuie să fie, **Ia** început, vocaţie.

Scriitorii sînt adevăraţii şi eternii „preoţi" ai sufletelor. Ei, însă, nu „slujesc", ci „oficiază".

.

O limbă universală : limbajul florilor.

.

Parfumul este prizonierul propriului său flacon. De aceea, cum scapă de dop, evadează.

.

Din florile grădinilor mele anonime ţi-am trimis un mănunchi de versuri, ca să le porţi la corsajul inimii. Şi

tu le-ai pus într-un pahar cu apă, pe bufetul din sufragerie.

Ori de cîte ori nevestele primesc un buchet anonim de flori toți bărbații devin ierbivori.

. .

Cugetare conjugală: Numai de-ar face buchetul pe"care 1-a primit nevastă-mea, polul pe care l-am dat comisionarului care mi le-a adus.

Ați văzut mutra unui bărbat privind primul buchet de flori pe care 1-a primit, anonim, nevastă-sa ? Aşa „natură moartă" cred că n-a pictat nici un pictor, pînă azi.

. ,

Florile altora put, totdeauna, în odaia nevestii.

O floare laşă ^„Nu mă uita!" Şi una bravă : Uită-mă !... (Asta însă nu există, deocamdată.)

Florile nu.se.culeg. Şe asasinează.

„Floarea de lămîiță" a miresii face, totdeauna, baie de aburi în ziua nunții.

Cred că dacă, în locul unui buchet de garoafe, ți-aş fi dat un mănunchi de flori.de stil, nici măcar bacşiş nu i-ai fi dat comisionarului, :

.

Mi-am văzut, în cel mai frumos vas din salon, *toate* florile pe care ți le-am trimis. Aia, însă, pe care o purtai la răspîntia sinilor, nu era de la mine...

Ultima mea dorință: Cînd oi muri, să mi se pună la butonieră o floare de stil.

La înmormîntarea mea, nu primesc coroane. Numai cununi. Şi țin să amintesc, în treacăt, că florile mele favorite sînt frunzele de laur.

Regii morți par că nu sînt „de-ădevărat". Seamănă cu aghiotanții lor.

Am văzut doi patriarhi morți... în coşciugele respective şi ortodoxe nu mai rămăsese din ei decît mitrele şi odăjdiile, cu bărbi reci, țepene, deasupra. Probabil, trupurile lor se şi înălțaseră „La ceruri", ca să n-aibă te miri ce risc pămîntesc la înmormîntare.

m

Pe omul care a greşit prima dată, femeia îl face, toată viața, păcătos.

Poți să fii mai scurt decît unii, dar mult mai presus decît ei.

înălțimea omului se măsoară cu metrul numai la recrutare, în restul vieții, numai cu micimile lui.

Dacă aş avea impresia că un singur rînd din cele pe care le scriu aici „miroase" a filozofie, l-aş afuma cu *„Papier d'Armenie".*

Filozofia este noaptea judecății. în care aceasta ori doarme, ori are insomnii, ori visează.

Noaptea dă sfaturi, şi ziua idei. Siesta, numai păreri.

Orice scriitor poate fi „rege" la masa lui de lucru. Dar monarhii n-au putut fi niciodată scriitori, la birourile lor de regi... Şi cînd au încercat să scrie, au făcut-o la mese particulare.

Pe altarul mesei mele de lucru slujesc numai eu ! Şi numai pentru necredincioşi.

Dacă ajung în rai, mă las de scris. Literatura mea nu se potriveşte cu „gustul" cititorilor de acolo. Deschid mai bine un şantan de îngeri şi literatura mea va fi citită, fără să mai fie scrisă.

N-am reţinut nici o definiţie a „artei", de frică, ori să nu-i corespund, ori s-o contrazic — fără să vreau — ca. pe mama.

Şi cea mai „proastă" carte e, totuşi, un concurs dat literaturii.

•

In fiecare om există un cititor. Dar cum nu toţi oamenii sînt la fel, şi cărţile pe care le citesc trebuie să fie felurite.

•

Talentul se naşte învăţat gata. Restul e numai un „cod de maniere" potrivit timpului.

•

Talentul nu doarme niciodată, Dovadă că — la ora asta — eu scriu prostii, în loc să sforăi odihne. ,

De talentul unui scriitor nu scapă nici editorii.

*

Cînd mi s-a jucat prima piesă în Bucureşti, în 1926 *(Panţarola* la „Teatrul Mic", fusesem „jucat" înainte în „provincie", la Craiova şi la Paris), m-am aplaudat din stal, la rînd şi la fel cu ceilalţi spectatori. Nu mă cucerise succesul piesei, ci talentul autorului, văzut pe dedesubtul acesteia.

Primul meu succes în teatru a zăpăcit criticii şi m-a „deszăpăcit" pe mine.

M-am născut cu teatrul în mine, cum se nasc unii cu o cocoaşă în spinare... Am avut „bossa" teatrului, adică.

.

Nici la galere nu se munceşte ca la menţinerea gloriei.

Gloria te face solemn. îţi pune joben pe capul talentului.

.

Erai atît de „mic", cînd ai ajuns celebru, încît ai rămas o mică celebritate toată viaţa.

.

Scriitorul îşi face celebritatea la masa de lucru, şi şi-o compromite în „pomenirile" ei din ziare.

.

De la vîrsta mea încolo, omul nu mai are visuri. Numai proiecte.

De cîte ori am şedinţă plenară cu visuri, dacă n-o prezidează o sticlă cu vin, adoarme toată asistenţa cu capul pe aripi.

.

— Unde umbli pînă la ora asta, domnule Suflet ?
— Am fost pînă la o creşe de copii...
— Şi?
— Şi am întîrziat, ca să mă uit la ei cum dorm î

.

Am un trandafir galben pe masă, pe care mi 1-a dat o cucoană, de dimineaţă... Mai birie murea în altă parte, ca să nu fiu obligat să-i fac eu funeraliile.

.

Amintirile falsifică, totdeauna, „adevărul istoric". Fac tristeţile mai adinei şi bucuriile mai vesele, cînd le reeditează.

Amintirile : un coş, printre vechiturile din pod, în care regăseşti dantelele rochiilor de altădată... Şi tot dantele, cînd sînt chiar de la rochiile de doliu ale trecutului.

Amintirile trăiesc numai după moarte.

.

Amintirile se nasc moarte cu anticipaţie.

Amintirile unora se numesc remuşcări.

Amintirea : grădina vie a florilor presate.

. Ceaţa se importă de la Londra, ca să fie veritabilă.

în ceață, şi obezii par fantome. Dar duble.

în ceață e inutil să faci eforturi ca să vezi. Să fii foarte mulțumit, dacă poți măcar să desluşeşti.

*

Constat că iarna a început să-şi ascundă vîrsta. Face pe toamna.

.

La un ceai al anotimpurilor, iarna şi-a dat „parola ei de onoare" că n-are părul alb. Şi-1 vopseşte, numai, în alb, pentru sezon.

Ceața te minte în față.

în ceață, toți curcanii înfoiați pot să treacă drept păuni.

în ceață, toți bărbații sînt îmbrăcați la fel şi toate femeile sînt de aceeaşi **vîrsta.**

.

în orice trăsură care trece cu coşul ridicat prin ceața străzilor, sînt convins că se duce acasă un subiect de roman.

.

Ceață pe cheiurile sufletului... Nici un gînd nu mai părăseşte portul. Toate — ca nişte vapoare legate cu lanțuri proprii şi luminate cu ecleraj personal — rămîn ancorate la chei, pe tenebrele umede şi agitate ale apelor, care le zbat, ori le leagănă pe loc.

.

în cețurile Londrei, n-am făcut niciodată pe românul. Dar, în ale Bucureştiului fac, totdeauna, pe englezul.

.

Şi despre ceață se poate scrie clar.

Ceața peste dragoste se numeşte melancolie !... Şi atîta cît ține, totul e nedesluşit în ea. Chiar şi bătăile inimii se aud numai ca nişte siluete sonore şi cenuşii ale lor.

.

Am întîlnit o înmormîntare, în ceață. Cortegiul trecea — tragic, mut şi prudent — pe pîsla udă a asfaltului. Parcă nici nu avansa şi se tîra pe Bulevard — în sens invers, pe sub ele — ca un *„tapis roulant",* fără zgomot. M-am oprit pe marginea trotuarului şi l-am aşteptat să treacă. Ori eu, ori el... Şi-am avut impresia clară că mortul din coşciug trebuie să fie umed şi cu galoşi inutili în picioare, iar rudele care îl urmează, dezmoştenite şi „în ciorapi", după dric... Luminile din felinarele, indiferente şi înclinate, ale cioclilor, păreau pictate în flăcări de ulei rece pe interiorul geamurilor, iar cei patru cai de la carul funebru păreau ceața însăşi, care trage la dric, deghizată în cai, cu pampoane de tarhiduci de operetă în creştet (jumulite la recuzită) şi cu fracuri de subprefecți (păstrate de cînd erau gineri) ducîndu-se, în patru labe, prin ploaia unei duminici provinciale spre „Balul anual al Prefecturii" din sala Cercului Militar.

Un cortegiu funerar care trece prin ceață, te face să aprinzi toate luminile din lămpi, cînd ajungi acasă. Chiar şi becul de „15 lumini" din pivniță.

.

Ceața se menține peste capitală. Toate femeile au voalete cenuşii peste față, bărbații doliu mare la pălării şi toți caii de la vehicule par cai de dric în exercițiul funcțiunii.

.

In ceață, numai popii seamănă tot a popi.

Opera scriitorului adevărat nu trebuie să fie niciodată de aceeaşi vîrsta cu el. Trebuie să fie mult mai mare „de ani" decît autorul ei.

·

Nu mă bărbieresc niciodată duminica. După şase zile de ras, e ziua de odihnă a obrazului, ca a lui Dumnezeu.

·

Briciul meu „profesional" mă bărbiereşte numai pe mine. Pe alții îi rade.

·

Am purtat barbă anul trecut (şi a doua în viața mea), fiindcă preferam să arăt ca un bătrîn încă tînăr, diepît ca un tînăr îmbătrînit. Şi mi-am ras-o, fiindcă era prea albă, pentru ca teoria mea să mai fie verosimilă.

·

„Vai ce interesant îți stă cu barbă", mi-a spus o cucoană. Şi după ce mi-a cîntărit bine noua „fizionomie" : „Dar şi cînd erai ras, îți venea tot aşa de prost!"

·

Cînd fața vrea să-ți facă „farse", să nu-ți laşi barbă, că e 6 tragedie care trebuie zilnic pieptănată.

·

Cînd bărbile actorilor — pe scenă — sînt inutile, şi ale spectatorilor din sală par de prisos.

·

Mi-am lăsat barbă, ca un ultim control literar. Vreau să văd dacă mai „dă" ceva din mine...

·

în zilele mele, femeile au avut nopțile lor.

— Mie-mi spui ? A „lu" Georgescu nu stă *la* fereastră, ca să privească. Ci ca s-o vadă cineva care trece pe stradă, măcar din cînd în cînd.

Ferestrele : ochiul prin care Provincia îşi priveşte propria viaţă.

·

în ziua în care moare o femeie tînără, în provincie, toate nevestele în etate sînt foarte atente cu bărbaţii lor, chiar dacă vin la masă tîrziu şi cu „aperitivele în nas".

Plictiseala îşi are domiciliul legal în provincie.

Fiecare oraş de provincie se crede o metropolă nedreptăţită.

„Memoriile sentimentale" ale oraşelor de provincie le scriu fetele. Ale metropolelor, demimondenele.

·

Cînd eşti tîrg de provincie, te culci devreme, ca să poţi visa cît mai multe capitale.

Dramele provinciei sînt romane. Ale capitalei, „fapte diverse".

Viaţa se desfăşoară în marile ei adevăruri numai între oameni puţini. Adică, în provincie!... în metropole, unde sînt oameni mulţi, se împrăştie.

Viaţa trăieşte numai în provincie. Cum se mută în capitală, se numeşte existenţă.

De cînd ştiu că trăiesc pentru băiatul meu, simt şi eu, în sfîrşit, că am început să exist pentru mine.

.

Cum să nu fiu egoist, dacă sînt singur ?

.

Sînt zile în care trăieşti cît în ani de-a rîndul. Şi ani de-a rîndul în care n-ai trăit nici măcar cît într-o singură zi.

.

Timpul nu distruge. Şterge.

.

Cenuşa istoriei nu se păstrează în urne. Ci în manuale.

.

Toate marile armate ale lumii au murit Ia frontierele altora.

.

Drumul istoriei îl croiesc „trecătorii" ei.

.

Lumea, de cînd există, n-a putut fi niciodată, în totalitatea ei, nici măcar a lui Dumnezeu. Cum ar putea fi vreodată a unui singur om ?

.

Religiile oamenilor n-au fost niciodată şi credinţele lor.

.

Toate tentativele de asasinat, nereuşite, împotriva lui Dumnezeu, nu i-au făcut decît reclamă şi l-au readus la ordinea zilei... Dumnezeu, ca să dispară, nu trebuie, prin urmare, asasinat. Trebuie lăsat să moară de moarte bună şi de bătrîneţe înaintată.

Ateii trăiesc numai din existența lui Dumnezeu.

Cînd istoria se uită înapoi, nu vrea să atragă privirile, ci atenția.

Frontierele lumii se scriu cu sînge şi se iscălesc, cu cerneală.

.

Am deschis un pic fereastra şi nu pot să-mi dau seama exact dacă ceața de pe stradă a intrat la mine în odaie, sau clacă fumul meu de țigară din odaie a făcut ceață pe stradă.

Trandafirii de toamnă şi-au căptuşit, parcă, petalele cu ceva mai gros, ca să nu le dîrdîie parfumul în vitrinele florăriilor înghețate.

.

Noaptea unii mănîncă pe stradă semințe. Eu sparg cu totul altceva în dinți, din fişicul meu cu stele.

.

Nu mă simt superior nimănui, dar nici egal cu fiecare.

.

Dragostea mea pentru masa mea de lucru devine pasiune, după ce mă ridic de la ea.

.

în iernile tinereților mele umblam cu inima în pijama. Acuma trebuie să dau pijamaua la îmblănit.

Cînd sînt singur, nu-mi lipseşte nimeni de lîngă mine.

.

Nu mă întreb niciodată cîte zile mai am de trăit, ci cîte pagini aş mai avea de scris.

.

Cînd scriu, nu-mi menajez personajele. Numai cititorii.

.

Cititorii sau spectatorii mei au fost prezenţi, totdeauna, în jurul mesei mele de scris.

— Am auzit că esti bolnav de inimă. Dar ce ai ?
— Cord!

— Domnule doctor!... Să vă spun drept, eu nu am fost niciodată bolnav în viaţa mea. Acum şase luni, însă, mi s-a întîmplat să mă îndrăgostesc de-o fată de douăzeci de ani, care vrea să ia pe altul. Şi, de-atunci; mă simt foarte rău^ la inimă... Mă doare, am palpitaţii...

— Ce vîrstă ai dumneata ?

— Cincizeci şi cinci de ani. Aşa că de-aia am venit la dumneavoastră, ca specialist să mă consultaţi la inimă şi să mă învăţaţi ce să fac.

— E foarte simplu, domnul meu ! Ăla să ia fata imediat şi dumneata să iei iod, urgent. Iar eu nu-ţi iau decît onorariul pentru o singură consultaţie, că de altele nu mai ai nevoie. Şi, pe viitor, dacă te-o mai supăra inima, chiar pentru „fete" mai în vîrstă, să nu mai vii la doctor, să te duci la „peţitor".

în inima unui celibatar de şaizeci de ani se plimbă numai „partide" de cincisprezece.

Crapul mare te satură numai cînd îl vezi. Ciortanul, nici după ce-1 mănînci.

Mănuşile albe implică unghiile curate dedesubt. Contravenienţii ori au furat mănuşile, ori şi-ău mascat mîinile.

.

Pumnul dat de o mînă în mănuşă albă, mai mulţ ofensează decît doare...

La primikl meu duel aveam o poftă nebună să trag în martori.

Primul meu duel s-a soldat în favoarea adversarului. L-am rănit numai la umăr, deşi el mă rănise în suflet.

Onoarea studenţilor din Heidelberg nu e decît o serie de cicatrici.

Inutil să mă minţi, şefule ! Sînt un precursor.

Femeia te minte Ia, început, ca să vadă dacă o crezi... După aceea te minte toată viaţa, ca să-ţi menajeze slăbiciunea.

.

Spiritul meu împuiază ca iepuroaicele. Toată vremea face spirite mai mici decît el.

.

In străinătate am avut spirit; în ţară, numai haz. Iar „humor" am avut numai în gazetele care n-au ştiut cum se zice la „vervă" pe româneşte.

.

„Humorul" românesc : să ai haz ca alţii, cînd scrii ca tine.

Cînd mi-a apărut primul volum de versuri lirice, critica mi-a găsit calități de umorist; după primul volum de humor m-a declarat romancier. La primul roman m-a uns autor dramatic şi după prima piesă de teatru s-a fixat definitiv asupra mea : eram poet liric.

•

Tot ceea ce am scris pînă azi, îmi place mult mai puțin decît restul pe care am de gînd să-1 scriu.

Am cunoscut un „model" celebru în vechiul Montmartre al Parisului. Era o fată cu un trup atît de frumos, încît l-au apreciat toți pictorii din cartier, fără să mai aibă timp să-1 picteze nici unul.

Cînd începe să mi se stingă țigara în mînă, e primul semn că trebuie să apun şi eu.

•

Cînd sînt singur, totdeauna mi se pare că sînt mai înalt decît ceilalți şi mai scurt decît mine.

Un titlu de carte pentru copii : *Guliver în țara tăticilor.*

Zîmbetului perfid i-am preferat totdeauna rînjetul leal.

•

De cîte ori mă doare capul, mă alarmez pentru rest. Fără cap nu mai am ce face cu mine.

•

Nu mă lupt cu boala. Mă lupt cu sănătatea.

Adevărata durere a femeilor este atunci cînd plîng fără să fie bărbații acasă, ca să le vadă şi să le întrebe de ce.

Azi-noapte am dormit un mic somn de veci, fiindcă m-am visat mort.

Cînd te visezi mort, nu te deştepți din somn. Inviezi !

Uneori sînt atît de absent, încît am impresia că trebuie să sun „în fată" ca să mă interesez dacă sînt acasă.

Prostul îşi dă părerea cu cotul.

.

Superstițiosul:

— îți garantez că mîine se schimbă vremea.

— De unde ştii ?...

— Porcul meu a umblat cu paiul în gură.

— Ai porc ?

— Nu. Am visat azi-noapte că aveam unul î

-k

Fățărnicia : peruca frizată pentru cheliile de caracter.

.

Şampania :

1. Demimondena băuturilor.
2. Vin cu rochie de seară.
3. Frig cu spumă împrejur.

între un butoi de bere proaspătă şi o damigeana de vin vechi, prefer un păhărel de coniac excelent.

Dacă trimiţi ţuţca sărşi ţaca studiile la Oxfofcl, se' *întoarce whisky.*

**.

Vinul îşi scrie istoria în butoaie şi şi-o trăieşte in cîrciumi.

Prunele nu trebuie să aibă gust de ţuică. Ţuica, însă, este obligată să aibă gust de prună.

.

Dacă dai „leacul" la învăţătură, se întoarce în sat remediu.

Distinguo : Iarba se coseşte şi „ierburile" se culeg.

Tinere ! Cînd iubeşti o femeie cu treizeci de ani mai mare ca tine, să taci ca un peşte.

Băiatul meu aşteaptă zăpada. Şi eu păcura, ca sâ-i" poată ninge lui mai frumos.

.

Caloriferul stins mi se pare mai rece decît frigiderul în funcţiune.

.

De sfîntul Teodor aş vrea să fiu trecut în cartea de telefon la „Ion".

Transcriu după o filă găsită întâmplător :

Actorul mare st poate strînge, fără risc, ca să încapă într-un rol mic. Pe cîtă vreme actorul mic, dacă se umflă ca să uțnple.un rol rnare, plesneşte, şi e păcat de rol,

Părerea publicuiui desprp p piesă de teatru o schimbi^; mai repede un vecin de stal, la spectacol, decît o „cronică dramatică" citită a doua zi, lă domiciliu.

Cînd te laudă,, criticul; ape aerul cărți face oramabilitate ; cînd te-njură, **un** serviciu:; Oare oamenii aceştia nu sînt sinceri niciodată ?

„Cronica dramatică" trebuie să fie stilată ca un frac, ascțițiță ca o sjabie. şi girată ca o poliță.,

O „cronică dramatică" e un atentat. Toate la un ioc, o conspirație. , ri ,

.

Scrie dumneata o piesă proastă ca a mea şi citeşte-ți **pe urmă** cronica **pe care ai** scris-o despre **ea.**

.*

Criticul dramatic e ca arbitrul de fotbal... Actorii joacă, publicul aclamă şi el fluieră.

In fiecare critic dramatic, la premiere, **îşi** roade **unghiile** **un** autor dramatic nejucat încă.

.

Cînd **ți se repetă** o piesă de teatru, împrieteneşte-te cu sufleorul **şi** supără-te cu interpreții, pînă după premieră.

Să nu crezi în aplauzele pe care nu le auzi.

•

Există o lege a compensației în teatru. Piesele bune sînt jucate prost, cele mediocre sînt jucate bine, iar cele proaste sînt jucate excelent. Asta ar fi şi o explicație a marelui număr de piese proaste care se scriu.

•

Cea mai bună situație a unui autor dramatic e să aibă o piesă nejucată, despre care se spune că e „grozavă[14]. E ca şi cum ar fi amantul unei femei „superbe", pe care, însă, n-a văzut-o încă nimeni cum arată.

Primele eclipse în căsnicie se produc în luna de miere.

•

In orice „picollo" dospeşte un chelner, surîde *un maître d'hotel* şi face burtă un patron de restaurant.

.

Să fim obligați femeilor care ne iubesc şi recunoscători celor care ne ignorează.

•

în viața unei femei sînt două momente mari : primul sărut şi ultimul amant.

Mici satisfacții:

• Să te salute „vardistul" ele la poarta unui minister.

® Să-ți spună gazda — la o masă cu musafiri — că ştii să desfaci căpățîna de miel.

.

• Să ai o „ediție specială" în mînă, cînd toată lumea aleargă după ea.

• Să fii la braț cu o femeie superbă și să te întîlnești cufpsta ta nevastă pe stradă. (Asta însă e o „mare" nu „mică" satisfacție.)

•

• Într-un restaurant să te invite chelnerul să iei ioc la o masă pe care scrie „Rezervat" și pe care n-ai reținut-o în prealabil.

•

Mici plictiseli:

• Să spui unui chelner pe nume și el să ți se adreseze cu alt nume decît al tău.

•

• Să bagi un leu într-un cîntar automat care nu funcționează.

• Să cureți un măr în furculiță și să-ți cadă jos cînd e gata.

•

• Să strigi : „Taxi !" și să fie mașină de casă.

•

•. Să găsești pe jos un pol și să constați că tot ție îți căzuse.

•

• Să te doară un clinte și cînd ajungi la dentist să sune altul înaintea ta.

•

• Să fii ministru și să te întrebe cineva cu ce te ocupi.

•

— Ascultă, mizerio ! Nu te-ai plictisit „de mine" ?
— De-abia m-am obișnuit cu tine, mamy !...

— Mai vezi şi de altul, drăguţă...

— Bucuros!... De cine, ele exemplu?

8; am tăcut: M-am preferat tot pe mine. Şi.e^f m-a înţeles şi mi-a apreciat gestul... Şi, c^ dovadă; -c4e-atunci şi-a dublai „atenţiile" faţă de mine.

* Cinci îmi spăl rufele amintirii, nti-mî-ajung frîftghiile de gind, pe care le întind ca să se usuce: ' '

.

Cinci inima lumii are palpitaţii,, acestea se numesc^ ştiinţific, evenimente.

Am trăit atît ele puţin în viaţă, încît mă şi jşnfez să spun. '

.

Viaţa e unică numai:pentru propti. Deştepţii o,,triuesc întreit.

Fulgerele şi.-trăznetele :; ortografia-jfiirtunjlor. ;y *

Fiecare om,este autorul...propriului,, său. rpmaip Scriitorii nu sînt decît „secretari particulari" indiscreţi ai fiecăruia dintre ei.

M-am întrebat de multe ori ce-aş fi * putut să:*fiu în viaţă, dacă nu eram scriitor? Astă-seară am găsit răspunsul pentru prima dată : numai un mare scriitor.

.

, Cred. că viaţa, trăieşte, totdeauna, îri. oameni, şi niciodată oamenii. în viaţă. Ei trec, nurr$i, prin, :pa.-

Fiiozofia: Toț aia şi tot. aia, cu. alte doctorate, şi alți editori.

Editorul se socoteşte totdeauna prezent ia opera autorului Ca cioclul la o îhmormîhtare, care îşi închipuie că mergînd în fruntea cortegiului ia şi parte la durerea familiei.

Cinci editorul îți scrie prefața la primul volum, poți să fii sigur că vei avea şi a doua ediție. Nu pentru cartea ta, pentru prefața'lui.'- v. <

.

Dacă editurile ar fi conduse de scriitori, n-ar mai apărea nici b carte țpe lume. <" ' * * ^J? <

.

Majoritatea cărților mele le-am scris şi le-aim tipărit pe cont propriii;-Şi;: oarecum,;rîn contul ^cititorilor. •

Am ;ne«tințat.demult: să mai lupt cu viața. Nu e/leală. Pune piedici.

9
.

Să nu te lupți cu viața, că lupta nu e egală. Tu dai iu ea cu tine şi ea în tine, tot cu tine.

Cînd te-nşală femeia, zice că ți-a făcut o farsă. Cînd o ; ÂnsŞeU, însa, îți face o tragedie.

In noaptea asta aş vrea^ să se sinucidă o fată pentru mine, dar să nu aflu.

*-

M-am arestat în suflet. Vizitele interzise.

Trebuie să-mi denunț cordul, pentru port ilegal de inimă.

Decît colți de lapte, mai bine dinți puşi.

Muşc, fiindcă n-am dinți. Ce-aş fi muşcat cu surîsurile, dacă aveam !

Şi în „gura lumii" trebuie să fie, pînă la urmă, o măsea a mintii.

Omului ăstuia i-au căzut dinții, fiindcă n-a rîs nici-odată cu er.

E, moşule ! Cîți dinți mai ai contra mea ?

Am o singură calitate tare : slăbiciunea celorlalți.

Toate femeile goale sînt surori siameze.

In patul conjugal, bărbatul sforăie şi nevasta regretă.

Aş fi în stare să te şi iubesc, dacă aş fi sigur că eşti ultima femeie din viata mea.

— Ah ! Ce fluture de noapte a fost şi Dumitrescu ăsta!
— Şi acuma ce face ?
— Molii!

O presimțire albă : o să ningă.

.

Ceața : Intrigă țesută între lumina zilei şi amurg.

.

Cînd mi-ai strîns mîna, arri simțit că aveai nişte mănuşi foarte sincere.

.

Cînd ți se pare că sînt prost, mă prefac. Iar cîncl mă crezi foarte inteligent, te prefaci tu că nu eşti prost.

Nici lumina n-a creat ochii, nici ochii n-au descoperit lumina. Toate relațiunile dintre ei sînt pur convenționale.

Dicționarul nu e cult. E bine informat.

.

Vai, cît de bătrînă o să fie fata asta?"

.

Marea tristețe a iernii este atunci cînd începe să treacă.

.

Ah ! Cu cîtă căldură aşteaptă copiii gerurile iernii.

.

Stau în mine ca într-un fotoliu în care mi-e lene chiar să şi moțăi.

.

— Nu mă mai recunoaşteți, domnule Muşatescu !

— Vai de mine, eoniță. Cum te-am văzut, te-am recunoscut imediat.

— După ce ?

— După picioare. *Aveai* nişte picioare superbe, care nu se pot uita.

Or, cîţi ani aveam,,acum două zile?

Azi-noapte mi-am visat inima. Şi unde .se făcea că bătea...

Cqşmarul meu este.că nu mai pot să. visez... ;

.

Sînt scriitori care se nasc în clipa cînd închid ochii .pentru totdeauna.

Cea mai scurtă viaţă : să-te naşti mort.

Un filozof cînd se duce cu coşul la piaţă, nu cumpără vinete ca să le mănânce^; ci ca şă le explice „teoria, limburilor" din ele.

.

Dacă aş fi foarte bogat, mi-aş cumpăra un „filozof" să mă joc cu el de-a : „Hai să fim serioşi" !

.

Filozofii au determinat „fericirea" să fugă de-acasă, de la părinţi, şi-să ajungă, pînă la urmă, femeie.de strada.

-*

De cîte ori mi-e dor de mine, îmi scriu cîte un roman.

.'

Nu te naşti „inteligent". Ajungi. Dacă nu te naşti însă „deştept", nu mai poţi să ajungi inteligent niciodată.

Cultura : nemțoaică la inteligență.

.

Numai Dumnezeu poartă'nimb. Credincioşii, pălării.

Luna se joacă de-a „v-ați ascunselea" după nori, dar nu cu norii, cu poeții numai şi cu îndrăgostiții.

Nemuritorii : fotografii „â la minut" în albumul veşniciei

.

Nu admit să mor, fiindcă nu recunosc că am trăit.

Adevărata poftă de viață îți vine la sfîrşitul ei.

Toți spun,'la o anutmită^ virstă : ^

— Ah ! Dacă m-aş naşte încă o dată, cu „experiența" pe care Q am acum !

— Nu s-ar mai juca nici un copil cu tine, în Cişmigiu, la irn ani, le răspund eu, foarte convins de ce spun.

.

Numai cei care trăiesc prost, se întreabă ce este viața.

.

N-am avut „greutăți" în viață şi nici „dificultățiî. Toate au fost numai „plictiseli".

Recordul vitezii îl va deține — cit lumea — gînduL

.

Nu mă depăşesc, ca să nu fiu pe urmă invidios pe rnine.

Am văzut viața în pijama, ori de cîte ori m-am sculat din somn înaintea ei.

.

De cînd sînt ştirb, nu mai pot să sparg stelele în dinți. Le înghit întregi, de frică să nu le morfolesc în gingii.

.

Sîntem două miliarde de oameni pe pămînt. Atunci de ce dracul om fi atît de singuri ?

.

O idee bine clocită trebuie să facă adepți, nu puL

.

Cînd cloceşti o idee, nu e obligatoriu să miroasă a ouă stricate.

.

Astăzi, prima ploaie de primăvară, înainte de Crăciun... Sper că de Paşte o să ieşim la iarbă verde, cu sania.

.

Cînd n-ai nici un ban de Crăciun, eşti obligat şă-1 sărbătoreşti gratis.

în amurg. Lacul se plimbă în gondole de ceață.

.

Am văzut o fată rîzînd. Parcă avea un pian deschis în gură.

.

Amurgul de toamnă umblă totdeauna îmbrăcat în jachetă şi cu pălărie tare.

Iarna, umbrelele de soare sînt bolnave de friguri.

S-au ciocnit, în ceață, două maşini. Şaizeci de cai putere morți şi un singur şofer rănit.

Cînd n-ai un leu în buzunar, banul nu mai circulă. Lipseşte.

Invidie scriitoricească :

— Am citit un roman admirabil, clar nu țin minte nici cum îi zice, nici de cine e. Păcat că am uitat editura în care a apărut, că-ți spuneam să-1 cumperi.

.

Toată ziua cerul şi-a spălat norii ca pe nişte rufe şi acuma le-a întins, la lună, să se usuce.

.

— Ce-nseamnă cînd visezi perle, *cherie ?*

— Că trebuie să-mi cumperi un colier, iubitule.

Nu cred în opera mea. Sînt numai convins de ea.

Mila e un sentiment fără nici un fel de cultură.

Dacă sufletul ar avea parfum, cred că ar mirosi tot a el.

Dragostea vine în galop şi dispare în vîrful picioarelor.

Ca să mi se pară orice vin bun. mă gîndesc că . aş *îi* putut să beau altul şi mai prost.

Florile de iarnă n-au nici un pic de primăvară în ele

Sera unei grădini.: clocitoare de flori.

La hingheri, remuşcarea latră.

Bărbaţii la gît au laringită şi femeile perle.

Primăvara se bea în cupe de liliac.

Cînd marea are crize de nervi, singurele ei piluie calmante sînt vapoarele pe care le înghite.

Trenul e prizonierul propriilor şine. Cînd vrea scape de ele, deraiază.

Ca să masori distanţele, trebuie să le străbaţi.

Aţi observat ce trist este un gălbenuş de ou spart pe stradă, duminica?

Cînd am poftă de icre negre, îmi lasă gura doliu...

Am mîncat atîtea icre negre, încît mai vreau.

Aş vrea ca fiecare masă a mea să fie în doliu, cu condiţia să poarte la braţ o banderolă de icre negre.

Doliul mare al peştilor : icrele negre.

Am scris o piesă cu titlul *Icre negre.* I l-am schimbat însă, de teamă să nu mi-o mănînee criticii, pînă la ultimul bob.

La Muzeul de Ştiinţe Naturale, alături de .alţi vizitatori, a intrat şi o pisică. Şi la ce credeţi că se uita, copleşită de admiraţie şi de visuri ? La un şoarece împăiat.

.

Cruzime : unui leu, în cuşcă, la menajerie, să-i oferi o carte despre junglă.

.

Cînd moare o pisică, şoarecii au sărbătoare legală.

.

Rugăciunea zilnică a unei girafe : „Dă, Doamne, să nu mă bolnăvesc de amigdalită".

.

Şi visul ei cel mai scump. „Să nu-i puie dresorul guler scrobit dacă, cumva, ajunge artistă la circ".

.

Girafa este cel mai presus dintre animale.

.

Leul a fost ales „regele animalelor" de fabulişti, nu de enoriaşi.

.

Maimuţele : intrigile junglei.

.

Tigrul mănîncă elefanţi, de necaz că e rudă cu pisicile care preferă şoarecii.

Rîsul nu rîde. Rînjeşte la cei care i-au scos vorba asta.

.

Veverița : coada care sparge alune în dinți.

.

Aspectul regal al leului nu-i justifică coroana. După cum coroana regilor noştri nu le-a justificat, niciodată, leii...

In fiecare noapte, vulpile visează găini şi poeții editori.

.

Nimeni nu ştie să mănînce mai frumos o găină, decît vulpea...

.

Vulpea ştie totdeauna sigur unde e cotețul. Nu ştie, însă, cam pe unde ar putea fi şi stăpînul lui.

în judecata ei intimă vulpea nu recunoaşte că fură găinile. Zice că le cucereşte.

Am văzut trecînd pe stradă o cucoană cu o vulpe roşie la gît şi c-o găină vie în brațe. Nici nu bănuia, fireşte, că duce o tragedie încolăcită pe spate şi o imensă satisfacție nejumulită, ghemuită în brațe.

.

Domnului Vulpescu îi mor toate găinile de frică, pînă s-o decide să-şi schimbe numele.

Nu ştiu dacă vulpea este inteligentă. Dar mutră are.

De cînd i-a rupt coada ursului, la pescuit, în baltă, vulpea ispăşeşte prin propria-i coadă, în vitrină, pe uscat.

•

Privighetoarea cîntă mai frumos decît alte păsări, fiindcă suferă, probabil, mai mult decît ele.

•

Privighetoarea cîntă, de predilecție, în liniştea nopții, ca să i se audă cîntecul mai bine în megafonul tăcerii.

•

In gîtlejul fiecărei privighetori, face „vocalize" *de înaltă şcoală* o primadonă celebră, şi-i întoarce paginile partiturii inima unei fete de optspezece ani, anonimă şi îndrăgostită.

•

Ninge ? Nu ! Cerul îşi pune pămîntul la naftalină, pentru iarnă:

•

Cînd începe să ningă pentru prima dată, aş vrea să nu mai contenească niciodată, ca să nu-mi strice „atmosfera".

•

Intre „Ele":

— Şi după ce te-ai despărțit de *el,* ai suferit mult ?

— îngrozitor, tu ! Trei săptămîni am fost între viață şi moarte, pînă m-am decis să mi-1 scot.

— Din suflet ?

— Ce suflet, tu ? Din burtă !... Că „apendicul" e în burtă, nu în suflet!

•

Mai bine o viață întreagă brad sărac, pe munte, decît pom de Crăciun împopoțonat, cîteva zile, la oraş.

Vai de bradul care ajunge să-şi puie pe cartea de vizită : „Fost pom de Crăciun".

k

Vara nu lupt cu soarele. E prea tare pentru mine.

.

Omul deştept cumpără vara gheaţă şi iarna soare.

.

Sînt mult mai deştept decît cred alţii şi mult mai puţin decît îmi închipuiesc eu.

Am găsit reţeta infailibilă împotriva descurajării. O baie fierbinte înainte de culcare şi-o sticlă de bere rece, la deşteptat. Asta, fireşte, pînă mi s-o descuraja reţeta.

.

Oceanele : mări parvenite.

.

Apa mărilor este permanentă, fiindcă nu se bea.

.

Dacă oceanele ar fi de vin, continentele ar pluti între ele pe două cărări.

.

în ziua cînd o să mă conving că luna se poate vizita ca şi pămîntul, o şterg din toate poeziile mele.

.

Luna a debutat în literatură, ca şi primul poet, la „coşul redacţiei".

.

Cumpăr o litră de lună plină, să-mi spăl gîndurile pe jos.

.

Era atît de zgîrcit, încît noaptea lătra. în curte, ca să facă economie de cîine.

.

Se zice că nu e bine să te arate lumea cu degetul, pe stradă. Nu e adevărat. Pe mine m-a arătat ieri un tînăr şi i-a spus altuia: „Ăla e Tudor Muşatescu!" Şi m-am simţit foarte bine.

Am scris un nou roman în gînd şi-am să-I editez tot acolo.

.

Cînd se înmormîntează un scriitor, caii ele la dric au parcă mutre de intelectuali.

.

Tu să taci, mai ales cînd nu vorbesc eu...

.

Cînd m-am sinucis prima dată „din dragoste", mi-am luat toate măsurile să nu mor, fiindcă, în fond, m-am sinucis ca să vadă „ea".

.

M-am sinucis de trei ori în viaţa mea... A patra oară, singura soluţie va fi să mă asasinez, ca să-mi reuşească.

.

De cînd am scris un articol contra superstiţiilor, mi s-au jignit strigoii. Nu mai umblă noaptea prin mine ca somnambulii, ci se culcă seara, devreme, ca pensionarii, pe ploaie.

ir

Poetul cu burtă e ca privighetoarea însărcinată.

Toate privighetorile sînt fete mari. După măritiş, se schimbă în ciocănitori.

•

Am suflet de vînzare. Numai „la negru", însă.

•

Ocupația mea este preocuparea.

•

Marea viteză a mersului nu este fuga. Este întrecerea.

•

Gîndul nu se întoarce niciodată la start...

Adevăratul „concediu de odihnă" al artistului este numai atunci cînd nu mai invidiază pe nimeni.

•

De cînd scrie, penița stiloului meu a făcut bătături de aur.

•

Femeile plîng pe moment. Bărbații, retrospectiv.

Tăcerea: marea simfonie afonă a melodiilor lunii.

•

Cînd ia cuvîntul tăcerea, singurătățile aplaudă în picioare.

Tăcerile mele au avut totdeauna conversație.

Discursurile marilor oratori, citite, sînt ca sobele din saloane în care iarna nu se mai face foc.

Opera literară a oratorului se citează aproximativ şi se citeşte din memorie.

Oratorii care improvizează îşi au cariera scrisă de-a-casă.

Cele trei faze ale judecăţii : necoaptă, coaptă şi răscoaptă.

.

Cele trei faze ale dragostei : prematură, matură şi prea matură.

.

Cele trei faze ale inimii : suflet, inimă albastră şi cord.

.

Toată maturitatea bărbatului nu este decît o lungă adolescenţă.

.

Femeia nu are maturitate. Are numai vîrsta.

.

Ce bătrîne sînt cîntecele copilăriei şi ce tinere sînt cele „din bătrîni“ !

ir

In marile parfumuri sînt depunerile modeste şi anonime ale florilor mici.

Nu mă tem de lupi, cînd am o cutie de chibrituri la mine. Mă tem, însă, cînd sînt numai cu puşca.

Am stat odată — în cursul unei vînători — între patru ochi cu un lup. Şi, deşi eu eram în pom şi el la rădăcină, nu ştiu de ce, dar parcă tot el mă privea de la înălţime.

Cîinele lup e un fel de subsecretar de stat. Nici lup plin, nici cîine sadea.

La prima mea vînătoare de lupi, la Schitul „Ciocanul", în Muscel, am împuşcat un călugăr în culion. Dar îl chema Evghenie Lupu şi eu n-am tras decît în partea a cloua din ei... Noroc că n-aveam puşcă cu două ţevi „asupra" mea.

Iepurele : minciună vînătorească, cu urechi gogonate.

.

Eleganţa vulpilor care pleacă, îmblănite, prin zăpada proaspătă a pădurii spre coteţele satului vecin. Parcă s-ar duce la prezicătoare.

.

Oare grădinile îşi vor fi regretînd, toamna, florile ? Sau poartă doliu după ele numai aşa, de suprafaţă ?

.

Noaptea florile dorm goale puşcă.

Dacă băiatul meu ar şti cît îl iubesc, ar trebui să mă pună „la colţ", fiindcă nu sînt cuminte pentru viitorul lui.

.

Măgarul nu se supără cînd îi spui „măgar" lui. Plesneşte, însă, cînd îi spui măgar lui stăpînă-său.

.

Oamenii au inventat incinerarea, ca să ardă şi ei, o dată, moartea.

Scînteile : „pointele" focului.

.

Cunosc oameni care — de cînd s-a scufundat „Titanicul" — nu se mai plimbă nici cu barca în Cişmigiu, iarna, de frica gheţarilor...

.

Nu-mi plac vapoarele, fiindcă merg pe apă. A ! Dacă oceanele şi mările ar fi de vin, nu mi-ar fi frică, pentru că, la un caz de naufragiu, aş putea să mă descurc.

.

Unii citesc ca să le treacă timpul, şi altora le trece timpul citind.

.

Ori de cîte ori mi-e dor să citesc o carte bună, scriu un roman nou.

.

Fabulă:

Un mărăcine se ceartă cu o tufă :

El: Tu ştii cine sînt eu ? Sînt Banul Mărăcine !

Ea: Ptruţ ! Şi eu, Tufă de Veneţia !

.

Ultimul meu cuvînt aş vrea să moară înaintea mea, ca să nu stric solemnitatea momentului.

.

Nu ofer dulceaţă decît musafirilor cu carii dentare.

.

Cînd mă uit în oglindă, face ape, de necaz.

.

Lenea : *chaise-longue-ul* trîndăviei.

Nimic nu mă odihneşte mai mult decît cînd visez câ dorm.

Nu pot s-adorm, de frică să nu vie cineva şi să-mi strice somnul.

De cînd nu mai pot să vorbesc, scriu şi cu gîtul.

Nu ştiu să ghicesc în palmă. Dar ghicesc perfect în strîngerea de mînă.

Umbrela nu se cere împrumut, cînd plouă.

Coroana de mort : serviciul de pompe funebre al florilor.

„Regrete eterne". Cum o să regreți „etern", cînd viața ți-e măsurată ?

Cioclii : amiralii colivei.

Coliva : ultimul omagiu al lanurilor de grîu fiert.

Dricul ridică pe defunct la rangul de sărbătorit.

Cînd eşti cu pălăria pe capacul coşciugului, toată lumea ți-o salută. Şi cînd o purtai pe cap, nimeni aproape nu-i răspundea la bună ziua.

Prestigiul mortului e, oarecum, rece.

•

In sfîrşit, după douăzeci şi cinci de ani de slujbă la Prefectură, a trebuit să fii mort, ca să te salute şi pe tine, o dată, Prefectul.

•

Numai „scumpii dispăruţi" se îngroapă cu clasa I.

•

Toţi „zdrobiţii de durerea după *faire-part,* se reconstituie întregi la deschiderea testamentului defunctului.

•

Ultima satisfacţie a „îndureratei familii" este să constate că „ce frumos arătai mort".

•

Văduvele sincere se remărită după cloi ani. Cele „neconsolate", după şase luni.

•

Din pledoaria unui avocat, la un divorţ :

— Cum poate soţul, domnule Preşedinte şi Onorat Tribunal, să invoce ca motiv de divorţ nepotrivirea de caracter, cînd nici dînsul, nici soţia dînsului nu posedă aşa ceva.

+

Fluturii : „gărgăunii" florilor nemăritate.

•

Seara, florile îşi pun voalete de lună.

•

Noaptea, parfumul florilor circulă în rochie deseară, cu decolteurile reci de lună.

Toți fluturii mor copii mici.

.

înțeleg să moară un om. Dar un creier?

Ori de cîte ori le tai cocoşul, toate găinile ouă singure, ca să-şi dovedească urna alteia că n-au avut relații personale cu el.

Ori de cîte ori îmi sună ceasul deşteptător, am impresia că are creasta de cocoş peste minutare.

Prima sărutare are, mai totdeauna, un parfum de „grădină publică" în ea.

Am ascultat foarte mult Wagner, dar am auzit enorm de puțin.

Prima şi durabila piedică în drumul brutal şi definitiv al muzicii lui Wagner au constituit-o urechile latine ale secolului.

.

Marile succese ale lui Wagner au fost eşecurile, după cum marea forță a cascadelor o constituie propriile lor căderi de apă.

.

Muzica lui Wagner: cea mai uriaşă debandadă revoluționară a sunetelor organizate.

.

Muzica lui Wagner zbiară numai pentru cei tari de urechi.

Wagner a ars şi luminat pe rugul propriilor sale „incendii muzicale".

.

Wagner, cel dintîi, a electrificat sunetele.

Wagner : Marea furtună a sunetelor Ca să mişte pămîntul, a trebuit să tune, să fulgere, şi să trăznească peste romanțele lui de pînă atunci.

.

Muzica lui Wagner îmi impune. A celorlalți mă dispune.

.

Wagner : Guliver în țara compozitorilor.

.

La „muzica lui Wagner" mă duc ca la biserică. Nu cred în Dumnezeu, dar îmi place cum slujeşte popa, în numele lui.

.

Wagner : autor dramatic al sunetelor.

.

Wagner s-a născut contemporan cu secolul următor.

.

Wagner : ecoul uriaş al propriilor sale stînci.

.

Toate „melodiile" lui Wagner îşi cîntă „ariile", după ce s-au sinucis în partituri.

Cea mai mare ambiție a cocoşului 'este să se plimbe într-o trăsură „pe cauciuc" şi cu clapon pe capră.

Fazanul : Maharajahul găinilor.

.

Fazanul îşi justifică existenţa cu penele sale. Şi cocoşul cu ouăle găinilor.

.

Cocoşul calcă găinile în salopetă. Fazanul, cu toată garderoba pe el.

.

Cocoşul sălbatic : haiducul găinilor.

.

Iepurele are urechi mari, ca să audă bine cînd fuge.

.

Reflecţia unui iepure : „Dom'le ! Dacă copoii fug mai repede decît noi, atunci de ce nu se fac ei iepuri şi noi vînători ?"

.

Cea mai penibilă situaţie a „umoristului" este atunci cînd îi povesteşte cineva o anecdotă de-a lui şi îl întreabă dacă „o ştie".

Am făcut atîtea „anecdote", încît nu mai ştiu cum mă mai cheamă, cînd sînt „citat".

.

Ultimul meu pseudonim sub care sînt sigur că nu mă mai poate recunoaşte nimeni : *Tudor Muşatescu.*

.

Fericit autorul de tragedii. Omoară pe scenă tot, ca să trăiască el pe afiş.

Să nu porţi pălărie „tare" peste un cap la fel, fiindcă fie o să-ţi vie rău şi altora o să le vie bine.

Proştii sînt inofensivi, cînd au de-a face cu un deştept. Intre ei, însă, devin agresivi, fiindcă fiecare vrea să fie mai deştept decît celălalt.

Cînd moare un prost, ceilalţi, care rămîn, se simt un pic mai deştepţi.

Prostul îşi dă seama că e prost şi atunci suprema lui inteligenţă (şi unica) este ca să „facă pe prostul", ca să-1 creadă lumea că se preface.

.

Şi proştii au subalternii lor.

.

N-am nici un merit că m-a făcut mama deştept. Singurul meu merit este că am observat la timp treaba asta şi mi^am luat măsuri de precauţiune.

Pămîntul aşteaptă zăpada, cu buzele crăpate de soare rece.

Adevărata dragoste nu se naşte cînd începe. Ulterior.

Poţi să-i dai şi cu zorile în cap, că tot nu răsare ni-« mic.

.

Nu ştiu dacă am umor pentru alţii. Pentru mijne, însă, mă amuz perfect.

Chiar cînd întind mîna la drumul mare al mascrisului, nu cerşesc, cu gestul. Mă orientez.

.

— Toată ziua îi trimite flori logodnicii.
— Cred şi eu ! Dacă e o grădină de băiat.

Cea mai mare minciună : imaginaţia. Şi toată lumea o crede.

.

Toţi îngerii sînt de genul masculin. Probabil că se înmulţesc prin aripi.

.

— Ce este azi, luni sau marţi ?
— Ţt! E plata luminii.

.

Despre un „însărcinat cu afaceri" :
— Omul acesta a fost toată viaţa însărcinat şi n-a născut, niciodată, nimic.

.

Tot ceea ce mai doresc astăzi de la viaţă, este să nu îmi mai tuşească copilul.

.

Nu înţeleg cum au putut să scrie atîţia poeţi, nemîncaţi ? Cînd ţi-e burta goală, parcă ai în tine o mandolină spartă.

.

Dacă aş fi avut calendar de perete, foaia zilei de astăzi nici n-aş fi rupt-o. Fiindcă n-am trăit-o ! A trăit ea singură.

Şi cînd te gîndeşti că omul acesta îşi pune în fiecare seară în pahar admirabilul său surîs de a doua zi i

.

Prietena mea, doamna X. vorbeşte cu indigo. Cum înregistrează ceva, reproduce imediat...

.

— Doamna Y. e o femeia de zahăr.
— Înțeleg, atuncea, de ce o „sfecleşte" atît de des.

Concertele Filarmonicei se ascultă cu urechile şi se înțeleg cu programul din mînă.

.

Păsărelele ? Conversația pădurilor !

Numai cine nu are unul acasă, vrea să se aşeze pe balansoarul de pe terasa altuia. Este cel mai incomod scaun de stat de vorbă. Şi nici pentru lectură nu e bun. Este un scaun pentru tăcut. De aceea femeile se ridică de pe el, de îndată ce se aşază.

.

Concertul de gramofoane mici al zorelelor înflorite !

— Dar de cînd nu mai ai ceas ?
— De cînd mi-am pierdut busola !

.*

Umorul este de două feluri : cel pe care îl ai şi cel care îți lipseşte.

.

Hazul ? Li se pare, unora, c-ar fi un fel ele umor de la țară.

încearcă, dumneata, să faci „spirite uşoare" şi ai să vezi cît e de greu.

.

Un spirit, vine la masa de scris. Nu se invită.

.

Ce imens „subiect" e viața, dacă nu l-au epuizat încă toți scriitorii lumii.

.

Subiectele sînt permanente. Numai autorii sînt trecători.

.

Un confrate, îmi spunea, după o premieră de-a mea, de succes :

— Ah ! Ce n-aş da să-mi cadă şi mie o piesă ca asta!

.

— Cînd ai premiera piesei tale ?

— La 25, luna asta.

— Aha ! Va să zică *cade* într-o marți.

.

— Tu cînd scrii ? Dimineața sau seara ?

— De dimineață pînă seara !

.

M-am hotărît să mă las de teatru şi să scriu romane, numai ca să nu mi se mai ceară bilete de favoare.

.

— Ce mai faci, „maître" ? (mă întreabă o cucoană frumoasă).

— Mă gîndesc ce fericit aş fi, dacă ți-aş puteai -răspunde : Bine, maîtresse•!...

Fost primar, fost prefect, fost senator, fost subsecretar de stat, fost ministru etc. Omul acesta este mai mult fost.

— Nu ştiu de ce azi mi se pare că toate femeile au ciorchini de struguri copţi sub corsaje.
— Probabil, fiindcă ai vizitat *„les vignes da Seigneur"*.

.

— Mi se pare că v-am cunoscut *personal* undeva, maestre ? Probabil astă-vară, la băi, la Govora.
— N-am fost în viaţa mea la Govora.
— Atunci, probabil că vă confund cu dumneavoastră.

.

Un apus de soare la marginea Capitalei. Pe sub depărtarea văpăilor crepusculare aveai impresia că trebuie să năvălească tătarii.

Astă-seară avem lună turcească. Semilună, adică.

.

Nu-mi place să stau de vorbă cu oameni ipocriţi, fiindcă am fi prea între noi şi n-ar mai avea nimeni nici un haz.

.

Nu ştiu cine a spus (poate chiar eu) că, la război, curajul nu e decît o fugă înainte.

.

Sînt împotriva războiului, fiindcă nu-mi place să mor în uniformă. Nu e comod.

.

Dacă îmi ia viaţa cine mi-a dat-o (şi cine, eventual, ar putea să aibă dreptul), comite o crimă aspru pedepsită de lege. Cu ce drept să mi-o ia, atunci, alţii, fără nici o răspundere în faţa legilor ?

Patria ? E a mea în primul rînd şi pe urmă a dumitale, care îmi explici acest lucru.

La atac, fiecare soldat e convins că va cădea celălalt. Altfel, războaiele n-ar fi decît un schimb de prizonieri.

— Nu-ți dau voie să spui despre confrații tăi că sînt cîini! mi-a spus cîinele meu într-o seară. Noi sîntem mult mai umani.

— îți plac femeile ?
— Toate, afară de nevastă-ta !
— Asta vream să ştiu ! Acuma sînt liniştit, craiule !

Cînd eram bogat, îmi „plăteam", deseori, o *zi de mizerie.* Astăzi m-aş împrumuta bucuros cu o zi de belşug.

Eu iubesc omul, nu oamenii.

Bujorul ? Vătaful garoafelor !

Aşa cum dormea, întins pe spate şi cu mîinile lipite pe piept (împreunate), parcă făcea repetiție de coşciug. (E vorba de un actor.)

Nu ştiu de ce, am impresia că nu Sylvia Fulda merge ca o rață leşească, şi că toate rațele leşeşti merg ca Sylvia Fulda.

Recunosc că prefer să miroşi „a tine", dar după ce te-ai parfumat cu „Chanel"...

·

Se pare că între un parfum şi pielea femeii care îl întrebuinţează trebuie să fie — totdeauna — o perfectă înţelegere. Eu prefer cearta dintre parfumul tău şi pielea ta... Fiindcă din „discuţie" rezultă un parfum nou, în care tu îţi topeşti esenţa, în timp ce el îşi evaporează personalitatea.

Am trecut azi pe lîngă o casă pe zidul căreia era agăţată o tăbliţă, pe care scria, mare : „Sunaţi ! Cîine rău în curte!" Poarta casei era deschisă vraişte şi, în pragul ei, o pisică privea — stînd în c... — trecătorii.

Eu ştiu precis cînd a-nceput prima zi de toamnă, fiindcă — totdeauna — simt nevoia să scriu despre ea.

Sînt pălării care nu se potrivesc pe orice cap. Sînt, însă, şi capete pe care se potriveşte orice pălărie.

·

N-am purtat niciodată pălărie. Am purtat numai cap.

Păunul ? Un curcan cum s-ar picta el însuşi.

·

— Ce mai faci ?

— Mulţumesc, tu ?

Şi între aceste întrebări de toată ziua, există, poate, un roman excepţional. Chiar şi două, eventual.

Conopida ? Varză ciupită de vărsat.

·

Să nu strivim fluturii cu bolovani, dar nici să nu împuşcăm urşii cu ace de gămălie.

•

Seară ! Plouă ! într-o trăsură cu coşul ridicat am văzut două picioare care se duceau singure acasă.

•

— Mă iubeşti ?

— Un moment că sună cineva în faţă, şi-ţi spun pe urmă.

•

— Mămico ! Cînd eram eu de cinci ani, tu cîţi aveai ?

— Douăzeci şi cinci, puiule...

— Dar cînd am fost de şase ?

— Douăzeci şi patru... Fiindcă, vîrsta, cu cît creşte la copii, cu atît scade la mămici.

Copilul de şase ani rămîne pe gînduri şi socoteşte atent pe degetele mînjite de cerneala primei clase primare. Apoi, foarte serios...

•— Va să zică, cînd eu o să am cincisprezece ani, o să fiu de-aceeaşi vîrsta cu tine... (Şi după altă reflecţie şi socoteală pe degete.) Şi cînd eu o să am treizeci de ani, tu n-o să mai ai nici unul. Deci n-o să mai fii pe lumea asta. Şi, zicînd, copilul matematic începu să urle de durere anticipată.

•

Astă-seară, Dumnezeu a făcut în ceaunul cerului o mămăligă mare cu mălai de lux. Şi-a răsturnat-o pe un taler de senin, ca să se sature toţi poeţii pămîntului de lună plină.

Zice el:

— Toată viaţa eu am fost consecvent cu mine însumi î (Şi e solemn, şi convins, şi fălos, de ceea ce spune.)

Zice celălalt:

— Ai avut ghinion ! Măcar o cît de mică inconsecvenţă şi tot ar fi fost ceva.

Cînd fulgeră, înseamnă că bricheta lui Dumnezeu nu mai are benzină şi scapără piatra singură.

Noi ne gîndim la moarte o viaţă întreagă şi ei îi ajunge o singură clipă să se gîndească la unul din noi. Păi, dreptate e asta ?

Prefer să mă urăşti, decît să mă compătimeşti ! Ura e un adversar de talia mea, compătimirea, de talia nevestei-mi.

Discreţia temă a platinei şi suprema ei sclipire interioară, iată un subiect pentru un bijutier de romane.

O păpuşă îşi deschide ochii ca să şi-i arate, nu ca să vadă cu ei.

Ce e aia „ochi frumoşi" ? După care manual ? După ce criterii se pot cataloga ? Cine *e* prostul care ar fi putut ***să** fie* părintele acestei teorii. Toţi ochii sînt frumoşi, cînd îţi plac. Indiferent dacă sînt de femeie, de pisică sau de tigru împăiat.

Cum îţi spune cineva despre o femeie pe care n-o cunoşti că este foarte inteligentă şi că are ochi frumoşi, să ştii că e scurtă, citită şi cu picioare groase.

— Mi se pare că ne-am mai cunoscut cîndva, maestre ?
— Eu pe dumneata, sau dumneata pe mine ?

Nu sînt încă dumirit, dacă — vara — femeile poartă rochii de fluturi, sau fluturii aripe de „imprime". Ca să

mă conving, ar trebui ca, în aceeaşi clipă, să prind un fluture şi să dezbrac o femeie...

Femeia nu trebuie atinsă nici cu o singură floare. De acord. Trebuie atinsă cu buchete întregi de flori.

Apa ? Văduva vinului !

Păunul este locotenentul de roşiori al gîşteior din curte.

Pregătiri pentru nebunie

Pentru ziua pe care o presimt foarte apropiată, cînd voi înnebuni, doresc un singur lucru : să nu cumva să mă cred — în nebunia mea — în toate minţile.

Din clipa cînd înebunesc (cu un singur „n"), n-are voie să mai încerce să mă vindece nimeni. Este prima clauză testamentară a unei vieţi de luciditate.

Nu veniţi să mă „vizitaţi" lâ balamuc. O să va compătimesc că sînteţi încă sănătoşi.

Prevăzător cum sînt, mă pregătesc „meticulos" pentru nebunie. Mi-am aranjat toate treburile, Mai. am numai să-mi clepun bricheta la C.F.R., că ultima locomotivă pe care o mai am în buzunar a deraiat la fitil.

Ce-ar fi ca în clipa asta, cînd ridtez aceste „panseuri" despre nebunie, să fiu într-adevăr nebun şi nebunia mea să fie tocmai că mă cred în toate minţile.

In prima mea seară de balamuc am să dau un bal mascat, în cinstea lui Iisus Christos. Şi o să mă costumez în fluviu, ca să-1 duc şi eu pe el măcar o dată cu Iordanul.

— Copilul meu este cel mai inteligent copil din lume. Este unic.

— Şi-al meu, la fel! Mai ales ăsta pe care-1 aştept să se nască.

.

— Nevastă-mea este o femeie unică pe lume. Jur !

— Nu e nevoie, te cred. Şi-a mea, la fel.

— Bravo ! în cazul ăsta, înseamnă că sînt două unice pe lume.

— Şi cu noi, care recunoaştem, patru unici pe lume, în total.

Lumea este singură. Numai locuitorii ei.sînt la plural.

Toată viața, nevastă-sa i-a purtat sîmbetele, cînd, de fapt, ei s-au căsătorit într-o duminică.

.

— Dragă î Dă-mi, te rog, o sută de lei „schimbat" pînă mîine, că n-am decît o hîrtie de-o mie de lei şi ăştia de la restaurant n-au să mi-o schimbe.

—r îți dau nouă sute de lei, că atîta am şi îți rămjn eu dator o sută pînă mîine.

— Mersi! Lasă că o schimb în altă parte.

.

— Bă ! Vezi tu palatul ăsta ? (Și măturătorul de stradă întinse mîna cu măturoiul înspre impunătoarea clădire a balamucului.)

— Da!

— E ! Aici, în palatul ăsta, am stat eu cinci ani.

— Dar ce-ai fost nebun ?
— Eu? Nebun eşti tu ! Eu am fost Mitropolit Primat.

Nebunul numărul 73 de la salonul „împăraţi" nu vrea să mănînce usturoi, de frică să nu înghită un căţel.

—. Tu de cînd ai intrat la noi, la balamuc ?
— Dar ce, aicea e balamuc ?
—• A, pardon ! Nu ştiam că ai aflat că sîntem în tramvaiul 15 !

.

— Ascultă, şefule ! Cu ce ocazie pe la noi, prin balamuc ?
— Eu sînt numai în trecere. Am venit să-ţi ofer portofoliul Finanţelor în guvernul meu. Pînă mîine, la şase, trebuie să-mi dai răspunsul.
— Care mîine ? Aici, la noi, nu există nici ieri, nici mîine ! Există numai „azi".
— (Cu mare compătimire): Te-ai vindecat, nenorocitule ! Ai început să ai noţiunea timpului.

Epitaf:

în sfîrşit ! V-am făcut gustul şi tac ca un mormînt.

Altul :

Aici odihneşte Tudor Muşatescii, autor dramatic.
Şi dedesubt:
Aşa a fost piesa !

•

Piaţa sub ploaie
Orgii de pătlăgele roşii cu bucile plesnite de soare.

•

Grămezi de vinete, ca nişte granate la rebut, cu focoasele desfăcute.

Ceapa : Turle de biserici moscovite, înşirate pe funii.

.

Pe umerii unui ţăran, trece un regiment de arpagic cu chivărele de dragoni lustruite de ploaie.

.

Ardeii graşi şi-au desfăcut curelele de la burtă.

.

Verzele bătrîne s-au aşezat în c... sub fuste, ca pe marginea unei săli de circiumă unde „tineretul" dansează.

.

Am cumpărat un morcov, ca să-mi pun o cană roşie ia butoiul de vin de-acasă.

.

Uite şi babele pieţii: conopidele cu buze tivite şi obrajii zbîrciţi. Parcă clevetesc nişte gulii de-alături.

.

Verzele roşii şi-au pus rochiile ele catifea, pentru borcane.

.

Căţeii ăştia de usturoi, latră ?

.

— Dar precupeţul ăla gras şi chel, din spatele tarabei goale, de ce nu vinde nimic ?
— E dovleac turcesc, domnule, nu e negustor.

.

Văd de departe, prin burniţă, o ţigancă de Aman, cu tulpan roşu şi cu un mănunchi de dumitriţe albe, culcat pe braţe... Cînd mă apropii, observ că dumitriţele din braţe erau un purcel de lapte, alb. Purcelul guiţă. Ţiganca **îl**

scarpină la ceafă... Tace... Cum nu-1 mai scarpină, începe să guițe iarăşi.

— I-o fi foame, îi zic eu.., Sau o fi presimțind tava şi cuptorul.

— Aş !. zice țiganca. *Aber* n-are el de-aşa ceva... Dar îi place, al ciorilor, să-1 scarpin eu...

O țigancă, cu un şirag de perle veritabile în gură, vinde şiruri de mărgele din cocă vopsită, pe braț.

O altă țigancă vinde ace de cap, păpuşele nude de piatră, piepteni, țignale cu gură de crapi, cocoşei de tablă care cîntă dacă le sufli sub coadă, „vereghete" şi alte nimicuri...

— Coconaşule ! Ia şi mie o oglinjoară ca să te uiți în ea, că eşti băiat frumos.

Şi am luat-o. Ba, la primul colț de stradă, m-am şi uitat în ea, ca să-i fac plăcere.

.

Pe şoseaua națională : Ciobanul sub sarică umblă parcă singur, cu toate oile în spinare.

.

Toate oile au pe spinări cîte un cioban în sarică, tolănit pe-o rînă.

în arşiță, m-am şters cu cîmpul pe față, ca cu un ştergar de cînepă uscat.

De cîte ori văd curcubeul, mi se pare că ori. are. o culoare mai mult, ori una mai puțin decît ştiu eu.

.

Puricele enervează şi păduchele umileşte.

în diminețile de toamnă, cînd soarele se luptă cu norii de ploaie pînă la urmă mă biruie somnul pe mine.

.

Totdeauna, la o masă de douăsprezece persoane, cineva are impresia că sînt treisprezece. în realitate, sînt numai unsprezece.

în copilăria mea, la Cîmpulung venea numai un singur tren pe zi. Dacă birjarii în circiuma de-alături, uitau ora de sosire, trăsurile din stație porneau singure la gară.

Recordul l-au bătut caii lui Moise birjarul. Moise îmbătîndu-se la gară, birja a plecat fără el, goa,lă, şi s-a oprit la „Hotel Regal", ca şi cum ar fi dus un client.

Eu le-aş fi dat doi lei cailor, ca să le plătesc cursa.

.

Somnul ? O moarte în pijama.

.

— Nu vă bucurați ! Nu mi-âm frînt aripile, iubiți confrați ! Mi le-am strîns numai, ca să-mi încălzesc zborurile viitoare.

.

Racul nu merge îndărăt ci de-a-ndaratelea. Dar asta nu trebuie s-o afle fabuliştii.

.

Azi-noapte cerul a avut sindrofie de lună.

.

Vorbesc în scris, dar nu scriu... vorbe.

.

A murit sub un pom, pe furtună, trăznit. Şi nu era, săracul !

— Bine, tinere, dumneata eşti convins că ai talent ?' Dar ce te faci cu ceilalţi ?
— Aţi citit manuscrisul meu, maestre ?
— Eu, în locul dumitale, as orefera să-ti răsnund „nu"!

— Noroc, maestre !
— N-am, iubitule !

— Dumneata ce crezi? Intre piele şi săpun, care e mai avantajat ?
— Cel care se spală.

Prima sărutare e şi cea din urmă, în felul ei.

După prima sărutare nu vine niciodată a doua. Vin celelalte.

Cea dintîi sărutare are un parfum special. Miroase a apă de gură, din două pahare.

Nu sînt sigur dacă atunci cînd cîinii latră la lună, nu declamă versuri, pe limba lor.

.

Legende pentru un album cu ilustraţii:
— De ce gen este cuvîntul „căsătorie",- Dumitrescuîe ?
— De ambigen, domnule profesor. Că se compune jumătate din femeie şi jumătate din bărbat.

.

— Eşti un prost !
— Dac-aş fi, nu mi-ai spune-o în faţă, că te ştiu om binecrescut.

.

— Ştii că am fost îndrăgostit de dumneata, acum treizeci de ani. Erai cea mai frumoasă fată din oraş...

— Ooo !... Să mă vezi acuma.

.

— I-am văzut caseta cu bijuterii, *ma chere*. Toate sînt veritabile.

— Cred şi eu î Aşa e cînd ai fost toată viaţa falsă.

.

La bărbier, clientul care nu se simte bine :

— **Un pahar** cu **apă,** te rog.

— De cap, sau de colonie ?

— Lilly ! Ce fericit sînt că te văd...

— Mă cheamă, Tanti, Mişule dragă... Ai uitat...

— Şi tu la fel... Pe mine nu mă cheamă Mişu, mă cheamă Vasilică.

— Atunci să ştii că ne confundăm.

.

— Va să zică, nu poţi să-mi dai nimic ?

— Ba da ! Un telefon, cînd o să am bani de dat cu împrumut.

— Auzi, tu ? Jenny pretinde că dacă o muri se duce drept în rai.

— Şi tu crezi ce spune ? Aseară n-a spus că se duce la denie şi-a fost la Costel acasă ?

Copilul la băcănie (cu banii în mînă) :

— Cît costă, vă rog, de cincizeci de lei şuncă ?

.

— Garson ! E rece şpriţul ?

— La gheaţă.

— Bun ! Dă-mi atunci o ţuică fiartă.

•— Să-mi faci, te rog, o cafea turcească, cui ochpi de şarpe.

— Ochi de şarpe avem, coane. Numai cafea turcească lipseşte.

Ceartă:

— Mă !

— Ta!

— Ştii că azi-noapte mi-au fugit porumbeii ?

— Probabil că erau porumbei călători.

— Da de unde ! Ieri îmi veniseră de la vecini.

Ehe ! Cîte „anecdote" bune n-am făcut eu şi mi le-au povestit prost alţii, ca „autentice".

Papagalul : paletă cu cioc.

Dacă animalele ar începe subit să vorbească, care sînt primele cuvinte pe care le-ar spune ?

Pisica : „Unde sînt cheile de la cămară ?"

Cotoiul: „Eşti bun, te rog, să-mi arăţi cum se desface uşiţa de la colivia canarilor ?"

Clinele : „Latră fericirea în mine, stăpîne, că pot să-ţi spun şi eu omu-omu, aşa cum îmi spui tu mie cuţu-cuţu".

Găina: „Ce mi-a trebuit mie grai omenesc ? De cînd cotcodăcesc ca oamenii, în loc de ouă am făcut conversaţie".

Gîsca : „Ah, madam Popescu ! Nici nu ştii cît poţi să mă enervezi, cînd mergi la fel ca mine. Şi, mai ales, cînd îţi pui labele de lac, cu tocuri înalte.

Măgarul : „Cine zice, ăla e !"

Porcul: „Dă-mi o varză, şefule, s-o mănînc cu carne de om".

Calul: „Cînd e prima alergare de curse de oameni ?"

Iepurele : — Vă rog! Repede un doctor de nas, gît şi urechi.

— De ce ?

— Ca să taie nasul copoilor ,să sucească gîtul vînătorilor şi să-mi taie urechile, ca să nu mă m(ai cunosc ce sînt.

Rața : „Fir-ai al dracului să fii de cocoş ! O dată nu m-ai călcat şi pe mine, cînd eram văduvă !"

Papagalul : „Uite, mă, că începui să vorbesc şi ca orătăniile !"

Curcanul: „Care mai îndrăzneşte să dea piept cu mine, varză călită îl fac !"

Taurul: „Care eşti, mă, toreador, dintre voi ?"

Oaia : „Beeeee !"

Capra: „Unde stă, vă rog, domnul Ion Creangă? Aş vrea să-i fac o vizită de curtoazie".

Păunul : „O spălătorie chimică, vă rog ! M-a murdărit un măgar de curcan pe pene. Aşa e cînd îți dai coate cu rudele sărace".

Puiul de găină mic : „Vreau un ou de ciocolată, din alea de Paşte, ca să-mi văd şi eu statuia în el".

Corbul: „Mă scuzați, un moment! Mă duc pînă la mormîntul lui Lafontaine, să depun un găinaț pe el".

Vulpea : „Cît o fi kilogramul de struguri copți ?"

Ursul : „Unde se distribuie miere, vă rog ? Aş vrea să fac şi eu puțină coadă".

Lupul: „Cînd m-am travestit eu, mă, măgarilor, în bunică, şi-am mîncat pe Scufița Roşie ?"

Maimuța : „Vreau la menajerie ! Vreau la menajerie, ca să mă distrez pe contul oamenilor".

Leul: „Aş dori adresa şoarecelui care m-a muşcat de coadă cînd eram bolnav".

Tigrul : „Pis, pis, pis ! Să vie toate neamurile mele proaste încoace, că am să le spun ceva... De «Rîs» le fac !"

Crapul: „Îmi fac acasă o piscină plină cu saramură, ca să fac pluta pe spate în ea, cu țigară de foi în gură".

Girafa : „Un guler tare, vă rog !"

Calul: „Aş vrea să-mi iau o trăsură cu doi birjari murgi".

Cocoşul : „Una, două, trei, patru, cinci, şase, şapte î Lipseşte o găină".

Barza : „Aş dori să mă fac *schwester /"*

Privighetoarea : „Bine că pot să vorbesc şi eu două vorbe, fără să cînt".

Cioara : „Mare brînză că pot să vorbesc ! La iarnă, parcă văd că iarăşi o să croncăn de foame".

Pantera : „Dacă ar fi fost să mă mărit cu un om, pe unul singur l-aş fi luat : pe Kipling. Chiar dacă ar fi trebuit să mă vopsesc şi să mă fac neagră de dragul lui."

Ursul alb polar : „Garson ! Un ceai fierbinte, te rog, şi o tartină de explorator cu miere".

Balena : „Cîntă-mi, te rog, *Cara piccina !"*

Mierla : „Care fluieri, mă, a pagubă, fiindcă mă auzi pe mine vorbind o dată ?"

Pescăruşul: „Mă iertaţi că n-am timp de vorbă. Vine un vapor!"

Boul: „Limba boului e lungă, dar nu poate să vorbească".

Albina : „E ! Acuma, că ne-a venit grai omenesc, haideţi să ne vedem fiecare de treabă".

•

Din jurnalul unui iepure bătrîn

— Ehe, măi nepoate ! Să-ţi spun o păţanie grozavă din tinereţile mele... Eram într-o zi la o vînătoare de copoi...

•

îmi place o femeie cît de decoltată. Numai să nu fie goală... puşcă !

•

Nu m-aş însura niciodată cu o italiancă, fiindcă cele mai multe dintre ele se numesc... Alice.

•

Dacă vrei să ajungi la destinaţie, să nu fugi niciodată... glonţ î

Nimeni nu sărută mai bine ca un bărbat care are buză de iepure.

.

Măslinele au fost importate din Grecia, ca persecuție rasială împotriva noastră.

Mie nu mi-a fost niciodată frică de vînători. Cum vedeam unul, mă prefăceam că sînt porc mistreț şi nici că-l mai vedeam.

.

Nu e bine să fugărim copoii. Am avut un nepot care a fugărit odată doi copoi şi, pînă la urmă, a căzut mort de oboseală.

La iarnă o să-mi fac o haină de vulpe cu guler de dihor, ca să nu-mi fie rece cînd m-oi duce la vînătoare de lupi.

Nu mănînc carne de lup. Nu că n-aş putea să' mi-o procur cînd vreau, dar carnea de lup pute a oaie.

.

în familia noastră, nouă nu ne-a fost niciodată frică de vînător. Fiindcă bunicul a fost iepure mistreț şi mama-mare puşcă cu două țevi.

în familia noastră, din moşi strămoşi, nu există nici o pată de mîncare de iepure.

.

Un adevărat iepure se îmbracă elegant acasă la el, nu se „găteşte" prin bucătăriile altora.

Nu vă încurcaţi cu bucătărese, că vă mănîncă fripţi!

Nu mănînc om ,deşi sînt membru al Asociaţiei Iepurilor Vînători.

•

— Fraţilor!... Să bem, să jucăm cărţi, să facem tot ce este împotriva moralei, pentru că atunci cînd vom cădea victime vînătorilor să vadă că sîntem nişte iepuri ***stricaţi!***

•

Am muşcat odată un vînător de ţeava puştii, de am rupt coperta revistei ilustrate pe care se afla desenat la pîndă, cu doi copoi alături.

Iepurii de casă ? Nobili ajunşi la coteţ.

•

Cel mai dulce cuvînt de pe lume este „varză".

Visul meu a fost să am în sufragerie un vînător împăiat.

Suport vînătorul, dar detest copoiul şi mă enervează puşca.

•

Să ne alerge vînătorii, dacă pot, şi să ne împuşte copoii, dacă le dă mîna. Aşa, mersi!

•

Un iepure care este împuşcat într-o holdă cu varză, este un erou căzut la datorie...

•

Din tată în fiu, în familia mea, am fost militari de carieră. Toţi am ajuns căciuli de roşiori.

Intră în. vizuina «mea, domnule vînător, dacă ai curaj. Nu mă aştepta ca-iin laş în pădure.

.

Tata-mare purta la laba din faţă un inel făcut dintr-o alice.

.

Din şaptezeci şi Şapte de fraţi cîţi am fost cu toţii, unul singur n-a învăţat carte şi a ajuns la... tavă.

.

S-au prostit şi lupii ăştia ! Şi-au trimis copii la oraş, ca să înveţe carte la „Facultatea de cîini lup" şi să iasă poliţişti.

.

Noi nu rie ţiriem măreţi cum se ţin vulpile faţă de noi, dar, în orice caz, în nici o vitrină de cofetărie n-am văzut, de Paşti, vulpi de ciocolată...

.

Vulpile sînt şirete numai în fabule. Încolo, au umplut magazinele de blănuri, cu şiretenia lor.

.

Şi pielea de pe ele şi-o dau vulpile astea, numai să ajungă la orăş_ parvenite !

.

Dacă am dormi şi noi şase luni pe an, ca urşii, sigur că ne-am îngraşă ca şi ei.

.

Cum, să nu pot eu să-mi întorc ochii unde vreau, că nu mă lasă gîtul, fiindcă e ţeapăn ? Aşa că, mai bine lipsă, decît lup !

Azi-noapte am avut un coşmar groaznic. Se făcea că dorm pe un pat de puşcă şi poştaşul striga la uşa vizuinei că mi-a adus „Revista vînătorilor". Şi nevastă-mea, de-a-lături, lătra, de parcă visa copoi în somn. Noroc, cînd m-am deşteptat, că aveam cutioara cu pilule de varză pe măsuţa de noapte şi m-am liniştit...

Miere ? Vezi de altul! Mă confunzi cu un urs şi mă jigneşti.

.

Sînt păsări care zboară, chiar dacă îşi rup vinele inimii.

Canarul: Un gălbenuş de ou cu triluri.

.

.. Cînţecul canarilor se aude bine numai cînd sînt, îii colivie.

.

Cel mai frumos cuvînt de pe lume este „tată". Atunci cînd îl spui tu copilului tău.

.

Cînd eram copil, vream să mă duc în străinătate ca să vizitez izvorul de Apă de Colonia.

.

Să nu întrebi niciodată pe un om bănuitor ce mai face bunica lui. O să-şi închipuie imediat că vrei să duci vorba, pe departe, de mama mă-sii.

.

Un drum pe care nu e bine să-1 baţi des este Calea Laptelui. Devine Calea „Laptelui Bătut".

.

— Cîte cămăşi mai ai ?
— Una. Pe a nefericitului.

Cămaşa fericitului are pieptii scrobiţi.

Zgarda: gulerul tare al clinilor.

.

Gulerul tare : zgarda bărbaţilor.

.

N-am avut critici, pentru că nu i-am citit. Iar cei pe care i-am citit întîmplător nu erau critici.

La prima piesă de succes criticul te laudă, ca să se împăuneze că el te-a lansat; la a doua îţi dă sfaturi, ca să arate că e intim cu tine; la a treia te laudă, ca să-ţi ceară bilet de favoare, şi dacă îl refuzi o singură dată, te înjură pînă la sfîrşitul vieţii.

Cometele : păunii cerului.

.

Rău n-am fost niciodată. Nu mai sînt însă bun. Am rămas numai generos.

.

Cîţi nu se bat o viaţă întreagă pentru ca să primească^ la urmă, nişte „palme" academice.

.

Cîţi nu scriu, pînă la moarte, despre nemurire ?

.

Lună pe mare. Aş vrea să fiu un vapor şi să-i spintec tainele cu lumina ei în catarge.

.

Nu stric eu, dacă nu vezi decoraţia pe care nu o am la butonieră.

Aş vrea să scriu o carte în care să pot imagina femeia pe care n-am iubit-o cu gîndul.

·

Cele mai frumoase femei le-am văzut cu ochii închişi.

·

Noaptea nu începe cînd se lasă, ci cînd începi s-o simţi.

·

Mă simt cîine numai atunci cînd mă încolăcesc în propria-mi căldură.

·

în întuneric trăieşte — luminoasă — o a doua lume.

·

Şi întunericul are luminile lui, dunu cum ziua are umbrele ei.

·

Cele mai frumoase peisaje de călătorie le am \Tzut din odaia mea de lucru.

·

Nimic nu e mai trist decît să citeşti 6 carte de burate cînd eşti la regim.

·

Nu ştiu de ce, dacă s-ar însura un trandafir cu o roză, mi s-ar părea că este o mezalianţă pentru ea.

·

Timpul trece, dar nu dispare.

Trecutul vine şi fără să-1 chemi la spiritism...

Cînd trecutul tace, poate că te menajează...

Cine a spus că trecutul e mort, n-a ştiut ce vorbeşte. E numai viaţă în el.

Veşnicia nu se poate măsura nici cu gîndul.

.

Cum să încerc să definesc „clipa", cînd trec cincisprezece numai pînă înmoi tocul în călimară ?

Dă-mi o clipă din cele care au trqcut şi îţi dau în schimb pe toate cele viitoare.

Dacă s-ar cere gîndului paşaport la fiecare frontieră, am muri toţi de plictiseală.

M-am întrebat de multe ori care e floarea mea preferată şi, în sfîrşit, m-am decis : florile.

în prima ploaie de toamnă, toate florile din Cişmigiu şi-au pus fulgarinele...

.

Ceaţă : cerul face baie de aburi reci.

Aşa cum mergea, paralelă cu linia ferată, poteca de ţară părea o fată desculţă care merge alături de frate-său încălţat, ca să-1 conducă pînă la gară.

.

Cea mai adîncă toamnă e în ochii boilor, vara, pe arşiţă.

Viața : schimb de cuvinte între două tăceri.

Ce se face un mut, dacă vrea să lase ceva cu limbă de moarte ?

.

Cocoşul : un trib de piei roşii într-o coadă.

.

Ghinionul: norocul altora.

.

Ghinion : îți regăseşti umbrela uitată în tramvai şi, cînd te întorci acasă, constați că, în timpul cît ai fost după e , ți s-a furat portofelul cu pensia luată în ziua aia.

.

Cîinele meu a început să vorbească. Cînd vreau să-i pun hamul şi să-1 iau la plimbare zice : ham-ham !

.

Toamna s-a lungit pe bănci şi se coace la soare, cu mîinile sub cap şi cu ochii pe jumătate închişi...

.

Gîndul nu zboară. Parcurge.

Cînd plec de acasă, am totdeauna grijă să-mi iau cu mine două lucruri : spiritul de observație şi buletinul de identitate.

Dacă mi-aş pune în cap spirite, le-aş face foarte bune... Din nenorocire, însă, cînd îmi vin, sînt gata făcute.

.

Nu mă plictisesc niciodată singur, pentru că sînt în compania mea.

.

De cîte ori trec pe lîngă o birjă cu un cal, îmi vine să mă opresc şi să-l întreb pe birjar unde e celălalt.

.

Nu-mi place să mă plimb în birjă cu un singur cal. Mi s-ar părea că îmi cîntă cineva cu o singură mînă la pian.

.

N-am fost niciodată mîncăcios şi nu mi-a plăcut nici o mîncare îndeosebi. Un lucru însă am mîncat toată viața cu plăcere : banii.

.

Cele trei mari „stări" ale omului : viu, mort, mort de viu.

în ziua cînd a apărut becul electric, toate sticlele de lampă cu gaz au plesnit... de necaz.

.

Un adevărat mincinos trebuie să aibă două calități : inspirație şi memorie.

.

Amintirea : pelerinaj de unul singur la propriul tău mormînt.

.

Sufletul : un imponderabil cu mare greutate.

Țigara : tocul cu care scriu cu fum în aer... tot ceea ce trec pe urmă cu cerneală pe hîrtie.

Ploaia lipăie cu picioarele goale pe trotuar, sub ferestre, ca o fetiță desculță, adăpostită sub streaşină casei.

.

Oricărei cărți îi prefer, totdeauna, lectura ei.

.

Sînt cărți pe care după ce le-ai citit rămîi în ele, izolat în timp şi de realități, ca într-o strană de biserică după ce s-a terminat slujba.

M-a întrebat, nu ştiu cine, mai de mult, în cadrul unei anchete „printre scriitorii noştri", care sînt cele trei cărți pe care le-aş lua cu mine, dacă ar fi să trăiesc singur pe o insulă, pînă la sfîrşitul vieții. Nu mai țin minte ce am răspuns atunci. Acuma, însă, aş răspunde aşa : N-aş lua trei cărți, ci trei caiete, cerneală şi toc.

.

Cărțile, în edițiile de lux, pierd din intimitatea lor cu cititorul.

.

Nu există arte minore, ci numai artişti mici.

.

Arta este majoră din clipa în care se naşte, şi toată viața este de aceeaşi vîrsta.

.

Operele de artă sînt pietrele kilometrice, pe parcursul omenirii, în timp.

.

Am atîta de scris, încît n-am timp să mă recitesc.

.

Aştept nopțile lungi, ca să fiu cît mai scurt în scris.

Ciorile : corbi ajunşi în mizerie.

Fabulă

O muscă a rămas, din eroare, în carlinga unui aeroplan care şi-a luat zborul... Şi, în timpul acesta, se gîndea : „Extraordinar, ce aripi mi-au crescut dintr-o dată"!

Cariera lui în teatru a fost de o monotonie exasperantă. I-au căzut toate piesele.

N-am învăţat nimic de la Shakespeare, fiindcă Shakespeare nu se învaţă, se ascultă.

*

Unui actor care învaţă rolul în întregirile dar îl pricepe pe jumătate, prefer un actor care învaţă rolul pe sfert, dar îl pricepe în întregime.

La premierele lui, autorul dramatic trebuie să urmărească publicul, nu piesa.

— Ce instrument muzical vă place cel mai mult, maestre Muşatescu ?
— Gongul!

.

într-o seară, la unul din teatrele mele, ,am intrat în cuşca, sufleurului, în locul acestuia, bolnav. A fost prima dată în viaţa mea cînd am urmărit un spectacol fără să suflu un cuvînt.

.

Mai repede oamenii compromit cuvintele, decît cuvintele pe oameni.

·

Înjurătura, în substanța ei, e mai mult comică decît trivială. Trivial e numai felul în care înjuri.

— Și pămîntul are legi cărora trebuie să se supună.
— Da! Dar pămîntul se „învîrtește", domnule judecător !

Cele mai lungi zile sînt acelea în care te gîndești că a doua zi n-ai nimic de făcut.

Trenul : șarpe ieșit la drum.... de fier.

Octombrie : precupeață de fructe.

într-o seară de toamnă, cînd nu plouă, am impresia că nu e adevărat.

Lupul: cîine fără patru clase primare.

Hiena este un animal care dezgroapă morții, pentru a-i mînca de vii.

Anecdotă : spirit cu sifon.

Se spune despre suflet că ar fi „frumos", „urît", „de artist", „nobil", „murdar", „deschis" etc, etc. Prin urmare, nu mai încape nici o îndoială că sufletul nu numai că există, dar se și vecie cu ochiul liber.

*

Marea : infinit intrat la apă.

Toamna, fiecare frunză veştedă aşteaptă un strop de ploaie, ca să creadă poeţii, a doua zi, c-a plîns.

.

Subiect de piesă : Un om care nu trăieşte în realităţi, dar in care trăiesc toate realităţile.

.

N-aş vrea să existe viaţa viitoare, numai ca să nu-mi mai amintesc de asta prezentă.

Pentru un ipohondru şi sănătatea e o maladie.

— Se spune că ofticoşii mor toamna şi primăvara...
— Atunci, Costică tot impostor ,a fost.
— De ce ?
— A murit astă-vară de oftică.

.

Cele mai groaznice visuri sînt cele din care te deştepţi fericit.

.

Totdeauna am preferat coşmarul, visului, după ce m-am deşteptat din somn.

Cea mai trudnică meserie este a inimii. Nici măcar repaus duminical n-are.

.

Şi în Metropole, ploile, toamna, rămîn tot provinciale.

.

Dărăscu : gondolierul picturii româneşti.

Dărăscu : lagunele îi astupă lacunele.

·

Dărăscu : un decent al culorilor. Şi pe cele nude le îmbracă în pijama.

·

Nu există scriitor bătrîn. Există numai scriitori în vîrsta.

·

Vîrsta scriitorului trebuie să fie, totdeauna, mai mică decît a operei sale.

·

Sînt scriitori care au trăit o sută de ani fără să fie viabili.

·

Sînt cuvinte care au voce ca tenorul. Altele care au numai culoare, ca tablourile şi cele mai multe au numai buletin de identitate, ca oamenii.

Fiecare cuvînt seamănă cu un clopoțel. Sună după cum îl agiți, iar diversitatea lui infinită de sunete este în legătură, deopotrivă, cu propria lui substanță şi cu mîna care îl mişcă, cu o intenție sau alta, într-un scop sau în altul.

·

Urtele cuvinte te îngheață şi la plus 40 de grade.

·

Toate artele vorbesc. Numai poezia declamă.

•

Am impresia că există o diferență între vorbă şi cuvînt. în primul rînd, de sex. Şi apoi, vorba parcă e doica de Ia țară la care sug cuvintele de la oraş.

•

Cuvîntul este apogeul creației şi marea ei abilitate. Fără el nici nu s-ar fi vorbit de ea.

•

Eu, din cuvintele scrisului meu, vreau să fac curcubeie mici peste marile ploi ale oamenilor.

•

Uneori mă tem de cuvinte. Parcă încarc cu ele o frază ca pe un revolver.

•

Cuvintele nu zboară ! Astea sînt vorbe.

•

Pentru un cîine, oamenii cînd vorbesc, s-ar putea să latre.

Fraza : o familie cu copii mulți şi fiecare de altă profesie.

Nu ştiu dacă am iubit vreodată, cu adevărat, în viața mea. Dar de suferit, am suferit de parcă iubeam.

Dragostea noastră, a oamenilor de cincizeci de ani, e foarte primejdioasă pentru cei cîțiva ani care ne roai rămîn.

•

Omul e totdeauna prea tînăr pentru ultima dragoste-

Sînt gelos pe trecutul meu, ele parcă ar fi al altuia.

•

Trecutul nu restituie. Reaminteşte.

•

Trecutul fură, fără să fie hoţ. E un fel de cleptomanie ,a fiecăruia.

•

Iarna aş vrea să fiu seră de flori, dar să nu mi le culeagă nimeni.

•

Peştele nu trebuie să fie gură cască.

•

Cînd plouă afară, toamna, scriu şi noaptea, de frică să nu-mi prindă tocul mucegai.

•

Singurele „provizii de iarnă" pe care am putut să le fac : am pus visuri la pivniţă şi subiecte de piese la murat.

•

în nopţi de-astea cu ploaie, orice femeie se cucereşte *cu* o umbrelă.

Eu mă gîndesc aproape în fiecare zi la Paris. Dacă Parisul s-ar gîndi măcar o singură dată la mine, i-aş rămîne, tot eu, îndatorat pentru restul zilelor.

•

Iubesc Franţa ca pe prima mea guvernantă. Şi Parisul, ca pe cel dintîi prieten cu care am stat de gît, în prima noapte acolo, £ără să-1 cunosc personal.

•

La Paris, cum se înserează începe să şe lumineze de ziuă.

•

Nimeni nu vede luna la Paris... Răsare numai în provincie.

•

Nu ştiu unde ,arta mea încetează de a mai fi meserie, şi nici unde meseria mea începe să fie artă.

•

Nu mă jenez cînd fac meşteşug în artă şi nici nu mă îngîmf, cînd fac artă din meşteşug.

•

Am văzut o generăleasă moartă. Avea buzele tivite de necaz că nu poate să clevetească subalterenele în grad din asistență.

•

Fiecare înmormîntare la care asist mi se pare un fel de repetiție pentru propria mea ceremonie.

•

La înmormîntările altora asist. La a mea o să particip.

•

La înmormîntarea mea, popii nu vor fi plătiți. De ce să nu mă slujească gratis, dacă am trăit de pomană.

•

Popii lungesc sau scurtează slujba la înmormîntări, în raport cu numărul persoanelor din asistență.

Plata popii, după slujba unui mort, e întotdeauna cu doliu la mînă, şi, uneori, cu lacrimi pe ținută.

Cea mai adîncă săpătură de pe lume e groapa mortului, în doi metri îl bagă pînă în „fundul pămîntului".

Vierul care îți vorbește treaz de cules, a băut la altă vie.

+

Vinul trăiește trei vieți: must, tulburel și nou. Are însă numai o singură vîrsta : vechi!

·

Vinul nou e ca și copilul mic. Merge în patru labe,, cine îl bea.

·

Vinul vechi mă face ca nou.

La vie, după cules. Beam vin nou cu Ioana, și vechea ei amintire fierbea în mine.

·

Două băuturi alese : apa proaspătă și vinul vechi.

·

Crăițele înfloreau totdeauna după plecarea noastră de la vie. Ca să rămînă singure cu flăcăii din sat și cu casă la dispoziție.

·

Bunicii renasc în nepoți și se sfîrșesc în copii.

·

De cînd nu-mi mai socotesc nopțile, sînt sigur că am zilele numărate.

Mi-e **aşa** de frig, că şi „călduroasele felicitări" le-aş fi primit tot cu mănuşi în mînă.

.

Iarna nu mai am mîini. Am numai mănuşi.

Cred că în cap, eu, în loc de creier, am aparate de gimnastică. Altminteri, n-aş putea să fac tumbe de gînd.

Nu sînt rău. Nu mai sînt însă bun.

.

Zăpada berzelor : Dumnezeu îşi scutură puiul de pernă.

.

După prima dragoste defunctă, toate celelalte sînt postume.

.

Or, care dintre voi aţi fost prima mea dragoste ?

.

Nu mai am nici un toc. Mai am însă condei.

.

Ori de cîte **ori** baţi un cui, cleştele face zîmbre.

Cînd un bec electric se duce la bal mascat, se costumează **în luminare de spermanţet.**

Prin toate nopţile cu lună din viaţa mea am trecut, **în cele cu** ploaie am stat.

Toamna, în fiecare strop de ploaie e un gînd care **plouă.**

Toamna, gîndurile nu se udă de ploaie. Se pătrund numai de ea.

Am citit pe o cruce numele unui prieten mort acum trei ani. Mi-a făcut multă plăcere să văd ce mai face. Nu mai ştiam nimic despre el, de cîţiva ani.

Pe mine să nu încercaţi să mă plîngeţi. Se poate întîmpla să vă fie de adevărat.

Mie să nu-mi puneţi pe capacul coşciugului pălărie. Ori joben, ori basc.

•

„Veşnica pomenire" e cel mai frumos tango al moştenitorilor.

Inima mea bate ca să-ţi răspundă ţie „intră".

•

La douăzeci de ani, cînd te doare inima, nu te vindecă doctorul. Numai iubita. De la cincizeci de ani încolo, nu te mai vindecă nici doctorul... Numai Dumnezeu.

•

Dacă aş avea două inimi, tot pe tine te-aş fi iubit cu amindouă, prima mea dragoste.

•

Acum, înainte să întreb cît e ceasul, trebuie să mă interesez mai întîi în ce an sîntem.

•

Dacă o să mor de inimă, ţin să se ştie că n-am ;fost cardiac. Am fost inimos.

PţZoua/ Vă daţi seama cîte milioane de picuri intră într-o singură vorbă ,asta : plouă ?

Toamna moare de plictiseală.

.

.Primăvara are ceva de anotimp provizoriu.

.

Cînd apa vrea să se uite în oglindă, îngheaţă deasupra.

.....Vulpea îşi girează capul din fabule cu co.ade din viirjne.,,.

Chiar dacă ar învăţa franţuzeşte, raţa tot „mac-mac"

Măgarul: iepure bolnav de elefantiazis.

Iepurele : două urechi pe, patru picioare.

Febra nu mă încălzeşte. Mă înfierbîntă. • '

Cîrid am febră, totul mă lasă rece.

Cînd te simţi bolnav şi mai ai un minut pînă să-ţi scoţi termometrul de la subţioară, în minutul acesta încetezi de a mai fi bolnav. Eşti numai laş.

Aş vrea ca febr,a mea să fie la termometrul altuia.

Cînd scriu în pat şi pe genunchi, ca acum, scriu prost, dar bine.

.

Febra înalţă pe om în termometru.

"*

E cumplit cînd un doctor este bolnav şi se simte client.

.

Chem doctorul ca să-mi spună de ce nu sufăr.

.

Un bun doctor, înainte să „consulte", intervievează. Ca un bun reporter care, după ce a „sondat" materialul respectiv, pune concluziile determinate de acesta.

.

Un doctor care îţi spune „precis" ce ai cînd te consultă, trebuia să se facă inginer.

Sînt mai mulţi bolnavi decîţ maladii..

.

Sînt atîtea maladii pe lume, încât pămîntul nu posedă destui clienţi pentru ele.

.

Diagnosticul medicului nu se pune pentru; pacient. *Pentru rude.

Cel mai bun doctor e cel care te-a făcut bine.

.

Marii medici ,au nevoie la începutul carierei de pacienţi mari, şi după aceea de bolnavi inexistenţi.

Un mare medic nu ştie nimic mai mult decît unul mediocru. Deduce însă de două ori cît el.

Medicina fără farmacie este la fel ca unul care ar vrea să înoate într-un bazin fără apă.

In clipa cînd „taie", chirurgul încetează de a mai fi medic. E un explorator.

Medicina adevărată se învaţă pe cadavre.

Boala ştie mai mult decît doctorul.

Cel mai penibil moment pentru un doctor : clipa cînd primeşte din partea familiei în doliu onorariul pentru clientul care a murit.

Doctorii nu omoară bolnavii. îi amînă.

— Gîţi morţi ai avut luna asta, doctore ?
— Nici unul.
____?
— Am fost în concediu.

— Doctore, eşti drăguţ să-mi dai o consultaţie ?
— Cu mare plăcere !
— La ce medic să mă duc să mă consulte cum trebuie?

.

La percheziţia făcută lui Fane Cuţit-Moacă, zis Mielu, mnoscu+ul hoţ de buzunare, s-au găsit asupra sa un acor-

deon, o butelie de aragaz, un covor persan, două biciclete precum şi numeroase obiecte alimentare, ca conserve, 5 kg. săpun de rufe, un sac cu ciment şi o ladă cuie de ulucă.

Fiind găsit mort la locuința sa, sinucigaşului i s-au dat primele îngrijiri de către Pruncu, de la „Salvare".

•

Luînd foc de la flăcările ce izbucniseră cu putere, incendiul s-a propagat vertiginos pînă în pivnița imobilului. Pagubele sînt neînsemnate, proprietarii imobilului alegîndu-se numai cu spaima.

•

Lovit de trăznet:

în timpul ploii torențiale de ieri, individul V. Colțoiu a decedat trăznit de băutură, în timp ce se afla .adăpostit £ub un pom; •

•

Dramă familială :

Nemaiputînd suporta bătăile şi insultele zilnice ale soțului său, nenorocita femeie şi-a pus capă zilelor, fugind la părinți.

•

La locul crimei s-au găsit cele două arme ale fiorosului asasin... Un revolver plin de sînge pe lamă şi un briceag cu toate cele şase gloanțe trase.

•

Alunecînd pe gheață, bătrîna Adelaida Pdpescu, care •.şi-a fracturat ambele picioare şi o mînă, ieri în 14 septembrie, roagă pe binevoitorii care au condus-o la spital să-i restituie umbrela ce i-a dispărut în timpul accidentului, fiind o amintire de familie cu mîner de fildeş, fiind purtător de noroc.

.

Aflîndu-se într-o cofetărie, două tinere au fost acostate de doi indivizi, care, după ce le-a turnat cloroform în cataif, pentru a le adormi orice bănuială, au fost ademenite la domiciliul acestora, pe un maidan viran, unde, după cele de rigoare, au fost abandonate desculțe, fără poşete şi cu cîte un ghemotoc de jurnal în gură.

Cu ocazia împlinirii a o sută de ,ani, bătrînul centenar Dumitrache Pripitu a sărbătorit şi cincizeci de ani de la moartea soției sale, datorită căreia a putut să trăiască pînă Ia această vîrsta înaintată.

Jucîndu-se cu ,arma de vînătoare a stăpînului său care se afla pe masă, o pisică a atins cocosul cu laba şi arma descărcîndu-se a ucis mortal canarul din colivie. Ca urmare a acestei fapte, pisica ,a scăpat teafără, fiind dată imediat la împăiat de stăpînul său, pentru ca — pe viitor — să se învețe minte şi să nu se mai joace cu arme de foc,

ADDENDA

NOTA

Nu cred că mai e nevoie, dar precizez aici că — în ultimă instanță — am hotărît ca „fresca" me,a de romane, <al căror scenariu este schițat de mult şi al căror „material" este şi se adună mereu, aşişderea, să fie o „viață romanțată" a unei jumătăți a veacului cu qare sînt contemporan. Omul (poate eu sau altul) care se naşte odată cu veacul, îi scrie biografia (şi poate n-o scrie) la jumătatea lui. Tot ceea ce de atîția ani de zile „plănuiesc" eu pentru această *serie* de romane, care, de cînd le-am gîndit, erau îndreptate spre o mărturie în veac, se poate încorpora — valabil şi perfect — în noul titlu al „istoriei mele particulare" în contemporan.

Eu nu sînt, fireşte, obligatoriu *eu*. Eu, în cadrul acestor douăzeci de volume, sînt un exemplar comun, născut, crescut şi, eventual, ucis în pămîntul şi climatul secolului meu.

Viața secolului meu, secol cle-o vîrsta cu mine, este, implicit, şi a noastră, a celor de-o vîrsta cu el. In mine — care va fi, din punct de vedere tehnic, personajul principal al *operei* — va trai, se va agita, se va exprim,a etc, etc. tot cortegiul „fraților" de vîrsta şi, deci, ele generație ai veacului.

Ce ne-a dat şi ce i-am dat în cincizeci de ani ? El mai are de trăit *obligatoriu* cincizeci. Noi, cîți ? Ce-a făcut cu morții noştri ? (Veacul e coleg de şcoală cu noi.) Ce-o să facă cu viii ? Care sînt „fazele" prin care a trecut el şi

care prin care am trecut noi ? Petele de sînge care i-au pus muşcate la butoniera anilor — a unor ani — au folosit ori vor folosi la ceva şi cuiva ? Cui ?

Veacul, în cărţile mele, trebuie să trăiască simplu, ca un om. De aceea, eroul meu îl va reprezenta, cu toate ale lui, onest, informat şi ajuns la cincizeci de ani (ca şi veacul), autorizat să-i „ceară socoteală", sau, cel puţin, să-i ceară explicaţii. Sau, măcar, să-i ia un interviu retrospectiv şi documentar. Aşa cum luam eu pe vremuri, la *Rampa,* marilor proeminenţe ale artei şi scrisului contemporan, sub titlul *De vorbă cu „Cutare", despre el **şi** despre **alţii.***

Ultimul meu interviu vreau să fie ăsta : *De vorba cu sec. **XX,** despre **el şi** despre **alţii.*** **Cînd o să mă apuc, însă, serios de lucru ? Mi se pare că „veacul" mă sabotează, şi prin mijloacele lui cotidiene încearcă să mă pună în imposibilitatea să-i scriu prima jumătate ,a vieţii.**

Dar „preopinentul" se înşeală, dacă îşi face aceste socoteli. Trecutul e al meu, iar viitorul îi aparţine. Sîntem, deci, „kif-kif".

(Septembrie 1948)

STRĂZILE DINTRE DOUĂ VIEȚI

(Roman)

Deşi am mai notat undeva această idee (mi se pare în „Mementto", caietul II), revin cu precizări :

Romanul cu titlul de mai sus, sau cu un altul avînd acelaşi înțeles *{Străzile,* de exemplu, deşi titlul acesta ar generaliza subiectul, înglobînd — în desfăşurarea romanului — *toate* străzile pe care a locuit un om şi-o viață, pe cîtă vreme „străzile dintre două vieți" ar îngloba — repet cuvîntul intenționat — numai străzile pe care, omul şi viața, au trăit între două etape de viață, deci într-o *anume* perioadă), se poate încorpora, valabil, în ciclul de romane pe care vreau să-1 scriu, sub titlul tutelar de *Suvenir din Cîmpulung.*

In acest caz, volumele respective ale ciclului ar fi următoarele :

I. *Cum intrai, erau trandafiri...*
(Adică, prima parte a copilăriei mele, cuprinsă între *naştere* şi intrarea în liceu.)

II. *Suvenir din Cîmpulung*
(Adică, prima parte a *adolescenței* — cuvîntul, termenul adică, nu este exact — între 11 si 15 ani, pînă la războiul din 1916—1918)

III. *Războiul cu pantaloni scurți* (sau alt titlu)
(Volumul cuprinde perioada dintre 1916 şi întoarcerea cu *ausweiss* la Cîmpulung, în mai 1918. A se controla memoriile şi scriptele.)

IV. „Jurnalul meu" (între ghilimele).
(Perioada 1918—1920, pînă la plecarea la studii, în Bucureşti.)

V. *Străzile* (sau *Primele străzi)*
(Volumul cuprinde primii ani de capitală, de studenție, de tinerețe si de trîntă cu viata, pînă la plecarea în armată. 1920—1924.)

VI. *Şi dacă vine inamicul, ce te faci ?*
(Stagiul'militar. 1924—1925.)

VII. *Promite, băiatul...*
(1925—1929, pînă la căsătoria mea cu Edith. Nu mai ştiu anul cînd s-a produs. A se verifica scriptele şi memoria.)

VIII. *Montmartre*
(Se înțelege de la sine, despre ce va fi vorba. 1928—29—1931.)'

IX. *Suferințele bătrînului Werther*
(1931—1935. Marele dezmăț.)

X. *La mijlocul drumului*
(1935—1937. Capitolul Remy Oculeanu şi „mările" respective.)

XI. *Cimitirul cartoforilor*
(1937—1938. A nu se uita „Coasta cu Babe", viața în teatru etc. Ioan Vodă cel Cumplit.)

XII. *Alte străzi*
{Wilson 13. Atena 3. I. G. Duca 4. Spiru Haret 7. Carmen-Sylva 3.)

XIII. *Puiul*
(1941—1944. Războiul cu pantaloni lungi.)

XIV. *Ultima stradă*
(1944—1948)

XV. *Cip*
(De la 1948 încolo)

Post-scriptum

Toată această serie ele romane, susceptibilă de modificări în parcurs (Direcțiunea îşi rezervă drepturile de a schimba numerele din program), are intenția de a constitui istoria unei vieți, aşa cum s-ar scrie istoria unei țări sau a unui popor. Deşi construite pe date autobiografice

(şi s-ar putea să menţin eroul la persoana I), această serie de romane, această frescă a unei vieţi, basoreliefată pe capitolele ei principale, din cincizeci de ani, aşa cum a avut în realitate, trebuie să aibă şi în transpunerea ei în literatură mari şi indiscutabile legături cu viaţa colectivă a lumii.

Eroul — chiar dacă voi fi eu — trebuie tratat pe marile lui linii omeneşti. Nu trebuie să fie un caz singular de *clinică literară* ori psihologică. Este un om luat la întîmplare, dintre toţi ceilalţi care îi seamănă şi mărturisit, în cincisprezece volume, pentru cei care l-au cunoscut, se recunosc în el şi se vor mai recunoaşte. (Cred că am izbutit să fiu perfect prolix, deşi planul lucrării şi obiectivele ei sînt foarte clare în mintea mea. Se vede treaba că îmi merge mîna mai repede decît poate ea şi mai încet decît dictează gîndul.)

„Lecţia viitoare" vom mai reveni asupra acestei chestiuni, care trebuie să însemne — în realizarea ei practică — adevăratul meu debut ca „romancier". Ca romancier *matur,* fireşte. Că, altminteri, mi-am făcut datoria, la timp.

AMINTIRI

7.

SUVENIR DIN CÎMPULUNG

Capitolul I

Cum intrai, erau doi trandafiri...

Unul galben, de culoarea lămîei coapte şi altul de culoarea ceaiului „Colonial"[1]. Amîndoi străjuiau — în stingă şi în dreapta — treptele scării de piatră de Albeşti, care duceau la „uşa din faţă", cu geamuri de cristal brumat, între ramele de stejar lustruit şi cu ivăr greu de metal, pe care, zadarnic, în vremea aceea, mîinile mele se întindeau să-1 ajungă.

în ambele părţi ale uşii de intrare erau ferestrele dinspre stradă, cîte două de fiecare parte, ferestrele de sub perdelele cărora apărea, din cînd în cînd, discret şi totdeauna pieptănat, capul mamei, ca să-mi urmărească jocul în grădiniţa casei sau, pur şi simplu, ca să-mi surîdă, mulţumită că mă are, că mă vede acolo, la trîntă cu soarele, cu florile, cu gîzele, cu zăpezile, sau cu puşcoaceie confecţionate din crengile furate din socul domnului Bugheanu, vecinul nostru.

Casa în care m-am născut eu — casa noastră — era o casă veche, provincială, cu odăi mari şi multe, înşirate simetric pe laturile unui coridor care o străbătea drept, de la un cap la altul. îmi aduc aminte că scuturatul covorului „tuns", care acoperea coridorul ăsta (şi care, în corpul principal al casei, se numea „antreu", iar în dreptul odăilor noastre, ale celor doi băieţi, „antreiaş", şi la

[1] Mai ţineţi minte cutiile acelea de tablă argintie, îmbrăcate în hîrtie portocalie **şi** cu o duriţă de carton deasupra ?

dependințe, „foişor"), constituia una din marile probleme ale menajului. Nu putea fi niciodată scos afară ca să fie bătut, întins în curtea din dos pe frînghia de rufe, numai de către cele două slujnice permanente. Se făcea apel fie la servitoarea lui madam Jugureanu, vecina din dreapta, fie la Didina Costea, vecina din stingă. (E curios cum, întotdeauna, cînd ceri ceva unui vecin — un lucru, o informație sau un serviciu — îl ceri numai femeiior casei. Niciodată nu spui : „Du-te la domnul cutare şi roagă-1 să-mi împrumute rîşnița de cafea, sau să-mi spună cît e ceasul la dumnealui că al nostru a stat, sau să întrebi cum se mai simte doamna astăzi şi ce temperatură are". Totdeauna trimeți la madam cutare, deşi ştii că, în general, femeile sînt mult mai puțin îndatoritoare.) Va să zică, două servitoare nu reuşeau să scuture covorul. Ba, uneori, se chema şi cîte un om de pe stradă.

M-am oprit la covorul ăsta, fiindcă primii ani ai copilăriei mele au fost foarte strîns legați de covoarele casei, de la prima explorare făcută cle-a busiiea, în direcția sobei, pe covorul de iută din odaia noastră (eram doi copii în casă), covoarele persane, spunea mama, nu sînt bune în odăile copiilor, fiindcă țin praf, şi pînă la covorul cel mare din salon (de cîte ori i-am numărat ghirlandele de trandafiri !) pe care citeam lungit, fiindcă acolo nu era mai niciodată nimeni să mă tulbure, povestea dulce a lordului Fontleroy, sau trista copilărie a iui Jack. (Ah ? Cum îl uram pe amantul mamă-sii ! D'Argenteuil, mi se pare că-1 chema.) Covorul din antreu reprezenta pentru mine ceea ce reprezenta maidanul pentru alții copii de vîrsta mea, crescuți liber şi mai puțin „corcoliți". (Cum erau copiii lui Freolli, tocilarul : Luigi, Giovani, Pasqualino şi Manole ; sau Baboi al moaşei Tănăseasca ; sau Gulie al lui Cristescu de la casierie ; sau Țăpoi al lui Dumitrică de la Prefectură ; sau Uriaşul al nu mai ştiu cui era ; Birşa, Tirlică, Limbric şi atîția alții cărora nu le-am ştiut niciodată decît poreclele.) Aşadar, covorul acesta era pentru mine maidanul casei... în primul rînd, pentru că era lung, puteam să-1 alerg în viteză de la un capăt la altul, sau să-1 străbat în viraje cu bicicleta mea cu trei roate. Apoi, pe el puteam să fac arşici, bile, să joc

„războaiele" cu mingea de piele (costa optzeci de bani la Şcoala de meserii, pe comandă), sau să mă joc „de-a Zece Mai", defilîncl pe Ducipal (bățul meu cu cap de cal, fără urechi, fără coamă, fără ochi şi fără bot). într-un cuvînt, să mă joc, la fel ca ceilalți copii de pe maidanele adevărate, pe care le visam, totuşi, noaptea, nesfîrşite, cu bălăriile calde, de soare, şi cu cerul ca un toporaş uriaş, înflorit deasupra, printre casele învecinate.

Pe atunci aveam patru ,ani aproape şi primele mele amintiri încep de atunci. Nu sînt multe din ele clare. Le aleg, totuşi, pe cele care le am limpezi înaintea ochilor.

Redactarea acestor amintiri riguros exacte şi — in forma aceasta — nedestinate publicităţii (nu fiindcă sînt „riguros exacte", ci pentru că sînt „exclusiv personale") am început-o în seara de 11 februarie 1949, în Bucureşti, la domiciliul meu din strada Luigi Cazzavillan 33.

PARTEA I

Veliţii boieri

Scrisoare fiului meu:

Puiul tatii,

Tot ceea ce va cuprinde acest caiet, să ştii că este scris numai pentru tine.

Din clipa cînd te-ai născut tu (aveam aproape patruzeci de ani atunci), odată cu imensa şi indescriptibila bucurie de a te fi văzut o „realitate", în braţele doctoriţei care mi te-a prezentat — o garoafă vie, roză şi nedumerită, în scutecele albe, ale tale şi ale duminicii aceleia imperiale, de iunie — s-a născut în sufletul meu, uluit de existenţa ta, o grijă, o cută. adîncă pe fruntea, totdeauna atentă, a gîndurilor mele de viaţă. O grijă care a crescut treptat cu tine, ca o soră geamănă, o cută care s-a adîn-

cit, tot aşa, fiecare din voi crescînd, fireşte, în sensuri diferite. Tu în sus şi ele în adine...

Acuma, cînd, mă apuc eu să scriu, ai şapte ani şi jumătate, cit grija din gînd şi cuta mea de pe frunte. Dar fiindcă nu ştiu cit timp veţi mai putea, creşte împreună, fiecare în felul vostru, m-am gîndit să-ţi scriu „cartea" ăsta. Fiindcă, pentru tine, paginile acestea vreau să fie paginile unei cărţi, din care dacă n-o să ai nimic de *învăţat, o să ai, totuşi, ceva de aflat. Povestea unei rude foarte bune a ta. Poate, a celei mai bune şi apropiate dintre toate rudele tale : viaţa din care te-ai născut...*

Dar 'nu ţi-am spus limpede care a fost, care este şi acuma grija mea de-o vîrstă cu tine şi nici de *ce* — de *şapte ani şi jumătate încoace — pe fruntea mea (sînt mîndru şi fericit că o ai mare ca şi mâne) s-a adîncit, cum spuneam, cuta aceea pe care degetuţele tale, de cînd, erai mic de tot, se căzneau, cu puterea gingaşă a primăverii lor, dacă. nu s-o astupe, ca pe un şanţ de iarnă peste care troienesc florile mărului înflorit alături, dar, cel puţin, s-o netezească, ca zefirul o undă, fiindcă „aşa" spuneai: „Tată, tu pari supărat întotdeauna".*

Grija mea, puiul tatii (şi cuta ei, marcată pe frunte ca foaia de temperatură a unui bolnav, pe tăblia patului de suferinţă), era, este, că n-o să trăiesc pînă te faci tu mare. Om ! Om în măsură să înţelegi tot ceea ce aş fi vrut so.-ţi povestesc într-o noapte, sau în mai multe... Să te iau în biroul meu, să te aşez în fotoliul din faţa mesei mele de lucru, să-ţi ofer o ţigară bună (să ştii că te las să fumezi, cînd o să-ţi placă să te apuci de tutun), un coniac franţuzesc (aşa cum mi-a plăcut mie) şi cu ochii mei bătrîni — sleiţi de fericire sub lumina ochilor tăi — să încep povestea pe care aş fi vrut să ţi-o spun şi pe care trebuie s-o ştii... Fiindcă tu, înainte de a fi fiul meu şi al mamei tale, eşti fiul acestei poveşti, pe carie am, trăit-o ca pe o viaţă adevărată.

Şi fiindcă acuma, mai mult ca niciodată, sînt încredinţat că ceasul acesta — al marii mărturisiri pe care ţi-o â.atorez — nu mă va ajunge niciodată, m-am gîndit să-ţi spun de pe acuma, drept, cinstit, şi „demn", cum am fost totdeauna şi o să fiu pînă la ultimul suspin (sînt sigur că

va fi, şi acesta, tot pentru tine), basmul vieții pe care aş fi vrut să ți-l povestesc prin viu grai, într-o noapte sau în mai multe.

Aşadar, mă uit la fotoliul din fața mesei mele de lucru (în care ne jucăm noi de-a „ce, mă, ce ?"), mi te imaginez flăcău, la vîrsta tuturor înțelegerilor, îți ofer o țigară şi un păhărel de coniac franțuzesc, îmi şterg cu mîneca surtucului lacrimile astea pe care nu pot să le opresc acuma (şi sînt calde şi triste ca inima mea) şi, cu ochii în ochii tăi, încep:

— Uite cum a fost, puiule !

Ştiu din spusele mamei, că în februarie 1903, cînd m-am născut eu, a fost o iarnă groaznică. (Şi, desigur, superbă, ca toate iernile „groaznice" de-acum patruzeci şi şase de ani, din toate tîrgurile de munte, ale provinciei.)

Deşi, la 22 ale lunii, stil vechi, cînd m-am născut eu, iarna ar fi trebuit să fie pe sfîrşite (apăruseră, fără îndoială, mărţişoarele, în vitrinele magazinelor de pe strada Negru-Vodă — strada principală a Cîmpulungului meu natal), gerul, troienele şi ninsoarea se menţineau, cu veleităţi de eternitate. Nu ştiu clacă din cauza asta (sau din altele, care scapă amintirilor mamei, de la care sînt informat, în materie) m-am născut „răcit". Atît ele răcit, încît existenţa mea se găsea condamnată de toate competenţele adunate la căpătîiul meu (medici, rude, babe. prietene cu experienţă etc.) la o foarte scurtă trecere dintre cele două neanturi ale vieţii omeneşti.

In dragostea ei amărîtă (şi, poate, în dorinţa ei de a încerca orice, ca să mă soape), mama a vrut să nu mor nebotezat. Şi — în nestrămutata ei credinţă — a făcut un ultim şi exasperat apel la Dumnezeu, reprezentat în localitate prin persoana părintelui Nae Pătrăşescu de la Biserica Domnească, din „eparhia" căreia, strada şi familia noastră, făceau parte. (Strada pe care m-am născut eu se numea Veliţii boieri, mai tîrziu, Gheorghe Lazăr, si casa noastră avea nr. 1.) Popa Pătrăşescu a venit imediat, cu oclăjdiile sul pe braţ şi cu cristelniţa în spinarea ori în

brațele dascălului (nu știu exact, că n-am văzut cu ochii mei). S-au cumpărat urgent (de la Broz, lumînărarul, că altul nu era) cele strict necesare botezului și în timp ce viața mea scădea din ce în ce mai moleșită, în leagănul din fața sobei cu olane s-a organizat — în timp record și tristețe imensă — ceremonia botezului unui copilaș muribund.

In graba, însă, cu care treaba asta a fost pusă la cale,, cei ai casei (mama, slugile, poate o rudă, două de prin apropiere ; tata nu știu dacă — ocupat cum era, dimineața la școală și la tribunal — a asistat la botezul meu) au scăpat din vedere un lucru capital: nu aveam naș. N-avea cine să mă boteze... Și-atunci, goarnele unei companii din Reg. 30 de infanterie — care se întorcea de la instrucție de pe platoul Gruiului — au răsunat sub ferestre, în fruntea companiei, în primul ei rînd, adică, vărul primar al mamei, care își făcea stagiul de „teterist".. Mama a ieșit în capul scării de la ușa din față și l-a strigat. Comandantul companiei a înclinat, de pe oal, omagial, sabia către mama și, fără să înțeleagă prea bine semnele pe care i le făcea mama și faptul că un soldat părăsea flancul drept în care se afla, și-a continuat drumul, în sunetul trompeților, proiectat, la fel de sonor, în crupa, calului său, cu pas de infanterist.

Pînă să se dezmeticească bine, nașul meu, domnul Nicolae Vlădescu (fost toată viața, mai tîrziu, medicul șef al Sanatoriului de tuberculoși de la Bisericani și mare specialist în pneumotorax), m-a luat în brațe, sub privirea blajină și ortodoxă a părintelui Pătrășescu, care s-a și grăbit să dea „drumul" slujbei. Cred că aveam două săptămîni cînd am fost botezat, și rezultatul acestui botez (spun asta, ca să-i fac plăcere mamei) se vede... Au trecut patruzeci și șase de ani de-atunci și, *Saient sauj,* încep să îmi scriu, oarecum, „memoriile".

Chestia asta (nu te superi, măicuțo) cu botezul care mi-a salvat viața, îmi amintește o întîmplare mai recentă.. Acum șapte, opt ani — nu mai țin minte exact — un fost actor al Naționalului, actualmente regizor, Ciocîlteu îl cheamă, a găsit pe stradă, într-o noapte, un copil: o fetiță. A venit la mine, știindu-mă „inimă bună" și m-a

rugat să i-o botez. Am acceptat cu multă plăcere şi cum aceasta era primul copil pe care urma să-1 botez împreună cu Kitty (de cununat, cununasem deja pe Paul Miracovici, pe Mircea Ştefănescu, pe Dorimedont Sireteanu, pe Sergiu Dumitrescu, pe Ionel Lazaroneanu, toţi însă — fini şi fine — *sterpi,* pînă în clipa de faţă). Kitty, inimă de aur, şi camaradă desăvîrştiă cum este ea, a şi început să pregătească „litiera" viitoarei finişoare, al cărei botez trebuia să aibe loc peste două săptămîni.

Botezul a fost „fixat" să se desfăşoare pe scena Teatrului Naţional, şi numele fetiţei a fost hotărît de mine : Tudcriţa.

în dimineaţa sorocită „ceremoniei", constat cu surprindere că scena Teatrului Naţional este împodobită cu „recuzită" ca la zile mari. în fundul scenei, o m'asă cu peste o sută de taoîmuri, întinsă şi străjuită de chelnerii restaurantului „Continental". Nu mai pomenesc de „adierile" culinare care veneau din culisele transformate „ad-hoc" într-un bufet discret şi copios. Interesîndu-mă, am aflat că actorii Teatrului Naţional au făcut o listă de „subscripţie" pentru „finanţarea" botezului şi că directorul Naţionalului — bunul meu prieten literar şi altminteri, afară de politică — Liviu Rebreanu, a hotărît ca botezul Tudoriţei — decretată „fină" a Naţionalului — să se săvîrşească cu toate onorurile obişnuite ale casei.

Imediat — atent şi grijuliu cum sînt eu — am hotărît, văzînd noile condiţiuni ale botezului, ca Rebreanu, în calitate de director şi, deci, amfitrion al Naţionalului, să ţină copilul în braţe ; Marioara Voiculescu, în numele actorilor care contribuiseră la „subscripţie" (şi, fireşte, şi a celor care trăseseră chiulul, strategic) să fie a doua naşă, iar eu — în numele meu, personal — să rămîn cel de-al treilea naş. Propunerea mea a fost acceptată bucuros, şi de Rebreanu, şi de Voiculeasca.

Şi ceremonia a început, oficiată de unul dintre cei mai ortodocşi, culţi şi agreabili preoţi pe care i-am cunoscut, popa Dron.

Am uitat să spun că, înainte de începerea ceremoniei, avusesem (şi nu ştiu cum venise vorba) o „discuţie" cu popa Dron (discuţie „deşteaptă" şi amuzantă pentru cei

din jur) cu privire la „ateismul" meu, pe care părintele Dron **îl** ironiza „agreabil", deşi eu nu-1 cunoşteam **în** „forma'*-**în care popa** mi-1 punea în spinare. (Asemenea „dis**cuții"**' mai avusesem de multe ori cu părintele Dron şi totdeauna îl lăsasem să aibă impresia că „m-a răzbit", **cum** însuşi spunea.)

Rebreanu ținea copilul în brațe, Marioara Voiculescu, în dreapta lui — frumoasă, maestoasă şi „maternelă" — **îi** surîdea august, în scutece, iar eu căutam în asistență **ochişorii** băiatului meu, invitat *special* de părinții **ocazionali** ai Tudoriței şi pierdut — mic cum era — numai **pentru o** clipă, însă, printre fustele şi pantalonii asistenței, grămădită **în** jurul mesei rituale, la primul apel al începutului ceremoniei.

Nu mă interesa, ca să fiu sincer, decît „mutrița" **lui.** îl vedeam între maică-sa şi Annie („schwestera", care 1-a **crescut** de la trei luni şi pe care o are şi azi, cînd a început s-o mai crească şi el, clin punct de vedere *„savoir vivre"),* cu ochii (parcă erau cuiburi din care privesc mi**rați pui** catifelați şi negri de rîndunici) țintiți spre cazan (cristelnița, adică), urmărind toate mişcările preotului şi **toată** „mizanscena" botezului.

Popa Dron, față de o asistență atît de „selectă", îşi dezvăluia cabotinul de sub odăjdii. „Juca" taina botezului **ca** un perfect şi talentat actor al ortodoxiei şi în preliminariile melodice ale slujbei întrebuința (cu destul trac, deahminteri) glasul lui „particular", care vrea să depăşească pe celelalte şapte, fără ca, în acelaşi timp, să le ignore.

Deodată, însă, văd că Rebreanu se apleacă alarmat deasupra scutecelor din brațe. (Despre copil, aproape că nu putea fi vorba, fiindcă nu cîntărea nici două kg. şi la înfățişare era ceva mai mult decît respingător. Un monstruieț negru, zbîrcit.şi cu ochii închişi, parcă atunci scos dintr-un borcan cu spirt, dintr-un institut de specialitate.) întoarce apoi capul — în blinda lui figură, speriată brusc — spre Voiouleasca şi spune încet şi în cantonadă, cum spunem noi în teatru :

— A murit copilul...

Aud şi mă uit imediat la scutece. Voiculeasca, de asemenea, într-adevăr, vietatea de-acolo, gătită în primele

şi respectivele „piese" din litiera lui Kitty, părea inanimată. Un boț de carne neagră, boțit sub scufița de dantelă, cu fundă roşie, ca să nu se deoache. Din buzele strînse curgea o zeamă groasă şi galbenă, pe „bărbița" brodată „de mînă" de maica Liza (o venerabilă bătrînă, despre care voi mai vorbi şi căreia Kitty îi dăduse să lucreze unele din lucrurile finişoarei).

Rebreanu — neştiind ce să facă, în primul moment de panică — legăna mereu, convins şi delicios de stîngăcie, copilul, sub privirile experte ale Voiculeschii (fostă, la rîndul ei, mamă, şi ce mamă !...) şi retrase imediat de la locul sinistrului spre ale mele.

In sfîrşit, ce să mai lungesc vorba, tot eu amj găsit, soluția salvatoare. Am făcut un semn cît am putut mai discret lui *schwesier* Annie (specialistă, cu şcoală in materie de sugaci), semnul a fost interceptat de Kitty şi de alte „competențe" nemărturisite în materie de „puericultura" ale Naționalului, şi după o rapidă examinare a defunctei din scutece — care, totuşi, trăia — s-a hotărît ca, scurtîndu-se slujba preliminară băii în cristelniță, copilul să fie botezat, ca să nu moară, cumva, păgîn... (Oarecum, se repeta — cu mai puțin fast — cazul meu.)

Drept care, părintele Dron, pus urgent în cunoştință de cauză, a luat copilul din brațele lui Rebreanu şi fără ca măcar să-i mai astupe cum trebuie nasul şi urechile —- fiind decretat mort, de toate competențele constituite în comitet — 1-a scufundat de trei ori (poate chiar ele patru ori, din cauza emoției) în căldarea cu apă.

Şi-atunci, miracolul s-a împlinit... (Ca si în cazul meu, dacă stai să judeci mai adînc.) Odată scos clin apă, copilaşul a început să orăcăie, ajutat dumnezeieşte, pentru reuşita efectelor sonore, de admirabila acustică a sălii Naționalului. Obrajii vineți s-au colorat „omeneşti", ochişorii s-au deschis, biruind păianjenii morții dintre pleoape şi, în bucuria colectivă a asistenței (căci zvonul se răspînclise repede), taina botezului s-a oficiat normal pînă la sfîrşit, însoțită ele zbieretele pline de viață ale finişoarei mele...

— Vezi, maestre dragă, mi-a zis atunci, abia evadat din odăjdii, părintele Dron. Adineauri, cînd vorbeam des-

pre Dumnezeu, aveai aerul că nu crezi în minunile lui. Uite, acumia, Dumnezeu ți-a pus una sub ochi, ca să te convingă. Ai văzut, cred, că de-ndată ce Duhul Sfînt s-a pogorit asupra copilului, acesta a revenit ia viață. Duhul a făcut minunea !

-— Nu „duhul", părinte, a făcut minunea! Duşul! Sfîntul duş, nu sfîntul Duh !

Şi, în ilaritatea generală, am ciocnit cu părintele primul şpriț în sănătatea noii creştine, lăsînd în litigiu cele •două forțe, în conflict ideologic : Duhul şi Duşul.

Şi-aşaaaa !... Am fost, prin urmare, botezat în pripă, fără cuvenita solemnitate obişnuită, ca să nu mor nebotezat Mama susține că imediat după botez am început să mă simt mai bine, să mă înviorez şi să accept sînul doicii mele, numita Veta (de care voi avea ocazia să mai pomenesc în cursul acestor pagini, dacă o să ajung să le termin vreodată, aşa cum mi-am propus, adică pînă în ziua cînd le-am început.)

Cum necum, de ce de nece, fapt este că m-am făcut sănătos şi-am reintrat în viață, cu toată impetuozitatea şi cu toate prerogativele mele de copil.

Se pare (după spusele mamei, confirmate de rude şi de cunoştințe) că am fost, de la început, ceea ce se numeşte un „copil foarte precoce". Adică, m-am ridicat copăcei şi-am pornit pe propriile-mi picioruşe, mult mai de timpuriu decît era regula — tradițională şi ştiințifică — a noastră, a copiilor de țîță. Tot aşa am procedat şi cu limba română. Am început s-o vorbesc destul de inteligibil, ia o vîrsta la care alți colegi de etate nu izbutesc să spună nici măcar „mamă". Vorbele — de la început, de cînd am prins să le rostesc — le-am spus nepocite. Mamei i-am spus mamă, calului, cal, cocoşului, cocoş şi-aşa mai departe.

Din micile şi multiplele manifestări ale afirmării mele „ca persoană", aşadar, m-am dovedit, încă din primul,an al existenței mele (susține mama), un bun cunoscător al limbii şi gramaticii române (după cum pretind că am rămas pînă azi.) în plus, un copil foarte vioi, „adînc" cunos-

cător al problemelor mele de existență (după cum voi dovedi mai jos) şi foarte hotărît să-mi apăr şi să-mi revendic, împotriva oricui, drepturile pruncieі mele. în sprijinul celor afirmate mai sus, voi cita două exemple — împrejurări, mai bine zis — rămase de pomină în familia noastră. (în limbajul curent al familiei se zicea, despre acestea, „exemple... clasice".)

îată-le :

Mama, ca orice mămică la vîrsta ei, avea, de multe ori, dorința legitimă să mă „alăpteze" şi ea, deşi, din motive binecuvîntate, îmi luam cele şase mese, în douăzeci şi patru de ore, la sînul (ori sînii) doicii mele, Veta. Această schimbare — de restaurant, ca să zic aşa — întîmpina o cruntă opoziție din partea mea. Nu vream să sug decît de la Veta. Şi numai cu anumite atracții în timpul colațiuniior respective : mărgelele şi tulpanul doicii. Mărgelele, să mă joc cu ele în timpul ospățului, numărindu-le, fără preocupări de aritmetică, cum numără călugării bătrîni mătăniile, şi tulpanul să-1 văd numai. Şi numai acelaşi tulpan. Adică unul albastru deschis. Ca şi cum — după cum îmi spunea mama — „dacă nu era Veta îmbrobodită într-o fîşie de cer, dumitale nu-ți tihnea mîncarea pămîntească".

Pentru aceste considerente, disperată că de la sinul ei mă încăpățînam să refuz să mă alimentez, mama a imaginat o stratagemă. S-a legat într-o zi cu tulpanul doicii la cap, şi-a pus mărgelele ei la gît şi m-a l*uat(în brațe, să mă alăpteze şi ea măcar „o dată în viața ei".

Ii trec acuma cuvîntul mamei, relatînd cît mai exact cu putință „comunicatul oficial" (de-atîtea ori repetat cle-atunci) al acestei bătălii.

— Cum te-am luat în brațe, ți-ai pironit ochii pe tulpan, privindu-1 lung, nedumerit. Pe urmă, mi-ai apucat şiragul ele mărgele de la gît, cu minutele amîndouă. Şi-ai tras de el, pînă l-ai rupt... Cu necaz, parcă... Cu furie... După aceea, te-ai agățat cu mîinile de marginile tuipanului care îmi atîrnau pe piept, şi-ai început să tragi de ele, *urlînd,* cum nu mai *plînseseşi* niciodată. Şi nu te-ai potolit, pînă nu te-<a luat Veta în brațe. Că, de mic, nu era chip să te păcălească nimeni.

(Din acest punct de vedere, fără să am intenția să contrazic cu nimic „maternelele" amintiri ale mamei, cred că ea s-a înşelat. De foarte multe ori, în viața mea de mai tîrziu, m-au amăgit tulpanele schimbate şi mărgelele subtilizate. Dar, despre acestea, cînd va veni vorba, la timpul lor.)

A doua întîmplare s-a petrecut — pe cît se pare — pe cînd mă aflam în jurul vîrstei de un an. In odaia noastră, a copiilor, fratele meu „avea musafiri". Adică băiețaşi şi fetițe de patru-cinci ani, ca şi el... Eu mă aflam, fireşte, în pătuțul meu de fier, cu plasa ridicată ca măsură de prudență, avînd în vedere că în diverse împrejurări prealabile — animat permanent de dorința mea de expansiune teritorială, dincolo de fruntariile patului cu tăblii de fier vopsite cu alb şi străjuite de ghirlande de îngeraşi dolofani şi trandafirii — avusesem ghinionul să cad din pat, luînd astfel contact cu dureroasa realitate a duşumelelor.

Copiii ceilalți se jucau de-a „ascunselea". Unul din ei ieşea afară din odaie trecînd în odaia de musafiri care era alăturea, şi ceilalți se ascundeau în odaia noastră, care era mare cît un salon şi prevăzută eu fel de fel de atribute, prielnic unui cît mai inventiv şi sigur camuflaj. Draperii grele de brocard verde (cu flori galbenie, azvîrlite în mănunchiuri, brodate în relief, peste ele) la cele trei ferestre,, dulapuri de rufe şi de hăinuțe, etajere cu jucării, paturi cu subpaturi bine ascunse de cuverturile de deasupra, cu franjurile atîrnînd pînă jos, şi aşa mai departe...

Unul din copii, în timp ce toți ceilalți sje ascunseseră banal, în primele locuri găsite la îndemînă, a avut ideea ingenioasă să-şi găsească o ascunzătoare specială. A luat un scăunel, 1-a transportat sub cuierul de care se aflau agățate diverse lucruri uzuale şi vestimentare ale „lui" *Fraulein* a noastră (o nemțoaică înaltă cu chip de ogarcă, cu tocuri joase la ghetele cu nasturi şi cu fafța albă şi zbîrcită de parcă era făcută din foi de strudel uscate), s-a urcat-pe el şi de-acolo s-a băgat, pe dedesubt, într-unui clin capoateleei ele finetă înflorită... Fireşte, după ce s-a strigat *in corpore* „gata" şi găsitorul a venit clin odaia

de-alături, toți ascunșii au fost descoperiți cu cea mai mare ușurință, fiecare jucător cunoscînd tot atît de bine ca și ceilalți toate ascunzătorile odăii... Numai cel din capotul lui *Fraiilein* rămînea intruvabil, spre nemulțumirea și ilaritatea colectivă a celor descoperiți. Cum regula jocului nu permitea ca cinieva să se ascundă în altă parte decît în odaia noastră, e lesne de închipuit necazul celui care își căuta — fără succes — ultimul client al jocului. Cel care trebuia să-1 găsească era, întîmplător, tocmai fratele meu, care, epuizînd toate mijloacele de investigație și enervat de rîsul triumfător al celorlalți^ se pregătea tocmai să înceapă să plîngă de ciudă. Și-atunci, zice letopisețul familiei, am intervenit eu. Cantitatea neglijentă, arestată în țarcul pătucului cu îngerași la frontiere.

Am început întîi să țip ca din gură de șarpe, ca să atrag atenția asupra mea... Pe urmă, neputînd să mînuiesc graiul omenesc, conform dorinței pe care o manifestam printr-o serie de sunete ininteligibile, am început să arăt cu mîna în direcția cuierului lui *Fraiilein,* care, la auzul primei mele serii de țipete, lăsase ceaiurile pe care le pregătea pentru copii în sufragerie și alergase lîngă mine... Și nu m-am mulțumit numai să arăt cuierul, bolborosind ceea ce aș fi vrut să spun, cu ambele mîini întinse către el. Ca să-mi ilustrez și mai precis expunerea, am apucat-o pe *Fraiilein* cu o mînă de capotul cu care era îmbrăcată și cu cealaltă am continuat să indic cuierul. A văzut scăunașul sub cuier și ceva mișcîncl în interiorul unuia din capoatele ei. I-a atras discret atenția lui frate-meu (pe nemțește, ca să nu priceapă ceilalți copii) și acesta, triumfător, a descoperit pe eroul întîmplării, agățat în cuier.

„Evenimentul" acesta, ca și cel cu tulpanul și mărgelele Vetei, a fost povestit, comentat, înflorat (desigur), cum se cuvine și, pînă la urmă, înscris — ca o mare dovadă de precocitate — în istoria copilăriei mele, așa cum fiecare copil are înscrise atîtea semne similare în istoria copilăriei lui, de acești dumnezeiești, tandri și eterni cronicari părtinitori care au fost, sînt și vor fi, întotdeauna, toate mămicile de pe lume.

Aşadar, luînd de bună „istoria", am fost, încă din primul an al vieţii mele, declarat drept un copil precoce. (Şi toată copilăria mea, şi chiar toată tinereţea mea, a trebuit să suport — din punctul meu de vedere, ca o ofensă — această permanentă calificare. Am fost un copil precoce, am fost un adolescent precoce, am fost un tînăr precoce şi, cum era şi firesc, am ajuns, pînă la urmă şi un bătrîn precoce.)

Dar s-o luăm „apostoleşte", cum spunea tata-mare, cînd avea prea multe de spus dintr-o dată.

Primii trei ani ai copilăriei mele — cu foarte mici excepţii — sînt neclari în amintirile mamei şi cum amintirile mele personale din acest timp îmi lipsesc, voi treqe peste ei, şi de-iaici încolo voi povesti numai amintirile mele. Fiindcă, prima mea amintire limpede, de-atunci datează. De cînd aveam trei ani.

într-o dimineaţă de august (şi văd limpede tot soarele nostru de munte, curat, spălat parcă pe faţă cu apă proaspătă, zbucnind în ferestre, dintre draperiile trase de *Frâulein),* mama a intrat în odaia noastră, cteşi nu era ora obişnuită la care trebuia să fim sculaţi. Noi, însă, şi eu şi frate-meu — parcă agitaţi de o presimţire — eram cu ochii deschişi de mult, în pătucurile respective. Nu vorbisem nimic unul cu altul, deşi fiecare observasem că celălalt nu doarme. Şi după *Fraulein,* care a tras draperiile şi ne-a băgat soarele în odaie, a intrat imediat mama...

Nu ştiu dacă era tristă, dacă avea ochii plînşi sau dacă paşii ei —• întotdeauna fini, aerieni parcă — *se* clătinau în drumul lor, scurt şi moale, peste covorul clin mijlocul odăii noastre. Ştiu numai că m-a luat în braţe din patul meu şi m-a mutat în patul lui frate-meu Mihai. Apoi ne-a luat în braţe pe amîndoi şi ne-a spus aşa :

— Pe fratele vostru, azi-noapte, l-au luat îngerii, copii... Voi trebuie să fiţi foarte cuminţi, să ascultaţi pe *Fraulein,* fiindcă atuncea cînd îngerii intră într-o casă ca să ia un copil mic, în casa aceea trebuie să fie o mare linişte.,..

— Dar ele ce l-au luat îngerii ? a întrebat, aproape .agresiv, frate-meu, în timp ce eu eram ca într-un fel de extaz.

— Ca să-1 facă şi pe el îngeraş, ca şi ei, a răspuns mama.

Şi-atunci, frate-meu s-a înălţat tot, în picioare, cît era de mare, în cămaşa lungă de noapte (şi în clipa aceea mi s-a părut că e mai înalt ca niciodată), şi-ia înfipt minutele, calde încă de somn, în umerii mamei, care şedea dulce şi prăbuşită pe margirnea patului, şi-a zis :

— Minţi ! A murit! Eu ştiu că era bolnav şi nenea Petre (doctorul Vişoianu care îl îngrijea) a spus de ieri că Sandu o să moară... Şi eu ştiu că Sandu a murit, fiindcă am visat eu azi-noapte. Şi s-a prăbuşit tot în braţele mamei, într-un hohot de plîns. Şi mama, cu el în braţe, a început să plîngă şi ea, de se zgîlţîia pătucul cu ei, lipiţi aşa unul ele altul. Şi-atunci, am început să plîng şi eu, ridicat între perne, singur, aşa cum am plîns întotdeauna, lîngă plînsul celorlalţi.

Atunci a intrat în odaie tata. Dar nu mai era drept, frumos, ca de obicei. Părea bătrîn şi adus de umeri.

— Eleno ! Te-am rugat să fiţi cuminţi, a zis el, şi-a ieşit imediat pe uşă.

Dar eu am auzit hohotul lui de plîns grav, ca de orgă, depărtîndu-se de-a lungul antreului.

Numai *Frăulein* nu plîngea. S-a apropiat, înaltă, dreaptă şi uscată, de mama şi-a început să vorbească cu ea franţuzeşte, ca să nu pricepem noi. Nu ştiu de ce aveam impresia, după sunetul vorbelor, că o ceartă. Şi mama s-a ridicat imediat de pe pat. Şi-a şters ochii cu o batistă udă pe cane o avea de mult mototol în podul palmei, şi-a ieşit,, fără să se mai uite la noi.

După un ceas — în timp ce clopotele începuseră să bată la Biserica Domnească de peste drum — ammd'oi, îmbrăcaţi în hăinuţele bleumarin (desigur, ca să fie de culoare închisă), ieşeam pe poarta casei noastre, unde, în dreapta şi în stînga ei, fluturau două steaguri albe.

— Ce e asta, *Frăulein ?* am întrebat eu.

— Asta aripa de la înger care luat pe Sandu, mi-a-răspuns *Frăulein,* aproape cu duşmănie.

Mihai, frate-meu, tăcea... S-a uitat la steaguri şi s-a adresat lui Toma, vardistul pe care îl aveam Ia poartă.

(Tata era pe vremea aceea primar şi avea vardist **la** poartă.)

— Dar de ce a pus două steaguri, Tomo, că Sandu a murit singur ?

Toma, cu un aer. mai important ca de obicei (murise doar un copil **de**-al primarului, în poarta căruia era „dă servici") şi vrînd să ne ascundă adevărul (aşa cum, desigur, fusese învăţat) i-a răspuns :

— N-a murit nimeni, domnişorule ! Steagurile astea s-au pus fiindcă mîine e **10** Mai.

— Acuma, în august ? a zis frate-meu.

Şi Toma, oarecum încurcat :

— Da, domnişorule... că mai avem un 10 Mai şi acuma, în august. Aşa e ordinul lui tăticu.... lui domnu primar.

Fräulein, ca să curme conversaţia, i-a dat lui Toma valiza pe care o avea în mînă (niciodată pînă acuma, cînd plecam dimineaţa la plimbare în parc, *Fraiilein* nu lua vreo valiză de-acasă), ne-a luat de mînă şi am plecat... Noi cu ea înainte, şi Toma cu valiza după noi. Dar, la primul colţ al străzii, în loc s-o luăm drept înainte pe drumul obişnuit spre parc, am luat-o la dreapta, pe ulicioară... Căci, pentru două zile, ne mutam la sora vitregă a mamei, la tanti Pia. Eu nu ştiam atunci (sau poate că ştiam-, dar nu ţiu minte că ştiam) că am un frate mai mic. Nici acum nu mi-1 amintesc, ca şi cum nu l-aş fi văzut niciodată. Il ştiu după fotografii şi povestea vieţii lui mici (avea doi ani, cînd a murit) şi a morţii lui nedrepte (1-a intoxicat doica, dîndu-i să mănînce, la Bîlci — celebrul bîlci al Sf. Ilie, din oraşul nostru — un bulgăre **de** floricele **de** porumb, lipite între ele cu miere vopsită cu anilină, ca să pară mai atrăgătoare) am aflat-o mult mai tîrziu. Iar faptul că „îl luaseră îngerii", cum îmi spusese mama, în cuvintele căreia credeam fără rezerve, mi se părea un lucru admirabil pentru tel. Eram aproape invidios că îngerii îl preferaseră pe el şi nu mă luaseră pe mine în cerul lor cu orchestre roze (aşa cum le aveam zugrăvite pe tăbliile patului) şi cu grădini întotdeauna înflorite.

Cît priveşte „moartea" de care vorbise frate-meu, cuvîntul acesta era fără vreun înţeles pentru mine. Ştiam numai foarte vag că e o persoană cu care nu e bine să ai de-a face.

Frate-meu, insă, cum era în clasa I primară, ştia cine e asta şi ştia că îngerii care îl luaseră pe Sandu nu sînt cei de pe tăblia pătucurilor noastre. De aceea păşea cu capul în pămînt şi ochii lui erau sticloşi şi trişti ca două lacrimi mairi şi zvîntate.

La colţ, lîngă ulicioară, ne-a ieşit înainte madam Charlotta (era o nemţoaică grasă, roşie ca un parizer, cumsecade şi cu gîtul strîmb, de parcă îi bătuse cineva capul cu un cui, din greşeală, într-o parte. Avea un atelier de tricotaj şi un amant la toba mare a muzicii militare a Reg. 30 infanterie).

— Ce mai faci ? l-a întrebat pe frate-meu.

— Mulţumesc, bine ! A murit fratele meu cel mic, a răspuns el, mîndru parcă de calitatea lui de frate al unui mort.

— Chind ? a zis madam Charlotta, dîndu-şi o palmă peste falcă, de parcă ar fi vrut să şi-o îndrepte la loc.

Şi *Frăulein,* foarte importantă, la rîndul ei, a început să-i dea toate detaliile pe nemţeşte, în timp ce Toma saluta cu adînc respect trăsura primăriei, care trecea goală înspre casa noastră, cu Murgoci pe capră. (Murgoci ăsta era cel mai voinic vizitiu dintre pompierii oraşului. Şi cum caii primăriei şi cu trăsurile ei se ţineau la cazarma pompierilor, în toate împrejurările solemne, în care trăsura primăriei, pe cauciuc, îşi avea vreo întrebuinţare, Murgoci — cu o solemnitate în plus — mîna caii, în uniformă de gală şi cu mînuşi de aţă albă în mîini.)

„Grădiniţa Primăriei" era un petec de pămînt triunghiular, împrejmuit cu un gard verde, făcut din panouri de sîrmă răsucită şi împletită în pătrăţele. De ce îi spunea „Grădiniţa Primăriei", nu înţeleg nici astăzi. Era situată la un kilometru distanţă de primăria oraşului şi nici măcar nu era proprietatea acesteia. Aparţinea lui Petre Grădişteanu, un boier spîn, scurticel, celibatar şi totdeauna

cu pălărie demi-joben, care îşi avea, peste drum de ea, hotelul cu acelaşi nume şi casa lui bătrînească, în mijlocul unei grădini, reputată prin miile de crini care înfloreau primăvara pe ronduri şi pe marginea aleilor, parfumînd pînă departe cartierul, în adîncul nopţilor înstelate de mai provincial.

Iubind copiii (creştea, dealtminteri, doi copii de suflet), scurticelul cu suflet romantic şi cu viaţa lui de burlac bătrîn, închinată crinilor şi deniilor de la care nu lipsea niciodată, făcuse grădiniţa asta pentru copii. Ii aşternuse aleile cu nisip mult, ca să se poată umple găleţile de tablă clin el, pentru făcut „cozonaci" şi „forme", îi umpluse straturile de flori, alese şi felurite, ca să fie înflorită pînă în pragul iernii^ o dăruise cu trei bănci de mesteacăn alb şi — în mijloc — îi făcuse un havuz alimentat de la cişmea cu o pompă de-alături, pe a,'pa căruia să poată pluti în voie, legănate de vălureie reci, corăbiile ele hîrtie sau vaporaşele de tablă ale copiilor, sub supravegherea unui Cupidon bucălat şi nud, care, cocoţat pe cîţiva bolovani în centrul bazinului, îşi lăsase arcul pe umăr şi tolba cu săgeţi la spate, ca să-şi facă, în voie şi în permanenţă, necesităţile chiar în apă. Sau, poate, ca să facă vălureie pentru bărcile copiilor... (Asta, însă, n-o ştiu precis decît două persoane : Dumnezeu şi Petre Grădişteanu.)

Frăulein se aşezase pe banca dinspre strada principală a oraşului,' strada Negru-Vodă. Din coşuleţul de lucru, *„riecessaire"'* cum îi spunea ea, scosese o etamină pe care „umplea" cu mătăsuri de culori diferite petalele unor flori de origine şi naţionalitate neprecisă. Noi, eu şi frate-meu, ne jucam în nisip. El, atent, serios, aşa cum îi era firea, făcea case, începîndu-le de la temelie, iar eu, „precoce", cum mă decretase familia, vream să le fac mai întîi acoperişul.

Era patru după-amiaza... Oraşul toropit de căldură nu-şi deschisese încă jaluzelele trase la ferestre pentru răcoarea somnului de după-masă. Pe cele trei străzi care înconjurau grădiniţa nu trecea aproape nimeni. Numai din eînd în cînd, la cişmeaua din faţa ei, veneau servitoare cunoscute să-şi umple doniţele cu apă.

La.berăria „Port-Artur" de sub „Hotel Regal" venise umbra. Chelnerii ridicau streaşină de pînză în ciungi albe şi roşii, seîrţîind la manivele. Pe trotuarul din faţă se scoteau primele mese. Un negustor de îngheţată, Cată (cine nu-1 cunoştea) îşi oprise „duba" albastră, pe două roate, la marginea grăcliniţii, iar un copil desculţ şi zbîrlit îşi lingea, alături, cu gesturi de ceremonie, îngheţata „de cinci", servită pe fundul unui păhărel gros (paharul plin era de zece), cu gura mult mai largă decît guriţa lui. Şi-atunci au început să răsune dinspre Bulevard — ca din depărtările toropite ale unui pustiu — sunetele grave, lente, ale muzicii militare.

— Soldaţii ! am zis eu, aruncînd lopăţica în nisip şi alergînd la poarta grădiniţei.

— Nu e muzică de soldaţi, a zis frate-meu, părăsindu-şi şi el temeliile casei începute. E muzică de mort.

Fraiilein şi-a strîns lucrul în *neeessaire,* ne-a şters mîinile de nisip, ne-a aranjat părul sub pălărioarele de pai, pe care ni le-a pus cuviincios pe capete, ne-a aranjat guleraşele de la hainele bleumarin (de două zile nu ne mai îmbrăca decît cu astea) şi, parcă îndreptată toată de o frigare ce i s-a şi înălţat pe dinăuntru, ne-a comandat scurt:

— *Jetzt nihe, bitte /...*

De două zile, de cînd stăm la tanti Pia, uitasem aproape că îngerii ne vizitaseră casa ca să ne ia pe Sandu. Ni se spusese că mama şi cu tata au plecat la Piteşti, la tanti Sofia, o altă soră a mamei şi de-aia stăm la t^nti Pia, pînă se întorc ei. Şi viaţa noastră, în aceste două zile, se desfăşurase normal, ca şi mai înainte.

. Numai că astăzi — ca niciodată — *Frăulein* nu ne culcase după-masa şi ne adusese aici, în grădiniţă, încă de la trei şi jumătate. Acum, muzica militară se auzea „tare de tot". înseamnă că trecuse de Bulevard şi că se apropia. La ferestrele caselor se ridicau transperantele şi pe prichiciul lor se aşezau oameni în coate. în uşile prăvăliilor apăruseră patronii şi ucenicii. Clopotele de la Domneasca începuseră să sune... Şi parcă tot oraşul se trezea, la sunetul lor, clin somnul lui ele după-amiază...

Noi stam unul lingă altul în poarta grădiniţei şi aşteptam. *Fräulein* era în spatele nostru. Dreaptă, înaltă, nemişcată, solemnă. Şi-ncet, încet, cortegiul alb s-a apropiat şi a început să treacă... întîi, doi călăreţi cu pelerine albe şi cu chivăre de argint pe cap. Pe urmă, alţi oameni pe jos, îmbrăcaţi tot în alb şi cu coifuri cu pene albe, purtînd steaguri din vîrful cărora se legănau icoane de pînză cu ciucuri de aur. Apoi alţi oameni albi purtînd tăvi cu ceva presărat cu zahăr mult deasupra şi cu lumânările galbene înfipte înăuntru... Caii aveau batiste albe legate la ureche şi mergeau la pas, la fel cu oamenii.

— Acuma, în genunchi! ne-a comandat *Fräulein,* din spate. Şi-amîndoi, ţinîndu-ne de mînă, am îngenuncheat în poarta grădiniţei, pe un petec de gazon. Mîna lui frate-meu o simţeam rece, dar nu rece ca iarna cînd umbla fără mănuşi. Un altfel de rece, care îţi făcea frică. A mea era caldă... O simţeam cum arde într-a lui. Şi mai simţeam că-mi vine să plîng, dar nu din ochi, de undeva din adîncul meu, din mine întreg.

Atunci au apărut caii îmbrăcaţi în alb şi cu pamipoane de fulgi albi în creştete... Şi pe urmă un maldăr de flori de toate felurile, care mergea pe patru roate mari. Şi în vîrful florilor era un om alb, cu licorn de amiral. Şi în spatele florilor era tata. Singur, cu capul în josț..; Dar mergea drept şi era tot frumos, cum îl ştiam eu... Şi după el o mulţime de domni negri, cu pălăriile în mînă, care mergeau tăcuţi, unii lîngă alţii, de parcă nu s-ar fi cunoscut între ei. După domni a venit muzica militară, cîntînd încet, în pas cu florile pe care le trăgeau cei şase cai albi. Şi deodată, după ce a trecut şi muzica, la geamul unui cupeu negru şi lucios, o mînă cu mănuşă neagră a ridicat un văl negru şi am văzut faţa mamei. Albă, cum nu l-o văzusem niciodată. Se uita spre noi, ca şi cum ar fi ştiut că trebuie să fim acolo şi vrea să vadă dacă sîntem. Şi eram. Două mogîldeţe în hăinuţe bleumarin, care îşi strîngeau minutele — una gheaţă si alta flacără — îngenuncheate pe un petec de iarbă verde, prin faţa căruia, sub un maldăr de flori, trecea ceva al lor, ceva rupt din ei de implacabila şi marea absurditate care îşi etala cortegiul, fîlfîindu-şi batistele albe şi lugubre, la urechile cailor...

Cupeul mamei trecuse de mult... Trecuseră şi celelalte trăsuri în care vedeam rude şi figuri cunoscute. Trecuse tot şi noi eram tot acolo şi tot aşa... Acum trecea Cață cu înghețata lui pe roate vopsite albastru... Clopotele de la Domnească nu mai sunau... începuseră, în schimb, altele, mai de din jos, de la mînăstire...

Oare *Frăulein* ne uitase acolo? Eu vream să mă joc mai departe, în nisip. într-adevăr, *Frăulein* ne uitase, pentru o clipă. Atît doar cît să-şi şteargă ochii ei fără expresie, cu batista de olandă curată, din *necessaire.*

Şi cînd ne-am ridicat, frate-meu mi-a spus aşa :

— Eu nu mă mai joc astăzi.

— De ce ? l-am întrebat.

— Fiindcă Sandu a murit de-adevărat. L-am văzut, eu trecînd adineauri printre flori. Dar nu ştiu sigur care era dintre ele...

în casa noastră de la Cîmpulung, ultima noastră casă, se mai aflâ, desigur, şi-acuma (dar cine ştie în ce colț, „pus bine") un tablou mare, cît să încăpem noi, copiii, în mărime naturală, pe el, reprodus în Italia în culori şi, fireşte, mărit după o fotografie făcută la Speek, primul fotograf al Cîmpulungului, în 1908 ; în ziua de Sf. Petru şi Pavel, cînd, în vremea aceea, avea loc în toate şcolile împărțirea premiilor pentru anul şcolar trecut şi, implicit, începerea vacanței. Vacanța mare !

Amintirea acestei zile şi a .acestei fotografii o am foarte limpede în minte. Ziua a început aşa :

De dimineață de tot, madam Ştefănescu, noua noastră guvernantă (o cucoană de neam bun, grasă, cu părul alb şi totdeauna bine pieptănată, ca o perucă permanentă ; cu soțul fost funcționar superior la un minister din Bucureşti — închis pentru fraude — era frumos, bețiv şi cartofor ; cu amîndoi copiii morți — împreună — din aceeaşi scarlatină), ne-a sculat la şapte dimineața.

După ce ne-am spălat, ca de-obicei, „pînă la brîu", în ligheanul mare de faianță, cu marchiz şi marchiză zmălțuiți pe fund, într-o grațioasă figură de menuet, lighean care ni se lua de pe lavoar şi ni se punea pe un scăunel,

ca să ajungem mai bine, după ce ne-a dat la amîndoi rufe curate din dulapul comun, care mirosea a sulfină ori de cîte ori i se deschideau uşile lăcuite cu alb, ne-a pus hainele cele noi, pe care nu le îmbrăcasem încă. Erau două costumase de *soie-ecrue,* fine şi de culoarea îngheţatei de alune. Ni le cumpărase mama de la magazinul „Ruleta" din Bucureşti, magazin de unde ne cumpăra, de obicei, tot ce ne trebuia şi, bineînţeles, tot ce era mai fin, mai „frumos", mai scump. Ne-a dat, apoi, ciorăpiori noi, albi, cu găurele, ghete noi (galbene, de piele fină şi încheiate cu nasturi pînă sus, căci erau „înalte"), ne-a pus 'la gît. gulere albe, lungi, scrobite şi între muchiile lor imaculate ne-a înnodat cravate roşii, de mătase scumpă şi aeriană,., în funde învoalte şi impecabile, aşa cum ştiau să le facă totdeauna, degetele ei fine (că madam Ştefănescu avea. nişte degete ca de icoană) şi înţepate la burice de acele cu care toată ziua ne „racomoda" lenjeria şi, în lipsă, broda feţe de mese şi şerveţele, ca să-i verse invitaţii mamei ceaiurile şi cafelele negre pe ele.

Pe urmă, ne-a pieptănat. Adică numai pe frate-meu,. fiindcă eu eram tuns cu maşina nr. 3, ca pedeapsă fiindcă nu stătusem cuminte la bărbier, ca să-mi potrivească bretonul, arcuit ca un cozoroc pe frunte. (Pedeapsa fusese decretată de tata, spre marea dezolare a mamei, care a plîns cînd a văzut că mă întorc „pocit" de la bărbier.)

După ce am fost gata, ne-iam făcut rugăciunea în faţa icoanei din odaia noastră, pe care scria — în josul sfinţilor numeroşi de pe ea — şi mai scrie şi astăzi : „Această sfîntă icoană este singura moştenire pe care o am de la răposaţii mei părinţi, preotul Ioan Muşat şi Safta preoteasa".

Ne-am dus apoi în sufragerie, să ne luăm cafeaua cu lapte. Acest lucru constituia un eveniment şi o atenţie deosebită, în ceea ce ne privea, avînd în vedere că noi, în mod obişnuit, ne luam cafeaua cu lapte în odaia noastră, în sufragerie, în capul mesei enorme, tata scria ceva pe nişte coaie de hîrtie ministeriale. Desigur, un act juridic, fiindcă Pană Tomescu — Pănuţă cum îi spuneaiT; noi — îi dicta după o ciornă pe care o avea în mînă şi pe care, după necesităţi, o apropia sau o depărta de oche-

larii lui cu lănțic, încălecați comic pe vîrful nasului cîrn și cu un neg deasupra, ca o muscă lipită în permanență acolo.

Cînd tata scria sau citea, sau vorbea cu cineva, noi nu îl întrerupeam niciodată. Nu la fel procedam însă și cu Pănuță, pe care ori de cîte ori îl găseam scriind în biroul tatii, îi săream în spate sau din față pe genunchi, ca să-i prindem musca de pe nas...

Ne-am așezat, așadar, cuminți, la locurile noastre. Madam Ștefănescu ne-a legat, în tăcere, bărbițele de gît, și imediat — la apelul soneriei care atîrna din tavan deasupra mesei — Iuli, bucătăreasa, a venit cu cratița cu lapte fierbinte. Atunci a intrat și mama în sufragerie. Era îmbrăcată într-o rochie albă de dantelă, cu o pălărie mare de pai pe cap — ca o bezea răsucită în voaluri — cu sacoșa albă atîrnată cu șnur lung de degetul unei mîini (avea mitene de dantelă subțire în amîndouă) și sub brațul mîinii celeilalte cu umbreluța de dantelă albă, pe al cărei mîner de fildeș erau încrustate cîteva floricele de miozotis...

— Gata ? ne-a întrebat mama, sărutîndu-ne pe frunte ușor, ca să nu ne strice freza. Pe a lui frate-meu, adică, fiindcă eu... Dar și pe mine m-a sărutat tot așa, fiindcă, desigur, în ochii ei mama nu vrea să mă vadă „pocit" de. ravagiile mașinei nr. 3, cu care Rățoi, bărbierul „meu" de la frizeria lui Odică Tiliceanu, îmi nimicise, pentru prima dată și categoric, buclele în apele cărora mîna mamei avea de multe ori obiceiul să adoarmă ca o zînă albă, care visează goală, sub undele prietene și calme ale unui colț secret de mare..

— Imediat, a spus tata, crezînd că întrebarea i se adresează lui. Mai am două vorbe și-am terminat. Și, ca și cum ar fi vrut să se scuze : E un act de vînzare foarte important.

Musca de pe nasul lui Pănuță se uita parcă în ochelari, în fiecare sticlă pe rînd, ca între două oglinzi cu momeli identice...

Madam Ștefănescu ne ungea franzeluțele cu unt presat, adus de la Școala Normală (care avea vaci și fermă și un elvețian specialist în materie). Pe fiecare durtță de

unt era cîte un trifoi în relief, şi noi ne uitajm (era un joc obişnuit ,al nostru) a cărui petală cade mai întîi sub cuţitul ei. Mama se aşezase la locui ei obişnuit. Adică lingă scaunul lui frate-meu. îi luase ceaşca cu cafea cu lapte şi deşi madam Ştefănescu îi amestecase zahărul la fel ca şi mie, mama i-1 mai amesteca, totuşi. Ca să nu rămînă pe fundul ceştii şi pentru ca să fie mai dulce cafeaua lui cu lapte.

Ştiam, simţeam, observasem — toate trei la un loc — din o puzderie de amănunte şi din mai multe întîmplări ^mai mari" că mama îl iubeşte mai mult pe fr,atele meu. Că se ocupă mai mult de el... Şi nu mai mult... Nu ştiu cum să spun... Mai cald !... Şi cînd îl privea pe el, îl privea altfel. Avea, parcă, altă lumină în ochi. Cînd se uita Ia ei — ea singură crezînd că eu nu observ — sau cînd îi spunea el ceva şi îl asculta, aveam impresia că, în ochii mamei, înfloresc parcă toporaşi, deşi ochiii ei erau albaştri ca doi toporaşi... Cînd se uita la mine însă, sau cînd îi spuneam ceva., ochii ei rămîneau numai aşa cum îi avea. Fără toporaşi în ei... înfloriţi atunci pentru mine special, cum înfloreau pentru frate-meu...

Şi, curios, asta era singura împrejurare în care nu eram invidios pe frate-meu, aşa cum eram în altele, în care el — ca mai mare — era preferat sau băgat în seamă înaintea mea. Nu eram invidios, dar suferearn. Suferearn adînc, anonim, sincer. De fiecare dată cînd observam preferinţa mamei pentru el (şi nu îmi scăpa niciodată), aveam aproape un fel de dureroasă satisfacţie. Că eu aveam dreptate, adică. Că nu mi se părea întîmplător, ceea ce mi se părea. Şi-atunci inima mi se făcea mică şi mi se strîngea în propria-i căldură şi mîngîiere, ca un copil oropsit care se chirceşte cu genunchii la gură şi cu minutele cruce pe piept, ca să i se pară că aşa îi este mai cald- şi că,' adunat în el însuşi, e mai puţin singur. Şi eu o adoram pe mama. Eram îndrăgostit de ea, mai bine zis. Ca oricare dintre îndrăgostiţii mari. îi urmăream — în mica, tiranica şi permanenta mea pîndă de îndrăgostit anonim — fiecare pas, fiecare gest. îi ascultam — chiar de la uşi şi de la toate perdelele complice — fiecare cuvînt. îi uram prietenii care o îndepărtau de mine, eram gelos

pe tot ceea ce o preocupa în afară de mine şi, de multe ori, cînd suferinţele mele liliputane luau proporţii anormale pentru o inimă de îndrăgostit, recurgeam Ia ultimul şi supremul argument : mă prefăceam bolnav. Atunci ştiam că mama nu mai are ochi, şi mîini, şi cuvinte decît pentru mine. Puteau să sune cît vor musafirii la uşa din faţă, putea să-i povestească frate-meu ce vrea, toporaşii din ochii mamei nu mai înfloreau, atunci, decît pentru mine. îmi era foarte ruşine că o mint şi îmi era .foarte milă de ea că o sperii. Dar trebuia, totuşi, să mă.îmbolnăvesc din cînd în cîncl, pentru ca să am putere să sufăr mai departe, cînd mă făceam sănătos.

— Gata a zis tata, uitîndu-se la ceasul lui de aur din buzunarul din stingă, al vestei. Ajungem tocmai la timp,, dacă luăm o trăsură !

Şi în timp ce Pănuţă ştergea tocul pe un strop de sugătoare şi punea actele şi hîrtiile în servietă, Iuli, chemată în grabă, alerga peste drum să strige două trăsuri din staţie... în prima ne-am aşezat noi, mama şi cu tata în fund, iar eu cu Mihai pe scăunel. în cealaltă, Pănuţă cu maclam Ştefănescu. Pănuţă cu servieta pe genunchi şi madam Ştefănescu cu pardesiurile noastre în poală. Şi între ei doi, ca un stîlp de frontieră, cu capul încovoiat pe linia de delimitare, umbrela de ploaie.

Gînd am intrat în sala festivă a Şcolii de băieţi nr. 1, unde avea loc în fiecare an împărţirea premiilor, clasa (căci o clasă era) era plină pînă la refuz... Părinţii şi. rudele elevilor de la toate şcolile primare de băieţi din oraş (trei la număr) stăteau înghesuiţi şi cuminţi în băncile lungi şi tărcate cu tatuaje făcute cu bricegele sau cu peniţele. Şi păreau şi ei nişte elevi, cu mutre de repetenţi îmbătrîniţi pe băncile şcoli. în faţa băncilor, erau puse cîteva rânduri de scaune, din cele cu fundul de pai .împletit,, împrumutate pentru circumstanţă de la cofetăria „Salve", pe care luaseră loc oficialităţile oraşului şi cu familiile lor.. Tata, fiind tot primar, locurile noastre erau „rezervate". Numai două, însă, deşi „noi" eram trei : tata, mama şi cu mine, care, nefiind elev la şcoală, eram totuşi membru die

familie, de prezența căruia — mă gîndeam eu — ar *î* trebuit să se țină cont.

Frate-meu, mtîmpinat cu zîmbetele celor de pe scaune și din bănci, galben de emoție, ca și hainele lui de *soie-e-crue,* a trecut repede în grupul elevilor de clasa a IV-a, din care făcea parte. Și numai cînd a ajuns acolo, între colegii lui, în atmosfera lui, sîngele i-a revenit în obraji. Am văzut că mama îl urmărise clin ochi tot timpul... Și în clipa cîncl 1-a văzut la locul lui, în primul rînd ai clasei a IV-a, ochii lor s-au întîlnit... Mama avea iarăși toporași în ai ei.

între acestea, cu mine ,a început cearta — prin semne — între tata și mama. El vrea să stau lîngă el, în picioare; mama vrea să mă ia lîngă ea.

Tras cînd într-o parte, de unul, cînd în cealaltă, de altul, m-am mutat'de cîteva ori de colo pînă colo. Pînă cînd directorul școlii, care observase desigur situația, a luat scaunul de la catedră și a venit să mi-1 ofere. Ba, ceva mai mult, m-a luat în brațe și m-a așezat — ca pe un pachet — pe el. Orgoliul meu era pe deplin satisfăcut, în schimb, mama și cu tata își făceau din ochi semne reciproce de reproș, care, în traducerea mea, însemnau aceiași lucru, adică : „Vezi ? Dacă-1 lăsai lîngă mine, cum am zis eu, nu se mai deranja Meleescu (directorul școlii) să ne dea scaunul de la catedră".

Dar pe mine nu mă interesa discuția optică dintre tata •și mama. Pe mine mă interesa clasa ele școală în care intrasem pentru prima dată. Băncile, tabla, catedra împodobită cu flori și cu brad, planșele de pe pereți, cu mațe de oameni fără cap, cu animale pe care nu le cunoșteam, hărțile cu continente de pămînt zbîrcit între apele albastre ale oceanelor — ca rufele noastre, la spălat, cîncl plutesc pe apele de scrobeală clin copaie — mă interesa tot orașul acela de părinți, îmbrăcați ca ele 10 Mai, înghesuit în bănci și, mai ales. mă interesau copiii, înșirați pe clase — în haine de sărbătoare — în spatele catedrei, cu pro" fesorii si profesoarele în față, așteptînd cu ochii îngrijorați (ca ,ai lui frate-meu care știa că e premiant), sau senini (ca ai lui Frolli, băiatul tocilarului italian de lîngă noi, care știa că rămăsese repetent), mă interesa muzica

militară pe care o văzusem cînd am intrat în curtea **şcolii** şi — peste toţi şi toate — mă interesau toporaşii mereu înfloriţi din ochii mamei, privindu-şi fiul clin primuî *rmâ.* al clasei a IV-a primară... Şi mîinile ei fine şi dragi **cu** care îi făcea mereu semn din mitenele de dantelă, să-şi îndrepte cravata deranjată, de la guler, în timp ce **a** mea, desfăcută din nod, îmi atîrna toată pe piept, ca zdrenţele unui steag învins.

.

— Muşatescu Al. Mihai, media 10. Premiul în**iii cu** cunună, al Şcolii de băieţi nr. 2. Premiant de onoare **al** şcolilor primare din oraş...

Cuvintele directorului s-au pierdut în ropotul ele a-plauze al mulţimii. Se auzeau de peste tot strigăte de „bravo", în timp ce muzica militară din curte ataca, forte, arpegiile omagiale : *Ta-ta-ta-ti-ti-ta-ta.* Ca printr-o ceaţă — dar o ceaţă bună, ca aceea dinaintea somnului, cinci eşti ostenit — l-am văzut pe frate-meu apropiindu-se de catedra cu ghirlande de brad şi cu domnul Melcescu crescut brusc, ca o sperietoare cu haine negre, dintre flori, cu braţele deschise pînă în vîrful manşetelor rotunde şi scrobite, care îi ieşiseră din mîneci şi în capătul cărora licăreau doi butoni de aur, mari cît nişte nasturi de manta ofiţerească.

Simţeam că inima îmi bate să-mi spargă pieptul... Mi se părea că în paşii fratelui meu se împletesc, gemeni, proprii mei paşi. Simţeam că ceva cald se ridică din mine şi mi se apropie de ochi, ca un ţipăt de buze, un ţipăt pe care trebuie să-1 strigi, iar în păienjenişul lacrimilor scurte şi uşurătoare care mi-au umplut ochii am văzut pe domnul Melcescu cum îi pune lui Mihai o coroană verde pe cap şi cum îi prinde pe piept o medalie galbenă. Pe urmă i-am văzut braţele încărcate de cărţi şi de cutii şi în timp ce aplauzele şi strigătele de „bravo" deveniseră asurzitoare, acoperind aproape alămurile muzicii militare din curte, am văzut ochii mamei. Toporaşii lor erau uzi, ca şi cum i-ar fi stropit cu rouă proaspătă... Iar în ochii tatei, albaştri ca şi ai mei, mi s-a părut că văd, parqă, un cer albastru, încremenit peste munţii Rucărului, aşa

cum îl văzusem anul trecut, în măruntaiele căruia se simt, însă — orgolioase şi anonime •— fîlfîielile aripilor de vulturi care îi cutreieră nemărturisitele adîncuri.

Şi încă o dată mai mult, plînsul meu — fără explicaţii şi fără interpretări — ,a picurat, singur şi anonim, pe hăinuţele mele de *soie-ecrue.*

*

Domnul Speek era, după cum am mai spus, primul fotograf al oraşului. Dealtminteri, atelierul lui se şi numea „Foto-Artistic". Nici astăzi nu ştiu exact de ce naţie era. Aşa cum mi-1 amintesc, însă, ras, roşcovan, totdeauna bine îmbrăcat, cu maniere exagerat de politicoase si cu un accent care îmi amintea de prima mea guvernantă •— trebuie să fi fost neamţ. Şi lucrul nu e de mirare, avînd în vedere că şi cel de-al doilea fotograf din oraş era tot neamţ. Adică, nemţoaică. O chema Cecillia Cavallar şi, pe vremea de care vorbesc eu, în atelierul ei se fotografiau mai mult ţăranii din împrejurimile oraşului, cînd veneau la bîlciul Sf. Ilie, la „Ispas", sau la tîrgurile săptămînale. Din oraş, la „Cavallar" se fotografiau mai mult cetăţenii modeşti, negustorimea şi mahalagii. „Protipendada" — cu nunţile, balurile, botezurile şi evenimentele ei familiale, demne de a fi imortalizate pentru arhivele de familie — „lucra" numai la domnul Speek.

Cînd am intrat noi în atelier, domnul Speek — care fusese la serbarea pentru împărţirea premiilor, într-o circumspectă recunoaştere — parcă ne aştepta. Ne-a întâmpinat din uşă, ploconindu-se (atît cît se apleca el) în felicitări şi complimente, adresate părinţilor mei şi lui frate-meu, personal. Pe mine m-a trecut complet cu vederea. (Am remarcat însă, şi răzbunarea mea a fost că niciodată n-am mai vrut, cînd depindeam de alţii şi nici nu m-am gîndit, cînd depindeam de mine, să mă fotografiez în altă parte decît la Cavallar.

Poate că din cauza acestei manifeste lipse de atenţie sau, poate, din cauza emoţiilor prin care trecusem, m-am opus să mă fotografiez .Frate-meu era deja instalat în picioare, în fundul atelierului, lîngă un fotoliu imitaţie

Louis XV, cu coroana pe cap şi cu medalia pe piept. Pe acest fotoliu trebuia să stau eu. Şi n-am vrut.

N-am vrut, şi n-am vrut, şi n-am vrut. Nici domnul Speek, nici mama, cu invitaţiile lor .amabile şi cu promisiunile lor ocazionale, n-au putut să mă convingă. Pînă cînd tata, enervat de încăpăţînarea mea, a găsit singurul argument convingător. Mi-a tras o palmă. Prima palmă pe care mi-a tras-o pînă atunci.

Drept care, pe fotografia care a „imortalizat" acest moment am ieşit tuns chilug cu nr. 3 şi cu ochii nezvîntaţi încă bine de lacrimi, ghemuit mai mult în amărăciunea mea personală decît în fotoliul lui Speek, ca o vietate adusă din pădure la oraş, alături de frate-meu -— modest şi cuminte în gloria lui — cu coroana pe braţ, cu decoraţia pe piept şi cu ochii lui „silitori" îndreptaţi, deopotrivă, spre toporaşii mamei, spre vulturii tatei şi spre păsărică domnului Speek, care, dispărut complet sub postavul lui negru şi profesional ne-o promitea mereu, gata să zbucnească spre noi, dintre lentilele şi şuruburile aparatului.

Fotografia aceasta, despre a cărei istorie îmi amintesc, după cum s-a văzut, foarte limpede, a avut o mare Importanţă în viaţa mea. O importanţă, în aparenţă, documentară şi ilariantă, pentru membrii familiei şi prietenii •ei (şi pentru tata, în special, după cum se va vedea) şi o alta, în fond, gravă şi concludentă, pentru mine. (După cum, iarăşi, se va vedea mai tîrziu.)

Fapt este că după ce a ieşit, „retuşată" şi în douăsprezece exemplare, din camera obscură a atelierului lui Speek (exemplare care au fost distribuite celor mai apropiaţi membrii ai familiei, în saloanele cărora şi, de preferinţă, pe pianele respective, am văzut-o întotdeauna, încadrată în diferite feluri de rame — florentină, de piele roşu închis, cu încrustaţii de aur, ca Ia tanti Lucia, sora mai mică a mamei, din Piteşti şi „artista" familiei ; pirogravată ca la tanti Pia, sora vitregă a mamei, din Cîmpulung, sărăcită între timp ; ori brodată în motive naţionale, ca la tanti Sophie, sora mamei, mai mare, din Pi-

teşti — fotografia aceasta, împreună cu cele două „capete" de profil ale părinților mei, au fost trimise în Italia, la Veneția, la un celebru specialist în materie, al cărui nume îmi scapă (fiindcă, de cîte ori auzeam vorbindu-se despre el, i se spunea „celebru" şi, deci, mulți ani ele zile am fost convins că artistul venețian se numeşte domnul Celebru), unde au fost mărite, cum spuneam, în mărime naturală, colorate, şi după ce au fost încadrate, toate trei, în rame grele, late şi încărcate cu ciubucării aurite, şi-au luat locul, de cinste murală, în biroul tatei. Noi, copiii, ia mijloc în spatele biroului, şi tata şi cu mama, în părți, uitîndu-se unul la altul, din profilurile respective, şi amîndoi întîlnindu-şi privirile la mijloc, adică exact asupra noastră[1].

: [1] *Mementto : Tata. Mama. Tata-mare. Bunica.* Şi-apoi, riâ fotografie, din nou.

„SUVENIR DIN CÎMPULUNG'

Pe paharul „ele dinți", pe care îl păstrez într-un colț în vitrina din sufragerie, ascuns printre cristaluri ca o rudă săracă la sindrofie, Cîmpulungul copilăriei mele s-a adunat tot sub cerul albastru al pozei cu ramă lunguiață „suflată" cu aur subțire, sub o inscripție rondă și lămuritorul : „Suvenir din Cîmpulung'". Turlele Bisericii Domnești (de unde începe „vederea") abia mai au acoperișuri. Am impresia că trebuie să plouă înăuntru, peste sfinți și peste lespezi. (Și peste Ion Aga Filipescu, hagiu, negustor și cei mai cumsecade om al tîrgului, care nu lipsea niciodată de la biserica de peste drum de prăvălia lui de lumînări și, mic așa cum era și cu mîinile împreunate cucernic peste piept, ca un mort în picioare, ți se părea ca o strană mai mult, în șir cu celelalte.)

Uite și clopotnița... Mă uit la firida care a mai rămas din fereastra de pe pahar și parcă mă văd cu bărbia rezemată de molozul prichiciului (nu ajungeam mai sus, pe vremea aceea), privind în fața, estompată în ceața amurgului, chivără de piatră a Mateiașului, cu soarele apusului bătut în față, ca o stemă de platină ternă, cu toată lumina ascunsă în măruntaie.

Or, cîți eram pe vremea aceea cei care aveam curajul și încuviințarea tacită a părintelui Nae Pătrășescu să ne urcăm „la discreție" în clopotnița plină de păianjeni, de legende și de fum de țigară?... Birșa, Baboi, Tirlică, Gulie, Ombea, Meke, Limbric, Uriașul, Găinușe, Cacaștir,

Aiachiose şi alţii, cărora nu le ştiam atunci decît poreclele... Dar spaima moaşei Reghina, care sta peste drum de biserică şi care — tot într-un ,amurg ca ăsta — a văzut ieşind fum pe toate ferestrele clopotniţei şi a anunţat pompierii de sub comanda căpitanului Manolescu (unul mic, îndesat şi bonom, care semăna leit cu popa de cupă din cărţile noastre de tabinet). Şi a venit căpitanul Manolescu cu pompa „a mare" (o mîna Murgoci, un ardelean imens şi cu mîinile cît maiul de rufe), cu sacalele şi cu trîmbiţa lui Buzatu, care, de pe scara pompei, anunţa focul, îndemnînd pe cetăţeni să se dea la o parte din drumul cailor în galop şi cu şuierăturile prelungi ale gardiştilor intraţi în panică mare că „arde la Domnească". Venise şi primarul. Tata, săracul. Şi cînd ne-am dat jos din clopotniţă, duhnind a tutun ca nişte bucătărese, şi cîncl lucrurile s-au lămurit, Doamne ! ce rîs a fost în tot oraşul. Fiindcă, pe vremea aceea, dacă rîdea primarul, trebuia să rîdă toată urbea. Moaşa Reghina a avut o criză de ficat din cauza supărării, iar bietul căpitanul Manolescu, întorcîndu-se cu pompele la pas, se jura, de pe capră, în gura mare, pe „Pastele dumnezeilor mă-sii", că nu mai scoate pompele,, chiar clacă o arde şi casa lui de zestre.

De la Biserica Domneasca în sus, lăsînd deoparte, în planul I, vila „lu Paul", cu turnuri, turnuleţe şi balcoane de stejar sculptat, şi casa domnului Jugureanu (fost medic sublocotenent voluntar în armata franceză, la 1870, si căzut prizonier — după cum însuşi spunea — o dată cu împăratul, la Sedan, de o parte şi de alta a fotografiei se întindea centrul oraşului, cu prăvăliile pe ambele părţi, cu trotuarele curate, şi cu o birjă, oprită în soare, în dreptul restaurantului „La Carpaţi", parcă în aşteptarea unui client întîrziat.

Mă uit şi mi le reamintesc pe toate : Uite „Foto Artistic", unde ne ducea tata în ziua de Sf. Petru şi Paveî, cînd se împărţeau premiile, să ne fotografieze — pe mine şi pe frate-meu mai mare — cu coroanele pe braţ şi cu medaliile prinse cu funduliţe , tricolore pe pieptul bluzelor de *soie-ecrue...* Uite „Trandafirul Roşu", magazinul lui Andrei Ologescu, de unde ne cumpăra mama ghete cu nasturi şi molton pentru halatele de iarnă ; uite libră-

ria lui Gheorghe Vasilescu, cu cutiile pline de bile colorate şi de poze puse pe tejghea, imediat la intrare. Cărțile de şcoală, caietele, ascuțitoarele şi sticluțele cu. cerneală „Ținte" veneau mai în fund. Pe tejghea ejra „momeala". Şi cred că Gheorghe Vasilescu a fost singurul librar din lume care a avut ideea să vîndă arşice în prăvălie. Cumpăra mioalele şi caprele direct de la măcelar, ie spăla şi le vopsea frumos cu „analină", în diferite culori, apoi da „ichiurile" la fierar să i le plumbuiască. Şi tot de la fierarii de pe strada „francezilor" (cartierul țigănesc, astăzi dispărut, cu lăutarii, cu potcovarii şi cu pirandele lui), cumpăra calupurile de fier cu care ne giolăream la „armean", la „şiciubei" sau la „om cu gaură".

în capul străzii, iată şi Bărăția (celebrul monument istoric local, unul din multele, dealtfel, construit în sec. al XIH-lea de Cavalerii Teutoni), cu turnul ei ascuțit şi cu ceasul strîns sub pleoapa acoperişului, ca un monoclu cti cadran în ochiul unui ghiuj bătrîn. Şi, imediat în dreapta, întins pe labe ca un cîine bătrîn, la soare, apare bulevardul Pardon, toropit de căldura zilei de vară în care a fost luată fotografia reprodusă pe pahar, între cele două şiruri de castani, sub care moțăie — ca nişte pensionari la ora siestei — băncile verzi, tatuate de amintiri şi de inițiale...

Obiectivul fotografului n-a putut prinde mai mult, căci s-a izbit de zidurile albe ale primăriei, împodobite cu găietane de ciubucărie neagră, ca nişte cioareci de pandur.

BOMBONARII

îmi amintesc de fotoliul în care mă adunam ca uri cățeluş de casă, încolăcit în propria mea căldură, cînd povestea bunicul, seara, după-masă, fel de fel de amintiri despre oameni, locuri şi întîmplări. Mi se părea că, stînd în brațele fotoliului de plus, cu franjuri pînă în pămînt, nu jriă mai observă nimeni şi groaznicul, deprimantul şi cotidianul „la culcare", rostit de mama, în timp ce şorțul scrobit al doamnei Ştefănescu (o cucoană scăpătată,

care şedea la noi şi — alături de cămară şi de rufe — avea în sarcină şi grija noastră) apărea în uşă, ca o pată mare şi albă, cu braţele încrucişate pe piept, parcă vrînd să evite cele trei rînduri de guşi care cădeau, ca treptele scării noastre din faţă, din ce în ce mai mari, pînă între buzunarele de la piept ale şorţului în care se aflau în permanenţă chibriturile, degetarul, acele de cusut şi fotografia fiului ei, mort într-un accident de cale ferată.

Cînd începea bunicul (şi parcă totdeauna începea la fel) : „Acum vreo patruzeci de ani, pe cîncl eram, făceam şi dregeam", cifra asta mi se părea imensă. „Acum patruzeci de ani" mi se părea mai departe chiar decît începutul lumii... Mă trăgeam cît mai adînc în adîncimea fotoliului, ca să-mi iau distanţa să pot „vedea" mai bine pînă la. „acum patruzeci de ani". Aşa cum te dai înapoi ca să poţi vedea mai bine şi mai de departe un peisaj oarecare. S-acuma, iată, a venit rîndul meu să pot spune, să pot scrie, rece, senin şi cu inima plină de o tulburătoare duioşie... Acum patruzeci de ani...

Da ! Acum patruzeci de ani, printre ulucile Şcolii primare ele băieţi, nr. 2, soarele curat al dimineţilor de munte în primele zile de septembrie, cînd începea şcoala, întindea sub ferestrele clasei noastre un grătar de aur şi-atunci ştiam că trebuie să sune „de recreaţie". Şi clopoţelul lui nea Dănilă Ştefan, servitorul şcolii, pornea dinspre cancelarie, urca scara la etajul de sus, apoi cobora şi creştea la maximum în dreptul clasei noastre, pentru ca, după primul cot al coridorului, să dispară înfundat în buzunarul minteanului de postav negru, alături de tabacherea de mucava, cu „Căderea Redutei Griviţa nr. 1", zugrăvită pe poza de pe capac.

Primele amintiri ale copiilor se leagă, întotdeauna, de primele bomboane, iar cei dintîi prieteni ale căror amintiri nu se şterg niciodată sînt, „fireşte" bombonarii. Ai noştri erau trei. Cu tarabele întinse pe nişte picioare de lemn, ca ale scăunelelor de pictor, ne aşteptau recreaţiile, după ulucile şcolii, momindu-ne cu toate bunătăţile : cocoşei, halviţă, caramele ruseşti, susan, găleţi, corăbioare, bomboane spirtoase, turtă dulce, stafide, sultanine, năut, roşcove şi aşa mai departe. Aii, turcul, avea în plus braga,

rahat şi halva turcească. Pe bombonarul meu îl chema Nae. Era negustor serios, fiindcă avea şi prăvălie stabilă., instalată peste drum de poarta şcolii, într-una din şandramalele primăriei ,în care, la Sfîntul Ilie, se instala bîlciul cel mare al oraşului. Şi-apoi era al meu, pentru că avea bunul obicei să-mi dea „pe cont", pînă cînd — datorită vreunei sărbători deosebite •— puteam să fac rost de bani şi să-i plătesc „cinstit". Ultima datorie şi cea mai mare, care se ridicase la suma de un leu şi douăzeci, nu i-am mai plătit-o, însă, niciodată. După o vacanţă de Crăciun, în timpul căreia Moş-ajunul, sorcova şi subvenţiile secrete ale tătii-mari îmi umpluseră buzunarele de „franci de un leu", cînd m-am întors de la şcoală, dugheana lui Nae era închisă. Am auzit vag, printre ceilalţi bombomari, că Nae a răcit şi e bolnav grav în spitalul de la Racoviţa, de unde era de fel. Pe urmă, n-am mai auzit nimic. Şi, într-o zi, tîrnăcoapele primăriei au dărîmat şandramaua din care o femeie cu bariş negru a scos ultima rămăşiţă a fostului „Magazin cu coloniale şi delicatese" : un cîntar ruginit cu care a plecat în braţe, încovoiată, căutînd zadarnic să-i echilibreze talgerele deplasate în mers.

Am pomenit mai adineauri de Aii, turcul, acesta — care semăna leit cu Ioan Vodă cel Cumplit din cartea de citire, minus fesul — era cel mai bătrîn din „colonia" turcească a oraşului. Ca şi în multe alte oraşe ale ţării, la Cîmpulung se afla o asemenea colonie, stabilită de pe vremea războiului de la '77, cînd foarte mulţi dintre prizonierii otomani au rămas în oraşele unde fuseseră surghiuniţi. ,

Colonia turcească a Cîmpulungului număra foarte mulţi membri şi poseda o bragagerie proprie, în centrul oraşului, în Tabaci ; două chioşcuri de desfacere braga şi zaharicale, în piaţă ; plus sumedenie de turci ambulanţi, preumblîndu-şi coşurile într-o mînă şi doniţele cu braga în alta, de-a lungul străzilor lăturalnice, a maidanelor cu copii şi a cîmpurilor de exerciţii ale soldaţilor din Reg. 30 Infanterie, de pe platoul Gruiului. Incet-încet, turcii aceştia ai copilăriei au dispărut, o dată cu bătrînii oraşului. Din ultimii descendenţi, unul, tot Aii îl chema, a deschis

de curînd, pe drumul gării, o bragagerie şi cofetărie modernă. Dar bătrînul de astăzi nu mai poartă fes. L-a înlocuit cu o „caschetă" de postav gri, pe care o poartă dată „la oţie" pe ceafă, ca să nu se mototolească bucla brună de pe frunte, răsucită artistic cu fierul de frezat.

.

Cofetăriile importante ale oraşului erau trei şi anume : „Dîmboviţa" (renumită în îngheţată de vanilie), „Port-Artur", al lui Spirea Bumbulici şi cofetăria „Salve", a lui Tudose Popesou.

La aceste cofetării, care se întreceau în „specialităţi" — în pateuri şi plăcinte calde, dimineaţa; în sarailii, brînzoaic^ şi cornuri, după-amiaza — sc aduna întreg oraşul: iarna, în saloanele cu sobe de tuci în mijloc şi var/a^ la mesele scoase între leandri, pe trotuare stropite cu opturi de apă proaspătă. Aici, la Tudose, era şi cartierul general al protipendadei, drept care şi prăjiturile costau cu cinci parale mai mult decît în altă parte, adică cincisprezece bani bucata, sau, „la carton", şapte la un leu. Aci oficia şi celebrul bufon local, Solomon Iapă, al cărui nume adevărat nu l-am cunoscut niciodată.

Pripăşit pe lîngă unul dintre „boierii" timpului, Gote lorgulescu, cu barba vopsită în verde, Solomon Iapă îşi risipea spiritele, de dimineaţa pînă seara, spre hazul tuturor, comandînd în neştire dulceţuri, prăjituri, cafele şi lichioruri, pînă cînd, seara, adormea — beat şi balonat — pe canapelele cofetăriei, de unde Moise birjarul avea ordin de la domnul Gote să vină şi să-i ducă gratuit pînă la domiciliu.

Solomon Iapă ăsta nu vorbea decît în versuri. îmi aduc aminte că o dată, fiind şi eu de fa/ţă, s-a adresat bunicului meu cu următoarele versuri, luîndu-i plăcinta cu cremă din farfurioară :

Priveşte această prăjitură.
Cum o introduc în gură...

Tata-mare i-a oferit atunci o tavă cu treizeci de plăcinte cu cremă, cu condiţia să le mănînce pe toate, pe nerăsuflate, şi cinci lei pe deasupra.

Cînd l-am văzut cum înfulecă prăjiturile una după alta, cum din două înghițituri dispar din tavă, în hazul general al (asistenței, am început să plîng. Solomon Iapă a mîncat toate prăjiturile, a cerut două pahare cu apă şi, după ce le-a băut, a început să strîngă frimiturile de pe haină şi să le mănînce şi pe alea...

Tata-mare ,a pltăit prinsoarea şi, enervat că pierduse şi tot succesul — la început al lui — trecuse de partea adversarului, i-a spus că dacă mai mănîncă zece plăcinte îi dă douăzeci de lei şi un costum de haine. La care Solomon Iapă a răspuns în ilaritatea generală :

Una nu mai mănînc, nepoate,
Că le dau retur pe toate.

DINASTII MUZICALE

Dacă în cofetăriile oraşului, lumea „mondenă" a timpului — în primul rînd cucoanele — petreceau, zilnic, cîteva ceasuri de agrement, nu .acelaşi lucru pot spune despre „bărbații" Cîmpulungului, care erau (au rămas pînă azi) împărați în două mari categorii : pensionarii şi chefliii.

Cei dintîi îşi aveau sediul la cafeneaua Dimaehe, situată pe o latură a bulevardului Pardon şi, alături, ia cafeneaua „Central" de sub conducerea vestitului cafegiu Misac, un armean mititel, jovial şi afemeiat, care •— scăpătat pînă la urmă •— ajunsese client în propria lui cafenea, trecută sub altă conducere şi spunea, ori de cîte ori avea ocazia să-1 asculte cineva : „Muierile m-a distrus. Astea femei este ca omizi. Cînd am fost *imer* şi verde mi-a mîncat frunzele toate şi acuma, cînd sunt bătrîn şi uscat, nici una nu şe mai urca pe mine".

în cafenelele acestea era un fel de anticameră a morții. Deşi vechii cîmpulungeni trăiau mult şi mureau rar,, ca papagalii, deşi stagiul la cafenea însemna pentru fiecare, limpede, o apropiere către obştescul sfîrşit, pînă la urmă toți capitulau, veneau aici, la ultimele cefeluțe

băute la fereastra mare dinspre stradă, sau la ultimele partide de preferans ori dardăr. judecate la mesele din fund, cu chibiți cuminți în jur şi colivii cu canari deasupra.

Şi cînd dricul trecea prin fața cafenelei lui Dimache,. ducînd pe vreunul dintre ei către ultimul popas de pe dealul Flămîndei, era o tradiție ca să se opresacă, cîteva clipe, pentru un ultim adio, în fața uşii intrării, unde cei rămaşi se descopereau tăcuți şi solemni, însemnînd o cruce tremurată pe pieptul redingotelor curățate cu ciuin.

Ceilalți, chefliii, îşi începeau activitatea la or,ai aperitivului, la cele două mari băcănii ale timpului : Alecsandru A. Alecse şi Tache Niculescu. Cutia de icre negre era şase lei. Batogul, lacherda, caracatița, laixul şi alte „delicatese" nu lipseau niciodată. Vinul era bun, din „viile proprii" şi țuica... ele Muscel.

în aceste condițiuni, nu era zi de la Dumnezeu ca să nu se încurce cutare sau cutare grup de prieteni. Fie că er.a ziua unuia, fie că un altul cîştigase un proces, fie că altuia îi născuse nevasta un băiat (toți cîmpulungenii doreau să aibă numai băieți), se găsea totdeauna un pretext ele petrecere în „odăițele din fund" ale cîrciumarilor, totdeauna pregătiți pentru musafiri de cursă lungă. Cei--pici, Pițigoi, Niță al Vetii, Pahal, Tomescu din Tabaci,. Prestavu şi alții au fost martori, ba chiar participanți ai celor mai vestite chefuri, dinainte de războiul din 1916.

(După aceea, locul tuturor 1-a luat faimosul Alecse Viscol, regele fripturilor, ,a cărui reputație s-a întins — în cîțiva ani de zile — în întreaga țară.)

Imediat ce se decidea cheful, birjarii oraşului porneau în galop în diferite direcții şi, deşi cu trăsurile goale, răspundeau la orice apel „ocupat".

Asta însemna că sînt trimeşi să ducă la nevestele respective bilețelele ele scuze ale „domnilor", că nu pot veni la masă. Apoi, cu coşurile ridicate, porneau către cartierele mărginaşe ale oraşului, unde locuiau lăutarii.

Ba, uneori, se mai opreau şi prin fața vreunei case mai centrale, din gangul căreia apărea repede şi cu fişiul tras peste față cîte o cucoană vioaie, grăbită şi, în genere, fără stare civilă precisă.

Lăutarii Cîmpulungului, din timpuri „imemoriale" şi pînă astăzi, îşi trag originea din trei familii. Dinastii, le-aş putea zice, avînd în vedere succesiunea la arcuş, trecută cu sfinţenie din tată în fiu : Creţu, Pantilică şi Macaron.

Cel mai bătrîn din familia Creţu are, astăzi, optzeci de ani, un singur dinte în faţă şi mai cîntă, din cînd, în cînd „obligata" în coada tarafului familial, care numără peste treizeci de lăutari : băieţi, gineri, nepoţi, cumnaţi, veri şi aşa mai departe.

Din Măcaroni, pe numele lor adevărat Netotu, mai trăiesc doi băieţi — Ion, care a făcut şi un an de conservator pe vremuri, şi colegul meu de şcoală primară şi de bancă, Netotu Ilie, un admirabil ţambalagiu, cu care „mă sărbătoresc", ori de cîte ori îmi pot permite un răgaz de cîteva zile în urbea mea natală.

Trăieşte şi Pantilică şi cîntă tot în fruntea unui taraf de familie. Trebuie să aibă peste şaptezeci de ani şi el. Şi astăzi e frumos, drept şi staroste al lăutarilor locali. Celebritatea şi-a dobîndit-o prin cîntecele naţionale pe care le cînta ca nimeni altul şi marea lui mîndrie este de a fi fost „pus în plăci" de către o echipă de cercetători ai folclorului muzical, care a fost acum cîţiva ani şi prin Cîmpulung.

Pantilică a fost lăutarul tatălui meu, din tinereţe şi a Cîmpulungului, de cincizeci de ani încoace nefiind casă în care să nu fi cîntat la evenimentele de familie şi chef la care să nu fi luat parte, împreună cu tovarăşul lui nedespărţit, Iancu Ţambalagiul.

Pantilică a fost lăutarul tatălui meu, din tinereţe şi pînă în ultimele lui zile, încheiate senin, îh săptămîna mare a Paştelui trecut. Cu puţin înainte, într-una din zilele, foarte rare, cînd îmi vorbea de moartea lui pe care şi-o bănuia apropiată, tata mi-a spus că în seara înmormîntării lui, după ce toată lumea se va retrage acasă şi cimitirul va rămîne pustiu, să-i făgăduiesc că-1 pun pe Pantilică să-i cînte în surdină, lîngă mormînt, cîntecul lui de petrecere favorit : *Stai, lupe, nu mă mînca !*

Bineînţeles, din cei care însoţeau pe tata pînă la locul de mare odihnă, nu putea lipsi Pantilică. După termina-

rea ceremoniei, l-am luat cle-o parte şi i-am spus să plece c-o trăsură şi să-şi aducă vioara, pentru ,a îndeplini una din ultimele dorințe ale dragului nostru dispărut.

Cînd a auzit că trebuie să cînte, Pantilică s-a uitat adînc în ochii mei şi, lăsînd să-i lunece înoet pe obraji două lacrimi groase şi oneste, mi-a răspuns, simplu şi hotărît :

— Să nu vă supărați, domnule Tudorel, dar nu cînt!

— De ce ? l-am întrebat, oarecum surprins.

Pantilică a stat o clipă pe gînduri, înainte să-mi răspundă. O clipă în care, desigur, în amintirea lui, tata a apărut viu şi vesel, în capul cutărei mese de petrecere, sau cutărui „brîuleț pe opt". Ochii i s-au umplut de lacrimi şi cu vocea sugrumată de emoție mi-a spus un singur cuvînt. Unul, dar care spunea tot :

— Nu poci !

GRĂDINILE

Pentru cît e de mic, Cîmpulungul poate fi socotit drept unul din orăşelele noastre de provincie care are cele mai multe parcuri şi grădini. In total, sînt şase : Parcul Vălimăreanu (pe ale cărui lacuri, secate astăzi, pluteau pe vremuri bărci şi idile) ; Parcul Ştefănescu (cu aleile albe şerpuind printre brazi, cu chioşcuri de mesteacăn alb, cu bănci pitoreşti şi aerul tare mirosind a răşină şi a „iniiaiație") ; Parcul Mirea (proprietate particulară a unuia dintre cei mai bătrîni cetățeni ai Cîmpulungului, domnul Apostol Mirea, care apropie nouăzeci de ani şi e drept şi țanțoş ca oricare dintre brazii lui) ; Parcul Drăghiceanu, cel mai mare din toate, fost proprietatea vestitului inginer Matei Drăghiceanu, mort mai anii trecuți, la aproape o sută de ani, vîrsta la care mai călărea, urcîndu-se singur în şa şi colindînd, fără însoțitor, platoul Gruiului ; Parcul Băilor Eforiei Kreţulescu şi Grădina Publică a oraşului.

Despre acestea două din urmă se cuvine să spun o vorbă mai mult.

Parcul Băilor este aşezat pe malul Rîului Tîrgului, între brazi enormi şi stejari seculari, înconjurînd instalaţia băilor de aer comprimat şi hidroterapie, una dintre cele mai perfecţionate şi moderne din ţară... acum treizeci de ani, băi care atrăgeau, vara, mii de vizitatori, dîncl Cîmpulungului climateric o reputaţie pe care nu şi-o mai păstrează astăzi.

Dimineaţa, muzica militară cînta aici. Pe aleile umbrite, cu ferigi enorme pe margini, printre rondurile de flori de toate culorile şi pîrîiaşele cu apă rece (pe care pluteau legate cu sfoară, ca să nu-mi scape în „Rîul cel mare", bărcile cu pînză ale copilăriei mele), în jurul lacului (pe care plutea o singură barcă, pe numele ei, scris cu ulei alb : Constanţa) şi al bazinelor de piatră (din mijlocul cărora cupidonii ele marmoră făceau pipi pe vizitatori) roia în toate direcţiile o lume veselă, sănătoasă şi exuberantă.

Doamne şi domnişoare îmbrăcate în alb şi în culori deschise ca ale dimineţii ascultau — la adăpostul pălăriilor largi de pai, cu *suivez-moi-uvi,* sau al umbreluţelor de dantelă — conversaţiile banale sau galante ale domnilor cu panamale şi pantaloni de dril, sau ale ofiţerilor cu chipiuri şi mănuşi albe de „Peau ele Suecle".

Pe locul de crochet se angajau partide nesfîrşite, pasionate, cu cortegiul lor de spectatori, admirînd loviturile de maestră ale domnişoarei Vera Kreţulescu, care „croca" ele la zece metri, sau amuzîndu-se ele incompetenţa lui Ionel Nicolau, care, leneş şi grăsuliu, n-a izbutit în viaţa lui să treacă „cloşa".

La bufetul cu mesele aşezate la umbra brazilor se serveau pateuri şi plăcinte calde, sandviciuri cu icre negre şi de Manciuria, chifteluţe şi gogoşi â la minut şi alte bunătăţi, dintre care nu lipseau, cînd sirena prelungă a băilor anunţa ora douăsprezece, păstrăvii prăjiţi în mălai sau în untdelemn „Puget."

In parcul acesta, ajuns astăzi o paragină si o ruină, în după-amiezile de toamnă, cînd locul vizitatorilor pe alei îl luau frunzele îngălbenite, troienind aleile şi rondurile

pustii, pe una dintre cele mai discrete bănci, ascunsă între ferigi şi între toporaşi de toamnă, se putea vedea, în fiecare după-masă, acum treizeci de ani — scriitorul acestor rînduri, aplecat deasupra unui caiet ele versuri, pe care, sub protecţia funerară ,a unei lavaliere romantice, îşi însemna, în alexandrine, primele decepţii sentimentale...

Tot aici, în parcul acesta şi numai în adîncul toamnelor provinciale, venea să-şi scandeze cu voce tare, pe aleile fără ţintă, traducerile din Racine, blîndul, iubitul, delicatul şi de prea timpuriu dispărutul meu prieten, confrate şi concetăţean, poetul Dimitrie Nanu...

Aici venea, cu pardesiul lui lung, „popesc", cu pălăria neagră, de „membre de Pinstitut", cu barba duhovnicească, crescută pînă la jumătatea pieptului şi cu mîinile la spate, răsucind în permanenţă, între degetele mereu nervoase, zece monede de cîte zece bani, profesorul Gheorghe Şapcaliu, unul dintre cei mai mari dascăli ai timpurilor noastre, un imens şi ciudat învăţat, un categoric şi impresionant modest şi singuratic.

Lîngă el îşi tîra paşii mărunţi prietenul lui nedespărţit, profesorul Dimitrie Scurei, o altă figură culturală a Cîmpulungului şi a ţării conşcolar al lui Eminescu şi profesor vestit în învăţămînul normal.

Noi, ăştia patru, eram ultimii prieteni ai parculţui pustiit de toamnă şi văduvit de valsurile estivale ale muzicii militare. Deşi diferenţa de vîrsta era importantă, amintirea mea se mîndreşte de atenţia şi prietenia cu care aceşti oameni m-au cinstit.

.

.... Grădina Publică — supranumită şi Grădina „Mersi", din motive care se vor vedea mai jos — e situată în centrul oraşului, vizavi de celebrul bulevard „Pardon".

Aci, muzica militară cîntă după-amiaza şi serile după__ masă. Pavilionul destinat acestei muzici, situat la început în mijlocul grădinii, a fost mutat la marginea dinspre bulevard, pentru ca muzica să fie .auzită, deopotri-

vă, şi de „promenorii" din grădină şi de cei de pe bulevard.

Cu alte cuvinte, după cum spunea primarul sub care s-a efectuat operaţia, cu un singur glonte împuşcăm doi iepuri şi copoiul".

în grădina publică aveau loc faimoasele „bătăi de confeti", organizate de diversele societăţi de binefacere ale timpului, cu tot cortegiul lor de tombole, licitaţii, grătare speciale, regine, ale serbării (care primeau în dar „un frumos obiect pirogravat) şi doamne îmbrăcate *in* costum „de preferat" naţional.

Sub lampioanele de foiţă colorată, agăţate de sîrmele întinse peste tot în grădină, în sunetele muzicii militare (care, la bătăile de confetii se muta — fără chioşc — în fundul grădinii, ca să n-o asculte şi cei care rămîneau pe bulevard şi nu plăteau ca să intre la serbare) şi ale tarafurilor de lăutari, lumea forfotea în sus şi în jos, aruncîndu-şi, cît mai abil şi mai şmechereşte posibil (adică în ochi sau în gură), pumnii de confeti scoşi din pungile fără fund... (Fără fund, fiindcă, atunci cînd se goleau, erau umplute din nou cu confeti adunate de pe jos, „la întuneric". Şi-atunci, domnişoara oaire primea în plină figură omagiul hîrtiuţelor colorate, pline de praf şi de nisip, trebuia să răspundă „mersi", ele unde şi numele grădinii de care pomeneam mai sus...)

Fratele bun al Grădinii Publice, bulevardul Pardon (cum se mai numeşte încă şi astăzi) şi-a tras porecla de la înghesuiala care se află, în permanenţă pe întinsul iui, obligîndu-te să ceri „pardon" la fiecare pas.

Pe ambele părţi ale bulevardului, în serile de vară cu orgii de lună plină, toate localurile îşi scoteau mesele pe trotuare şi pe jumătăţile din strada respectivă, aşezîndu-şi — în capetele dinspre ganguri — tarafurile cu lăutari, cu cîntăreaţa ţigancă, în frunte, cu o garoafă la ureche...

Caţă, alunarul, alb ca un iaurt, în unifortma lui de clril, trecea printre mesele cu bere galbenă, dueîndu-şi pe braţ, ca un trofeu, coşul cu alune sărate şi fişicuri de alune americane.

Şi viaţa, viaţa aceea paşnică şi bună a tîrgurilor de provincie, toropite de vară şi inundate de lună, viaţa care a dispărut odată cu lavalierele noastre, se adîncea cît mai mult în nopţile Cîmpulungului, sub protecţia metalică a protectorului lui, Negru Vodă, împietrit în eternitate şi în capătul bulevardului, pe soclul lui de piatră de Albeşti, pînă cînd se aprindeau, mici şi momitoare, primele luminiţe de noapte lungă la circiuma lui Călugărul, unde servea o fată cu ochii ca peruzelele şi cu paşi sprinteni de ciută speriată.

Mi se pare că o chema Salomia...

NOTA PENTRU „SUVENIR DIN CÎMPULUNG'

Astă-seară (26 iunie 1948) mi-am adus aminte — nu ştiu cum a venit vorba — de un „tip" cîmpulungean, pe care îl uitasem complet. Drept care, mi-1 notez aici, ca să-1 am „în vedere" la momentul oportun.

E vorba de Savu „Măcelarul" (îl chema Savu Pantelimon). Am fost colegi de liceu, nu de clasă, cu fiul său, astăzi colonel dr. Pantelimonescu, iar nevastă-sa, rămasă văduvă, o femeie foarte întreprinzătoare şi, pînă la un punct, ridiculă, a ţinut, ani de zile, cinematograful „Culea", singurul din oraş.

Alt cuplu de menţionat „negreşit" : Culea (căpitanul) şi „Madam Culea", nevastă-sa, care a fost, într-adevăr, una dintre cele mai populare şi pitoreşti figuri ale oraşului. Era un pic nebună, *enorm* de ridiculă, făcea un lux exorbitant şi, după moartea soţului, a trăit 10—15 ani într-o permanentă criză de, hai să-i zic, „demenţă erotică". (Mai exact, obsesie erotică.) Era mătuşa surorilor Anastase, fete care au o legătură strînsă cu prima mea copilărie, fiind rude cu *Marioara Mihăescu.* (Un capitol pe care îl uitasem, de asemenea, complet.)

Să revin la Savu Măcelarul. Savu ăsta era „decanul" măcelarilor din Cîmpulung. Abatorul îi aparţinea, oare-

•cum. Eu mă duceam foarte des la abator ca să-mi dea măcelarii şi, în primul rînd, Savu, arşicile ele la capre (chiar capre se numeau). Arşicile de la vitele celelalte nu erau bune de joc, fiind enorm de mari.

în realitatea mea de „băiat al lu domnu Muşatescu" (cînd primar, cînd prefect, cînd deputat şi — peste) şi dincolo de toate — *domnu' Alexandru,* cea mai populară şi mai iubită „figură" a oraşului) mă duceam la abator şi eram primit să asist la *tăiere.* Mă duceam ca să-mi dea măcelarii arşicile calde, dezghiocate din oasele respective, imediat după „împărțirea vitelor".

Savu avea o singură *plăcere* şi dexteritate. El, personal, ucidea vitele. Nu cu „cuiul" sau cuțitul, cum era obişnuit. Le trăznea cu un ciocan în spate („la nodul vital"), cu atîta precizie şi vigoare încît vitele sacrificate erau scutite de agonie. Se prăbuşeau imediat, inerte şi greoaie, pe „țimentul" aproximativ al abatorului.

După această „operație", executată „solemn şi cotidian" de Savu, acesta lăsa pe ceilalți parlagii — toți subalternii lui — să continue treaba şi se ducea la cafenea, la „Misac" (pe Bulevard). O cafenea ele clasa a Il-a. Acolo se apuca să joace ceva. Nu mai ştiu exact ce : table, tabinet, dardăr... (Tăierea avea loc zilnic, la ora 4 p. m.)

Pe la 6—7 seara, căruțele cu carne (nişte căruțe cu cai) treceau de la abator spre piață. Dar treceau — obligatoriu — prin fața cafenelei unde „juca" Savu. Cu această ocazie (vitele tăiate erau agățate de nişte cîrlige bătute pe interiorul pereților înalți ai căruțelor), .Savu .„controla" marfa care a ieşit din abator. O evalua, o calcula din ochi, în zgomotoasa şi scurta ei trecere prin fața lui.

Apoi termina partida şi pleca la piață. Aici, Savu redevenea el însuşi. Marele artist al „disecării" şi marele cunoscător al preferințelor clienților. Ştia exact ce-i" place fiecărui client şi *cît* ia obişnuit. Cîntărea şi punea deoparte „preferința" fiecăruia, astfel că — seara orii dimineața, cînd servitoarea respectivului, sau respectivul însuşi se prezenta la „scaun" — Savu lua, fără ezitare, din maldărul de pachete înfăşurate în hîrtie galbenă, groasă, de împachetat (de culoarea tutunului) pachetul

care trebuia. Respectivul nu controla niciodată conținutul. Plătea şi pleca.

Cînd era cîte o onomastică care se sărbătorea (eu ştiu pe-a lui nenea George Vlădescu), ştia din ajun că „are primire" şi a doua zi slujnica lua un pachet mai voluminos.

Alta amintire

La o „kermesă" *(bătaie cu confeti* se numea, în termenii de atunci), care avea loc în Grădina Publică, Savu n-a vrut să cumpere (venise cu nevasta) decît două bilete de 1 leu fiecare. (Erau bilete de 2 lei şi de 1 leu.) Doamna din Societatea de binefacere, în beneficiul căreia se da chermeza, ştiindu-1 om bogat, n-a vrut să-1 lase să ia bilete de cîte un leu. L-a „înfruntat", cum ar veni, şi Savu, stăpîn pe el şi pe banii lui, a plecat de la poarta grădinii, renunțînd la serbare şi s-a dus, peste drum, la berăria „Port-Ârtur". Fireşte, s-a pilit (cu circa 10—15 halbe) şi pe urmă a plecat acasă. El locuia în capătul de sus — dinspre periferie — al Grădinii Publice. Acolo, era o poartă mare păzită pînă la 12 noaptea (cînd erau „serbări" în grădină) de un vardist. După ora 12 se da drumul „gratis", şi porțile de peste tot se deschideau larg.

Ca să se răzbune pe doamna din Societate care îi făcuse „fasonul" la intrare, Savu a dat drumul în grădină la cei zece „mopşi" pe care îi avea (nişte fiare hidoase), avînd grijă să-i frece cu ardei iute sub coadă, pe fiecare.

Fapt este că liota de mopşi — înnebuniți de usturime — au spintecat grădina, de sus în jos, în goană, băgînd spaima în petrecăreții care o umpleau pînă la refuz. Dacă găseau un obstacol în cale (cum a fost o „sîrbă" care se încinsese în fața chioşcului unde cînta muzica militară), îşi arătau colții, mîrîind şi urlînd.

A fost o panică de neclescris. Mopşii, odată scăpați din Grădina Publică, au ieşit pe Bulevard şi — *in corpore* — au luat-o la goană către mahalaua de nord a oraşului, Scheiul, speriind lumea care se întorcea spre case şi chiar •caii unei trăsuri care venea în sens invers.

Tras la răspundere pentru cele petrecute (era polițai Titu Giurea — iarăşi unul pe care să nu-l uit), Savu a declarat serafic :

— Păi, de la 12 nu e intrarea liberă, *pentru toată lumea, generală ?* Şi dacă nu m-am putut duce eu şi cu Stela (aşa o chema pe soția lui), i-am lăsat să se ducă măcar dînşii, ca să-mi spuie şi mie cum a fost.

*

Alt „Savu-ism"

Prin 1912—1913, Savu şi-a cumpărat o maşină. Un automobil a cărui marcă n-o mai țin minte. Cred că era, totuşi, un „Ford".

Bineînțeles, după ce a învățat meseria de la Calangiu — singurul şofer automobilist şi expert în materie, din oraş — Savu şi-o conducea singur. Şi se întîmplau două lucruri :

Sau maşina mergea (şi Savu îi suna „sirena" şi „trompeta" degeaba, *ca să se ştie* că trece el) şi-atunci cei zece mopşi alergau, cu limbile scoase şi cu dinții crispați, după ea — unii pe-o parte, alții pe-alta şi Glonț în frunte. (Aşa se numea cîinele lui preferat, care îl însoțeai totdeauna. Şi la nunți, şi la înmormîntări, şi la cinematograf chiar.)

Sau maşina se oprea, de obicei, în centrul oraşului. Mopşii, în acest caz, se aşezau în c..., în jurul maşinii. Savu rămînea neclintit la volan, pînă cînd vardistul din punctul respectiv izbutea să adune o liotă de derbedei şi de țigani, care împingeau maşina — cu Savu țanțoş la volan — pînă la *atelierul* lui Calangiu, care, se pare, i-o repara într-adins ca să se strice, fiindcă îl dăduse afară din postul de şofer.

DE-O VÎRSTA CU VEACUL

RÂZBOIUL CU PANTALONI SCURȚI

Cap. I. *Veniți viteji l*

— Rucăr. Mobilizarea. Plecarea trupelor. întoarcerea. Primul atac aerian.

Cap. II. *Viitorii morți defilează*

Trecerea trupelor prin Cîmpulung. Plecarea Reg. 70 în Dobrogea. Comunicat oficial nr. 1. Plin sezon. Hărțile cu steguletele de hîrtie ale ofensivei. Primii răniți. Strategia cafenelelor. învîrtitul. Spitalul 80. Heinze Carol. Cercetaşii duc 9 prizonieri.

Cap. III. *Războiul steguleţelor*

Chipiul de la 77. Turtucaia. încep să se mute steguleţele înapoi. împuşcați în mînă prin pîine. Bejania începe. A plecat Zoiqa...

Cap. IV. *Hai leliță în deal la vie*

Refugiul la vie. Trăsura lui Florian. Aliații de carton. Puşca cu alice. Tocălia lui Vasile. Sanda, Frusina, Anica, Colette. Trenurile. Pleacă tata. Veniți, primul tren. *„La frileuse"* a lui Rodin. Funeraliile lui „Mutu". Ultimul bombardament. Bucureşti (Puia, unt presat, Intim-club). Plecarea spre Iasi (Gara, grasa din tren, I.P.S.S.)

Cap. V. *Strada Sf. Teodor*

Cap. VI. *Medy Finkelştein*

Cap. VII. *Strada Hotin 1*

Cap. VIII. *Caietul de dictando* (...avea o sută de file, scoarțele etc, etc.)

Cap. IX. *Ausweîss*

Cap. X. *„Teritoriul ocupat"*
Cap. XI. *Hotel Grădişteanu*
Cap. XII. *„Allons, enfants de la patrie"*
Sfîrşitul volumului II.
Memento : Găleata cu lături.
Capitolul I : *Veniți viteji*
14 august 1916

Trăsura lui Ghică urca la pas panta Mateiaşului. Era o trăsură de țară, mică, cu şină de fier şi trasă de doi căluți de munte —Costică şi Leana, pe numele lor de botez — pe care popa Niculae, fratele tatii, ne-o trimisese de la Rucăr, să ne ia din Cîmpulung.

Dimineața de august, cu cer albastru, limpede şi răcorit, ca apa de iezer, îşi întindea maramele subțiri peste dealurile cu fîneți coapte de soare şi odihnite de lună, netezindu-le borangicul pe dealuri şi sfîşiindu-1, ici-colo, în acele pilcurilor ele brazi care începeau să se ivească în urcuş. înapoi, către oraşul de la marginea căruia începusem să urcăm ele vreun ceas şi mai bine, şi înainte, spre vîrful Mateiaşului, crescut ca un cucui uriaş în creştetul drumului spre Rucăr, coborau şi urcau serpentinele drumului alb şi pietros, ca nişte brîie trase cu creta în jurul dealurilor, cînd verzi deschis, ca şopîrlele tinere, în soare, cînd verzi închis, ca frunza de nuc bătrînă, în umbră.

Eu stam pe capră (cu şapca de liceean pusă de-a-ndăratelea, ca să nu-mi ia cozorocul vederea). Mama, cu pălăria de pai şi cu voaleta înnodată sub bărbie, ca/ să-şi ferească „tenul" de praf, şi cu tata, cu panamaua prinsă cu şiret negru de cheotoarea hainei, ca să riu i-o ia vîntul „la vale", stau în fund. Ghică se dăduse jos de pe capră; ca sâ uşureze greutatea trăsurii, la urcuş, şi mergea pe lîngă trăsură, în partea dinspre tata, cu biciuşca într-o mînă şi cu mîna cealaltă sprijinită de inelul ele tuci de lîngă capra trăsurii, destinat felinarului,, pe care trăsura lui Ghică Busuioc nu-1 avusese niciodată.

Ghică Busuioc era un om mărunțel, vînjos şi îndesat, jumătate în cioareci, jumătatea cealaltă în cojocul braşovenesc cu înflorituri de lînică colorată ia cheotorile nasturilor şi la clespicăturile buzunarelor. Pe cap avea o

pălăriuţă neagră „ţuţuienească", încinsă cu găetan multicolor şi decolorat, din funda căruia se înălţa, semnificativă, ca o pană de stitar la pălăria unui vînător, o floare veche de Edelweiss, cu petale cenuşii de fetru natural şi stamine galbene de coton-perle vegetal. în picioare purta opinci muscelenești, cu ciocurile întoarse şi ascuţite, de parcă ar fi fost două topoare încălţate agresiv, cu tăişurile în sus....

Veteran din războiul de la '77, în cursul căruia făcuse (ca toţi „curcanii" din vitezele noastre regimente, de dorobanţi de linie) diferite şi numeroase „minuni de vitejie". Ghică Busuioc — în crîncenul iureş final care a adus în dar ţarului Alexandru al ruşilor, din partea modeştilor dorobanţi români, în ziua de 30 august 1877, ziua onomastica a măriei sale, reduta Griviţa nr. 1 — fusese grav rănit. Dar, printr-o nefericită „ironie a soartei", păgîha schijă de obuz îl atinsese adînc într-una din cele două mşi cărnoase şi inavuabile părţi ale unei alte părţi, tot atît de inavuabilă, a spatelui. Şi nu că Ghică ar fi întors, Doamne fereşte ! spatele spre inamic, în năvala atacului, dar,, fără; să ştie cum şi să-şi dea seama de ce, acolo 1-a ajuns şi i-a sfîrtecat în carne macră mult blestemata aia de schija. Drept care, despre orice îi place lui Ghică să-i-yorbeşti," în legătură cu războiul de ia „şap-şap", afară de locul unde a fost rănit. Şi., dacă, totuşi, vreun glumeţ sau.vreun neprevenit îl întreabă unde a fost rănit (adică In ce parte a corpului), Ghică răspunde invariabil:

Gri viţa"!.

.. Dat fiindcă veni vorba de. capitularea redutei Griviţa nr. 1, îmi amintesc de o cromolitogr.afie pe care — toată copilăria şi adolescenţa mea cîmpulungeană — am văzut-o „ca. ornament decorativ" (cum zicea însuşi patronul) în circiuma, vestită prin vinurile şi fripturile ei, a lui Alecse (cu „cs", nu „x") Viscol, unul din cei mai reputaţi meşteri ai grătarului românesc, dintre 1918—194'0. Cromolitografiai se afla în" salonul „Birtului economic" al lui Viscol (o magherniţă de seînduri, situată între gura pieţii şi „obdrului de vite" — parcă ar mai fi şi altfel de obor ? — din Cîmpulurig), agăţată pe peretele dinspre sobă, dedesubtul „Tăierii capului lui C. Brâncoveanu" — o altă

cromolitografie cu mult mai mare şi mai tragică, din cauza capetelor de coconi, blonde şi însingerate, rostogolite la picioarele gîdelui.

„Căderea redutei Griviţa nr. 1" reprezenta, în culori, fireşte, faza finală a atacului decisiv al dorobanţilor români, ajunşi pe parapetele temutei redute otomane, în încrîncenarea supremă a victoriei.

Dar constat că de pe capra trăsurii lui Ghică Busuioc, unde mă aflam cu cîteva pagini mai înainte, şi pe oare am lăsat-o urcînd la pas mărunt serpentina de calcar a drumului spre vîrful Mateiaşului, am ajuns, din vorbă în vorbă, tocmai la parapetele fostei redute de la Griviţa după o scurtă trecere, cu miros de grătar şi cimbru ars, prin „salonul" cîrciumii lui Alecse Viscol. Şi, totuşi, înainte de a-mi lua locul pe capră şi a-mi îndesa pe ceafă şapca de liceean — pentru reveria respectivă — voi povesti, fiindcă tot a fost vorba de el (şi, desigur, va mai fi în drumul lung al acestor pagini) moartea lui, întîmplată în 1942, în timpul ultimului război, pe care l-am făcut tot ca spectator, ca şi pe celălalt dinaintea lui.

Citeam, într-o dimineaţă, *Universul*. Şi începusem lectura cu penultima pagină, pe care zilnic se înşirau, sub cruciuliţe negre şi tragice, grămezi de anunţuri mortuare — pe coloane întregi — ale celor morţi pe front şi printre care, din cînd în cînd, se mai strecurau — aproape jenate — şi unele anunţuri ale civililor răposaţi la domiciliu, de bătrîneţe, de boli incurabile, sau scurte şi grele suferinţe, sau — şi mai frecvent — în urma „criminalului atac aerian al avioanelor inamice, din ziua de...".

„Mort la datorie" era, fireşte, formula obişnuită şi lapidară, care însoţea numele fiecărui ostaş căzut pe front, alături de numele „zdrobiţilor de durere", sau „în veci neconsolaţilor" respectivi...

Şi iată că — în ziua aceea — parcurgînd lista nesfîrşită a nefericiţilor şi nevinovaţilor „morţi la datorie", văd un anunţ mortuar care mă îngheaţă : „In veci nemmgîiaţi etc, etc, anunţă etc, etc, moartea dragului şi etc, etc, Alecse Viscol, comerciant, mort la datorie, în ziua de... la Drăgăşani Vîlcea".

Am avut un moment de sinceră şi reală durere... Am recitit anunţul... Clar. Alecse Viscol murise. Vechiul, „bătrînul", faimosul şi pitorescul meu prieten şi concetăţean. Dar de ce murise „la datorie“? Il ştiam (avea cincizeci de ani trecuţi) nemobilizabil. Il văzusem „civil“, cu două săptămîni înainte, la Cîmpulung. Şi dacă, totuşi, murise „la datorie“ şi, deci, fusese mobilizat între timp, de unde şi pînă unde „datorie“ la Drăgăşani, în Vîlcea, cînd frontul era la dracu-n praznic.

Am dat o telegramă familiei şi am tăiat anunţul din ziar, trecîndu-1 la „arhiva“ mea, secţia „relicve“, cum am botezat-o eu. Şi după trei zile, ducîndu-mă la Cîmpulung, m-am întîlnit cu Victoraş, băiatul lui, pe stradă... I-am prezentat legitimele condoleanţe şi după aceea i-am cerut obişnuitele detalii, datorită cărora am aflat că Alecse Viscol murise în urma unei crize de cord, într-o pivniţă din Drăgăşani, încercînd unul din vinurile pe care venise să le cumpere direct de la sursă, aşa culn obişnuia. Şi murise lîngă butoi, cu căniţa de pămînt, „probă“, în mînă. Adică „la datorie“, cum, în mod foarte logic şi convins, înţelesese familia să-i anunţe decesul şi cum, desigur, observase de la anunţurile de morţi pe front, „„că se obişnuia actualmente“, cum îmi explica Victoraş, răspunzînd întrebărilor mele.

Şi cu astea spuse, îmi reiau locul pe capra trăsurii lui Ghică Busuioc, în ziua de 14 august 1916.

— Ascultă Ghică, zice tata, la voi, la Rucăr, e armată multă.

— Ie, dom'le Alisande (adică Alexandre, în termeni musceleni). Ie trupe berechet. Toate casili ie pline dă soldaţi băgaţi în fortiruire. Şi-acu, dă vro cinci-şase zile încoa, a-nceput să vie alţii, mereu, afară de ăle care eria şi oare lucrează sus la Posadă, la tranşeili dă le tot face şi le mojmondeşte dă un an şi mai bine, acolo... C-a-ngăurit dracului munţii dă tot, cu şanţuri, cu gropi şi cu parii dă-i pune pentru sîrmă ghimpată. Az-noapte a venit pă ;(os, pă valea Dîmboviţii, şi Reg. 22 din Tîrgovişte. Da nu s-a cantonat la noi, că nu mai avea unde. S-a dus în sus, spre vamă,, la Giuvala... Şi-a trecut, tot p-acolo, cu două zile înainte, şi un regiment dă obuzere dă antilerie, venit

de la Bucureşti, mi se pare, că 6 Antilerie clin Piteşti e de-o lună la noi în comună, cu domnul colonel Rizeanu, comandant. Muscelean de-al nostru, d-acilea, din Cîmpulung. Da băiat bun, dă ce să zic!... Bun şi drept, şi „corect", dom'le Alisande, dă ce să zic, deşi ca religie de caracter dumnealui e cam mox la figură. Ce ia dă la locuitori, plăteşte... Cu oamenii ăilanţi •— că ie şi unii.din ei mai ,ai dracului — să poartă foarte perfect şi popular. Dar cu domnii ofiţeri ai lui, din reghement, i-a băgat în draci. E foarte sever... I-a zmeit cu disciplina.

Trăsurica se opreşte singură, fiindcă Leana şi Costică, vechi cunoscători ai drumului, vor să răsufle un pic, înainte de a se angaja pe ultim(ui piept de deal, pînă la circiuma Iul Solomon, situată pe şosea în capătul urcuşului de la jumătatea drumului spre Rucăr. Ghică le adresează un „ptru-ptru" tardiv şi profită de cele cîteva minute de odihnă, ca să-şi răsucească o ţigară din tabachera de mucava, pe capacul căreia se află poza Alteţei Saiq Regale, Principesa Mâţiâ, moştenitoarea tronului, în uniformă de colonel comandant al Reg. 4 roşiori, cu fustă albă şi lungă, cu dolman cu brandenburguri şi cu căciulă de iepure pusă cochet şi totuşi ostăşeşte peste părul blond arămiu, ca mătasea de porumb după ce a dat ştiuletele în copt.

Tata nu fumează. în schimb, fumez eu, pe furiş (şi totuşi cu ştirea lui.tacită) şi-aş da multul cu multul să-mi -aprind o ţigară şi să trag din ea, măcar cu jumătate din „suptul" cu care trage Ghică dintr-a lui. Dar, deocamdată, nu se poate..N-am fumat niciodată pînă acuma, nici în faţa. tatii, nici a mamei... Numai în spatele lor... Mă consolez însă cu gîndul că odată ajunşi sus, ia Solomon, voi putea aprinde.o ţigară „Intim-olub" (căci cle-alea fumez),- în cadrul „necesităţilor" inerente oricărei halte ele cincisprezece minute, la drum.

. După ce şi-au consumat porţia regulamentară de •„răsuflat*', Costică şi Leana schimbă o privire de înţelegere, umedă şi neagră, din ochii ca murele plouate şi pornesc din nou la drum. Tot singuri şi resemnaţi în căpestre. Hamurile le ţin eu., nu ca să-i mîn, ci ca să nu cadă pe jos

Ghică îşi dă cu un bobirnac — ca un sîmbure de cireaşă zbucnit dintre degete — pălăria pe ceafă, îşi ştergi cu mîneca cămăşii fruntea de pergament, trage un fum adînc din ţigară (şi pe care eu i-1 sorb din ochi) şi porneşte încet, în pas cu caii.

— Dar dumneavoastră, dom'le Alisande, ce credeţi despre evenimentele astea care să aude cu războiul ?

Tata îşi ia vocea lui potrivită de preşedinte al „Ligii Culturale" şi de conservator „încarnat" şi-i răspunde, fără umbră de şovăială :

— Eu cred că vom intra foarte curînd în război... Şi trebuie să intrăm. Dealtminteri, sînt convins că la Consiliul de coroană care se ţine chiar în acest moment...

Nu mai aud, nici nu mai ascult ce spune... Fără să vrea, Ghică mi-a suflat un fum amplu drept pe dedesubtul nasului, şi cu nările adîncite în ele înşile şi.cu gura deschisă — prudent, dar totuşi a extaz — am izbutit să „absorb" ultimul pic răsfirat din trecerea lui diafană, puturoasă şi albastră. Şi îl trag în piept, adînc, bărbăteşte, „vechi în meserie", surîzînd superior pe sub mustăţile pe care nu le am, la adresa tatii. La adresa mamei nu, fiindcă eâ moţăie liric sub voaluri, ostenită de aerul tare, de hurducăturile trăsurii şi de sculatul la 5 dimineaţa, pentru „lucrările de finisaj" ale. preparărilor plecării în excursie, fiindcă sînt cele mai multe şi, deşi cele mai mici, sînt întotdeauna cele mai importante. Şi, pe urmă, sînt convins că mama n-are nimic contra, fiindcă eu ştiu că şi ea ştie că fumez şi nu-mi zice nimic. (Adică o singură dată mi-a făcut o „uşoară aluzie", clar pe ton mai mult de ironie decît de observaţie.. Acum o lună, cînd am avut amigdalită şi cînd — badijonîndu-mă în gît cu tinctură de. iod — mi-a spus aşa : „Nu ştiu ce are tintura asta de, iod, dar mi se pare că miroase sticla a tutun. Ţie, nu?" „Mie,, nu î" i-ăm răspuns şi-am căscat .gura la badijonaj, mai mare şi mai binevoitor ca. niciodată.)

Fumul de la ţigara lui Ghică s-a dus, vorba, aia, ca fumul. Şi odată cu el s-a dus şi marea clipă de fericire clandestină, cu modestele ei rămăşiţe pămînteşti, eliminate evlavios, ca o rugăciune intimă, rostită discret, pe nări...

— Şi eu crez, dom'le Alisande, că se face război Şi iute dă tot... Că dacă n-ar fi aşa, atunci ca ce chestie dă situație ar veni atîta armată şi s-ar condensa pă frontelă... Ehe ! Eu, unul, ştiu ce e aia război... Că doar l-am făcut în '77, fir-ar mă-sa lui a dracului, să fie î... E rău al ciorilor, dom'le Alisande !

— Mi se pare că ai fost şi rănit, interveni candidă mama.

— Da, la Grivița, coniță, răspunde Ghică repede şi schimbă vorba.

— E rău, Ghică, e-adevărat. Dar e un rău necesar. In situația politică în care se găseşte Europa astăzi, noi românii, cinstiți şi conştienți, nu mai putem, nu avem dreptul să stăm în neutralitate, cu mîinile încrucişate nici pe redingote, nici pe tunici, nici pe sumane. Noi avem un ideal național „milenar" de realizat şi o misiune istorică de îndeplinit azi. Altminteri, mîine, la masa verde a păcii, nu numai că nu vom avea cuvînt, dar vom fi considerați şi tratați aşa cum vom merita să fim, ca nişte laşi, dacă nu ca nişte trădători ai sufletului şi neamului românesc. Un popor conştient îşi realizează idealurile naționale cu jertfe, chiar sîngeroase şi dureroase cum vor fi cele ale războiului, căci aşa vor fi, nu cu cutrăriile politice ale celor care au puterea în mînă azi, şi nici cu afacerile scandaloase ale samsarilor şi bancherilor neutralității, patronați de guvern şi cumpărați — cu conştiințe cu tot — de banii diplomaților, spionilor şi agenților nemți.

Şi îşi încheie perorația cu un<a din acele fraze clare, lapidar cuprinzătoare, care îi stabiliseră demult reputația de „orator naționalist" :

— Inima românească, Ghică dragă, trebuie să bată în pieptul neamului, nu în buzunarele lui. Asta este.

Ghică, care, între timp, rămăsese cu gura căscată şi ştirbă, atît a admirație cît şi a totală „de aceeaşi părere", scuipă mucul țigării, răcit pe buza de jos, şi zise convins, spîn şi patriot. (Am uitat că Ghică Busuioc era şi spîn, motiv pentru care i se spunea, în sat, „bărbosul".)

— Aşa e, dom'le Alisande!... Foarte bine ați vorbit, tot ce-ați spus. Aşa că să fie s-o luăm din loc şi „şo pă ei", ce mai încoa şi-ncoace !

Costică şi Leana se opriră singuri în faţa cîrciumii lui Solomon, situată pe platoul de iarbă grasă şi verde, umbrit de scoruşi moşnegi şi încărcaţi de mărgele roşii din partea dinspre Vîrful Mateiaşului şi de brazi tineri, în partea dinspre Valea Dîmboviţei, care se vedea în străfundul perspectivei, învăluit în ceaţa tulbure şi călduţă a soarelui de munte, abia ridicat „de-o suliţă" peste vîrful statuar, sumbru şi teşit într-o parte, al Căpitanului, curgîncl încîlcit printre malurile de prund, ca un fir de beteală subţire şi creaţă.

De-aici, de la circiuma lui Solomon, începe coborîşul spre Dragoslavele şi pînă la Rucăr...

CîINII MEI

(Schițe vesele)

PREFAȚĂ

Adineauri i-am dus mîncarea lui Haiduc, mîncare pe care o aduc zilnic de la restaurantul unde mănînc şi unde am „oamenii mei", oare îmi strîng toate delicatesele „haiduceşti" de pe lume; oase de la diferite mîncări calde şi reci; zgîrciuri de la rasoluri, grase şi lucioase ca melcii proaspeți scoşi din cochilii, pîine amestecată cu toate sosurile picante şi sleite pe farfurii cu monograma H. T. R., adică „Hanul turistic Rucăr", şi resturi de fripturi asortate cu cele de grătar rece şi gust de mangal mocnit.

Adică tot ceea ce Haiduc nu mănîncă — în afară de luna în care, în fiecare an, vin eu lai Rucăr — în asemenea cantități gustoase şi industriale, meniul lui obişnuit — aşa cum se cuvine cîinilor ciobăneşti — fiind alcătuit pe bază de mămăligă rece şi friptură caldă.

Haiduc e frumos. Foarte frumos. Mare cît un măgar adolescent şi lățos ca un berbec cu lîna dată la darac şi prevăzut, în frunte, c-o pată neagră, care seamănă cu America de Sud, şi spre coadă cu o altă pată asemănătoare la culoare, care seamănă cu Barbu Delavrancea, fie-i cenuşa binecuvîntată.

După ce mi-am terminat funcția de ospătar, am intrat în „salonul" în care scriu şi dau pasențe în fiecare zi, o cameră cam de şapte metri pe opt, cu pereții acoperiți complet, fireşte, cu excepția uşii şi a celor două ferestre, de un covor românesc, lat de trei metri şi jumătate, împodobit spre plafon cu peste o sută de şervete şi ştergare,

fiecare cu suta lui de ani proprie şi colbăită între fluturi de „aor" vetust şi minuni de arnici brodate, de degete boante, evlavioase şi cuminţi.

Afară ploua, aşa cum plouă la munte, în mijlocul lui august, ca toamna, la început. Era frig şi ,apa urgentă a rîuşorului care trece pe sub ferestrele mele — imitînd parcă susurul ploii — îşi grăbea murmurul orizontal spre braţele Dîmboviţei, în care se varsă, la cîteva sute de metri mai departe, spre Dragoslavele.

Din cînd în cînd, nepotrivit cu monotonia ploii, cîte un fulger îşi scapără amnarul dinspre Păpuşa, urmat de tunete înfundate, ca nişte bolovani uriaşi înfăşuraţi în pîslă şi rostogoliţi pe rîpele nevăzute ale cerului.

De pe terasa acoperită a „Hanului turistic" de peste drum — „Motel", cum i se mai spune —se auzeau cîntece de dragoste, de „of" şi de lume, de la o masă cu întîrziaţi localnici la un pahar de „tărie". (Nicăieri ca aici n-am văzut gusturi mai diverse, în ceea ce priveşte băutura. Fiecare consumator bea altceva — de la „Fernet" la prăştină — oricare din ei fiind convins că „băutura lui preferată" e superioară celorlalte. De îmbătat, însă, se îmbată toţi la fel, pînă la urmă, cîncl sosesc şi dispreţuitele baterii cu „vinul casei", pentru spălarea gîturilor de. otravă.)

Un „acordeonist" •— unul, Sile, cu ochi de majolică şi piele de „de culoarea corbului" — îi acompania la „istrument", cu mîini jucăuşe ca nişte peri de veveriţă tuciurii, care se aleargă pe clapele de fildeş ştirb, excitate de foalele burduşite, care se închid şi se deschid, la propria lor comandă.

în fiecare seară, înainte de a trece la masa de scris, am obiceiul să aprind focul în soba de zid cu olane şi fronton, ca o faţadă de teatru în miniatură. Fiindcă eu nu fac focul pentru că e frig afară. îl fac numai ca să-1 aud cum duduie. Şi cînd începe să duduie, mă aşez într-un fotoliu alături şi fumez o ţigară, în fumul căreia încetez de a mai trăi, pentru ca să retrăiesc.

Aşadar, am aprins focul, cu ziare stropite cu spirt denaturat şi cu cîteva lemne subţiri şi uscate, deasupra. Şi — în cîteva minute — focul a început să duduie, de parcă

era ascunsă în sobă tanti Matilda Filipeasca, cînd îl lua la rapangheli, bîlbîită cum era, pe nenea Victor, barbatu-său, fiindcă i se „scurgeau ochii după toate putorile", cînd se ducea în oraş, la berărie, la Buţănescu.

Iată însă că, în seara asta, fumînd la gura sobei, n-am mai evadat din viaţă şi m-am gîndit contemporan la micile întîmplări ale zilei, încheiată cu masa servită lui Haiduc.

Şi gîndul meu s-a oprit o clipă la el (am uitat să spun că numitul Haiduc e cîinele de curte şi de pază al gazdelor mele), apoi gîndul mi s-a dus la cîinii mei, Tîriică (astfel numit, pentru că l-am luat acum doi ani direct de la tîrlă) şi Kama (de la Kamadeva, lupoaică de provenienţă, zice-se, indiană) rămaşi orfani de mine la Bucureşti şi, pe urmă, nu ştiu de ce, poate prin asociaţie de idei, sau, poate, prin asociaţie de cîini, m-am gîndit la toţi cîinii pe care i-am avut în viaţa mea, subscrisul fiind o recunoscută „căzătură" la cîini.

Şi-atunci, ce mi-am zis, odată cu ţigara stinsă şi aruncată în sobă : în fond, de ce n-aş seri o carte închinată lor ? Mai ales că, aproape toţi, n-au fost nişte cîini obişnuiţi. Fiecare a avut o existenţă deosebită, plină de întîmplări, de aventuri chiar, de cele mai multe ori vesele şi cîteodată tragice...

Şi-apoi însăşi viaţa mea, de la cinci ani, cînd am fost posesorul primului cîine personal şi pînă azi, spre sfîrşitul ei, cînd mai am pe ultimii doi, a fost, ca să zic aşa, un fel de viaţă romanţată trăită printre ei, fiecare căţel sau dulău constituind un episod corcit sau de rasă al acesteia.

Şi astfel s-a născut ceea ce urmează :

URSEI

Primul meu căţel a fost un urs. Aveam cinci ani şi de cîteva zile eram bolnav de „gîlci". Stam în vîrful patului, cu gîtul înfăşurat într-un „prişniţ" lat cît un chimir de

baci şi răsfoiam o carte cu poze, ca un fel de mică grădină zoologică, în care puteam să prind fluturii cu mîna, să mîngîi elefanţii pe trompă, sau să călăresc, cu degetele încălecate **Ga** nişte picioare, un cal roib, mare cît toată pagina albumului.

într-o dimineaţă, a intrat mama în odaie.

Avea în braţe, înfăşurat într-un prosop (ca să n-o cinstească, cumva, pe bluză) un căţel de ciocolată zbîrlită, gras ca un bursuc şi cu doi ochişori ca de sticlă nedumerită.

— Ia uite ce-are mama în braţe ?

— Un căţel ! am zis eu bucuros şi competent.

— Da, un căţel, dacă zici tu.

— Dă-mi-1 ! E-al meu î

— Dacă o să fii cuminte şi o să laşi pe nenea doctoru' să te şteargă un pic în gît, cu lămîie.

— Nu vreau să mă „bodogăneze" în gît. (Adică *(badijoneze,* cum zicea nenea doctorul, ca să nu pricep eu şi să mă „ducă" cu o lingură de argint, pînă îmi căsca gura, ca pe a mamei, la dentist.)

— Atunci nu-ţi dau pe Ursei ! Deocamdată îl duc la bucătărie, să-1 spălăm frumos, să-1 pieptănăm şi să-1 facem gigea, ca să te joci cu el, dacă stai frumos să te hadijoneze numai un piiiic mic de tot.

— Şi dacă nu vreau să stau şi închid gura ?

— Atunci îl dau pe Ursei lui Mihăiţă. (Mihăiţă era fratele meu, cu trei ani mai mare, motiv pentru care eram gelos pe el şi nu puteam să-1 sufăr, pentru că scotea limba la mine, după care îmi zicea „cacaştir" şi fugea, ca, nu cumva să-i dau cu ceva în cap, de necaz.)

— Ursei îl cheamă pe căţel ?

— Da, că el e un pui mic de căţel de la munte şi seamănă a ursuleţ.

— Muşcă ?

— Acuma nu. Dar cînd or să-i crească şi lui dinţişorii cum ţi-au crescut ţie, o să muşte. Fiindcă el e căţel sălbatic şi o să aibă colţi.

— Şi-o să-1 duci la dentist să-i „pombleze" colţii, cum ţi i-a plombat pe-ai tăi.

— Nu ! Atunci o să vie. un om de la ţară să-1 ia şi să-1 ducă înapoi la munte, în pădure, lîngă mămica lui.

— Nu vreau să se ducă înapoi în pădure, c-o să-1 mănînce lupul, ca pe bunicuța Iu' Scufița Roşie.

— N-o să-1 mănince, că el o să fie mai puternic.

— Şi cînd vine .nenea doctorul ?

— Acuma, înainte de prînz.

— Atuncea dă-mi pe Ursei, ca să stau cu el în br^țe, cînd mi-o băga lingura în gît.

— Mai întîi să-1 dichisesc şi pe urmă ți—1 aduc.

Cînd mi-au trecut gîlcile, eram deja prieten la toartă cu Ursei, deşi aflasem între timp că e pui de urs, nu cățel. Bineînțeles, aflasem de la frate-meu.

— Prost eşti, mă ! A rîs mama de tine şi te-a păcălit ca să te badijoneze doctorul în gît... Eu, de cum 1-a adus Ghică pădurarul — ăla de 1-a scăpat tata la proces, cînd a furat lemne din pădure — am cunoscut imediat că e urs, nu cîine...

— Daaaa, ai cunoscut... pe dracul.

— Sigur că da. Mai întîi că n-are coadă. Şi, pe urmă, că, în loc să latre, mormăie. Şi mirosea şi-a pisică moartă aruncată pe prundul gîrlei. Şi să ştii că dacă mai zici pe „dracul", te spui mamei, că n-avem voie să-1 zicem...

— E ! Şi clacă e urs, ce ? O să-1 iubesc şi mai mult, că e al meu şi numai eu am ursuleț în loc de cățel, să mă joc.

în clipa aceea, a apărut, țuguiată printre buze, limba lui frate-meu. După care a urmat nelipsitul, cumplitul şi sfîşietorul „cacaştir" !

.

Şi vremea a trecut ca gîlcile şi-a venit vara adevărată.

(Pe Ursei mi-1 adusese anul trecut, spre. sfîrşitul lui august.)

Vara aceea cîmpulungeană, cînd oraşul întreg se transforma într-.o grădină înflorită, sub jocuri de umfcrâ şj. soare, stropită de ploi ca nişte bice repezite cu plesne de

argint călduț în vîrfuri şi .acoperită, noaptea, cu marame subțiri de lună.

Vara cu bîlciul de Sfîntul Ilie şi cu „plezirişti" veniți după un pic de răcoare sănătoasă, din toate părțile țării, cu slujnici şi copii, cu doamne tinere, albe şi subțiri, sub umbrelușele de dantelă, sau cu neveste obeze şi năduşite sub evantaie, crăpînd de căldură în corsetele strînse inutil şi pînă la refuz...

Venise vara, una din acele veri pe care, mai tîrziu, „devenind" poet, am „cîntat-o" în versuri.

Şi-odată cu vara, joaca noastră — a mea şi a lui Ursei — s-a mutat în grădină. Tumbele de pe covoare s-au mutat pe iarbă verde. Jocul nostru zilnic „De-a hoții şi varcliştii" — Ursei era hoțul, că şi în realitate domnia sa avea obiceiul să fure, ori de cîte ori avea ocazia, ghemele de lînă ale mamei, pesmeciori şi migdale din bufetul din sufragerie, cîrpele de praf uitate o clipă de servitoare pe mobile şi pe care le morfolea în gingii, cum morfoleau americanii batoane de *chawing-goom,* pînă le făcea gîțe, creioane, cutii de chibrituri şi alte articole de l(arg sau de redus consum, de pe vremea cînd ne jucam în casă — s-a mutat în grădină. Eu eram vardistul, deşi ştiam sigur locurile uncie se ascundea hoțul (sub fotoliile de pluş cu franjuri, prin rețeaua cărora i se vedeau doar ochişorii ca două măsline căzute pe jos), mă prefăceam că-1 caut prin cu totul alte ascunzişuri, el rotindu-şi măslinele „Volo", cîncl la dreapta^ cînd la stînga, ca să mă urmărească şi cîncl, în sfîrşit, îl descopeream şi îl tîram de labe afară din vizuină, Ursei îmi apuca mîna şi mi-o rodea între gingiile ştirbe. Şi niciodată n-am ştiut dacă mi-o rodea de necaz sau de recunoştință că l-am găsit.

Aci, în fundul grădinii, Ursei a făcut cunoştință, dintr-o dată, cu o lume cu totul nouă. în afară de orătăniile din curtea de păsări, pe care le mai văzuse pe fereastră, sau din brațele mele cînd stăteam pe foişor (Ursei n-avea voie să iasă în curte, iar „necesitățile" şi le făcea în magazia de lemne, adiacentă casei, într-o fostă lădiță de portocale, de unde i se strîngea, într-un sac, tot ce făcea solid — mama pretinzînd că din asemenea material se prepară pentru băut nu ştiu ce leac miraculos şi suveran

pentru nu ştiu care boală nevindecabilă cu reţete medicale), aci, zic, în fundul curţii, în grădina cu pomi fructiferi, Ursei a descoperit — parcă atras de o chemare olfactică nevăzută — trei vietăţi ciudate şi care nu semănau nici pe departe cu vreuna din cele pe care le cunoscuse pînă atunci.

Una era un vultur, uriaş şi trist, cu aripile îndoliate şi lăsate în berna, după piscurile lui solitare şi după cerul vast şi albastru **al** cărui stăpîn fusese. Legat de coteţul lui „sistematic" cu un lanţ gros care se termina la capătul celălalt cu o cătuşă strînsă pe un picior. Pe Ţuri (de la vul-turi), căci aşa îl chema, ni-1 adusese un cioban (şi el scăpat de ocnă de tata la Curtea cu juraţi, după ce îşi omorîse ibovnica din Fundata, surprinsă, pe neaşteptate, în braţele unui jandarm „în termen" — el tînăr şi chipeş în uniformă, ea trupeşă şi fără „suflet la aşternut", în casă). **Il** adusese ca să se joace băiatul (respectiv, frate-meu), fiindcă îl întrebase, după ce scăpase de osîndă, ce să-i aducă de la munte. Şi Mihăiţă răspunsese convins: „un vultur şi-un miel".

Şi, bineînţeles,, ciobanul îi făcuse gustul, mielul devenind stufat, şi vulturul captiv.

Ţuri era şchiop, ca nevasta lui domnu' Istrătescu de la „Măsuri şi greutăţi", căci fusese rănit la picior în timpul luptei cînd a fost capturat; era trist, de parcă ar fi mîncat numai colivă şi era blînd, venind, şontîc-şontîc, cînd ai casei îl chemau să-1 mîngîie sau să-i dea mîncare.

Celelalte două vietăţi — legate şi ele de coteţe, dar, în loc de cătuşe la picior, cu zgărzi de curea groasă la gît — erau doi cîini mari, lăţoşi şi resemnaţi. Numai noaptea li se dedea drumul din lanţ, pentru paza casei şi pentru motivul, binemeritat, că noaptea coteţele de păsări erau închise şi dumnealor nu le-ar fi putut smotoci pensionarele •— uneori pînă la deces — ori de cîte ori scăpau, aşa cum obişnuiau, uneori, în timpul zilei.

Lăbuş (frate-meu îi spunea tot Abuş, ca pe vremea' cînd nu-i putea spune altfel) era un cîine de diverse rase, imposibil de identificat în amănunt. **Il** găsise, cu trei ani în urmă, Profira bucătăreasa, plouat, răpănos, plin de păr lipsă, scîncind într-un colţ de casă, desperat şi încolăcit

în propria lui catastrofă. Iubitoare de animale, ca şi noi, îl adusese acasă, îl hrănise cu lăptic cald şi-l unsese, cu răbdare şi cu fel de fel de alifii, pînă făcuse din el un căţelandru frumos — caraghios la fason şi foc de deştept, cum era „Cinci urechi“ (că cinci avea; două normale şi trei mai mici, crescute pe lobul urechii stingi), bietul Bugulescu, colegul meu de şcoală de mai tîrziu, mort de oftică şi de beţie, la douăzeci de ani. Şi ultima lui glumă a fost că a murit „de subit“, la Cercul de recrutare, ieşind de la vizita medicală, unde fusese clasificat ca „bun pentru artilerie“.

Gabilan, celălalt cîine, era un fel de Saint-BernarcU corcit cu nu se ştie ce alt „Sfînt“ canin şi autohton (dacă vreai ca mama „să nu te mai vadă în ochi“, era destul să-i spui că Gabilan era corcitură), ll primise, de ziua ei, pe cînd era „domnişoară“ la pensionul „Borck“ din Bucureşti, şi cînd se măritase îl luase cu ea de zestre, deşi nu era prevăzut în foaia dotată, alături de „trusăul“ făcut la Viena. Acum, Gabilan era bătrîn, miop şi plictisit. Şi haimana, pe deasupra, fiindcă — de îndată ce scăpa din lanţ şi găsea poarta deschisă — o zbughea drept la cofetăriile din centru, înşirate una lîngă alta, ca să cerşească prăjituri şi fursecuri pe la mese, toată lumea făcînd „traţie“, fiindcă îl cunoştea şi se lăsa mîngîiat de oricine. Dar plăcerea lui cea mai mare era, vara, îngheţata. O porţie întreagă, răsturnată clin paharul cu picior, pe trotuar, dispărea dintr-o singură aruncătură de limbă, fiind în stare să consume conţinutul tuturor şerbetierelor din laboratoarele de resort.

în primele clipe cînd a dat ochii cu asemenea arătări, ca din basmele pentru puii de urs, junele meu prieten a înlemnit. A rămas un pic pironit locului, apoi a şters-o la fugă, parcă cu nădragii tîrîş şi s-a isfacuns sub ciucurii fotoliului clin salon, de uncie — cu toate invitaţiile şi rugăminţile — nu l-am putut convinge să iasă.

Atunci a apărut mama cu o sticluţă în mînă, astupată cu cauciuc roşu ca un biberon. S-a aplecat şi i-a plimbat-o, o dată numai, de-a lungul ciucurilor. Dintr-un singur salt, Ursei a fost afară, numai ochi excitaţi şi lipsă de

coadă agitată, nu ştiu exact dacă de plăcere sau de slugărnicie...

Mama i-a dat sticluța „în mînă", iar el, apueînd-o cu ambele picioare din față, a început să bea, jucînd pe loc, comic şi încîntător.

Conținutul acelei sticluțe pe care o cunoştea bine era marea, totala lui pasiune : miere topită în apă călduță.

.

Grădina şi toată curtea cu subîmpărțirile ei — cu excepția celor trei cotețe pe care le evita, fricos şi stracegic — nu mai avea nici un fel de secret pentru Ursei. Cunoştea toate tufele de dalii, toate boschetele de trandafiri, de ghimpii cărora nici nu se sinchisea, evita să calce peste straturile de flori, preferind aleile, bea apă de la cişmea din troaca de piatră veşnic plină, cotrobăia prin gîrliciul pivniței, cînd găsea chepengul deschis şi, mai ales, se ridica în două labe pe grilajul porții, ca să urmărească trecătorii şi s-o ia lâ goană — urgent şi ciulit — cînd trecea cîte o trăsură. Cît priveşte lădița lui de portocale, ca să zic aşa, din magazia de lemne, nu-1 mai interesa demult, preferind, în locul ei, Sînul naturii.

Totuşi, *„par aquitde consecience",* în fiecajre zi, la ora ştiută, îşi lua poziția obişnuită şi se prefăcea că se „deserveşte" reglementar, spre hazul tuturor şi bucuria recunoscătoare a pacienților mamei.

Ah ! cît ar fi vrut Ursei să intre numai puțiiiintel de tot în curtea păsărilor şi să se joace numai un piiiicuşor cu ele ! Dar poarta era întotdeauna zăvorită cu grijă, Ursei mulțumindu-se să privească numai printre uluci, aşa cum privesc viţeii la barieră, cînd trece acceleratul.

Dar, tocmai spre sfîrşitul verii:

Sosi şi ziua de atac,
Cea zi de sînge udă.

Nu ştiu cine — în orice caz, nu cineva de-ai casei — a lăsat portița de la curtea păsărilor deschisă şi nimeni n-a ştiut cînd şi de unde s-a repezit Ursei să-şi jumulească visul cu ochii. într-o clipă, văzduhul s-a umplut de cotcodăceli, de cloncănit de curcani şi de blesteme de

două, jupîneasa a început să strîngă masa, cîntînd, cu vocea ei de orb italian care se acompaniază la armonică :

— Aseară-n grădină
Mi-a spus o vecină,
Căci cu altul
Tu te-ai sărutat.
Of ! Pentru tine, Fifi, am să mor,
Pentru tine eu nu mai mă-nsor,
Că ca tinh-n lumea mare
Nu găsesc asemănare.
Jur chiar pe onoarea mea !

Iar Profira — care avea obicei să ia achiu în fiecare seară — înjura crătițele de pe maşină, ba de smalțul mă-sii, ba de capacul lui tat-so, ba de născătoarea lui ele cuptor, cu cine 1-a făcut cu tot, „arde-l-ar focu, cum m-a ars pe mine, de-am făcut băşică la deşte".

Profitîncl că toată lumea era ocupată, m-am strecurat tiptil pînă la magazia de lemne. Era întuneric beznă. Numai ochi lui Ursei — spăsit şi culqat pe lăbuțe pe sacul care i se aşternuse — sticleau ca doi tăciuni, cu fațete verzi, cafenii şi galbene de stras. M-am ciucit lîngă el şi-am început să-1 mîngîi şi să-1 consolez, atît cît vocabularul de care dispuneam, în 1907, îmi permitea.

Ursei, tremurînd încă din cauza evenimentelor recente, a început să mă lingă ca un cățel adevărat şi, la un moment dat, mi-a luat mîna în gură, ca pe-o chiflă. Mi-am tras-o repede înapoi, de-abia stăpînîndu-mă să nu dau un chiot de bucurie.

Lui Ursei începuseră să-i iasă colții.

— Ce facem, Eleno, cu ursul băiatului ? Am auzit că î-au ieşit colții.

— Era şi normal...

— Normal-nenormal, vorba e ce facem cu jivina ? Că n-o să mai ținem fiare sălbatice în casă ! Eu zic să trimit vorbă lui Costeci pădurarul să vie să-1 ia îndărăt şi să-i dea drumul în pădure, sau să facă ce pofteşte cu el.

— Nu, Costeci o să-1 trimită la ursari şi o să-1 chinuiască pe tablă încinsă, ca să-1 învețe să joace. Şi-apoi, copilul o să sufere îngrozitor...

— Las' că-i trece. La vîrsta lui, se uită uşor... Şi-apoi de, draga mea... Cînd 1-a adus, ți-am spus să nu-1 luăm... Dracul a mai văzut să-i faci cățel din urs ?

— Era bolnav, mititelul, şi-am vrut să-i fac o bucurie. De cînd dorea el să aibă un cățeluş.

— Bine că nu i-ai dat un pui de elefant sau de girafă. Tot erau ăia cu circul, de bîlciul Sf. Ilie, astă-vară, în oraş, cînd ne-a adus Costeci ursul. A, ia stai ! Mi-a venit o idee !... O să vorbesc cu un dresor de-ăştia de animale, de la circ şi să i-1 dăruiesc lui. Să-1 dreseze, să-1 facă artist, ca să aibe „omul" o „meserie".

— Şi ăştia chinuie animalele, pînă le dresează.

— Da' de unde!... Tu n-ai văzut că tot timpul le dă zahăr şi miere, cum îi dai şi tu ? Precis, aşa o să fac. Şi tu, vezi prin coconeturile alea ale tale, dacă nu poți să-i faci rost copilului de-un cățel, vreo şarlă de-alea cu clopoțel la gît şi cu fundă la zgardă... Să vezi cum se consolează imediat.

— Alexandre ! Să-1 mai ținem măcar pînă pleacă circul cu bîlciul, să se mai joace copilul cu el, că. deocamdată, nu e primejdios. Nu poate să muşte.

— In cazul ăsta, nu-1 mai ține în magazie, ca pe-un borfaş la temniță. A făcut-o, a făcut-o, gata !... „Instinctul" lui firesc era să jumulească orătăniile, nu să facă clătite cu dulceață în bucătărie... Vorba latinului : *Si naturam ducem segnemur, nunguam aberabimus.* (Tata era şi profesor de latină, pe lîngă advocat.)

•— Tradu-mi, te rog...

— Adică : „Dacă ne lăsăm conduşi de legile naturii, nu ne vom rătăci — nu vom greşi niciodată". Ți-am tradus liber, ca să înțelegi mai uşor.

— Mersi ! Adică, aşa cum îți traduc eu ție din franțuzeşte, nu ?

Discuția asta am auzit-o, fără să vreau, a doua seară după arestarea lui Ursei.

Tata şi mama erau în biroul lui. El cu actele, ea cu lucrul.

Pentru ei, eu ar fi trebuit să dorm de mult... Dar nu puteam închide ochii, gîndul meu fiind numai la magazia de lemne şi la peticul de sac pe care dîrdîia tot timpul prietenul meu întemniţat.

Şi-atunci mi-a venit o idee grozavă şi calmantă. Crezîndu-mi părinţii culcaţi, m-am dat jos din pat şi cu picioarele goale m-am dus să fur o coală de hîrtie ministerială din biroul tatei, ca să-i scriu o scrisoare lui Ursei, deşi nu ştiam să fac decît pe A şi pe I mare. Auzind vorbă în birou şi, mai ales, despre ce era vorba, mi-api lipit urechea de uşă şi-am ascultat. Prima uşă din viaţa mea la care am ascultat, din seria nenumăratelor uşi cu urechi de mai tîrziu.

A doua zi, Ursei a fost pus în libertate pe cauţiune, aceasta fiind depusă în fosta ladă de portocale, spre bucuria terapeutică a mamei şi salvarea atîtor vieţi, altfel compromise iremedibil.

Ursei nu mai avea dreptul să iasă în curte, decît legat de un pom, la umbră... De aceea, treptat, îşi reluase o mutriţă mai liniştită, începînd chiar să se joace, atît cît îi îngăduia frînghia cu care era legat.

Prefera net să fie în casă, unde îşi avea — „din copilărie" — colţişoarele lui, draperiile de la ferestre legate cu ciucuri mari cît perele pergamute, franjurile lui de la fotolii şi odaia mea, unde avea obicei să se joace cu „cuburile" care ajunseseră fără o poză pe ele şi cu muchiile roase de parcă erau pilite cu raşpelul.

.

Intr-o zi, mama avea o „şedinţă" de maus, în salon.. Ursei, fiindcă ploua — şi cînd ploua îi plăcea să se cuibărească în fotoliul său şi să moţăie, cu lăbuţele strînse sub el, de părea o pernă cafenie şi miţoasă de coton-perle — îşi ocupase locui.

Tanti Lilica Moroianu, nevasta iui Cioară-Moartă (şi multă vreme n-am înţeles de ce pe ea o chema Moroianu şi pe nenea Costică, bărbatu-său, Cioară-Moartă) era grasă cît şapte dropii puse una peste alta. Două sub bluză şi cinci sub fustă. (Tata zicea că are un hîrdău de curi.) Era. foarte mioapă şi purta ochelari de doctor, cu lănţic de*

aur. Din această cauză, neobservînd că fotoliul lui Ursei este ocupat de proprietar, s-a aşezat, ca un balot de saltele, deasupra lui.

A urmat un mormăit disperat şi prelung. însoţit de un ţipăt înţăglat, ca de precupeaţă căreia un copil i-a „şparlit" un măr din grămadă. Tanti Lilica a ţîşnit de parcă ar fi avut un arc acolo unde zicea tata la plural, iar Ursei, scăpat de sub piatra de moară căzută din senin asupra lui, a rupt-o la fugă, oprindu-se drept în mijlocul lădiţei de portocale din magazie, pentru a se reculege.

Sărăcuţul de el, tremura de spaimă ca aspicul în farfurie şi — în legitimă apărare fiind — o muşcase pe tanti Lilica de balenele de la corset.

Şi — deşi muşcată de urs — victima ţipa ca din gură de şarpe.

Domnul chel, cu cizme, cu mustăţile cănite şi cu pălărie tare, ca o jumătate de pepene în doliu, pusă pe vîrful capului, m-a salutat ceremonios, de parcă aş fi fost tata.

— Domnul Muşatescu este acasă ?

Figura domnului ăsta parcă îmi era cunoscută de undeva, în orice caz, din prima clipă cînd l-am văzut intrînd în curte, mi-a fost antipatic. De-aia l-am minţit şi eu.

— Nu ! Tata e la tribunal... A spus că nici să nu-l aşteptăm cu masa, că are procese multe.

Geamurile de la biroul tatei erau deschise. A apărut la fereastră, a surîs amical ca unei cunoştinţe domnului care îl saluta ca pe mine adineauri şi 1-a poftit în birou...

— Fiul meu mă şi credea plecat la tribunal, unde,, îiitr-adevăr, am multe procese azi. Dar un sfert de ceas. ne-ajunge să stăm de vorbă.

Cu două zile înainte, aflasem că mama trebuia să plece' ia Piteşti, la sora ei care se pregătea să nască. Aşa că, a doua zi după vizita domnului cu mustăţile cănite, nu m-a surprins deloc „surpriza" pe care mi-o făcea mama.

— Fiindcă ai fost cuminte şi n-ai mai turnat cerneală, pe caietele ele şcoală ale lui frate-tău, te iau cu mine la Piteşti. Să te „plimb" cu trenul, ca să te joci cu Valeria şi cu Radu, să vă duceţi la Trivale, să...

N-a mai putut să continuie şirul de plăceri care mă aşteptau la Piteşti, pentru că îi astupasem gura cu sărutări „din cele mai dulci pe lume", încheiate cu o declaraţie de dragoste solemnă şi precară.

— Te iubesc cel mai mult de pe lume, mămico ! De-un metru !

(Cînd ne calculam mărimea sentimentelor de iubire, aveam măsurătorile noastre personale, care începeau de la „atîtica" — echivalent cu lungimea unei unghii •—, creşteau pînă la „atîta" — egal cu un deget întins —, apoi pînă la „cît pot eu" — cam 25—30 de centimetri —, ca să se termine cu „maximu' maximului", respectiv un metru linear, plus adagiul „cel mai mult de pe lume".)

Şi — în timp ce a doua zi mama şi cu mine ne călătoream spre tanti Sofia (tanti Sofia fiind totuna cu Piteştiul), eu în picioare la fereastra compartimentului şi mama cu nelipsitul ei lucru în poală, plus un roman de Paul Bourget alături — Ursei al meu, cu o zgardă de fier la gît, legată cu lanţ, părăsea curtea noastră şi a lui, pentru totdeauna, ducîndu-se cu domnul la circ şi împotrivindu-se din toate puterile să urmeze pe domnul cu mustăţile cănite, care îl trăgea tîrîş pe trotuarul încins de soare şi plin de şotroane strîmbe, desenate cu crete de mîini grăbite să înceapă jocul picioarelor.

Ursei plecase pentru o nouă viaţă.

Tanti Sofia a născut un băiat, eu am primit în dar o cutie cu roşiori de plumb cu tunici de purpură strînse peste pantalonii albi cu găietane negre, tata ne-a aşteptat la gară cu trăsura şi — în drum spre casă — în timp ce stam pe scăunel cu cutia de soldaţi pe genunchi, tata i-a spus mamei, ca un lucru fără vreo importanţă deosebită, că Ursei e „cam" bolnav.

— Dar ce-are ? s-a interesat mama, prefăcîndu-se îngrijorată, mai mult decît trebuia.

—• I-a dat tîmpita aia de Profira nişte corcoduşe necoapte şi-a făcut dezinterie, bietul „băiat".

— Ai chemat veterinarul ?

— Imediat... Şi-a spus că, fără să fie ceva grav, e nevoie să-1 ducem la spital.

— Şi l-ai dus? am sărit eu, căzînclu-mi cutia cu soldaţi de pe genunchi.

— Sigur că l-am dus. Cu trăsura!

— Şi cînd se face bine?

— Ştiu şi eu? Dezinteriile astea, mai ales la urşi, durează. In orice caz, o lună cel puţin, n-are voie să se dea jos din pat.

— li ţine-n pat ca pe oameni?

— Nu, tăticule! I-a făcut un pătuc special pentru el.

— Şi-acuma Ursei nu mai e acasă?

— Nu fii prost! Cum o să mai fie acasă, dacă e „internat" la spital?...

Mi-am pus capul pe genunchii mamei şi-am început să hohotesc.

Şi, deşi nu vedeam nimic, eram sigur că şi mama plînge deasupra mea.

•

Sînt dureri pe care nici „la rece", cînd ţi le reaminteşti după o viaţă întreagă, nu le poţi descrie cu intensitatea şi căldura cu care le-ai trăit.

în primele zile după plecarea lui Ursei, abia am putut să mănînc, cu toate rugăminţile mamei şi ameninţăirile tatii. De peste tot, din curte, din grădină, din salon, din odaia mea şi clin magazia de lemne (deşi fosta ladă de portocale dispăruse strategic), apărea Ursei!... Cu mutriţia lui deşteaptă şi cu ochii în permanentă cercetare, cu giumbuşlucurile şi tumbele lui, cu „hoţii şi vardiştii", din care „hoţul" dispăruse pentru totdeauna (simţisem clar că corcoduşele, spitalul, pătucul lui de-acolo, doctorul, toţi, toate nu erau decît minciuni, care să-mi ascundă mie adevărul — tragic şi simplu — că Ursei dispăruse, şi din curtea noastră, şi din viaţa mea.

Noaptea îl visam, şi cînd nu dormeam, îmi udam perna de lacrimi, astfel că mama a trebuit să mă culce în patul ei.

Odată, într-o noapte, am auzit-o pe mama spuriîn-du-i tatii :

— Alexandre ! A slăbit copilul îngrozitor.

— Să te saturi de pui de urşi!... Cheamă doctorul să-i dea un tonic, deşi nişte curele la „Lilica Moroianu" i-ar face mult mai bine.

(La noi în casă, şi chiar în oraş printre cunoştinţele noastre, cuvîntul la care vrea să-mi tragă tata cîteva curele nu-1 mai pronunţa nimeni. I se spunea „Lilica Moroianu". Vă închipuiţi ce rîs a fost, cînd o prietenă de-a mamei i-a spus la plecare : „Şi dacă o vezi pe Lilica Moroianu, spune-i multe, multe sărutări din partea mea!")

*

De-atunci, în toată copilăria mea şi pînă astăzi, la bătrîneţe, am iubit urşii. Toţi urşii de pe lume şi, mai ales, puii lor.

Urseii tofologi şi parcă încălţaţi cu şoşonii descheiaţi ai lui tat-so. Oriunde i-am văzut, în cuşti zăbrelite de menajerii, dresaţi pe scări şi pe biciclete, în arene de circuri, în libertate relativă în grădini zoologice, căţărîndu-se pe pomi artificiali şi făcînd tumbe de bucurie la ora mesei, jucînd în două picioare în bîlciuri, în ritmul dairelelor, cu belciuge de nas şi lanţuri ruginite de gît puse de ursari, ca să nu scape cumva în asistenţă ; peste tot şi ori de cîte ori am văzut un pui de urs captiv, mi-am adus aminte de Ursei al meu, de primul meu „căţel", născut într-o vizuină de pădure, în miros de calcar şi de cetini, ca să se joace în prima lui copilărie „de-a hoţii şi vardiştii" şi să-şi facă necesităţile într-o fostă lădiţă de mandarine, cu şipcile încheiate tocmai sub soarele aprins al Siciliei.

Şi-acum, încheind povestea lui Ursei, de pe vremea cînd lui începuseră să-i dea colţii şi mie să-mi zică frate-meu „cacaştir" (şi-acum parcă îmi e necaz, cînd îmi aduc aminte !), o să vă povestesc o întîmplare petrecută acum cîţiva ani, la Rucăr.

Aici, în fiecare duminică e zi ele tîrg. Încă înainte de a se crăpa de ziuă, tarabele de beton pustiu în timpul săptămînii, ale pieţei locale, se acopăr — aşternute pe

ştergare curate şi înflorite de arniciuri colorate — cu toate bunătăţile şi frumuseţile pe care rucărenii le fac cu mîinile lor dacice, de cînd s-au pomenit pe aceste minunate şi fără pereche meleaguri : brînză de coşuleţ învelită în scoarţă de brad cu miros de pădure şi de răşină, burdufi cu brînză de iarnă, mirosind a sarică şi a mămăliguţă prăjită, caşcavaluri afumate, rotunde, înalte şi mari cît un comanac de călugăriţă, ţuică de prune albe, rachiu de afine şi „oţet negru" (făcut numai din prune tomnatice), mînzaci, juniei şi purcei[1].

CUISU

Cel de-al doilea căţel al meu, personal, nu mai era pui de urs, ci un căţel adevărat. Nimeni n-ar fi putut preciza cărei rase îi aparţinea, dar sînt convins că dacă ar fi avut voce omenească şi şi-ar fi strigat într-o zi „tatăl", s-ar fi adunat la poartă toţi cîinii din cartier.

L-am găsit într-o după-amiază de vară — cînd mă duceam cu alţi „navigatori" de vîrsta mea, colegi de clasa întîi primară, să călărim pe seînduri de brad, furate din stera de cherestea „pentru duşumele" a lui Săvuicu, un morar care îşi făcea case „propi" alăturea de moară — scheunînd pe prundul gîrlei, unde vreo riverană îl aruncase, de milă să nu-1 înece, să moară mai bine de foame.

Mi l-am însuşit imediat, am renunţat pe loc la concursul de duşumele din ziua aceea şi cu el' în/velit în frunze de brusture, ca să nu mă pice la un cot pe haină, i-am luat în braţe şi, triumfător, m-am întors acasă.

— Am un căţel!

Tata citea ziarele sosite la prînz cu trenul de douăsprezece. Mama număra nu ştiu ce cu vîrful igliţei, la interminabila ei dantelă.

— Uite-1, dacă nu mă credeţi.

[1] *Manuscris neterminat* (n. e.).

Şi, din foile de brustur, am dezvelit căţelul, care îmi adormise în braţe, tresărind din cînd în cînd, ca omul care visează urît.

— Cine ţi-a dat, mă jagardeaua asta ? Parcă e chiţoran...

Mama, mai binevoitoare, 1-a privit o clipă, apoi a surîs.

— Da urît e, drăguţul de el!

într-adevăr, Fulga (aşa îmi botezasem căţelul în gînd,, după numele unui vestit tîlhar la drumul mare, al timpului) era foarte urît. Avea bot de chiţoran, cum bine zisese tata, ochii urduroşi şi saşii, ca Stănescu I. Procopie de la noi din clasă, coadă pleoştită ca de cal de lemn şi picioare Bidermayer, ca de baset. N-avea nimic frumos, în afară de ochii verzi şi catifelaţi, ca două caise de dulceaţă.

— Şi ce-ai de gînd să faci cu javra ? m-a jignit din nou tata.

— Să-1 iubesc.

— Mă rog ! N-ai decît să-1 iubeşti unde vrei î *în* curte,, în pod, în pivniţă, în magazie, unde pofteşti. Dar să nu te prind cu şarla prin casă (iară m-a jignit tata cu „şarla"), că-1 iau de coadă şi-1 arunc peste Turnul de la mînăstire.

— Deocamdată, du-te la Cleopatra (Crilopatca, cum îşi zicea ea) şi roag-o frumos să-1 spele bine de tot cu apă şi cu săpun. Şi spune-i c-o rog şi eu.

(în locul Profirei, care ne părăsise cu unul Caţă, care vindea pe la berării alune şi fisticuri sărate, aveam acum pe Crilopatca, bucătăreasă mult mai bătrînă şi mai beţivă decît înaintaşa ei).

•

Peste un ceas, Fulga era de nerecunoscut.

îmbăiat, pieptănat, hrănit cu o strachină cu lapte,, dormea — somnul fericiţilor — pe culcuşul făcut de Crilopatca sub maşina de gătit. Că şi ea iubea cîinii şi toate animalele de pe faţa pămîntului, ca şi noi, toţi ai casei.

Rucăr, 10 august 1970

CUPRINS

Lector : VICTOR IOVA
Tehnoredactor : ELENA CALUGĂRU

Bun de tipar : 31.X..19S4 Coli ed. 18,93 Coli tipar 31

Tiparul executat sub comanda nr. 5670
la întreprinderea Poligrafică Galați
B-dul George Coşbuc nr. 223 A
Republica Socialistă România